Inkerin-suomalaisten kohtalo

Teoksen kuvalähteet:

Inkerin Liiton julkaisu:
Kadonnutta Inkeriä.
Antti Hämäläinen.

Inkeriläisten sivistyssäätiön julkaisu:
Inkerin suomalaisten historia.

Inkerin ev.lut. kirkon
350-v. muistojulkaisu.

Inkerin kirkon tuho.

Michail Braudse

Anne Tuohimäki

Suojakannen kuva:

Spankkovan kirkon tornin
pyöreä ikkuna

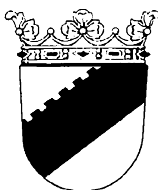
Inkerin-suomalaisten kohtalo

Suomalaisten salattu kansanmurha Venäjällä ja sen seuraamukset vuosina 1930–2002

L. A. Gildin venäjänkielisen kirjan "Sosiaalisesti vaarallisen kansan kohtalo" pohjalta

toimittanut
Jouko Sihvo

kääntänyt
Lilja-Emilia Kuivanen

INKERILÄISTEN SIVISTYSSÄÄTIÖ

Helsinki

Inkeriläisten sivistyssäätiön julkaisu

Ulkoasun suunnittelu Taina Leino

ISBN 978-952-92-2250-6

Painopaikka
Otavan Kirjapaino Oy
Keuruu 2007

Sisällys

Johdanto suomalaiseen käännökseen

Kirjan tarkoitus ja käännöshanke

Leonid A. Gildi on kirjoittanut kirjansa, "Valtiolle vaarallisen" kansan kohtalo, venäläistä lukijakuntaa varten. Hänen tarkoituksensa on ollut kertoa sille inkerinsuomalaisten traagisesta kohtalosta, joka on saattanut kansan täydellisen häviämisen partaalle. Hän toteaa, että kansanmurhan ja ankaria kärsimyksiä kokeneet ihmiset poistuvat elämästä saamatta täydellistä rehabilitaatiota. He eivät ole myöskään ehtineet saada valtiolta hyvitystä kansanmurhan seuraamuksista. Heihin kohdistuneet rankaisutoimenpiteet ovat venyneet koko elämän mittaisiksi.

Omassa alkulauseessaan Gildi sanoo, ettei hän rajoitu vain Stalinin ajan julmuuksien ja kansanmurhan kuvaamiseen. Tekstissä osoitetaan asiakirjoihin viitaten "kaikkien Stalinin jälkeisten hallitusten haluttomuus säilyttää kansamme tai korvata pienimmässäkään määrin sille kansanmurhatoimilla aiheutettu vahinko. Inkerinsuomalaisten ei haluttaisi nähdä asuvan yhtenäisesti omissa asutuskeskuksissaan Pietarin lähettyvillä Leningradin alueella. Kaikkialle ulottuva virkavallan byrokratia toimii vain keinona kääntää huomio pois erittäin salaisesta tehtävästä, jonka mukaan ei ainakaan tulisi estää stalinilais-zhdanovilaisen politiikan luonnollista jatkumista Pietarin ja Leningradin alueen puhdistamiseksi inkerinsuomalaisista."

Gildin noin 500-sivuinen kirja ei ole tavallinen viileän objektiivinen historiateos, vaan kappale myös omakohtaisesti koettua kärsimyshistoriaa, jonka aiheuttajiksi tekijä osoittaa laajalla asiakirja-aineistolla bolshevikkien ideologian, johtajat ja byrokraatit. Se on samalla Neuvostoliiton ja nyky-Venäjän hallintoa vastaan esitetty syyteasiakirja. Syytökset kohdistetaan ensiksi Staliniin ja hänen rikostovereihinsa, jotka panivat toimeen häikäilemättömän inkerinsuomalaisten kansanmurhan. Toiseksi hän syyttää Hrushtshovin hallintoa, joka kaksinaamaisesti kauhisteli Stalinin hirmutekoja ja samalla valehteli ja kaunisteli niitä

murhattujen omaisille. Kolmanneksi syyttävä sormi osoittaa nyky-Venäjän hallintoon päin. Presidentti Jeltsinin jälkeen hallinto on vaikeuttanut ja suorastaan estänyt esimerkiksi seuraavan hänen antamansa asetuksen noudattamista. "Asetus rajoittavien merkintöjen poistamisesta lainsäädännöllisistä ja muista asiakirjoista, jotka toimivat perusteena joukkorankaisutoimenpiteille ja ihmisoikeuksien riistämiselle, annettu 23. kesäkuuta 1992." Tällaisia salaisiksi leimattuja asiakirjoja ei anneta tutkijoiden käyttöön, vaikka presidentin allekirjoittama asetus niin määrää.

Ajatus Leonid Gildin kirjan kääntämisestä suomeksi heräsi Inkeriläisten Sivistyssäätiön piirissä. Hanketta toteuttamaan asetettiin pieni toimikunta. Siihen valittiin Leino Hassinen, Toivo Iho, Lilja Kuivanen, Jouko Sihvo ja sihteeriksi Anne Tuohimäki. Toimikunnan mielestä käännös sellaisenaan ei tullut kysymykseen. Venäjänkielisestä aineistosta oli valittava nimenomaan suomalaisia kiinnostavat osat. Kirjan kääntäjäksi lupautui Lilja Kuivanen, joka itse on inkerinsuomalainen ja joka perehtyi koko tekstiin, valitsi siitä ohjeiden mukaisesti aineistoa ja käänsi sen suomeksi.

Perehdyttyään käännettyyn tekstiin toimikunta totesi, ettei sitäkään sellaisenaan voinut ajatella julkaistavaksi, vaikka käännös kielellisesti olikin hyvää. Tekstissä asiat oli esitetty ilman selkeää jäsennystä. Pohdintojen jälkeen toimikunta hyväksyi Jouko Sihvon esittämän ehdotuksen, jonka mukaan aineisto jäsennetään uudelleen noudattamalla tapahtumien aikajärjestystä ja siirtämällä laajat asiakirjalainaukset liitteeksi. Uudelleen järjestämisen ensimmäisen vaiheen suoritti kääntäjä. Näin luodun tekstin lopullisen jäsentämisen ja otsikoinnin toteutti Jouko Sihvo.

Kirjan johdantolukuun on poimittu kappaleita, joissa Gildi määrittelee kirjan tarkoituksen, selvittää hyvin lyhyesti Inkerinmaan ja inkerinsuomalaisten aikaisempaa historiaa, heihin kohdistuneita syrjintä- ja rankaisutoimenpiteitä yleisellä tasolla ensin kommunistivallan aikana ja myös sen romahtamisen jälkeen. Ensimmäisessä pääluvussa käsitellään neuvostovallan inkerinsuomalaisiin kohdistamia vainotoimia 1930-luvulla. Toisessa pääluvussa kerrotaan heidän kohtaloistaan sodan aikana ja sen jälkeisen Stalinin ajan pakkosiirroista ja vainotoimista sekä viimeisessä pääluvussa inkerinsuomalaisten ongelmista ja niiden korjausyrityksistä Stalinin jälkeisessä Neuvostoliitossa ja nyky-Venäjällä.

Kirjan tekijän keskeinen tavoite on osoittaa faktojen ja asiakirjojen avulla, kuinka Stalinin johtama neuvostovalta määrätietoisesti vainosi

ja tuhosi inkerinsuomalaisia ja tarkoitushakuisesti pakkosiirsi ja hajotti heitä eri puolille Neuvostoliittoa hukuttaakseen pienen suomalaisvähemmistön suureen slaavilaiseen mereen. Tekijä paljastaa myös Venäjän nykyisten vallanpitäjien haluttomuuden rehabilitoida lain edellyttämät pakkosiirretyt ja toteuttaa suunnitelmat inkerinsuomalaisten yhdyskuntien luomisesta heidän kotimaalleen. Näin inkerinsuomalainen kansallisuus ja kulttuuri ovat olleet ja ovat edelleen syrjittyjä ja ei-toivottuja elementtejä Venäjällä.

Jotta suomalainen lukija voisi sijoittaa kirjassa esitetyt tapahtumat ja kohtalot oikeisiin historiallisiin kehyksiin, toimikunta piti tarpeellisena suppeaa katsausta inkerinsuomalaisten ja muiden suomalaisten vaiheista Neuvostoliitossa. Gildin tekstissä nimittäin keskitytään vain inkerinsuomalaisten kohtaloihin selostamatta, miten ne liittyvät monikansallisen Neuvostoliiton kansallisuuspolitiikan eri vaiheisiin. Siksi tähän johdantoon päätettiin laatia suppea kuvaus kansallisuuspolitiikasta ja sen vaikutuksista eräiden muiden eniten kärsineiden vähemmistökansojen kohtaloihin Neuvostoliitossa.

Inkerinmaan suomalaisten vaiheet 1900-luvulla

Inkerinmaalla ja Pietarissa asui ennen lokakuun vallankumousta 1917 kahdenlaisia luterilaisia suomalaisia. Inkerinsuomalaisiksi nimittävät itseään ne, joiden esiäidit ja -isät muuttivat sinne Suomesta Ruotsin vallan ja niin sanotun Vanhan Suomen aikana 1600- ja 1700-luvulla. Kun koko Suomi liitettiin Venäjään autonomisena suuriruhtinaskuntana 1800-luvun alussa, Inkeriin ja Pietariin tuli suomalaisia töihin erilaisiin ammatteihin. Heitä inkerinsuomalaiset kutsuivat suomenmaakkoisiksi. Pietariin menneitä suomalaisia saatettiin kutsua pietarinsuomalaisiksi. Enemmistö työhön menneistä säilytti Suomen kansalaisuuden. Vuonna 1897 Pietarin kuvernementissa oli 11 200 Suomen kansalaisuuden säilyttänyttä suomalaista. Inkerinmaalla asui lisäksi alueen alkuperäisiä ortodoksisia suomenheimoisia, jotka tunnetaan nimellä inkeroiset tai inkerikot ja pieni määrä vatjalaisia. Pietarin asema Inkerinmaalla Venäjän pääkaupunkina merkitsi, että venäläisten määrä kasvoi alueella jatkuvasti. Suomensukuisten osuus väestöstä pieneni jatkuvasti, vaikka heidän lukumääränsä ei aluksi jyrkästi vähentynytkään. Vähemmistöasema kävi heille ennen pitkää todella kohtalokkaaksi, kuten Gildi osoittaa.

Suomenheimoisten väestökehitys Pietarin kuvernementissa ja Leningradin hallintoalueella vuosina 1897–1926 (teoksesta Nevalainen, Rautaa Inkerin rajoilla).

	1897	1918	1926
Suomalaiset			
– Pietarissa	21 006	16 042	6 533
– Inkerinmaalla	107 929	126 883	119 351
Inkerikot	13 071	10 600	16 137
Vatjalaiset	?	n. 1 000	705

Inkerinsuomalaista vähemmistöä pyrittiin venäläistämään keisarivallan loppuaikana. Esimerkiksi suomalaiskylien kansakouluissa opetuskieleksi tuli venäjä. Suomen kielestä tuli yksi oppiaine. Vain tunnustuksellinen uskonnonopetus tapahtui suomen kielellä. Luterilaisten seurakuntien kieli oli luonnollisesti suomi ja sillä kielellä inkerinsuomalaiset oppivat aikanaan lukemaan. Lukutaito heidän keskuudessaan oli paljon yleisempää kuin venäläisten. Vallankumouksen jälkeen suomalaiskylien kansakoulujen opetuskieleksi tuli suomi, kuten tuonnempana osoitetaan. Sen sijaan seurakuntien toiminta vaikeutui ratkaisevasti bolshevikkien uskonnonvastaisen toiminnan seurauksena.

Venäjän lokakuun vallankumouksen aikana ja jälkeen suomenmaakkoisista ja Pietarin suomalaisista tuli aivan valtaosa kotimaahansa. Myös inkerinsuomalaisia pakeni erityisesti Karjalan kannakselle eri arvioiden mukaan 6 000–8 500. Enemmistö heistä palasi takaisin koteihinsa, kun Lenin lupasi olla rankaisematta heitä. Palaamatta jäi kuitenkin melkoinen joukko eli lähemmäs 3 000 inkerinsuomalaista. Heidän joukossaan oli suhteellisen paljon koulutettua väkeä, opettajia ja muita henkisen työn tekijöitä, joille neuvostojohto ei luvannut entisiä tehtäviä. Aktiivisina ihmisinä he sopeutuivat ja sijoittuivat nopeasti ja hyvin esi-isiensä kotimaahan. He perustivat yhdyssiteekseen vuonna 1922 Inkerin Liiton, jolla oli monissa kaupungeissa paikallisyhdistyksiä. Pääasiassa heidän toimestaan perustettiin vuonna 1965 Inkeriläisten Sivistyssäätiö, jonka hanke tämän kirjan julkaiseminen on.

Vähäinenkin perehtyminen Neuvostoliiton harjoittamaan kansallisuus- ja sortopolitiikkaan ja erityisesti suhtautumiseen kansallisiin vähemmistöihin paljastaa, että inkerinsuomalaiset ovat pahimmin kärsineitä vähemmistöjä. Naapurina oleva markkinatalousmaa Suomi on ollut yhtenä osatekijänä siinä. Inkerinsuomalaisia epäiltiin neuvostovastaisuudesta

ja vakoilusta Suomen hyväksi. Kun Neuvostoliiton ja Suomen suhteet olivat kireät, inkerinsuomalaisten elämän tilanne vaikeutui entisestään. Vastaavanlaisessa asemassa olivat muiden muassa myös Venäjän saksalaiset, virolaiset, latvialaiset ja puolalaiset. He edustivat neuvostojohdon mielestä vastaavien naapurivaltioiden kansalaisten tapaan neuvostovastaista porvarillis-fasistista ideologiaa ja valtiota.

Inkerinsuomalaiset joutuivat 1930-luvulla monien vainotoimenpiteiden uhriksi, kuten monet muutkin vähemmistökansallisuudet. Vuosina 1930–31 Inkerissä pantiin toimeen pakkokollektivointi, joka toteutettiin siellä lähes sata prosenttisesti, kun koko Venäjällä samaan aikaan vain noin neljännes tiloista kollektivoitiin. Elleivät isännät menneet vapaaehtoisesti kolhooseihin, tiloille määrättiin niin suuret verot, ettei kenelläkään ollut mahdollisuutta selvitä niistä. Isännät vangittiin ja passitettiin pakkotyöleireille maksamaan verovelkojaan. Heidän perheensä karkotettiin pohjoiseen Hiipinän kaivoksille ja Keski-Aasiaan kodeistaan ja tiloiltaan, jotka liitettiin kolhooseihin. Karkotukset jatkuivat jossakin määrin seuraavinakin vuosina. Noin 18 000 inkerinsuomalaista joutui jättämään kotinsa. Vuosina 1935–36 karkotettiin Pohjois-Inkeristä Suomen vastaiselta rajavyöhykkeeltä käytännöllisesti katsoen kaikki inkerinsuomalaiset. Heidät, 3 457 perhettä, lähetettiin Tadzhikistaniin ja Kazakstaniin. Karkotukset jatkuivat Karjalan kannakselta ja Suomenlahden etelärannalta Arkangelin, Novgorodin ja Vologdan alueille. Karkotettujen kokonaismääräksi noina vuosina arvioidaan 26 000–27 000 henkeä.

Vuosia 1937 ja 1938 kutsutaan Neuvostoliiton historiassa suuren terrorin vuosiksi. Heinäkuun 30. päivänä 1937 annettiin salainen käsky, jolla valtakunnalliset turvallisuuselimet määrättiin aloittamaan kaikissa tasavalloissa, piireissä ja alueilla rankaisutoimenpiteet entisiä kulakkeja, aktiivisia neuvostovastaisia aineksia ja rikollisia vastaan. Rangaistavat jaettiin kahteen ryhmään. Ensimmäiseen luettiin vihamielisimmät ainekset, jotka piti heti pidättää, ja kolmehenkisen troikan hallinnollisen käsittelyn jälkeen teloittaa ampumalla. Toiseen ryhmään kuuluivat kaikki muut vihamieliset ainekset, jotka oli pidätettävä ja lähetettävä pakkotyöleireille ja vankilaan 8–10 vuodeksi.

Suuri terrori merkitsi inkerinsuomalaisille ja suomensuomalaisille väkimäärään suhteutettuna erityisen suurta tuhoa. Muiden suomalaisten määrä oli lisääntynyt vallankumouksen jälkeen melkoisesti. Suomen sisällissodan jälkeen häviölle jääneitä punaisia suomalaisia pakeni Neuvostoliittoon noin 6 000. 1930-luvun alkupuolella Kanadasta ja Yhdys-

valloista siirtyi sinne lähes yhtä paljon amerikansuomalaisia, jotka tulivat rakentamaan sosialistista ihannevaltakuntaa. Kolmas Neuvostoliittoon tullut suomalaisryhmä koostui samaan aikaan lama-Suomesta sinne työn toivossa hakeutuneista loikkareista. Nämä kansallisuudeltaan suomalaiset kommunistit joutuivat myös vainotuiksi. Vuoden 1937 loppuun mennessä oli inkerinsuomalaisia ja muita suomalaisia teloitettu jo noin 13 000. Kun näihin teloitettuihin lisätään vankiloissa, vanki- ja pakkotyöleireillä menehtyneet, on arvioitu, että kaiken kaikkiaan kansallisuudeltaan suomalaisia menehtyi suuren terrorin seurauksena noin 20 000 henkeä.

Toisen maailmansodan alussa inkerinsuomalaisia asui Inkerinmaalla vielä yli 90 000. Saksalaisten nopean etenemisen seurauksena heitä ei ehditty evakuoida sodan jaloista turvaan. Noin 65 000 inkerinsuomalaista jäi saksalaisten miehittämälle alueelle. Kun Leningradin piiritys alkoi elokuun lopussa 1941, lähes 30 000 jäi piiritetylle alueelle. Ensimmäisenä sotatalvena kuoli tuhansia inkerinsuomalaisia rintaman molemmilla puolilla nälkään, kylmään, tauteihin ja sotatoimien uhreina. Piiritykseen jääneet inkerinsuomalaiset pakkosiirrettiin maaliskuussa 1942 Laatokan yli Neuvostoliiton hallussa olevalle alueelle. Siellä heidät lastattiin härkävaunuihin ja lähdettiin kuljettamaan Siperiaan. Matka kesti kuukauden päivät, ja heikossa kunnossa olleita kuoli runsaasti matkan aikana. Kuolema niitti satoaan myös karkotuspaikkojen epäinhimillisissä oloissa.

Saksalaisten miehittämältä alueelta tuotiin noin 63 200 inkerinsuomalaista 29.3.1943–17.6.1944 välisenä aikana Viron kautta Suomeen. Aluksi siirtyminen oli täysin vapaaehtoista. Kun saksalaiset alkoivat perääntyä, jäljellä olleet suomenheimoiset evakuoitiin sodan jaloista Inkerinmaalta kysymättä heidän omaa haluaan ja laivattiin Suomeen. Silloin heidän joukossaan oli myös inkerikkoja. Neuvostoliiton ja Suomen syyskuussa 1944 solmiman välirauhansopimuksen 10. artiklassa Suomi sitoutui luovuttamaan kotimaahan kaikki neuvostokansalaiset, jotka oli internoitu tai tuotu väkisin. Käytännössä tämä tarkoitti sotavankeja ja eräitä internoituja ryhmiä. Suomeen evakuoidut inkerinsuomalaiset eivät ilman muuta kuuluneet palautettaviin. Monet halusivat palata Neuvostoliittoon siitä syystä, että heidän perheenjäseniään ja sukulaisiaan oli siellä. Suomessa olleet venäläiset valvontakomission miehet kiertelivät inkerinsuomalaisten luona ja lupasivat, että nyt he pääsevät koteihinsa. Näistä syistä ja mahdollisesti myöhemmän pakkosiirron pelossa valtaosa heistä eli noin 55 300 palasi Neuvostoliittoon vuosien 1944 ja -45

vaihteessa. Palautetut eivät päässeet koteihinsa Inkerinmaalle, vaan heidät hajotettiin ja kuljetettiin viidelle eri paikkakunnalle Euroopan puoleisella Venäjällä. Sijoituspaikat olivat Jaroslavlin, Kalininin, Pihkovan, Novgorodin ja Velikolukin alueet. Inkerinmaa oli heille kiellettyä aluetta kymmenkunta vuotta. Ne jotka sinne luvatta tulivat, karkotettiin nopeasti pois. Suomeen jäi siis noin 7 900 inkerinsuomalaista. Heidän määränsä kuitenkin väheni nopeasti oleskeluoikeuden epävarmuuden takia. Lokakuussa 1945 heitä oli enää runsaat 5 800. Kaiken kaikkiaan heistä hakeutui pois Suomesta noin 5 000. Ensisijaisesti he siirtyivät Ruotsiin.

Kun sota Euroopassa päättyi toukokuussa 1945, eri puolille Neuvostoliittoa hajotettujen inkerinsuomalaisten keskuudessa heräsi toivo kotiin pääsystä. Monet lähtivätkin sinne, mutta heitä ei otettu vastaan. Viranomaiset antoivat heille aikaa 24 tuntia poistua Inkerinmaalta ja Leningradista vähintään sadan kilometrin etäisyydelle. Monet pakenivat Viroon, toiset takaisin karkotuspaikkakunnille. Viroon menneet saivat olla jonkin aikaa siellä, mutta 1940-luvun lopulla heitä ajettiin pois sieltäkin. Avioituminen virolaisen kanssa oli yksi keino välttää karkotus. Vuonna 1949 Karjalan tasavallan johdossa ollut Gennadi Kuprianov sai Stalinilta luvan värvätä inkerinsuomalaisia sinne työvoimaksi. Puolessa vuodessa Karjalaan muutti yli 20 000 inkerinsuomalaista eri puolilta Neuvostoliittoa, siis myös Virosta. Se oli ensimmäinen paikka, johon heidän haluttiin muuttavan ja jossa he eivät enää olleet samanlaisten matkustusrajoitusten alaisia kuin karkotuspaikoilla. Muutto-oikeus sinnekin lopetettiin alkuvuonna 1950 ja Suomen rajan läheisyyteen sijoittuneet ajettiin kauemmas rajasta. Stalinin kuoleman jälkeen, kun Hrushtshov sai vallan käsiinsä, inkerinsuomalaisille annettiin oikeus muuttaa Inkerinmaalle vuonna 1956. Kotimaalle tuloa vaikeutti se, että monien kodit oli hävitetty ja että pystyssä säilyneissä asuivat silloin uudet venäläiset asukkaat. Vaikeuksista huolimatta inkerinsuomalaisia tuli sinne noin 16 000.

Inkerinsuomalaiset eivät ole olleet ainoita syrjittyjä ja vainottuja Neuvostoliitossa ja Venäjällä, jossa venäläistämisellä on toista sataa vuotta vanhat perinteet. Panslavistiset aatteet ja toimet käynnistyivät jo keisariaikana 1800-luvun lopulla. Kansallisuuskysymys on siksi ollut ja on edelleen tärkeä poliittinen ongelma. Sen suppea kuvaus luo taustaa kirjassa käsiteltäville inkerinsuomalaisten koville kohtaloille. Tässä tarkastelussa kuvataan Neuvostoliiton kansallisuuspolitiikkaa 1900-luvulla ja miten se kohdistui yleensä Venäjän suomalaisiin ja saksalaisiin, jotka

toisen maailmansodan aikana katsottiin Neuvostoliiton päävihollisiksi, sekä eräisiin muihin Neuvostoliiton raja-alueiden vähemmistökansallisuuksiin.

Bolshevikit helpottivat aluksi ei-venäläisten asemaa

Lokakuun vallankumouksen jälkeinen kriisiaika Venäjällä ja siihen liittynyt sisällissota merkitsivät keisarikunnan eräiden alueiden, kuten Suomen ja kolmen Baltian maan irrottautumista siitä. Tällaisen kehityksen keskeiseksi syyksi katsottiin keisarivallan venäläistämiseen tähdännyt kansallisuuspolitiikka. Estääkseen imperiumin laajamittaisen hajoamisen vallankumouksen pääarkkitehti Lenin yhdessä Stalinin kanssa loi uuden suvaitsevamman kansallisuuspolitiikan marxismin ja oman poliittisen tilanteensa pohjalta. Oman näkemyksensä Lenin julkaisi vuonna 1914 artikkelissaan *Kansakuntien itsemääräämisoikeudesta*. Siinä hän asetti kansakuntien itsemääräämisoikeuden kansallisuuspolitiikkansa perustaksi. Tämä tarkoitti kansakunnan oikeutta jopa irrottautua Venäjän valtion yhteydestä, mutta samalla tarkoitus oli vastustaa määrätietoisesti kaikkea nationalismia ja Venäjällä erityisesti isovenäläistä porvarillista nationalismia taistelemalla proletariaatin ja sen järjestöjen yhtenäisyyden ja yhteen sulauttamisen puolesta kansainvälisestikin. Tällä tavalla proletariaatin oli tarkoitus rakentaa kansainvälistä yhteyttä porvarien kansallista eristäytymistä vastaan.

Tärkeä tekijä Leninin kansallisuuspolitiikan hahmottamisessa on ollut Stalinin artikkeli *Marxismi ja kansallisuuskysymys* vuodelta 1913. Siinä kirjoittaja määritteli muun muassa käsitteen kansakunta. ”Kansakunta on historiallisesti muodostunut ihmisten pysyvä yhteys, joka on syntynyt kielen, maantieteellisen alueen, talouselämän ja mentaliteetin perustalle ja ilmenee yhteisen kulttuurin muodossa.” Stalinin mukaan kansakunnasta voidaan puhua vasta, kun kaikki nuo tuntomerkit ovat olemassa samanaikaisesti. Omalla alueellaan jokaisella kansakunnalla tuli olla itsemääräämisoikeus, mutta kansallisilla ryhmillä ei saanut olla kulttuuristakaan autonomiaa toisen kansan hallitsemalla alueella, sillä kansallisuuteen perustuvat järjestöt jakoivat proletaarien rivejä ja aiheuttivat ristiriitoja heidän välillään. Sitä ei hyväksytty.

Marxismin mukaan kansallisuuden tärkeys ihmisille oli ohi menevä vaihe kansojen elämässä. Se kuului kapitalistisiin luokkayhteiskuntiin. Kansallisuustekijä oli alisteinen luokkatekijälle yhteiskunnassa. Kun

kansalaisten tasa-arvo toteutuu sosialistisessa luokattomassa järjestelmässä, kansallisuuden merkitys heille vähenee ja häviää vähitellen kokonaan. Tilalle tulee kansallisuuksien keskinäinen solidaarisuus. Marxismin tulkinta kansallisuuden asemasta kansojen elämässä muistuttaa sen oppia uskonnon asemasta. Uskonto kuuluu sen mukaan kapitalistiseen järjestelmään, jossa proletaareja alistetaan ja riistetään uskontoon vetoamalla ja jossa heille tarjotaan uskonnosta lohdutusta ja kompensaatiota puutteisiinsa. Kun sosialistisessa yhteiskunnassa riistäjien ja riistettyjen välinen ristiriita on poistettu ja kun kaikki kansalaiset ovat tasa-arvoisessa asemassa ja heidän tarpeensa tyydytetyt, he eivät enää tarvitse uskontoa. Se kuihtuu itsestään tarpeettomana kuten tietoisuus kansallisuudestakin.

Kun Lenin alkoi rakentaa Venäjästä uutta sosialistista vapauden valtakuntaa, hän lupasi sen eri kansakunnille, että niiden liittyminen Neuvosto-Venäjään on vapaaehtoista. Hän kirjoitti kirjassaan *Valtio ja vallankumous* (1917), että kaikki vallankumoukselliset yhteisöt tahtovat ilman muuta yhdistyä. Uusi proletaarivaltio voisi kansalaisten enemmistön luokkaintressien yhdenmukaisuudesta johtuen olla keskusjohtoinen ja samalla demokraattinen. Kansallisuuden arvostamisen yhtenä osoituksena oli kansalliskielisen opetustoiminnan järjestäminen. Kansallisten ryhmien tuli saada opetusta omalla äidinkielellään. Tämä merkitsi, että esimerkiksi karjalan kielellä alettiin julkaista kirjallisuutta, kun aikaisemmin se oli olemassa vain puhuttuna kielenä. Keisariajan loppuvaiheen venäläistämistilanteeseen verrattuna muutos oli merkittävä. Inkerissä muutoksen seurauksena inkerinsuomalaisten koulujen opetuskieleksi tuli suomi. Tämä kansallisuuspolitiikan vaihe vallitsi 1920-luvulla ja 1930-luvun alkupuolella.

Kansallisen kielen ja kulttuurin suosimisen ohella tähän vaiheeseen kuului paikallisten hallintoelinten kansallistuttaminen. Sillä ymmärrettiin kansallisten alueiden, siis autonomisten tasavaltojen, läänien ja kylien, hallintoelinten henkilöstön kokoamista omista kansallisista ihmisistä. Aikaisemmin johdossa olivat olleet usein vähemmistöjä korkeammin koulutetut venäläiset. Nyt heidän tilalleen pyrittiin löytämään kommunistisen puolueen riveistä kansallisia henkilöitä. Vaikeutena oli vähemmistöjen koulutustason alhaisuus ja vähäisyys puolueen kaadereissa.

Niillä Inkerin alueilla, joilla suomalaisia asui runsaasti, muodostui kansallisia piirejä. Itä-Karjalassa puolestaan alkuperäisten karjalaisten ja sinne muuttaneiden punaisten suomalaisten itsehallintopyrkimykset

johtivat Karjalan autonomisen sosialistisen neuvostotasavallan perustamiseen heinäkuussa 1923 osana Neuvostoliiton perustamista. Sen johtoon tuli väestömäärään verrattuna suhteellisesti eniten punaisia suomalaisia.

Kansallistuttamispolitiikan ja kansallisen kulttuurin suosimisen tarkoituksena kommunistisen puolueen kannalta oli liittää Venäjän eri kansallisuudet vapaaehtoisesti ja myönteisin keinoin kiinteämmin neuvostovaltioon. Jotta näin tulisi tapahtumaan, se edellytti taistelua isovenäläistä sovinismia vastaan, sillä juuri sen puolue näki syyksi eri kansallisten ryhmien eristymis- ja eropyrkimyksille. Kansallistuttamispolitiikka eteni kaikilla Neuvostoliiton alueilla noin vuoteen 1932 saakka. Tämä vähemmistöille ja eri kansallisille alueille myönteinen politiikka sai aikaan neuvostojärjestelmään kohdistuneen positiivisen suhtautumisen ohella myös kansallisen tietoisuuden heräämisen ja kansallistunteen voimistumisen. Vähemmistökansojen lähentäminen Venäjään ei ollut siis tapahtunut kaikilta osiltaan toivotulla tavalla. Harjoitettu myönteinen kansallisuuspolitiikka oli päinvastoin johtanut jopa keskipakoiseen suuntautumiseen. Esimerkiksi Karjalan tasavallassa suomalaisen emigranttijohdon kansallistuttamistoimien nähtiin suunnanneen karjalaiset Suomeen eikä Venäjään päin. Tätä kehitystä Moskovassa ei katsottu hyvällä.

Ei-venäläiset kansallisuudet leimattiin neuvostovastaisiksi nationalisteiksi

Neuvostoliiton vähemmistömyönteisessä politiikassa tapahtui käänne vuoden 1933 tienoilla. Silloin kansallistuttamispolitiikan toteuttamisen aika oli ohi, vaikka sitä sanottiin noudatettavan aina suuren terrorin alkamiseen saakka vuonna 1937. Todellisuudessa tapahtui käänne kansallisbolshevismiin. Alkoi neuvostopatriotismin aika. Stalinin tavoitteena oli koko ajan ollut luja, homogeeninen ja keskusjohtoinen valtio, johon kansallistuttamispolitiikalla ja kansalliskulttuuripolitiikalla oli pyritty. Stalinin toive ei kuitenkaan toteutunut, pikemmin päinvastoin.

Neuvostojohto joutui oman politiikkansa aiheuttamaan loukkuun. Sitä ei kuitenkaan voitu myöntää. Vika nähtiin yksilöissä, ensi alkuun yksittäisissä kansallisissa johtajissa, jotka olivat vääristäneet hyvää tarkoittavan kansallisuuspolitiikan itsekkäiden paikallisten kansallisten tavoitteiden käyttöön. Stalinin mukaan kansallisella ”poikkeamalla”

oli aina porvarillinen luonne. Taistelu oli kohdistettava internationalismin periaatteista vieraantuneisiin eli paikallisilta kansallisilta vähemmistöiltä oli edellytettävä nyt internationalismia. Tällä tavalla hän aloitti hyökkäyksen paikallista nationalismia vastaan ja otti käyttöönsä venäläistämisen ja venäläisen nationalismin eli hän tarttui niihin keinoihin, mistä oli tsaristista hallintoa arvostellut. Myös kulttuuripolitiikassa siirryttiin yhdenmukaistavalle linjalle. Kun paikallinen nationalismi oli näin julistettu yhteiskunnan suurimmaksi vaaraksi, monien kansallisten organisaatioiden johtohenkilöt vaihdettiin vuosina 1933–35 jopa useita kertoja. Tällaiset puhdistukset olivat se keino, jota käyttämällä stalinistinen johto rakensi uutta sosialistista yhteiskuntaa.

Taistelu väärää kansallisuusajattelua vastaan alkoi Ukrainassa, jossa bolshevikkien kansallisuusohjelma oli saanut aikaan voimakkaan kansallisen tietoisuuden. Stalin ei katsonut sitä hyvällä. Ukrainan kommunistijohtaja Skrypnik ja hänen kannattajansa raivattiin pois johdosta vuonna 1933. Hänen seuraajansa Postyshev pani toimeen suuren kansallismielisten puhdistuksen, mutta keväällä 1937 tuli hänen vuoronsa.

Stalinin mukaan ”kansallisuuskysymys on itse asiassa talonpoikaiskysymys, vaikka laajempi ja monisyisempi”. Tästä syystä kulakkiluokan likvidointipolitiikkaa toteutettiin samaan aikaan kuin toimenpiteitä kansallisuuspolitiikan poikkeamia vastaan. Pakkokollektivointi kohdistui erityisen kattavana juuri vähemmistökansallisuuksien asuinalueisiin, kuten Inkerinmaahan, Ukrainaan, Volgan saksalaistasavaltaan ja Mustanmeren alueeseen Krimin tataarit mukaan lukien. Puolentoista vuoden kuluttua kollektivoinnin aloittamisesta 97 prosentilta näiden alueiden talouksista oli riistetty omaisuus ja liitetty kolhooseihin. Vastaava prosenttiluku koko Venäjän Federaatiossa oli vasta 25. Pakkokollektivoinnin yhteydessä 1930-luvun alkuvuosina satoja tuhansia kulakkiperheitä karkotettiin eri puolille Neuvostoliittoa.

Nämä toimenpiteet eivät kuitenkaan poistaneet kansallisuuspolitiikan poikkeamia. Maatalouden kollektivoinnista ja viljanhankintapolitiikasta seurasi kuitenkin ennennäkemätön nälänhätä nimenomaan Ukrainassa, mutta myös muualla. On arvioitu, että yksin Ukrainassa kuoli nälkään yli 7 miljoona ihmistä vuosina 1932–33. Stalinin tulkittiin sillä tavoin määrätietoisesti tuhonneen ukrainalaista nationalismia ja sen talonpoikaista perustaa. Myös Karjalassa kerrotaan vallinneen vaikea nälänhätä. Vanhaan suomalaiseen tapaan leipään sekoitettiin pettua ja lopulta leipää jouduttiin tekemään kokonaan petusta. Näistäkin vaikeuksista syytettiin Karjalan suomalaisjohtajia, joiden käsissä hallinto oli.

Gerhard Simon toteaa tapahtuneesta politiikan muutoksesta, että se kohdistui erityisesti kansallisiin vähemmistöihin. ”Kansalliset vähemmistöt eivät nyt enää tarvinneet heikkoutensa takia erityistä suojelua ja kehittämistä, vaan ne olivat päinvastoin kansallisen yhteen sulattamisen varsinaisia kohteita. Tämä käänne koski ennen muuta Venäjän Federaation ukrainalaisia, Ukrainan saksalaisia ja Inkerinmaan suomalaisia.” Gildi kertoo yksityiskohtaisesti, miten tämä politiikka ja toiminta kohdistuivat tuolloin inkerinsuomalaisiin, jotka olivat asuneet Leningradin alueella jo kolmisensataa vuotta ja joista valtaenemmistö oli tavallista talonpoikaissäätyä. Heitä syytettiin vakoilijoiksi ja agenteiksi, vaikka he tuskin tiesivät, mitä agentilla tarkoitetaan.

Suhtautuminen suomalaisvähemmistöön selittyy osaltaan neuvostojärjestelmän huonosta toimivuudesta etenkin Karjalassa. Tyytymättömyys järjestelmään lisääntyi, sillä kolhoosit olivat kannattamattomia, metsänhakkuissa ei saavutettu asetettuja tavoitteita ja suoranainen nälänhätä koetteli tasavallan asukkaita vuosina 1932–33. Tilanteelle piti löytää hyväksyttävä selitys ja se löytyi suomalaisten neuvostovastaisuudesta. Turvallisuuspoliisin taistelu porvarillisnationalistista vastavallankumousta vastaan kiihtyi ja sulautui operaatioon niin sanottua ”Suomen yleisesikunnan salaliittoa” vastaan. Leningradin sotilaspiirin turvallisuuspalvelu suunnitteli huolellisesti sekä tämän salaliiton että operaation sitä vastaan. ”Suomen yleisesikunnan salaliitto” oli suunnitelman mukaan levittäytynyt koko Karjalaan ja Leningradin alueen inkerinsuomalaisten asuma-alueelle. Agenttien tehtävänä oli muodostaa vastavallankumouksellisia soluja, jotka puolestaan oli tarkoitus yhdistää suureksi kapinallisorganisaatioksi. Valtaapitävät neuvostoviranomaiset tarvitsivat silloin tätä organisaatiota, sillä kaikki ongelmat johtuivat heidän mukaansa ”kumouksellisten ainesten vastavallankumouksellisesta toiminnasta”. Tämä neuvostojärjestelmälle tyypillinen ”Suomen yleisesikunnan salaliitto” -juttu tutkittiin Hrushtshovin aikana vuosina 1956–62. Sen tulokset osoittivat koko salaliiton kokonaan tekaistuksi jutuksi. Minkäänlaisia objektiivisia todisteita ei kyetty löytämään sen tueksi. Suurin osa tuomituista rehabilitoitiin.

Stalinin kansallisuuspolitiikkaan 1930-luvun puolivälissä kuului kansallisten vähemmistöjen pakkomuutto raja-alueilta. Lukumääräisesti eniten näiden toimien kohteeksi joutuivat saksalaiset, puolalaiset ja suomalaiset eli kansallisuudet, joiden emämaiden kanssa Neuvostoliitolla oli jännittyneet suhteet. Stalin valmistautui näin odotettavissa olevaan sotaan. Hän eliminoi etukäteen raja-alueiden vähemmistöjen mahdollisuuden

siirtyä hyökkääjän puolelle. Vaikka näillä pakkosiirretyillä ei ollut tilillään mitään rikollista, heitä epäiltiin ja syytettiin monista lainrikkomuksista ja petollisista aikomuksista ja heidät rinnastettiin kansallisuuden perusteella salakuljettajiin, vakoilijoihin ja vastavallankumouksellisista rikoksista rangaistuihin. Karjalan tasavallassa suomalaiset karkotettiin 50 kilometrin levyiseltä rajavyöhykkeeltä. Puolalaiset ja saksalaiset pakkosiirrettiin 100 kilometrin leveydeltä Puolan vastaiselta raja-alueelta.

Inkerinsuomalaisten, punaisten suomalaisten ja karjalaisten leimaaminen vakoilijoiksi ja Karjalan suomalaisjohdon haaveet suomalaistetusta Karjalasta ja "punaisesta Suur-Suomesta" loivat kansallisen vainon perustan. Karjalassa kansallisten piirien suomalaiset työntekijät erotettiin ja Suomen Kommunistisen Puolueen tukiryhmät leimattiin vihollis- ja vakoiluorganisaatioiksi, joiden toiminta lopetettiin. Karjalan ylimmät suomalaisjohtajat, kansankomissaarien neuvoston puheenjohtaja Edvard Gylling, aluekomitean pääsihteeri Kustaa Rovio ja muut, olivat tämän jälkeen kenraaleja ilman joukkoja. Tällaisia johtajia ei enää tarvittu, ja niin heidät erotettiin asemistaan vuonna 1935. Näin Karjalan suomalaistaminen päättyi. Aluksi tilalle tuli venäläinen karjalaistaminen, mutta se vaihe kesti vain alkuvuoteen 1937. Sen jälkeen yhteiskunnassa toimeenpannut puhdistukset kohdistuivat kaikkiin neuvostovastaisiin aineksiin. Puhdistusten kohteiksi otettiin rikolliset, vapautuneet kulakit, aikaisemmin tuomitut kirkon miehet ja lahkolaiset, valkokaartilaiset, muiden puolueiden entiset jäsenet ja nationalistit.

Raskaimmin puhdistustoimenpiteet kohdistettiin suomalaisiin, mutta jossakin määrin myös Karjalan muihin kansallisuuksiin. Väestötilastojen mukaan suomalaisten määrä Karjalassa oli noin 15 000 vuoden 1935 tienoilla. Vuoden 1939 väestölaskennassa Karjalasta löytyi enää vain 8 322 suomalaista. Lukumäärien erotus kertoo siitä, mitä suuren terrorin suomalaisvaino sai aikaan. Karjalan suomalaisten vainoaminen ja tuhoaminen oli siinä mielessä erityisen tuskallista, kun he olivat tulleet sinne Suomesta ja Amerikasta uuden ja paremman elämän toivossa, ja nyt tämä sosialistinen ihannevaltio kohteli heitä pahemmin kuin kapitalistiset lähtömaat.

Neuvostoliiton kansallisuuspolitiikka oli siis vuoteen 1937 mennessä kääntynyt 180 astetta. Silloin annettiin niin sanottuja kansallisuuskäskyjä, joiden kohteiksi joutuivat saksalaiset, puolalaiset, latvialaiset, suomalaiset, liettualaiset, virolaiset, kreikkalaiset, korealaiset ja kiinalaiset. Näiden kaikkien emämaa oli Neuvostoliiton ulkopuolella. Nämä kansallisuudet erotettiin erillisillä toimintaohjeilla joukkotoimien maali-

tauluiksi. Ei-venäläinen kansallisuus oli sellaisenaan niin pätevä peruste tuomiolle, että rangaistuspäätöksen voi tehdä oikeuslaitokseen kuulumaton kolmen hengen troikka ja myöhemmin kahden hengen dvoikka.

Karjalan tasavallan troikat ja dvoikka toimivat tehokkaasti. Joukkotoimien ensimmäisen kuukauden elokuun aikana vuonna 1937 troikka käsitteli 930 hengen tapaukset. Niistä 783 sai teloitustuomion ja 147 vankeutta. Joulukuussa 1937 dvoikka tuomitsi yhteensä 727 henkeä teloitettavaksi, joista suomalaisia oli 64 prosenttia. Tammikuun alussa 1938 pidätykset ja oikeuslaitokseen kuulumattomien elinten toiminta lakkautettiin, mutta kuun lopussa annettiin määräys kansallisuuspuhdistusten sekä troikkien että dvoikan toiminnan jatkamisesta. Puhdistustoimia koskevan määräyksen toteuttamisaikaa jatkettiin yhdeksässä neuvostotasavallassa, yhdessä autonomisessa eli Karjalan tasavallassa, 12 alueella ja piirikunnassa huhtikuun puoliväliin 1938. Karjalan viranomaisille annettiin vielä oikeus pidättää 700 henkilöä, joista 500 sai teloittaa. Pidätettyjen "tutkintakäsittelyssä" olivat kaikki keinot sallittuja. Tutkinta oli niin tehokasta, että kaikki tutkitut myös tunnustivat.

Huhtikuun 1938 määräajan täytyttyä suomalaisoperaatiota jatkettiin kuukaudella. Sen jälkeen sisäasiain kansankomissariaatti antoi uuden käskyn kansallisuustoimien jatkamisesta Neuvostoliitossa 1. elokuuta 1938 saakka. Työ puolalaisten, saksalaisten, latvialaisten, virolaisten, suomalaisten, bulgarialaisten, kreikkalaisten, afgaanien ja kiinalaisten pidättämiseksi ja suomalaisten asuttamien alueiden puhdistamiseksi jatkui koko kesän siitä huolimatta, että todistusaineistoa täysin syyttömiä ihmisiä vastaan oli yhä vaikeampi keksiä. Tämäkään määräaika ei ollut viimeinen. Vielä 20.9.–15.11.1938 välisenä aikana Karjalan erikoistroikka ratkaisi 1 805 henkilön kohtalon, heistä teloitettiin 1 708, joista suomalaisia 1 661.

Neuvostoliiton kansankomissaarien neuvoston ja kommunistisen puolueen asetus 17.11.1938 lopetti joukkotoimet. Suuren terrorin laajamittaiset puhdistustoimet päättyivät, mutta turvallisuuselinten puhdistamisen aika jatkui. Karjalan autonomisessa neuvostotasavallassa kansallisuuskysymys nousi esille uudestaan talvisodan yhteydessä. Neuvostojoukkojen hyökkäyksen poliittiseksi kuorrutukseksi Stalin muodosti henkiin jääneistä suomalaisista kommunisteista niin sanotun Suomen kansanhallituksen, joka tunnetaan paremmin Terijoen tai Kuusisen hallituksen nimellä, sillä sen pääministeriksi ja samalla ulkoministeriksi määrättiin Otto Ville Kuusinen. Sodan avulla oli tarkoitus pakottaa maan laillinen hallitus eroamaan ja vaihtaa sen tilalle Neuvostoliitolle

myötämielinen kansanhallitus. Tälle hallitukselle koottiin oma armeija suomentaitoisista miehistä. Siihen haettiin sekä punaisia suomalaisia että inkerinsuomalaisia jopa vankileireiltä ja vankiloista. Näin suomalaisella kansallisuudella oli taas käyttöä.

Kun Suomea ei kuitenkaan saatu vallatuksi, Kuusisen hallitus hajotettiin vähin äänin. Moskovan rauhassa Neuvostoliitolle luovutettu Karjala liitettiin aluksi lähes kokonaan Karjalan tasavaltaan, jonka asema nousi Karjalan autonomisesta sosialistisesta tasavallasta uudeksi Karjalais-suomalaiseksi sosialistiseksi neuvostotasavallaksi. Ajatuksena oli, että seuraavana talvena siihen liitettäisiin lisää Suomen alueita. Puolueen ensimmäinen sihteeri Kuprijanov sanoi ohjelmapuheessaan Karjalan kommunistisen puolueen edustajakokouksessa huhtikuussa 1940: "... lähellä on se hetki, jolloin ... Suomen proletariaatti ja työtätekevä talonpoikaisto ... heittävät musertavalla voimalla roskakoppaan lahjottavissa olevan Mannerheimin koplan. Tarvittavalla hetkellä me ojennamme veljellisen kätemme auttaaksemme Suomen kansaa sen taistelussa riistäjiä vastaan."

Eräiden vähemmistökansallisuuksien asema sodan aikana ja sen jälkeen

Saksan hyökkäys Neuvostoliittoon alkoi 22.6.1941. Se merkitsi Neuvostoliiton saksalaisille pikakarkotuksia. Heinäkuusta lokakuuhun 1941 karkotettiin 650 000–700 000 saksalaista Siperiaan ja Keski-Aasiaan, heistä 400 000 Volgan autonomisesta saksalaisesta tasavallasta. Heidän perheensä hajotettiin ja he menettivät kotinsa ja omaisuutensa. Heidän oikeudellinen asemansa karkotettuina muistutti rangaistusvankien asemaa. Koko heidän tasavaltansa lakkautettiin 7. syyskuuta 1941 Neuvostoliiton korkeimman neuvoston päätöksellä. Asukkaiden karkotuksen jälkeen neuvostovalta hävitti alueelta saksalaisista muistuttavat muistomerkit ja hautausmaat. Saksalaiset paikannimet vaihdettiin venäläisiksi. Saksalaiset katosivat mediasta, sanakirjoista, jopa tilastoista. Näiltä pakkotoimenpiteiltä eivät säästyneet puolueen jäsenet eivätkä viranhaltijat. Päinvastoin neuvostoyhteiskunnasta vastuuta kantaneet vangittiin ennen karkotusta ja useimmat ammuttiin. Saksalaiset sotilaat ja upseerit poistettiin puna-armeijasta ja sijoitettiin työarmeijaan. Näillä toimilla neuvostovalta pyrki etukäteen ehkäisemään vähemmistön yhteistyömahdollisuuden vihollisen kanssa.

Kun sitten puna-armeija valloitti takaisin menetettyjä alueita, neuvostovalta rankaisi kokonaisia vähemmistökansoja mahdollisesta yhteistyöstä vihollisen kanssa ja karkotti ne Siperiaan ja Keski-Aasiaan. Karkotus ei riippunut siitä, oliko henkilö syyllinen vai syytön, kommunisti vai fasisti. Se kohdistui yhtä hyvin vihollisen kanssa yhteistyössä olleeseen kuin punapartisaanina toimineeseen. "Syyllisyys" oli siinä, että kuului vähemmistökansallisuuteen, jonka jäsenissä oli yhteistyössä olleita. Sodan aikana takaisin vallatuilta alueita karkotettiin muiden muassa tsetseenit, ingushit ja Krimin tataarit. Viimeksi mainittujen karkotus tapahtui erityisen raa'alla tavalla. Nukkumassa olleet ihmiset noudettiin kodeistaan varhaisina aamuyön tunteina. Heille ei annettu mahdollisuutta ottaa mukaansa mitään matkatavaroita. Konepistoolien edessä heidät ajettiin kuorma-autojen lavalle, kuljetettiin lähimmälle rautatieasemalle ja lastattiin härkävaunuihin. Kaikki vastustusyritykset kuljetuksen aikana merkitsivät välittömästi ammutuksi tulemista. Kuljetettavia arvioidaan olleen yli 194 000 henkeä. Eläinvaunuihin ahdetut karkotetut eivät saaneet viikkoja kestäneen matkan aikana juuri mitään ihmisille välttämätöntä huoltoa. Tästä syystä heistä arvioidaan kuolleen paljon ennen perille pääsyä.

Suurin osa Krimin tataareista vietiin Uzbekistaniin. Puolentoista vuoden aikana heistä menehtyi siellä vielä viidesosa. Karkotetut joutuivat elämään monenlaisten rajoitusten alaisina. He eivät saaneet liikkua asuinpaikaltaan kuin viiden kilometrin säteellä. Heidän täytyi ilmoittautua joka toinen viikko paikallisille viranomaisille. He eivät saaneet asua suurissa kaupungeissa eivätkä he saaneet osallistua maanviljelykseen, mikä oli useimpien entinen elinkeino.

Kaiken kaikkiaan satoja tuhansia ihmisiä katosi pakkosiirroissa sodan aikana ja kohta sen jälkeen Neuvostoliiton aasialaisiin osiin, mutta julkisuudessa heistä ei hiiskuttu sanaakaan. Epäsuorasti näistä toimista tuli tietoa julkisuuteen vuonna 1946 Izvestijassa, jonka mukaan Venäjän federaation korkein neuvosto oli lakkauttanut Tsetsenian ja Ingushian autonomisen sosialistisen tasavallan – sitä kutsuttiin sen jälkeen Groznyin alueeksi – ja muuttanut Krimin autonomisen sosialistisen tasavallan Krimin alueeksi. Syyksi ilmoitettiin: "Monet tsetseenit ja Krimin tataarit olivat liittyneet saksalaisten organisoimiin vapaaehtoisjärjestöihin ja taistelleet puna-armeijaa vastaan."

Tsetseenien karkotuksen taustalla ei varsinaisesti ollut kosto yhteistyöstä vihollisen kanssa, sillä vain pieni kaistale tasavallasta oli ollut saksalaisten vallassa. Tsetseenien tapauksessa neuvostovalta pyrki tällä

tavoin lopettamaan heidän pitkään jatkuneen neuvostovastaisen, kansallisen ja usein aseelliseksi muuttuneen vastarintansa. Tsetseenien asuinalueelle siirrettiin kymmeniä tuhansia venäläisiä ja muita neuvostokansallisuuksia, joille annettiin karkotettujen kylät ja talot. Paikan- ja hallintoalueiden nimet muutettiin venäläisiksi. Vielä perusteellisemmin hävitettiin karkotettujen Krimin tataarien jäljet. Heidän nimestään jätettiin pois niemimaan nimi. Neuvostoliitossa tunnettiin virallisesti vain tataarit. Krimin tataareja ei ollut siellä enää olemassakaan eivätkä väestötilastot sisältäneet sellaista kansallisuutta. Heidän kotiniemimaaltaan hävitettiin kaikki heidän historialliset, kulttuuriset ja kielelliset jälkensä, kylät hävitettiin maan tasalle ja hautausmaat tasoitettiin sileiksi.

Sodan aikaiset ja jälkeiset karkotukset koskivat muiden ohella Neuvostoliiton haltuun jääneitä Baltian maita. Ensimmäinen karkotusaalto vuosien 1944 ja -45 vaihteessa vei Virosta ainakin 30 000 ja Latviasta 38 000 henkeä. Kesän 1945 ja kevättalven 1946 aikana Liettuasta karkotettiin 100 000 ja Latviasta 60 000 miestä, naista ja lasta. Kun näissä maissa alettiin toteuttaa maatalouden kollektivointia vuodesta 1947 eteenpäin, vastustus murrettiin karkotusten avulla. Vuoden 1947 lopulla Liettuasta raahattiin pois 70 000 ihmistä ja maaliskuussa 1948 toiset 70 000. Maaliskuussa 1948 Virosta karkotettiin 60 000, Latviasta 50 000 ja Liettuasta 40 000 henkeä. Kesällä 1949 sieltä vietiin vielä toiset 40 000 liettualaista. Aikaisempien operaatioiden tapaan ihmiset haettiin yleensä öiseen aikaan kodeistaan ja lastattiin härkävaunuihin. Karkotetut kuljetettiin Länsi-Siperiaan ja Pohjois-Kazakstaniin. Matkan aikana kuoli paljon ihmisiä. Nämäkin karkotetut perheet hajotettiin siten, että työkykyiset miehet vietiin työleireille, naiset ja lapset kolhooseihin. Karkotettujen tilalle tuli venäläisiä ja muita neuvostokansalaisia niin paljon, että virolaisten osuus oli 1953 Virossa 72 %, latvialaisten osuus samaan aikaan Latviassa 60 %.

Eräiden vähemmistökansallisuuksien asema Stalinin kuoleman jälkeen

Stalinin kuoleman jälkeen Hrushtshovin nousua valtaan edisti hänen kauhisteleva suhtautumisensa Stalinin niin 1930-luvun kuin sodan ja sen jälkeisen ajan hirmutekoihin. Salaiseksi tarkoitetussa puheessaan 20. kommunistisen puolueen puoluekokouksessa helmikuussa 1956 Hrushtshov sanoi: ”Ei kukaan marxisti-leninisti eikä ylipäänsä kukaan

järkevä ihminen voi ymmärtää, kuinka on mahdollista tehdä kokonaiset kansat naisineen, lapsineen, vanhuksineen, kommunisteineen ja nuorisoliittolaisineen vastuullisiksi vihamielisistä teoista, kohdistaa heihin joukkomuotoisia kostotoimia ja yksityisten tai pienten ryhmien tuholaistoiminnan takia saattaa heidät hätään ja kurjuuteen." Hän nimitti kostotoimia kauhistuttaviksi. Toinen piirre hänen ajamassaan politiikassa oli vallan hajauttaminen jossakin määrin Moskovasta tasavaltoihin. Tällä tavoin hän sai tukea neuvostotasavalloilta oman asemansa vahvistamiseen.

Kansallisuuspolitiikan osalta ajan mottona oli "Takaisin Leniniin". Se tarkoitti, että vähemmistökansallisuuksille annettiin jälleen oikeuksia, jotka Stalin oli poistanut. Näin Hrushtshov nousi valtaan ja sen seurauksena koitti joksikin aikaa niin sanottu suojasään kausi. Sen tunnuspiirteitä oli kääntyminen joukkoterrorista karkotettujen kansojen ja vähemmistökansallisuuksien rehabilitointiin. Samassa 20. puoluekokouksessa omaksuttu kansallisuuspoliittinen linja muistutti 1920-luvulla noudatettua linjaa, jonka mukaan puolue lähtee siitä, "ettei sosialismi suinkaan pyri poistamaan kansallisia erityispiirteitä ja erilaisuutta, vaan päinvastoin varmistaa kaikkien kansojen ja kansallisuuksien talouden ja kulttuurin kukoistamisen. Puolueen täytyy koko käytännöllisessä toiminnassaan myös tulevaisuudessa valppaasti ja painokkaasti ottaa huomioon nämä erityispiirteet."

Käytännössä uudet tuulet puhalsivat lämpimästi useimmille vähemmistökansallisuuksille, mutta ei kaikille. Kohta Stalinin kuoleman jälkeen tsetseenit ja ingushit alkoivat omin päin palata kotikonnuilleen. Sitä ei kuitenkaan hyväksytty. Aluksi palanneet vangittiin ja pakkosiirrettiin takaisin karkotuspaikoilleen. Näistä toimenpiteistä huolimatta palaajien virta vain kävi vuolaammaksi. Vuoden 1956 lopulla heitä oli jo 25–30 000. Tilanteen pakottamana keskuskomitea lopulta myöntyi ja salli heidän asettua kansallisille alueilleen. Seuraavana vuonna Venäjän Federaatio palautti niille autonomisen tasavallan aseman. Tsetseenien ja ingusihen vaikeudet eivät siihen kuitenkaan loppuneet. Ristiriitoja syntyi heidän koteihinsa asettuneiden venäläisten kanssa. Asuntoja ja työpaikkoja ei löytynyt riittävästi, kun palanneiden määrä ylitti ennakkolaskelmat. He vastustivat kiivaasti venäjän kielen valtaan pääsyä alueellaan. Puolueessa he jäivät aliedustetuiksi. Kaiken kaikkiaan he sopeutuivat kovin huonosti sodan jälkeiseen neuvostoyhteiskuntaan.

Kun kauhistuttavien toimien kohteeksi joutuneita kansallisuuksia, jotka tuli rehabilitoida, nostettiin esille, niihin eivät sisältyneet saksalaiset

eivätkä Krimin tataarit. Heidän kohtelunsa osoittautui paljon pahemmaksi kuin muiden. Heitä ei alettu rehabilitoida. Jossakin määrin heidän asemaansa kuitenkin helpotettiin. Vuoden 1955 lopussa Neuvostoliiton korkeimman neuvoston puhemiehistö vapautti saksalaiset pakkosiirtolaisuudesta eli he voivat vaihtaa asuinpaikkaa tietyin rajoituksin.

Heidän ei kuitenkaan annettu palata entisille kotipaikoilleen tai vaatia takaisin karkotuksen yhteydessä menettämäänsä omaisuutta tai esittää siitä korvausvaatimuksia. Sen sijaan heille myönnettiin joitakin kulttuurisia oikeuksia, kuten omankielisten lehtien julkaiseminen, radio-ohjelmien lähettäminen ja joidenkin luterilaisten ja katolisten seurakuntien rekisteröiminen eli laillistaminen. Poliittisesti heidät rehabilitoitiin vuonna 1964. Sama puhemiehistö katsoi Neuvostoliiton saksalaisten leimaamisen fasistisen Saksan hyökkäyksen tukijoiksi "perusteettomaksi ja Stalinin henkilökultin huomioon ottaen pysyvästä mielivallasta johtuvaksi".

Huhtikuussa 1956 Neuvostoliiton korkeimman neuvoston puhemiehistö vapautti Krimin tataarit ja eräitä muita karkotettuja vähemmistökansallisuuksia pakkosiirtolaisuudesta samanlaisin rajoituksin kuin saksalaiset eli heidänkään ei annettu palata kotimaahansa eikä saada karkotuksessa menetettyä omaisuuttaan takaisin. Krimin tataarit eivät kuitenkaan tyytyneet kohtaloonsa yhtä nöyrästi kuin saksalaiset. He eivät odottaneet toimettomina, että heidät rehabilitoitaisiin samalla tavalla kuin muut kansat. Viisikymmentäluvun lopusta lähtien he ylläpitivät laajaa kansanliikettä Krimille palaamisen puolesta. He lähettivät tuhansia yksityisiä ja yhteisöjen kirjeitä ja vetoomuksia kaikille neuvostoinstansseille. He ylläpitivät Moskovassa pysyvää kansan edustusta, järjestivät vastalausekokouksia ja julkaisivat laajalevikkisiä salaisia tiedotteita. Tämän koko kansan tukeman liikkeen monia aktivisteja vangittiin ja tuomittiin leireille vuodesta 1959 lähtien.

Vasta syyskuussa 1967 rehabilitoitiin Krimin tataarit viimeisenä karkotettuna kansana. Koko tataariväestön syyttäminen aktiivisesta yhteistyöstä vihollisen kanssa todettiin perusteettomaksi. Tämän päätöksen rohkaisemina seuraavina vuosina lähemmäs 100 000 tataaria pyrki muuttamaan Krimille, mutta byrokraattisin keinoin mielivaltaisesti, jopa raa'asti poliisivoimin heitä estettiin asettumasta asumaan kotimaalleen. Rehabilitointi oli pelkkää silmän lumetta. Tässäkään vaiheessa tataarit eivät antaneet periksi. Nyt perustettiin Neuvostoliiton kansalaisoikeuksien puolustusryhmä, joka ei tehostanut vetoomuksiaan vain maan sisällä vaan ulotti ne myös ulkomaille Yhdistyneisiin Kansakuntiin ja

muihin kansainvälisiin järjestöihin. Kaikista toimenpiteistä huolimatta vastustus jatkui. Viranomaiset keksivät aina uusia keinoja, joilla vaikeutettiin muuttoa ja estettiin asettuminen asumaan Krimille.

Vielä Gorbatshovin aikana jatkuivat Krimin tataarien mielenilmaisut ja vaatimukset heidän asemansa korjaamiseksi, sillä heitä edelleen syrjittiin asumis-, työllistämis- ja koulutusasioissa. Tataarien massamuuttoa Krimille ei sallittu. Krimille päässeidenkin sijoittumista suosituille alueille rajoitettiin. Vain tataarikulttuuria tuettiin jossakin määrin.

Jouko Sihvo
Inkeriläisten Sivistyssäätiön
hallintoneuvoston puheenjohtaja

Käytetty kirjallisuus

Bugaj, Nikolaj, Sever v politike perecelenija narodov (Pohjoinen kansojen siirtopolitiikassa) Sever 4, 1991

Dixon, Simon, The Russians: the Dominant Nationality. Teoksessa Graham Smith (toim.) The Nationalities Question in the Soviet Union. New York, Longman Group 1990

Duncan, Peter J.S., Ukrainians. Teoksessa Graham Smith (toim.) The Nationalities Question in the Soviet Union. New York, Longman Group 1990

Flink, Toivo, Pois Inkeristä, ohi Inkerin. Helsinki, Yliopistopaino 1995

Gildi, Leonid, "Valtiolle vaarallisen" kansan kohtalo (Suomenkielinen käännöskäsikirjoitus) 2005

Huovinen, Sulo, Den sovjetiska nationalitetspolitiken i Ingermanland och Karelen – några huvudlinjer. Teoksessa Sulo Huovinen (toim.) Ingermanland – om land och folk. Tryck City, Kulturfonden för Sverige och Finland 1993

Kionka, Riina, Estonians. Teoksessa Graham Smith (toim.) The Nationalities Question in the Soviet Union. New York, Longman Group 1990

Kulhia, Keijo K., Neuvostoliiton aika (1920–1941). Teoksessa Inkerin suomalaisten historia. Jyväskylä, Inkeriläisten Sivistyssäätiö 1969

Kulhia, Keijo K., Toinen maailmansota ja paluu rauhan kauteen (1941–1945). Teoksessa Inkerin suomalaisten historia. Jyväskylä, Inkeriläisten Sivistyssäätiö 1969

Laine, Antti, Venäjän Karjala 1900-luvulla. Teoksessa Pekka Nevalainen & Hannes Sihvo (toim.), Karjala. Historia, kansa, kulttuuri. Helsinki, SKS 1998

Lazzerini, Edward J., Crimean Tatars. Teoksessa Graham Smith (toim.) The Nationalities Question in the Soviet Union. New York, Longman Group 1990

Nevalainen, Pekka, Inkeriläinen siirtoväki Suomessa 1940-luvulla. Helsinki, Otava 1990

Nevalainen, Pekka, Rautaa Inkerin rajoilla. Inkerin kansalliset kamppailut ja Suomi 1918–1920. Vaasa, Suomen Historiallinen Seura 1996

Pinkus, Benjamin&Fleischhauer, Ingeborg, Die Deutschen in der Sowjetunion. Geschichte einer nationalen Minderheit in 20. Jahrhundert. Baden-Baden, Nomos 1987

Ronkonen, Lyyli, Ilon ja itkun Inkeri. Katri Kukkosen elämäntarina. Helsinki, SLEY-kirjat 1995

Sihvo, Jouko, Inkerin kansan 60 kohtalon vuotta. Helsinki, Tammi 2000

Simon, Gerhard, Nationalismus und Nationalitätenpolitik in der Sowjetunion. Von der totalitären Diktatur zur nachstalinschen Gesellschaft. Baden-Baden, Nomos Verlagsgesellschaft 1986

Smith, Graham, Latvians. Teoksessa Graham Smith (toim.) The Nationalities Question in the Soviet Union. New York, Longman Group 1990

Suni, Leo, Inkerin kova kohtalo. Teoksessa Mauno Jokipii (toim.) Itämeren suomalaiset. Heimokansojen historiaa ja kohtaloita. Jyväskylä, Atena Kustannus 1995

Suni, Leo, Inkerinsuomalaiset. Teoksessa Timo Vihavainen ja Irina Takala (toim.) Yhtä suurta perhettä. Bolshevikkien kansallisuuspolitiikka Luoteis-Venäjällä 1920–1950-luvuilla. Kikimora Publications Series B:12. Saarijärvi, Gummerus Kirjapaino Oy 2000

Tucker, Robert C., Stalin in Power. The Revolution from Above 1928–1941. New York, Norton 1990

Vardys, V. Stanley, Lithuanians. Teoksessa Graham Smith (toim.) The Nationalities Question in the Soviet Union. New York, Longman Group 1990

Verigin, Sergei&Suni, Leo, Inkerinsuomalaisten muutto Karjalaan 1940-luvun lopussa. Carelia 6 1993

Johdanto

Kirjan tavoite ja aineisto

Kirjan tekijän tavoitteena oli tieteellisesti tutkia Neuvostoliiton harjoittamaa inkerinsuomalaisten kansanmurhaa ja todistaa poststalinististen hallitusten haluttomuudesta poistaa sen aiheuttamia seuraamuksia. Samalla tekijä pyrki luomaan Muistokirjan inkerinsuomalaisille.

Tämä teos on kirjoitettu alkuperäisten asiakirjojen perusteella varakkaiden talonpoikien eli kulakkien omaisuuden pakkoluovutuksista, evankelis-luterilaisten kirkkojen sulkemisesta ja ryöväämisestä, tuhansista teloitetuista, pitkät tai elinkautiset tuomiot kärsineistä, teloitettujen ja ns. kansanvihollisten perheiden kohtaloista, lapsista, joita lähetettiin erilaisiin keskuksiin ja lastenkoteihin, inkerinsuomalaisten pakkosiirrosta Siperiaan, Suomesta palanneiden inkerinsuomalaisten karkotuksesta ym. vainotoimenpiteistä.

Kirja sisältää inkerinsuomalaisten vainoja koskevia asiakirjoja, jotka ovat Neuvostoliiton ja sen rankaisuelinten korkeimpien johtohenkilöiden allekirjoittamia. Nämä asiakirjat ja historiallisesti luotettava aineisto niiden täytäntöönpanosta todistavat kiistattomasti valtion toimesta suoritetusta suomalaisten kansanmurhasta. Kirjassa kerrotaan vainojen alkuvaiheesta sekä pakkosiirtojen muuttumisesta joukkomittaisiin vainoihin ja väkivaltaan koko inkerinsuomalaista kansaa kohtaan.

Sisäasiain kansankomissariaatin elinten toimesta paljon inkerinsuomalaisia teloitettiin, kuoli vankiloissa, vankileireillä, karkotuspaikoissa, vankivaunuissa kyyditysten aikana matkalla saarretusta Leningradista ja sen esikaupunkialueilta Siperiaan. Tuhannet inkerinsuomalaiset kuolivat perheittäin pakkosiirtoalueiden sietämättömissä elinolosuhteissa. Myös eloonjääneiden kohtalo oli täynnä kärsimyksiä ja ne jatkuvat vielä nykyäänkin niiden inkerinsuomalaisten perheiden osalta, jotka eivät pääse palaamaan historialliselle synnyinseudulleen.

Kirjaan on koottu suuri määrä syyttömästi vainottujen suomalaisten muistelmia. Niiden tieteellinen, yhteiskunnallinen ja poliittinen merkitys on suuri. Historia on tiedettä, joka käsittelee ihmisiä ajassa. Muistelmien

historiallinen todenperäisyys auttoi tekijää kumoamaan inkerinsuomalaisten historian vääristelyjä.

Vuodesta 1954 alkoi inkerinsuomalaisia koskevien rajoitusten vaiheittainen poisto. Kirjassa seurataan myöhempiä tapahtumia ja hallituksen suhtautumista inkerinsuomalaisiin nykypäiviimme asti.

Teos osoittaa syylliseksi salakavalan ja julman stalinistisen hallintojärjestelmän, jonka toimesta valtiovalta toteutti Venäjän pienen vähemmistökansan täydellisen kansanmurhan. Tekijä syyttää myös nykyisiä vallanpitäjiä kansanmurhan seuraamusten korjaamattomuudesta. Omalla toimettomuudellaan nämä ylläpitävät inkerinsuomalaisten katoamisen vakaata paradigmaa koko Venäjällä ja erityisesti heidän pienessä kotimaassaan Inkerissä.

Inkerinmaa ja inkerinsuomalaiset

Venäjän sotajoukot puhkaisivat Pietari I johdolla "ikkunan Eurooppaan" sillä alueella, jota muinaisista ajoista lähtien nimitettiin Inkeriksi, mutta ruotsalaiset nimesivät sen Ingermanlandiksi. Pietari I ei tätä nimitystä muuttanut. Ensimmäisistä kahdeksasta kuvernementista, jotka Venäjälle vuonna 1709 muodostettiin, yksi oli nimeltään Ingermanland. Sen maaperälle rakennettiin uusi Venäjän valtion pääkaupunki Sankt-Petersburg. Vuonna 2003 kaupunki täytti 300 vuotta. Venäläinen runoilija Aleksandr Puškin muisti vuonna 1833 valmistuneessa runoelmassaan *"Vaskinen ratsastaja"* myös seudun inkerinsuomalaisia asukkaita

Hän seisoo äärell' aaltojen
syvästi suurta miettien
ja katsoo kauas. Joki kiitää,
sen pintaa pitkin vähäinen,
mut' nopsa ruuhi eespäin liitää.

Tupia siintää, sammaleen
on saanut asuinalakseen
varaton väki suomalainen.
Humisee metsä, säteineen
ei pääse päivä usvainen
sen sisään.

...Kun kului sata vuotta, tuon
samaisen seudun kauneus kumma
sylistä nousi metsäsuon
puol'yössä niin kuin ihme tumma.

Mies missä Nevan rantamaan,
tuo kitsaan luonnon poikapuoli,
kaloja pyysi nuotallaan,
kun särpimestä oli huoli,
nyt siell' on rannat vilkkahat,
palatsit, tornit upeat...

(Suomentanut Lauri Kemiläinen.
Venäjän runotar, 1946 ss. 40–42.)

Ingermanlandin kuvernementtiin kuului yhteensä 30 kaupunkia, muun muassa Narva, Tartto, Izborsk, Pähkinälinna, Laatokanlinna, Aunus, Suuri Novgorod, Pihkova, Jaroslavl, Tver, Porhov, Beloozero, Gdov, Opoček, Ostrov, Staraja Russa, Luki Velikije, Rževa-Volodimirova, Uglič, Romanov, Kašin, Toržok ym.

Jamburg (Jaama) ja Kaprio joutuivat Pietari I:n uskollisen sotapäällikön ruhtinas Aleksandr Danilovič Menšikovin hallintaan.

Inkeri muodosti vain pienen osan valtavasta Ingermanlandin kuvernementista, mutta pääkaupungin kuvernementin vierasperäisestä nimestä tuli tunnettu ja arvostettu. Sen mukaan nimettiin taistelulaivoja ja jalkaväkirykmenttejä. Nimellä Ingermanland on huomattava osuutensa venäjän-, suomen-, viron- ja ruotsinkielisessä kirjallisuudessa. Valtakunnallisissa asiakirjoissa ja kartoissa kuvernementin nimeä käytettiin joko muodossa Sankt-Petersburgin kuvernementti tai Ingermanland ja Ingria, suomeksi Inkeri. Ingria, Inkeri, Ingermanland nimiä on aina käytetty ilmaisemaan sekä tiettyä maa-aluetta että sen kansan suomalais-ugrilaista alkuperää.

Venäjän virallinen historia vaikenee siitä tosiasiasta, että jo pitkään ennen Sankt-Petersburgin perustamista Inkerin alueella asui samanaikaisesti vatjalaisia, inkerikkoja, suomalaisia ja venäläisiä. Neuvostovallan aikana korostettiin vain venäläisten historiaa, muiden alkuperäiskansojen historiasta joko vaiettiin tai niitä koskevia tosiasioita vääristeltiin.

Pääkaupungin kuvernementissa olivat inkerinsuomalaiset melkein koko ensimmäisen vuosisadan ajan sen muodostamisesta alkaen olleet

väkiluvultaan enemmistönä. Vasta 1800-luvun lopulla venäläiset nousivat väkiluvultaan ensimmäiselle sijalle, mutta 1920-luvulle asti inkerinsuomalaiset olivat täällä toisella sijalla venäläisten jälkeen eri kansallisuuksien joukossa.

Tärkeimmät tiedot kaupunkien, asutuskeskusten, Leningradin esikaupunkien, sekä Leningradin maaseutualueen kansallisuuksien väestöryhmistä 1920-luvun lopulta näkyvät seuraavista taulukoista (Leningradia lukuun ottamatta):

		%	Niistä maaseudulla:	%
Koko väestö	790 499	100	560 136	100
Venäläisiä	194 710	75,3	392 793	70,1
Suomalaisia	121 577	15,4	117 087	20,9
Virolaisia	22 759	2,9	18 933	3,4
Inkerikkoja	15 298	1,9	15 240	2,7
Saksalaisia	10 634	1,4	5 282	0,9
Puolalaisia	7 407	0,9	2 202	0,4
Latvialaisia	4 627	0,6	3 049	0,5
Juutalaisia	2 751	0,3	321	0,1
Vepsäläisiä	1 886	0,2	1 878	0,3

Inkerinsuomalaisten asutusalueet vastasivat heidän pääelinkeinojaan maataloutta ja kalastusta.

Mielenkiintoinen oli venäläisten ja inkerinsuomalaisten asuma-alueiden maantieteellinen jakautuminen Leningradin alueen piireissä:

Piirit	Yhteensä	Venäläisiä	Suomalaisia	Venäläisiä %	Suomalaisia %
Volossovan	22 894	16 309	6 585	72,1	28,9
Detskoselskin (Puškinon)	38 746	21 630	17 116	55,8	44,2
Kingiseppin	11 089	9 306	1 783	83,9	16,1
Kolppanan	20 118	16 691	3 427	83,0	17,0
Kattilan	15 416	12 631	2 785	81,9	18,1
Kuivaisin	20 513	4 142	16 371	20,2	79,8
Leninin (Vsevolozkin)	16 324	7 333	8 921	44,9	55,1
Mujan	35 717	32 540	3 177	91,1	8,9
Oranienbaumin	27 816	21 342	6 474	76,7	23,3
Parkalan	20 307	9 079	11 228	44,7	55,3
Trotskin (Hatsinan)	42 737	18 622	24 115	43,6	56,4
Uritskin (Liihan)	25 957	12 043	12 994	49,9	50,1
Yhteensä	297 614	182 568 (63,3 %)	115 046 (38,7 %)	100,0	100,0

Suomalaisia asui Leningradin alueen kaikissa piireissä. Useissa piireissä olivat meneillään valmistelut niiden muuttamiseksi suomenkielisiksi kansallisiksi piireiksi. Kansallisten piirien valmistelutyön keskeytti A. Ždanov.

Inkerinsuomalaiset kommunistihallinnon puristuksessa

Viattomien kansalaisten valtavana tuhoavana voimana olivat Sisäasiain kansankomissariaatin ja Valtiollisen turvallisuuspalvelun ilmiantajien joukot, joiden määrä kasvoi vuosi vuodelta. Yhdistetyllä poliittisella päähallinnolla oli Leningradissa 1930-luvun alussa 65 200 ilmiantaja-agenttia, joista 6 500 työskenteli sivistyneistön keskuudessa. Sisäasiain kansankomissariaatin ylläpitämä ilmiantajien verkosto oli laaja. Salakuuntelu ja tirkistely oli sekä yksityiselämässä että työpaikoilla jokapäiväistä. Kirjeiden ym. postitusten sensurointi oli perusteellista. Kaikkialle levittäytyvä Sisäasiain kansankomissariaatin ilmiantajien verkosto tavoitti ihmisen vapaudessa ja vankilassa, vankileireillä ja erikoisasutuksissa, työssä ja kotona. Tämä ilmiö muutti ihmiset varovaisiksi ja pelokkaiksi. Se tappoi sananvapauden ja tuhosi inkerinsuomalaisten henkisen elämän. Koettujen ilmiantojen syndrooma säilyy elämän loppuun asti. Ihmiset ovat vieläkin epäluuloisia ja jopa ehdotukseen tavoitella paikallista kansallista kulttuuriautonomiaa vainoajan kokeneet inkerinsuomalaiset suhtautuvat varovasti epäillen sen tarkoituksenmukaisuutta. Ilmiantajien verkosto sinänsä ja sen salaiset tiedottajat muovasivat ihmisistä kaksinaamaisia.

Blagoveščenskin kaupungissa arkistoasiakirjoja tutkittaessa löytyi erään seminaarin työsuunnitelma, joka oli tarkoitettu erikoisasutusten uusille johtajille (komendanteille) ja heidän apulaisilleen. Suunnitelman päällimmäisenä tehtävänä oli agentin eli ilmiantajan värväys ja valinta, tiedottajaverkoston ja agenttien kasvattaminen ja johtaminen.

Koko inkerinsuomalaiseen kansaan suhtauduttiin suvaitsemattomasti ja sille valmisteltiin jo 1930-luvulta alkaen häätöä synnyinseuduiltaan suomalaisen syntyperänsä ja Suomen maantieteellisen läheisyyden vuoksi. Sisäasiain kansankomissariaatin virkailijat rinnastivat inkerinsuomalaisia vakoilijoihin ja neuvostovastaisiin tihutyöntekijöihin. Heidän päämajastaan saapui alinomaa keksittyä todistusaineistoa, joka vahvisti heidän omia odotuksiaan. Kaupungissa ja sen ympäristössä levitettiin valheellisia huhuja sadoista paljastetuista inkerinsuomalaisista imperialismin

agenteista. Suomen ja Neuvostoliiton välien kiristymisen myötä vääristetyn informaation tulva kasvoi erittäinkin vuodesta 1936 alkaen. Syyttömän ja työteliään inkerinsuomalaisen kansan ympärille vakiintui epäluulon ja vihamielisyyden ilmapiiri.

Sisäasiain kansankomissariaatin totuudenvastainen informaatio johti puolestaan sotilaspiirit virheellisiin strategisiin johtopäätöksiin ja olettamuksiin siitä, että tulevassa sodassa inkerinsuomalaiset siirtyisivät mahdollisen vihollisen puolelle ja tulisivat taistelemaan neuvostojoukkoja vastaan. Näistä olettamuksista lähtien Neuvostoliiton korkein sotilaallinen ja poliittinen johto määritteli inkerinsuomalaiset jo 1920-luvun lopulta alkaen "valtiolle vaaralliseksi" kansaksi.

Yleisliittolaisen kommunistisen puolueen Keskuskomitean politbyroon jäsenten kaavailut keskittyivät inkerinsuomalaisten häätösuunnitelmiin Leningradista ja Leningradin alueelta. Jo S. M. Kirovin hallinnon aikana, joka oli Yleisliittolaisen kommunistisen puolueen Keskuskomitean politbyroon sekä Toimeenpanevan Keskuskomitean jäsen ja joka vuodesta 1926 toimi Yleisliittolaisen kommunistisen puolueen Leningradin alueen ensimmäisenä sihteerinä, alkoi järjestelmällinen "ylimääräisen" suomalaisväestön siirto lähialueille. Samanaikaisesti puhdistettiin Suomenlahden etelärannan sekä Karjalan kannaksen raja-alueita suomalaisista ja virolaisista asukkaista.

S. M. Kirovin murhan jälkeen, joka tapahtui 1. joulukuuta vuonna 1934, Stalin ja Ždanov torjuivat nämä inkerinsuomalaisten rajoitetut siirtotoimet. Heillä oli "inkerinsuomalaisten ongelmaan" yksinkertaisempi ja tehokkaampi ratkaisu, joka täytti kansanmurhan tunnusmerkit.

Venäjän Sosialistisen Federatiivisen Neuvostotasavallan (VSFNT) rikoslain 357. § mukaan "kansanmurha on toimintaa, joka on suunnattu täydelliseen tai osittaiseen kansallisten, etnisten, rodullisten tai uskonnollisten ryhmien tuhoamiseen murhaamalla niiden jäseniä, estämällä väkivaltaisesti lasten synnytystä, tuottamalla suurta vahinkoa heidän terveydelleen, pakkosiirtämällä heitä tai muuttamalla heidän elinolosuhteitaan siten, että ne johtavat ryhmän tuhoon. Kansanmurhasta rangaistaan vapauden menettämisellä 12–20 vuoteen, elinikäisellä vankeustuomiolla tai kuolemantuomiolla".

Kansanmurhan poliittiset johtajat, Yleisliittolaisen kommunistisen puolueen Keskuskomitean politbyroon jäsenet ja sen toimeenpanijat, Sisäasiain kansankomissariaatin virkailijat, syyttäjät, tuomioistuimet, erikoistuomioistuimet ja oikeuslaitoksen ulkopuoliset elimet vyöryttivät

koko tuhoavan voimansa ja julmat kuulustelutapansa inkerinsuomalaisia vastaan. Alkoivat joukkopidätykset ja syyttömien ihmisten teloitukset. Suuri määrä inkerinsuomalaisia joutui työsiirtoloihin ja pakkotyöleireille. Myöhemmin rankaisutoimenpiteet laajennettiin tavoittamaan koko inkerinsuomalaista kansaa vauvasta vaariin. Näiden rankaisutoimenpiteiden seurauksena tuhoutui noin 65 tuhatta henkeä eli puolet inkerinsuomalaisesta kansasta.

Seuraavina vuosikymmeninä satoja Leningradin alueen inkerinsuomalaisten kyliä autioitui ja raunioitui. Vandalismia harjoitettiin vuosina, jolloin Leningradin alueen ja kaupungin Yleisliittolaisen kommunistisen puolueen ensimmäisenä sihteerinä toimi Ždanov, Keskuskomitean politbyroon jäsen ja sihteeri. Hänen vallassaolonsa aikana inkerinsuomalaiset joutuivat läpikäymään oikeudettomuuden ja vainojen julmat kohtalot.

Inkerinsuomalaisten kohtalo oli 1920-luvulta alkaen riippuvainen Venäjän johtajien poliittisesta kunnianhimosta ja oikuista sekä toisaalta Neuvostoliiton ja Suomen välisistä suhteista. Kun valtioiden väliset suhteet huononivat, viha siitä ryöpytettiin inkerinsuomalaisille, he saivat osakseen lisää sortoa ja rankaisutoimenpiteitä. Kun valtioiden väliset suhteet rauhoittuivat ja olivat molemmille osapuolille hyödyllisiä, valtaapitävät eivät olleet huomaavinaan inkerinsuomalaisten ongelmia.

Valtion hallintoelimet eivät karttaneet mitään vuodesta 1930 aina 1950-luvun puoliväliin puhdistaakseen Leningradin alueen täydellisesti ja ikuisiksi ajoiksi sen alkuperäiskansasta inkerinsuomalaisista ja assimiloidakseen heidät kaikki karkotus- ja erikoissiirtoalueilla, eikä edes jälkipolville olisi suotu mahdollisuutta palata kotiseudulle.

Glasnostin eli avoimuuden kautena mahtavana vyörynä ilmestyneet asiakirjat, tutkimukset, muistelmat ja lehdistöjulkaisut valaisivat useita "valkoisia läiskiä" pakkosiirrettyjen kansojen kohtaloista. Vähiten tiedetään inkerinsuomalaisista, jotka jakoivat muiden vainottujen kansojen osan. Valtiovallan elimet eivät vain raadelleet tätä kansaa, vaan ovat vuosikymmeniä pyrkineet poistamaan muistonkin inkerinsuomalaisista ja heidän kotimaastaan ihmisten tietoisuudesta. Nykyiset Pietarin kaupungin ja Leningradin alueen asukkaat eivät tiedä juuri mitään Inkeristä tai sen historiasta. Sen maantieteellisen nimen käyttö oli kiellettyä ja Turvallisuuspalvelun elimet estävät valheiden paljastukset ja inkerinsuomalaisten ihmisarvon palauttamisen. He ovat olleet rankaisutoimenpiteiden kohteena 1920-luvulta 1950-luvun puoliväliin asti. Paikallisten

hallintoelinten toimettomuus sekä usein myös vastahakoisuus panna täytäntöön Venäjän hallituksen päätökset, jotka koskevat rankaisutoimenpiteistä kärsineitä inkerinsuomalaisia, vahingoittavat jatkuvasti moraalisesti Pietarin kaupungin ja Leningradin alueen alkuperäiskansaa ja Venäjän kansallista vähemmistöä. Venäjän Federaation Sisäasiainministeriön elimet toimivat moraalittomasti vaikeuttaessaan ja pitkittäessään inkerinsuomalaisten täydellistä rehabilitaatiota.

Inkerinsuomalaisten traagisesta kohtalosta ollaan koko Neuvostoliitossa tietämättömiä. Heitä koskevia asiakirjoja sisältyy sekä julkisiin lainsäädännöllisiin dokumentteihin että salaisiin virkamiesten kabineteissa laatimiin asetuksiin ja päätöksiin. Viimeksi mainittuja eivät rajoittaneet minkäänlaiset lait. Virkamiesten kabinettien hiljaisuudessa määriteltiin vuosikymmeniksi eteenpäin inkerinsuomalaisten murheellinen tulevaisuus. Inkerinsuomalaisten elämää esiteltiin valtiovallan elimille eriasteisilla salassapidon leimasimilla merkityillä asiakirjoilla. Vallanpitäjät piilottivat "salainen", "täysin salainen", "ehdottoman salainen" tai "erikoismappi"-leimojen taakse kaikki täytäntöön pantaviksi tarkoitetut asiakirjat sekä pakolliset toimintaohjeet inkerinsuomalaisten karkottamiseksi Leningradista ja Leningradin alueelta. Useat heitä koskevat rankaisuasiakirjat olivat siinä määrin salattuja, että niitä säilytettiin vain Yleisliittolaisen kommunistisen puolueen Keskuskomitean politbyroon ns. erikoismapissa eikä niitä sisällytetty edes täysin salaisiin pöytäkirjoihin. Salaisia olivat myös ne toimenpideohjeet, joiden tarkoituksena oli inkerinsuomalaisten pakollinen haja-asuttaminen Siperiaan, Keski-Aasiaan ja muille maan äärialueille. Pakkosiirretyiltä riistettiin liikkumisvapaus, asuin-, opiskelu- ja työpaikan valinnan oikeus.

Rankaisutoimenpiteiden tarkoituksena oli suomalaisten tuhoaminen kansana joukkoteloitusten toteuttamisen, rangaistavien yksityisen ja yhteiskunnallisen omaisuuden takavarikoimisen sekä kansan kulttuuriperinnön hävittämisen keinoin. Stalinin ja hänen lähipiiriinsä kuuluvien poliitikkojen allekirjoittamat Yleisliittolaisen kommunistisen puolueen Keskuskomitean politbyroon ja hallituksen päätökset velvoittivat puolueen, neuvostovallan, Sisäasiain kansankomissariaatin johtoa ja oikeuslaitoksen edustajia suhtautumaan inkerinsuomalaisiin jo alun pitäen ulkomaiden agentteina eli vakoojina.

Yleinen mielivaltaisuus ja terrori eivät ilmestyneet hetkessä. Salainen laittomuus ja väkivalta kehittyivät asteittain jo neuvostovallan alkuvuosista lähtien. Seuraavassa eräs asiakirja:

23.09.1926 vahvistettu "Asetus Yleisliittolaisen kommunistisen (bolševikkien) puolueen Keskuskomitean politbyroon Poliittisten oikeusasioiden komissiosta":

1. Keskuskomitean poliittisten oikeusasioiden komissio koostuu kolmesta politbyroon asettamasta henkilöstä ja sen valtuudet ovat voimassa poikkeuksitta koko Neuvostoliiton alueella.
2. Paikallisten neuvosto- ja puoluejärjestöjen on lähetettävä Poliittisten oikeusasioiden komissiolle sellaisia syytteitä, joilla paikallisten järjestöjen mukaan on yhteiskunnallispoliittista merkitystä tai niitä pidetään tarpeellisena käsitellä näyteoikeudenkäynteinä. Paikalliset puoluekomiteat eivät voi antaa tutkinta- ja oikeuselimille minkäänlaisia ohjeita kyseisen §:n asioissa ennen niiden käsittelyä politbyroossa.
3. Keskuskomitean poliittisten oikeusasioiden komissio esittelee Yleisliittolaisen kommunistisen (bolševikkien) puolueen Keskuskomitean politbyroolle kaikki ne oikeusasiat, joilla se katsoo olevan yhteiskunnallispoliittista merkitystä, ohjeiden saamiseksi, jotka se puolestaan lähettää paikallisille oikeuselimille.
4. Poliittisten oikeusasioiden komissiot eivät anna minkäänlaisia suoria direktiivejä puoluejärjestöille ja oikeuselimille käsiteltyjen oikeusasioiden sisällöstä.

Yleisliittolaisen kommunistisen puolueen Keskuskomitean politbyroo vahvisti satoja, ehkäpä tuhansiakin päätöksiä yksityishenkilöiden ja ryhmien saattamisesta oikeudelliseen vastuuseen. Rankaisuelimien tehtäväksi jäi vain niiden täytäntöönpano. Usein oletetaan, että puolueen rankaisukäytännön toimintaan puuttumisen alkuunpanijana oli Stalin. Päätöksiä hyväksyivät kuitenkin kaikki politbyroon jäsenet yksimielisesti ja heillä kaikilla on niistä historiallinen vastuu.

Ne asiakirjat, jotka ovat tulleet tekijän tietoon, vahvistavat kuinka Neuvostoliiton korkeimman poliittisen ja valtiovallan elinten johtajat tietoisesti, johdonmukaisesti ja vihamielisesti murhasivat ja karkottivat Leningradista ja Leningradin alueelta neljä sukupolvea inkerinsuomalaisia, naisia ja lapsia, vammaisia ja vanhuksia, Leningradin saartorenkaaseen jääneitä aliravittuja, kaikkia järjestään.

Valmistelut ns. "inkerinsuomalaisten ongelman" ratkaisemiseksi valtiovallan ja Sisäasiain kansankomissariaatin taholta aloitettiin jo 1920-luvun lopulla. Neuvostoliitossa suhtauduttiin vähemmistökansallisuuksiin yleensäkin avoimen ennakkoluuloisesti. Leningradin alueen

Sisäasiain kansankomissariaatin johto opasti operatiivisissa neuvottelutilaisuuksissaan:

> *”Puolueen, hallituksen ja kansankomissaarin toimeksiannosta me olemme velvollisia tuhoamaan ilmeisen avoimien vihollisten ohella myös sen perustan eli inorotsit (so. ei-venäläiset), koska meidän tutkintatyömme tapahtuu erikoisolosuhteissa ja ilmassa on ruudin käryä... Aivan pian sota on väistämätön, sen vuoksi pieninkin epäily inorotsin vallankumouksenvastaisesta toiminnasta tai jopa siitä, että hän salasi lomakkeessa oman kansallisuutensa, todistaa hänen olevan vihollinen ja häneen tulee suhtautua kuten viholliseen...”*

Entisten Sisäasiain kansankomissariaatin johtajien vuoden 1939 oikeudenkäynnissä Moskovan alueen Sisäasiain kansankomissariaatin hallinnon päällikön sijainen A. N. Postel tunnusti: ”Vangittiin ja teloitettiin kokonaisia perheitä, joiden joukossa oli aivan lukutaidottomia ja raskaana olevia naisia sekä lapsia. Heidät kaikki teloitettiin vakoojina ilman mitään syyteaineistoa, vain sillä perusteella, että he kuuluivat vähemmistökansallisuuksiin”.

Vuosina 1920–1950 puolueen ja valtiovallan rankaisutoimenpiteet oli suunnattu kaikkia inkerinsuomalaisia vastaan. Koko kansan kaikenkattavien poliittisten rankaisutoimenpiteiden alaiseksi asettaminen saavutettiin noudattamalla lukemattomia pikkutarkkoja rankaisuohjeita, joita valmisteltiin valtion korkeimman poliittisen johdon ohjeistuksella. Niitä noudatettiin ja toteutettiin puolueen, valtiovallan, Sisäasiain kansankomissariaatin ja miliisin toimesta sekä keskustassa että maan äärialueilla.

Poliittisten rankaisutoimenpiteiden erikoisuutena, joiden uhreiksi inkerinsuomalaiset joutuivat, oli ensiksikin se, että inkerinsuomalaiset olivat rankaisutoimenpiteiden kohteena yhdessä kaikkien muiden maan syyttömien kansalaisten kanssa heidän kansallisuudestaan riippumatta. Toiseksi inkerinsuomalaisia kohtaan suunnattiin ja toteutettiin poliittisia rankaisutoimenpiteitä erikoisesti heidän kansallisuutensa ja Suomen valtion maantieteellisen läheisyyden vuoksi. Kolmantena inkerinsuomalaisia vastaan käytettyjen rankaisutoimenpiteiden erikoisuutena oli niiden harvinainen julmuus ja erittäin pitkäaikainen kesto.

On vaikea nimetä yhtään maan hallituksen omia kansalaisia vastaan toteuttamaa laajamittaista rankaisutoimenpidettä, jonka seurauksista inkerinsuomalaiset eivät olisi saaneet kärsiä. Ihmisiä teloitettiin, suljettiin

vankiloihin, lähetettiin vankileireille tai pakkosiirrettiin maan äärialueille, jos Sisäasiain kansankomissariaatin tietoon tuli, että tutkinnanalainen henkilö oli esimerkiksi entisen kylänvanhimman, papin, kulakin tai tsaarinajan upseerin jälkeläinen, kuului ennen vuotta 1917 johonkin poliittiseen puolueeseen (paitsi kommunistiseen), oli erotettu kommunistisesta puolueesta, hänellä oli sukulaisia ulkomailla, oli menettänyt äänioikeutensa, säilytti vallankumouksen vastaista kirjallisuutta, vietti uskonnollisia pyhiä jne. Sisäasiain kansankomissariaatin kannalta katsottiin rikokseksi maininta Inkerin kansallislaulusta, vaakunasta tai lipusta.

Sisäasiain kansankomissariaatin elinten luoma epätodellinen kuva inkerinsuomalaisista pakotti heidät salaamaan kansallisuutensa ja vaihtamaan nimensä. Autoin erästä poliittisten vainojen uhriksi joutunutta inkerinsuomalaista perhettä rehabilitaatiotodistuksen saamisessa. Asiakirjoja tutkiessani ihmettelin, että kolmella veljellä oli asiakirjojen mukaan kolme erilaista sukunimeä ja kolme eri kansallisuutta. Käytännön kokemus osoitti, että on helpompi elää, jos sinua pidetään venäläisenä, ukrainalaisena tai jakuuttina, kunhan ei vain suomalaisena. Erikoissiirtolaiset eivät pitkään saaneet lupaa vaihtaa sukunimeään avioliiton solmimisen yhteydessä, sillä näin heitä oli helpompi tarkkailla. Erikoiskomendanttivirastojen poistamisen jälkeen tämä rajoitus raukesi. Tilannetta käyttivät hyväkseen erittäinkin seka-avioliitossa eläneet naiset. Nykyään inkerinsuomalaisten keskuudessa on Venäjällä meneillään päinvastainen suuntaus eli pyrkimys palauttaa oma kansallisuus ja suvun sukunimi. Mutta nytkin valtiovallan elimet toimivat kansalaisten tahdon vastaisesti ja kasaavat esteitä sen toteuttamiselle. Leningradin aluearkistossa on esimerkiksi kielletty luovuttamasta lapsille kopioita heidän vanhempiensa avioliittotodistuksista.

Elvira Andreaksen tytär Rembertti kirjoitti: ”Haluan vaihtaa asiakirjoissa kansallisuuteni venäläisestä suomalaiseksi, sillä isäni oli suomalainen ja äitini venäläinen. Kun sain passin, merkitsin lomakkeeseen kansallisuuteni äitini kansallisuuden mukaan, koska suomalaisia vainottiin maassa. Käännyin asian johdosta Sisäasiain päähallinnon passitoimiston puoleen, mutta sain kielteisen vastauksen. Minut on kastettu suomalaisessa kirkossa, sodan aikana asuimme väliaikaisesti Suomessa. Kotimaassamme, Venäjällä, me lapset sekä meidän vanhempamme kärsimme koko elämämme ajan suomalaisesta kansallisuudestamme. Miksi minä en voisi nyt saada asiakirjoja, jotka vahvistaisivat sen, kuka minä todellisuudessa olen ja tuntea itseni vanhuuden päivinäni vapaaksi ihmiseksi? Minä puhun, luen ja kirjoitan suomea”.

Inkerinsuomalaisten syrjintä kommunistivallan romahdettua

Neuvostoliiton, Pietarin ja Leningradin alueen johto ei ole Stalinin kuoleman jälkeen kuluneen puolen vuosisadan aikana vahvistanut yhtäkään kansamme elvyttämiseen tähtäävää päätöstä. Stalinistinen valtiovalta pystyi käsittämättömän julmasti rankaisemaan kokonaisia kansoja. Pietarin ja Leningradin alueen johtajat ja viranomaiset ovat harjoittaneet vain paljasta retoriikkaa, mutta tosiasiallisesti he eivät ole panneet täytäntöön Venäjän hallituksen poliittisten vainojen uhreja koskevia lakeja ja asetuksia. Näin he estävät rehabilitoitujen inkerinsuomalaisten paluuta niille paikkakunnille ja asutuskeskuksiin, joissa he ennen rankaisutoimenpiteitä olivat asuneet. Nykyinen uusi valtiovalta ei halua edes vilpittömästi katua syyttömän kansan edessä eikä auttaa sitä järjestämään elinolojansa entisillä asuinsijoillaan. Syyttömien ihmisten rehabilitaatio on omalaatuinen omantunnon puhdistus yhteiskunnassa, joka on aikoinaan toiminut julmasti ja epäoikeudenmukaisesti heitä kohtaan.

Poststalinistiset johtajat ovat eri aikoina ja eri sävyissä arvostelleet stalinistisia vainoja. On koittanut aika selvittää, mihin toimenpiteisiin he itse ovat todenteolla ryhtyneet kansamme kohtalon helpottamiseksi, millaisista poliittista tai taloudellisista syistä he ovat jättäneet huomiotta erään Venäjän alkuperäiskansan pikavauhtia tapahtuvan tuhon. Kansanmurhan vuosina maan äärialueille hajotettu kansa menettää kielensä, kulttuurinsa ja perinteensä. Suomalaisen väestön määrä laskee jatkuvasti. Nyt ei inkerinsuomalaisia tuhota fyysisesti poliittisin tai kansallisin perustein, mutta tällainen kehityssuunta johtaa myös kansan fyysiseen tuhoon.

Viimeisen vuosikymmenen aikana Neuvostoliiton ja myöhemmin Venäjän Federaation hallituksessa vaihtui useita ministereitä, joiden toimivaltaan kuuluivat maan kansallisuuskysymykset. Kukaan heistä ei ole kertaakaan tavannut inkerinsuomalaisten edustajia. Vuonna 1934 tapahtuneen S. M. Kirovin murhan jälkeen yksikään Leningradin, nykyisen Pietarin, ja Leningradin alueen tärkeimmistä henkilöistä ei myös ole vastaanottanut inkerinsuomalaisten edustajia eikä puhunut inkerinsuomalaisista mitään julkisesti.

Vasta 29. tammikuuta vuonna 1999 Sankt-Petersburgin kuvernööri V. A. Jakovlev rohkeni vastaanottaa Venäjän alueidenvälisen inkerinsuomalaisten kansalaisjärjestön Inkerin Liiton puheenjohtajan, Suomalais-ugrilaisen tiedeakatemian varapresidentin L. A. Gildin, tämän kirjan tekijän. Valitettavasti asiallinen ja paljon lupaava tapaaminen päättyi

tuloksettomana. V. A. Jakovlevia ympäröivät virkamiehet eivät toteuttaneet ainoatakaan kuvernöörin määräyksistä. Sellainen on virkavallan ja kulissientakaisten Sankt-Petersburgin valtiaiden voima.

Mutta muistoa omasta pienestä kotimaastaan valtiovalta ei pystynyt inkerinsuomalaisilta anastamaan.

N. Hakkarainen kirjoitti: "Äitini haaveili paluusta pieneen kotimaahansa, Inkeriin. Hänen esivanhempansa olivat perustaneet sinne Kouhian kylän. Isäni syntyi naapurikylässä. Nyt siellä on isoja taloja ja kaupunkimainen ympäristö. Äitini ei tietänyt sitä ja haaveili paluusta. Minulla ei ole edes paikkaa johon palata, olen syntynyt Petroskoissa. Kun minulle oppineet sanovat, että olen migrantti eli vaeltaja, se tuntuu kolkolta. Missä on se minun todellinen kotimaani? Onko se Venäjä? Maapallo? Avaruus?"

Kun ihmisellä on oma pieni kotimaa, se on onni. Suuri valtio koostuu pienistä kotimaista. Jos ihminen on onnellinen pienessä kotimaassaan, hänen ei tarvitse lähteä sotimaan vieraisiin maihin. Tärkeintä on, että muut ihmiset tunnustaisivat sinun oikeutesi pieneen kotimaahan eivätkä siirtelisi rajapyykkejä. Siihen tarvitaan lakia.

Inkerinsuomalainen runoilija Lyyli Susanna Ronkonen tulkitsi kansallisen menetyksen tunteita *"Inkeri oli isien maa"* -runossaan seuraavasti:

Muukalaiseks' olen syntynyt,
muukalaisna vaeltelen nyt,
missä lienee minun kotimaa,
sitä en mä tiedä milloinkaan.

Siellä mis' on kaunis Inkeri
Kelton kukkuloil' oli kotini,
sinne kaihoni mun' aina vie,
sieltä alkoi elämäni tie.

Kodista mut' karkotettiin pois
etten sinne koskaan tulla vois,
Inkeri ol' isieni maa,
sinne koskaan palata en saa.

Venäjällä tsuhnan nimen sain,
Suomessa mä ryssä olen ain'.
Muukalainen olen tääl' ja siel',
löytyisikö koti mulle viel'?

Kommunistivallan tuhotoimet 1930-luvulla

Inkerinsuomalaisen hallinnon ja nimistön hävittäminen

A. Ždanov ryhtyi juurruttamaan kaunaa suomalaisia kohtaan suhtautumalla heihin Leningradin alueen vierasperäisenä väestönä ja osoittaen poliittista epäluottamusta koko kansaa kohtaan. Kielteinen suhtautuminen inkerinsuomalaisiin ei kuitenkaan perustunut tosiasioihin, vaan Sisäasiain kansankomissariaatin johdon vääristelemiin tietoihin ja Stalinin virheellisiin päätelmiin.

Yleisliittolaisen kommunistisen puolueen Keskuskomitean politbyroon istunnossa 1. joulukuuta 1937 todettiin, että useille alueille oli perustettu erilaisia kansallisia piirejä ja kyläneuvostoja (suomalaisia, saksalaisia, korealaisia ym.). Yleisliittolaisen kommunistisen puolueen Keskuskomitean politbyroon taholta tähdennettiin, että monet näistä piireistä oli perustettu kansanvihollisten toimesta vahingoittamistarkoituksessa. Tästä näkökohdasta lähtien Yleisliittolaisen kommunistisen puolueen Keskuskomitea ei pitänyt kansallisten piirien ja kyläneuvostojen toimintaa vastedes tarkoituksenmukaisena. Ždanovin hallinnon aikana vuoden 1938 kesällä alkoi jo toimivien suomenkielisten kansallisten piirien sekä kyläneuvostojen purkamis- ja lakkauttamiskampanja Yleisliittolaisen kommunistisen puolueen Keskuskomitean politbyroon 1. joulukuuta 1937 päivätyn päätöksen mukaisesti.

Suomenkielisten kansallisten piirien ja kyläneuvostojen muuttaminen tapahtui yhdistämällä piirejä siten, että uusissa piireissä ja kyläneuvostoissa venäjänkielinen väestö oli enemmistönä suhteessa saksalaisiin, suomalaisiin, virolaisiin tai muihin vähemmistökansallisuuksiin. Leningradin alueen Kommunistisen puolueen aluekomitea esitti esimerkiksi Yleisliittolaiselle kommunistisen puolueen Keskuskomitealle Toksovan suomenkielisen kansallisen piirin lakkauttamista, jonka väestöluku oli 15 895 henkeä, joista suomalaisia 11 405 ja venäläisiä 4 370. Toksovan piiri ehdotettiin liitettäväksi Parkalan piiriin, minkä tuloksena Parkalan

piiriin tulisi kuulumaan 75 169 henkeä, joista venäläisiä 59 024 ja suomalaisia vain 15 405. Tällaisin suuntauksin aiottiin toteuttaa koko Leningradin alueen kahden kansallisen piirin ja lähes 60 kyläneuvoston lakkauttaminen ja muuttaminen. Yleisliittolaisen kommunistisen puolueen Keskuskomitea hyväksyi esitetyt ehdotukset ja ne toteutettiin. Leningradin alueen Yleisliittolaisen kommunistisen puolueen komitean ja Leningradin alueen toimeenpanevan komitean virkailijat selittivät, että suomalaiset piirit ja kyläneuvostot lakkautettiin tarkoituksenmukaisen alueellisen piirijaon vuoksi.

Samanaikaisesti päästettiin valloilleen taukoamattomia syytteitä inkerinsuomalaisia kohtaan, väittäen heidän olevan Suomen tiedustelupalvelun agentteja. Sisäasiain kansankomissariaatin Leningradin alueen hallinto valitsi inkerinsuomalaisten panettelun muodoksi valheellisten tietojen painatuksen lehdistössä ja huhujen levittämisen radion välityksellä. Inkerinsuomalaisten joukkovangitsemiset loivat huolestuneen ja masentuneen ilmapiirin suomalaisväestön keskuudessa.

Suomalaisten kansallista itsetuntoa on muserrettu vuosikymmeniä 1930-luvulta alkaen, jolloin joukkoterrorin leviämisen ja suomalaisvastaisen valtiollisen politiikan voimistumisen myötä leningradilaisten puolue- ja neuvostojohdon esiintymisistä poistettiin suomenkieliset nimitykset. Niitä ei käytetty radiolähetyksissä, ne hävisivät painotuotteiden sivuilta ja tieteellisestä kirjallisuudesta, jopa "Neuvostoliiton isosta tietosanakirjasta". Nimitykset Ingermanland, Inkeri, Ingria joutuivat rankaisutoimenpiteiden kohteeksi kuten itse kansakin. Uusissa kartoissa suomenkieliset maantieteelliset ja asutusten nimet vaihtuivat venäjänkielisiin. Sisäasiain kansankomissariaatin kidutuskammioissa menehtyi A. I. Hertzenille nimetyn korkeakoulun opettaja I. M. Lemetti "Neuvosto-Inkeri" -kirjansa nimen vuoksi. Myöhemmin Inkerinmaan paikan ja asutuskeskusten nimien muutoksista suomenkielisistä venäjänkielisiksi tuli vankiloiden kammioissa, pakkotyösiirtoloissa ja vankileireillä kidutettujen, teloitettujen sekä ikuisiksi ajoiksi Venäjän äärialueille karkotettujen inkerinsuomalaisten virallinen muistotaulu.

Kansalle rakkaita nimiä Inkeri, Ingria, Ingermanland, inkerinsuomalainen on mahdotonta poistaa mielestä. Nimien vaihto sinänsä todistaa, että Venäjän virkavalta pyrkii raivaamaan ja kitkemään juurineen pois kaiken mikä muistuttaa Inkeristä ja sen kansasta. Tämä on turha yritys. Nimet Ingermanland, Ingria, Inkeri ja inkerinsuomalainen tulevat säilymään. Yritys riistää kansalta sen alkuperä ei tule onnistumaan.

Aikoinaan tekijä tutki tsaarinaikaisen Venäjän taantumuksellisimman viraston Sensuurikomitean arkistoa. Sen asiakirjoissa ei ollut viittaustakaan mainittujen nimien kieltoon. Voidaan ehkä ymmärtää, että stalinilais-ždanovilainen johto piti näitä nimiä valtiollisen turvallisuuden kannalta vaarallisina. Vain ne ihmiset, joilla on vääristynyt epäobjektiivinen poliittinen suhtautuminen asiaan, näkevät muinaisissa epäpoliittisissa alueiden nimissä jotain taantumuksellista. Ihmiset ovat muinaisista ajoista asettuneet asumaan jokien ja vesistöjen rannoille. Joella, järvellä tai merellä oli mitä tärkein rooli heidän elintoiminnassaan. Niiden nimet laajenivat myös lähialueille ja siinä piilee historiallisten nimitysten vuosisatojen mittaisen säilymisen salaisuus, eikä niitä voida lakkauttaa vallankäyttäjien määräyksillä, kuten tapahtui Venäjällä vuoden 1917 jälkeen.

Varakkaan talonpoikaisluokan eli kulakkien tuhoaminen

Neuvosto-Venäjällä 1920-luvulla toteutetun ns. uuden talouspolitiikan ansiosta, joka salli yksityisyritykset, maan talous nousi sodanjälkeisestä katastrofaalisesta rappiotilasta, ja teollisuuden sekä maatalouden kehitys näytti vakaalta. Vuoteen 1925 mennessä Leningradissa oli palautettu ennalleen useimpien teollisuusalojen tuotanto. Myös maataloudessa oli edistyksen merkkejä. Viljasato kasvoi 6% ja nautakarjaa oli 33 %, hevosia 18 % ja sikoja 68 % enemmän vuoteen 1916 verrattuna. Suurin osa maataloustuotannosta oli edelleenkin yksityisten talonpoikien varassa. Samalla kehittyi ja laajeni osuustoiminta. Tämänsuuntainen kehitys ei kuitenkaan vastannut Stalinin Venäjän maatalouden tulevaisuuden näkymiä. Viime vuosien historiallisessa kirjallisuudessa on vakuuttavasti todistettu, ettei kolhoosijärjestelmän toteuttamiseksi ollut tarpeeksi aineellisia varoja eikä talonpoikien laajaa vapaaehtoista kannatusta. Kiireellinen ja väkivaltainen maatalouden kollektivointi johti talonpoikaisväestön vieraantumiseen maasta ja tuotantovälineistä. Vähävaraiset kolhoosit eivät pystyneet käyttämään hyväkseen tieteellisiä ja teknisiä uudistuksia eivätkä herättämään jäsentensä henkilökohtaista kiinnostusta yhteisiä maataloustiloja eli kolhooseja kohtaan.

Stalin nimesi vuoden 1929 maatalouden kollektiivitalouksien eli kolhoosien muodostamisen kannalta ”suuren murroksen” vuodeksi. Kaikki, jotka olivat stalinilaista maatalouden täydellistä kollektivointia vastaan, joutuivat rankaisutoimenpiteiden kohteeksi. Valtiovallan ja

Yleisliittolaisen kommunistisen puolueen johto piti maan varakkaita talonpoikia eli kulakkeja maatalouden täydellisen kollektivoinnin tärkeimpinä vastustajina. Vuoden 1929 joulukuussa asiaa käsiteltiin XV Yleisliittolaisessa kommunistisen puolueen kokouksessa, mutta yksityisten talonpoikien kulakeiksi määrittelyn kriteereistä ei päästy yksimielisyyteen. Käytännön ohjeeksi tuli kuitenkin Stalinin 27.12.1929 puoluekokouksen puheenvuorossaan julkilausuma päämäärä kulakkien eli varakkaan talonpoikaisluokan täydellisestä tuhoamisesta. Käytännössä kulakeiksi määriteltiin usein sellaisetkin talonpojat, jotka tulivat hädin tuskin toimeen, mutta eivät halunneet vapaaehtoisesti liittyä kolhooseihin. Tästä sopii esimerkiksi Akosen 6-henkinen perhe Parkalan piirin Poroskylästä, jossa oli 4 alaikäistä lasta. Perheen talouteen kuului 7,6 ha maa-ala, 1 hevonen, 3 lehmää, 1 varsa ja 1 lammas, kun se luokiteltiin kulakkitaloudeksi. Tällä politiikalla pyrittiin pelottelemaan niitä talonpoikia, jotka eivät vapaaehtoisesti liittyneet kolhooseihin.

Leningradin alueen Sisäasiain kansankomissariaatin hallinto toimi 1920-luvulta 1950-luvun alkuvuosiin asti inkerinsuomalaisten suhteen rajattoman omavaltaisesti. Se päätti inkerinsuomalaisten pakkosiirroista oman harkintansa mukaan eikä vaivautunut todistamaan karkotettavien syyllisyyttä.

Kulakeiksi luokitellut joko teloitettiin, tuomittiin pakkotyöleireille tai pakkosiirrettiin maan äärialueille. Kulakkien pakkosiirroista vastasi Yhdistetty poliittinen päähallinto. Sen puhemiehen sijainen G. Jagoda allekirjoitti 2.2.1930 päiväkäskyn N 44/21, jonka mukaan kulakeiksi määriteltiin myös aktiiviset kirkkoneuvostojen ja muiden uskonnollisten yhteisöjen jäsenet. Mihin kulakeiksi leimattuja siirrettiin, ei tiedotettu, se oli Sisäasiain kansankomissariaatin salaisuus.

Ensimmäinen joukkorankaisutoimenpide inkerinsuomalaisten karkottamiseksi synnyinseuduiltaan toteutettiinkin maassa alkaneen varakkaan talonpoikaisluokan tuhoamisen eli kulakkienvastaisen kampanjan puitteissa. Yleisliittolaisen kommunistisen puolueen Keskuskomitean 5. tammikuuta 1930 päivätyssä asetuksessa *"Kollektivoinnin temposta ja valtion aputoimenpiteistä kolhoosijärjestelmän luomisessa"*, joka oli Stalinin toimittama, esiteltiin valtiollisen politiikan kanta kulakkien omaisuuden pakkoluovutuksesta maatalouden yleisen kollektivoinnin yhteydessä. Yleisliittolainen toimeenpaneva Keskuskomitea ja Kansankomissaarien neuvosto hyväksyivät edellisen asetuksen täytäntöönpanon toteuttamispäätöksen "*Toimenpiteistä sosialistisen uudelleenjärjestelyn vahvistamiseksi täyskollektivoinnin piireissä ja kulakkienvastaisessa taistelussa*",

joka oli päivätty 1. helmikuuta 1930. Tavanomainen toimintatapa oli, että Yleisliittolaisen kommunistisen puolueen Keskuskomitean politbyroo hyväksyi oman salaisen päätöksensä, joka sittemmin joko julkaistiin osittain valtiovallan elinten toimesta tai se monistettiin salaisena kaksoiskappaleena.

Kulakkien väkivaltainen tuhoaminen ja muiden talonpoikien ns. ”vapaaehtoinen” liittyminen kolhooseihin määriteltiin Yhdistetyn valtiollisen poliittisen päähallinnon 2. helmikuuta 1930 päivätyssä päiväkäskyssä *”Järjestyneesti toimitettavasta kulakkiluokan tuhoamisesta”*. Päiväkäskyn johdannossa painotettiin: ”Tämän historiallisen tehtävän toteuttaminen vaatii poikkeuksellista ponnistusta kaikilta puolueen ja neuvostojen työsarkojen tärkeimmiltä suunnilta. Erittäin vakavia, vaikeita ja vastuullisia ovat puolueen Yhdistetyn valtiollisen poliittisen päähallinnon elimille toimeksi annetut tehtävät”.

Kulakkien ja heidän perheittensä karkotuskampanjan aluksi määrättiin poistettaviksi eli teloitettaviksi ensimmäisen luokan aktiivisiksi valkokaartilaisiksi, kulakeiksi ja vallankumouksenvastaisiksi luokiteltuja kansalaisia eri puolilla maata seuraavasti: Ukrainasta 15 tuhatta, Pohjois-Kaukasiasta ja Dagestanista 6–8 tuhatta, Keski-Volgan alueelta 3–4 tuhatta, Keskimustamullan alueelta 3–5 tuhatta, Volgan alajuoksun alueelta 4–6 tuhatta, Valko-Venäjältä 4–5 tuhatta, Uralilta 4–5 tuhatta, Siperiasta 5–6 tuhatta, Kazahstanista 5–6 tuhatta, yhteensä 50–60 tuhatta henkeä. Teloitettujen perheenjäseniä ei surmattu, vaan heidät karkotettiin maan pohjoisalueille.

Ensimmäisen ryhmän teloitusten jälkeen karkotettiin suunnitelman mukaisesti kulakeiksi määriteltyjä perheitä Ukrainasta 30–35 tuhatta, Pohjois-Kaukasiasta 20 tuhatta, Keski-Volgan alueelta 8–10 tuhatta, Keskimustamullan alueelta 10–15 tuhatta, Volgan alajuoksun alueelta 10–12 tuhatta, Valko-Venäjältä 6–7 tuhatta, Siperiasta 25 tuhatta, Uralilta 10–15 tuhatta, Kazahstanista 10–15 tuhatta, yhteensä 125–155 tuhatta henkeä. Pakkosiirrettyjen luvut kasvoivat vuosittain: vuonna 1930 – 559 532 henkeä; vuonna 1931 – 1 243 860 henkeä; vuosina 1932–1936 pakkosiirrettyjen määrä ylitti vuosittain miljoonan rajan; vuosina 1937–1941 se pysyi noin 900 tuhannen puitteissa.

On huomautettava, että nämäkään luvut eivät ole täydellisiä. Ensiksikin, Yhdistetyn valtiollisen poliittisen päähallinnon työntekijät eivät osanneet olla ylittämättä suunnitelmia. Toiseksi, päiväkäskyssä ei mainita muutamia alueita, esimerkiksi Leningradin aluetta. Leningradin alueen väestölle vuosi 1930 oli mieleenpainuva kulakkitalonpoikien

omaisuuden pakkoluovutuksista, jolloin alkoivat myös kulakeiksi luokiteltujen inkerinsuomalaisten perheiden joukkokarkotukset.

Leningradin alueellinen toimeenpaneva komitea julkaisi 2. kesäkuuta 1931 omat toimintaohjeensa *"Kulakkitalouksien karkotuksista"*. Näiden kulakkiomaisuuden pakkoluovuttajien joukkoon kuului 18 000 inkerinsuomalaista (noin 8 % inkerinsuomalaisesta väestöstä), jotka pakkosiirrettiin Kuolan niemimaalle. Osa heistä joutui pakkotyöleireille, osa karkotetuiksi, erikoissiirtolaisiksi tai julkisen valvonnan alaisiksi. Se oli valtavan tuhoisa isku inkerinsuomalaista väestöä kohtaan, joka tunnettiin korkealaatuisten maataloustuotteiden toimituksista Leningradiin. Myöhemmin teloitettiin tai tuomittiin vankilaan myös suomalaiset teollisuuden ja maataloustuotannon johtohenkilöt.

Yleisliittolaisen kommunistisen puolueen Keskuskomitean politbyroo antoi Sisäasiain kansankomissariaatille kulakkiomaisuuden pakkoluovutuksien yhteydessä lisätehtäviä. Keskuskomitea antoi Yhdistetylle poliittiselle päähallinnolle 16. elokuuta 1933 luvan poistaa kylistä yksilökohtaisesti 20 000 erittäin vihamielistä kulakkiperhettä Vienanmeren–Itämeren kanavan alueen asuttamiseksi. Tämän asetuksen perusteella Yhdistetty valtiollinen poliittinen päähallinto sai luvan toimia kylissä mielivaltaisesti ja julmasti vangiten tuhansia perheitä. Tällainen menettely valmisti Yhdistettyä valtiollista poliittista päähallintoa tulevien 1936–38 vuosien joukkomittaisiin poliittisiin rankaisutoimenpiteisiin.

Yleisliittolaisen kommunistisen puolueen Keskuskomitean politbyroo käytti vangitsemiskampanjan laajentamiseksi hyväksi 1. joulukuuta 1934 tapahtunutta S. M. Kirovin murhaa. Useita inkerinsuomalaisia syytettiin muiden kansallisuuksien edustajien ohella terroritekojen valmistelusta tai niiden suorittamisesta ja teloitettiin.

Vuodesta 1934 kulakkeja pakkosiirrettiin Keski-Aasiaan ja Siperiaan. Inkerinsuomalaisten pakkosiirron erikoisuutena oli myös yksittäisten perheiden kyyditys. Tällainen käytäntö alkoi yleistyä talvisodan jälkeen, jolloin inkerinsuomalaisia perheitä kerättiin eri puolilta Leningradin aluetta Karjalan tasavaltaan siirrettäviksi.

Näin katosivat kokonaiset inkerinsuomalaiset kylät ja niiden nimetkin, eikä niistä löydy enää minkäänlaista historiallista tietoa. Ivan Mikaelin poika Nikolajev on useita vuosia etsinyt arkistoista tietoja siitä, että hän oli vanhempiensa ja sisarustensa kanssa asunut Parkalan piirin Lopotin kylässä, josta heidät vuonna 1936 karkotettiin Vologdan alueelle. Kaikista arkistoista vastattiin, ettei Parkalan piiristä karkotettujen luetteloja ole sinne luovutettu. Samalla kielletään Lopotin nimisen kylän

olemassaolokin, vaikka sen entisillä asukkailla on syntymätodistuksiin heidän syntymäpaikakseen merkitty edellä mainittu kylä.

Kahden henkilön, Vera Mikaelintytär Ollikaisen ja I. Ikosen henkilökohtaiset elämäkertatiedot ovat esimerkkejä kulakkiluokan perheiden kohtaloista.

Vera Mikaelin tytär Ollikainen: Olen kulakin tytär. Perheemme on Vuolijärveltä. Minä jouduin vanhempieni kanssa ensimmäisten karkotettujen joukkoon. Kotiimme tultiin yllättäen 15. helmikuuta vuonna 1931 myöhään illalla. En tiedä millainen oli vanhempieni hämmennys, koska olin siihen aikaan lähettyvillä olevassa klubissa ja minut kutsuttiin sieltä. En muista montako ihmistä meille ilmestyi, kaksi vai kolme. Äitini käveli talon ja pihan väliä keräillen jotain nyyttejä. Minä aloin koota koulutavaroitani. Isäni istui muistaakseni pöydän ääressä. Sitten meidät komennettiin rekeen ja vietiin asemalle. Muistan hyvin, että lähtiessämme taloon jäivät palamaan kirkkaat valot.

Yöllä meidät lastattiin lavereilla varustettuun härkävaunuun. Matkan varrella vaunun ovet avattiin kalisten ja miehet, naiset sekä lapset päästettiin kaikki yhdessä tarpeilleen.

21. helmikuuta saavuimme pimeään aikaan vuorten keskellä olevaan laaksoon. Saniteettitoimenpiteiden ja lasten tukanleikkuun jälkeen meidät vietiin korkean vuoren rinteelle, jossa meitä odotti kadullinen telttoja. Meidät sijoitettiin telttaan N 4. Tämä oli uusi Hibinogorsk-niminen kaupunki. Isäni ei kestänyt näitä karuja oloja ja joutui pian sairaalaan.

Kouluikäiset lapset koottiin tarkastusta varten, mutta sinä talvena me emme päässeet kouluun, koska emme ymmärtäneet venäjää. Seuraavana opintovuonna avattiin suomenkielinen koulu. Minun oli pakko aloittaa neljäs luokka vielä kerran alusta.

Terveitä miehiä koottiin rakentamaan asuintaloja, levyistä koottavia parakkeja. Telttanaapurimme, Katuma-kylästä kotoisin oleva Tahvo Jyrkiäinen, joka oli jonkinlainen vastuuhenkilö tässä asiassa, lupasi vanhemmilleni, että mekin saamme parakista huoneen. Mutta kun muuttoaika koitti, meille ei erillistä huoneetta annettu. Tusinan piiristä oli ilmestynyt uusi Vainosen perhe. Vainonen oli lahjonut Jyrkiäisen ja meidät sijoitettiin yhteen huoneeseen Rokoskoin kylästä kotoisin olleen Mari Särkkisen perheen kanssa.

Huone oli pituudeltaan 4 m ja leveydeltään 3 m. Mari Särkkisellä oli neljä lasta, mutta hänen aikuinen poikansa katosi äkkiä johonkin.

Myöhemmin perheensä luo saapui Marin mieskin, joka kuoli pian. Ja tämän lisäksi samassa huoneessa asui vielä meidänkin kolmihenkinen perhe.

Meidän puolellamme huoneessa sijaitsi uuni. Isäni ja äitini nukkuivat lavereilla ja minä kahden vanerilaatikon päällä. Päivän ajaksi nämä laatikot päällekkäin asetettuina toimivat pöytänä. Näissä oloissa minä päätin keskiasteen koulun, 4–7 luokat suomenkielistä koulua ja 8–10 venäjänkieliset luokat.

Muistan, että äitini keitti kaakeliuunissa ohraryyni- ja lanttupuuroa. Koulun jälkeen minä ripottelin leivänpalalle sokeria ja join päälle jotain teentapaista, ehkäpä vain keitettyä vettä. Mutta en ollenkaan muista, että olisin koskaan kärsinyt nälkää, se tunne tuli tutuksi vasta sota-aikana. Ensimmäisinä ylioppilasvuosinani tosin haaveilin ajasta, jolloin voisin syödä kolme ateriaa päivässä.

Huonosta ravinnosta johtuen sormiini ilmestyi märkiviä rakkuloita, menetin myös monta kynttä. Myöhemmin sairastin joka talvi angiinaa. Pakkosiirtolais- ja ylioppilasvuosina en koskaan saanut maitoa. Myöhemmin oli taas ravittava maidolla omia lapsiani, itselleni sitä ei koskaan riittänyt paitsi viimeisinä vuosikymmeninä.

Sekä suomenkielisissä että venäjänkielisissä kouluopinnoissa olin aina ollut ensimmäisenä luokallani. Mutta kun vuonna 1938 pyrin Leningradin vieraitten kielten korkeakouluun, sain kielteisen päätöksen. Myöhemmin koulunjohtajamme Rudinin ja kansanedustajan pyynnöstä minulle annettiin kuitenkin lupa osallistua pääsykokeisiin, joita oli yhteensä kahdeksan. Kerran tenttaaja heilutteli tenttikirjaani niiden edessä, joiden tenttitulokset olivat huonoja, että näin sitä pitää pääsykokeita suorittaa. Mutta kun astuin tutkintolautakunnan eteen, minulle sanottiinkin, etten läpäissyt kokeita. Viittasin tenttikirjaani, mutta silloin johtaja Zaharov sanoi päättäväisesti: – Meillä on tarpeeksi rehellisten kolhoosilaisten lapsia.

Siihen aikaan oli kyllä jo julistettu, että lapset eivät vastaa vanhempiensa teoista. Mutta minun oli vastattava. Ei ollut muuta vaihtoehtoa kun palata karkotuspaikkaan.

Paluumatkalla Kirovskiin (entiseen Hibinogorskiin) poikkesin Petroskoissa, jossa minut tenttitulosteni perusteella hyväksyttiin heti yliopistoon. Hyväksymistodistuksen saatuani matkustin Kirovskiin ja sain sieltä passin.

Myöhemmät elämänvaiheeni ovatkin tiiviissä yhteydessä Petroskoihin. Ainoastaan sotavuosina olin Äänisentehtaan mukana evakkossa

Siperiassa ja kävin Syktyvkarissa, johon Petroskoin yliopisto oli evakuoitu, päättämässä yliopisto-opintoni.

Noin kahdeksan vuoden ajan työskentelin sanomalehtialalla. Myöhemmin suoritin jatko-opinnot Moskovassa ja työskentelin NL:n Tiedeakatemian Karjalan filiaalin kielen, kirjallisuuden ja historian instituutissa eläkkeelle siirtymiseeni asti vuonna 1988.

Vanhempani jäivät Hiipinään. Isäni työskenteli jonkin aikaa viemärien puhdistajana ja äitini teki erilaisia sekatöitä. Ennen sotaa heidät siirrettiin Itä-Karjalaan Pudožin piiriin, mutta myöhemmin heidät katsottiin vaarallisiksi sielläkin ja lähetettiin Arkangelin alueelle.

Isäni oli jo aikoja sitten luokiteltu invalidiksi ja hän kuoli vuonna 1942. Äitini ei onnistunut hautaamaan hänen ruumistaan, sillä ketään ei ollut auttamassa. Joku invalidi vei helmikuun pakkassäässä ruumisarkun hautausmaalle ja he yhdessä hautasivat sen lumeen. Myöhemmin äitini palautettiin Karjalaan. Minä sain luvan ottaa hänet luokseni ja hänelle myönnettiin passi. Hän kuoli vuonna 1961.

Karkotus oli vanhemmilleni tietenkin yhtä kärsimystä ja he veivät kärsimyksensä mukanaan. Heillä ei ollut ketään, kenelle olisivat voineet valittaa. Isäni oli vaitonainen. Äidilläni oli melko hyvä terveys ja hän eli siinä toivossa, että pääsisi vielä joskus käymään synnyinseuduillaan. Mutta tämä unelma ei koskaan toteutunut... Minäkään en onnistunut käymään kotiseudullamme. Äitini kuoleman jälkeen päätin matkustaa sinne lasteni kanssa. Yövyimme tuttavani luona Matoksissa. Seuraavana päivänä pääsimme betonipäällysteistä tietä pitkin aivan risteykseen asti, josta Vuolijärvi oli jo kivenheiton päässä. Mutta metsänvartija pidätti meidät ja meidän oli palattava. Näimme vain kylän yksinäisen harmaan talon. Äkkiä alkoi sellainen rankkasade, millaista en ollut koskaan ennen kokenut. Sade päättyi pian ja aurinko säteili taas.

Lapsen muisti on onneksi siitä hyvä, että se ei tallenna monia ikäviä asioita. Mutta karkotus ei säästänyt minuakaan nöyryytyksiltä ja loukkauksilta. En unohda koskaan niitä kyyneliä, joita vuodatin matkalla Leningradista Petroskoihin, kun aikuisuuteni kynnyksellä en saanut lupaa opiskella juuri sitä alaa, joka vastasi kykyjäni ja jota eniten halusin.

Karkotuksen aikana minusta oli masentavaa se, ettei meillä ollut erillistä asuintilaa, kuten muilla tuttavillamme. On helppoa kuvitella, miltä tuntui nukkua laatikoiden päällä, joiden vieressä roikkui isän haiseva pressutakki. Tunsin itseni nöyryytetyksi myös sen johdosta, että pukeuduin huonommin kuin muut luokkamme oppilaat, koska minun sivistymättömällä äidilläni olivat niin pienet tulot.

Työskennellessäni toimituksessa Petroskoissa lehden päätoimittaja kutsui eräänä päivänä minut luokseen ja kertoi, ettei hän tohtinut nimittää minua osaston päälliköksi, koska hän ei voinut ottaa siitä henkilökohtaista vastuuta. Minä puolestani kyllä tiesin paikkani Kommunistisen puolueen Keskuskomitean elimessä, enkä koskaan pyrkinytkään johtoportaaseen.

Joskus miehenikin muistutti minua kulakkisyntyperästäni. Ei kai tarvitse selitellä, miltä tuntuu koko elämän ajan olla yhteiskunnassa toisen luokan kansalainen.

Olen hakenut rehabilitaatiota vuodesta 1994. Kaksi kertaa kävin oikeutta ja nyt sain tiedon, että anomus vanhempieni pakkoluovutetun omaisuuden korvauksesta on ratkaistu, mutta takavarikoidun omaisuuden todelliseen arvoon verrattuna sen summaa voidaan pitää lähinnä symbolisena.

I. Ikonen: Vanhempani tekivät koko elämänsä ajan tunnollisesti työtä. Uuden taloudellisen politiikan aikana 1920-luvulla heillä oli puoti, koska lähistöllä ei ollut muita myymälöitä. Isä haki Leningradista tavaraa ja äiti oli myyjänä. Kun kulakkien omaisuuden pakkoluovutus alkoi, he sulkivat kaupan, myivät hevosen ja lehmän. Eräänä yönä meidän Ylä-Purskovan kylään ilmestyivät jonkunlaiset vihaiset ihmiset, ottivat isän, äidin ja minut, 4-vuotiaan lapsen, mukaansa ja lähettivät Kuolan niemimaalle Hibinogorskiin.

Isäni kaivoi tundralla ojia ja kuivasi soita, sitten hän vilustui ja kuoli. Vanhempi veljeni Paavali asui Leningradissa ja haki minut vuoden 1935 marraskuussa luokseen. Asuin hänen luonaan, mutta suurimmalta osin vanhemman sisareni Katjan luona Volkovan valtakadulla. Heillä oli oma perheensä ja minun oli ansaittava ruokarahani juoksupoikana tai muilla keinoin. Minä pesin lattioita, kitkin rikkaruohoja sovhoosissa ja aputaloudessa. Meidän lähistöllämme oli puutyöverstas, jossa valmistettiin ja korjattiin puulaatikoita. Minä keräsin sieltä sahanpurujen ja roskien seasta vanhoja vääntyneitä nauloja, suoristin niitä ja vein kotikylääni, jossa vielä eli isäni serkku, Pelageja-täti. Täällä minä myin nauloja viidellä ruplalla kilo. Tädillä oli lehmä. Minä kävin Taaitsan torilla myymässä rahkaa ja hapankermaa, koska täti oli vanha eikä itse jaksanut käydä torilla.

Ennen sotaa suurin osa maaseudun asukkaista oli suomalaisia. Busseja ei kyliin kulkenut, siksi maito ja muut tuotteet vietiin Leningradiin junalla ja asemalle käveltiin jalan. Paluumatkalla tyhjät maitokannut täytettiin leivällä ja muilla ruokatarpeilla.

Kun sota alkoi, olin äitini veljen, enoni Pietarin luona maalla Viiritsassa yhdessä siskoni Katjan kanssa. Saksalaiset katkaisivat rautatieliikenteen, emmekä me enää päässeet Leningradiin, vaan jäimme miehitysalueelle. Näimme nälkää, söimme suolaheiniä ja muita ruohoja, kävimme kerjuulla.

Vuoden 1942 syksyllä saksalaiset veivät meidät suomalaiset Viroon ja vuoden 1943 keväällä Suomeen. Meidät pidettiin pari viikkoa Tampereen Pispalassa karanteenissa ja sitten ympäristön talonpojat hakivat meidät luokseen töihin. Minä jouduin Teiskon kunnan Kuiusen tilalle. Isännällä oli 30 ha peltoa ja 200 ha metsää, kolme hevosta, 15 lehmää, sikoja ja kanoja. Me teimme töitä 10 tuntia vuorokaudessa, meitä syötettiin hyvin 3 kertaa päivässä ja lisäksi ruokailujen välillä juotiin 2 kertaa pullakahvia. Voita saatiin 60 gr päivässä ja sokeria 500 gr kuussa, mutta sakariinia sai tarpeen mukaan. Alussa minulle maksettiin 400 mk kuussa, myöhemmin sain 600 mk puhtaana käteen. Sitä paitsi ruokailu oli talon puolesta, jota hoiti talon emäntä. Sunnuntai- ja pyhäpäivät olivat vapaita.

Suomalaisilla oli taloudenpidossa hyvä järjestys, sota-aikanakaan ei tarvittu paljon käsin tehtyä työtä. Perunat nostettiin koneella. Viikatteella ei niitetty. Kylvöheinä oli apilan ja timotein sekoitusta, se niitettiin niittokoneella, haravoitiin hevosharavalla ja nostettiin seipäisiin. Parin viikon kuivatuksen jälkeen hyvällä säällä heinät siirrettiin latoon ja sekaan ripoteltiin suolaa. Lehmät pitivät tällaisista heinistä, siinä olivat eheinä sekä kukat että lehdet. Siksi lehmät lypsivätkin 7 000–8 000 litraa maitoa vuodessa.

Vuoden 1944 syksyllä Suomi solmi välirauhan ja irtaantui sodasta. Sinne saapui valvontakomissio, jonka työntekijät suostuttelivat meitä palaamaan Neuvostoliittoon. He lupasivat palauttaa kaikille talot ja asunnot, jossa ennen sotaa asuttiin. Suomalaiset saattoivat meidät matkaan hyvin. Tarvitseville annettiin vaatteita, matkaevääksi näkkileipää ja juustoa, koko omaisuutemme, myös eläimet, lastattiin tavaravaunuihin.

Vuoden 1945 tammikuussa me lähdimme kotimatkalle. Mutta meidät kuljetettiin Leningradin ohi Kalininin alueelle, Kimrskin piiriin Akulovkan kylään. Siellä meidät majoitettiin kolhoosilaisten taloihin. Kolhoosista sai työpäivästä vain 200 gr jyviä. Me elettiin sillä, mitä pienessä vihannestarhassa kasvatettiin, pidettiin lehmää ja muita eläimiä.

Vuoden 1947 maaliskuussa me matkustimme Eestiin Viljandin piirin Jürimaitsin kylään. Eestissä ei silloin vielä kolhooseja ollut, mutta varakkaiden talonpoikien häädön jälkeen vapaata maata oli paljon. Liityin

Jürimaitsin-nimiseen maatalouskoneyhdistykseen ja sain käyttööni 0, 4 hehtaarin maapalstan. Kylvin vehnää, ohraa, vihanneksia ja istutin perunoita. Tunsin itseni isännäksi maataloustöissä. Ylijäämän luovutin valtiolle ja myin torilla.

Mutta vuoden 1948 huhtikuussa meidät suomalaiset kutsuttiin miliisiin, leimattiin passeihimme pykälä 38, yliviivattiin asumislupa ja komennettiin poistumaan Eestistä 24 tunnin sisällä. Asuinpaikoiksi määrättiin Keski-Venäjän alueet (paitsi Leningradin ja Moskovan alueita), Itä-Karjala ja Siperia. Oli pakko poistua Eestistä.

Palasin Kalininin alueelle ja menin töihin Sandovan metsäteollisuuspiirin aputalouteen. Paikallisten asukkaiden elintaso oli huono, elettiin taas vihannestarhan varassa. Elämämme ei ollut helppoa.

Vuonna 1955 meiltä suomalaisilta poistettiin asumista rajoittava pykälä 38 ja saimme luvan palata synnyinseuduillemme. Näin päättyi minun odysseiani.

Inkerinsuomalaisten pakkosiirto raja-alueelta

Yleisneuvostoliittolaisen kommunistisen puolueen Leningradin aluekomitea vahvisti 4. maaliskuuta 1930 asetuksen *"Paikallisen väestön siirrosta raja-alueelta"*. Tämän päätöksen täytäntöönpanon turvaamiseksi Esikaupunkialueen piirin toimeenpaneva komitea vahvisti 23. huhtikuuta 1930 päätöksen *"Paikallisen väestön (so. inkerinsuomalaisten) karkottamisesta "ei-toivottuna kansana"*.

Pakkosiirtoja toimitettiin paitsi raja-alueelta myös passisääntöjen erikoisalueilta, joihin kuuluivat Hietamäen ja Tyrön seurakunnat, Rampova (Oranienbaum) ja Haisevaisi (Suuri Ižora) sekä koko muu Suomenlahden etelärannikko Viron rajalle asti. Tämän operaation tuloksena lakkautettiin 8 suomalaista, 7 inkeroista ja 3 virolaista kyläneuvostoa. Siellä asuneet inkerinsuomalaiset, inkerikot, vatjalaiset ja virolaiset pakkosiirrettiin Kazahstaniin sekä Tadžikistaniin ja koko heidän omaisuutensa takavarikoitiin, mikä tuli säännöksi kaikkien pakkosiirtojen yhteydessä.

Tämä tragedia kosketti paitsi suurta pakkosiirrettyjen määrää myös heidän läheisiään ja jälkeläisiään, jotka saivat poliittisesti epäluotettavien kansalaisten leiman. He eivät päässeet opiskelemaan korkeakouluihin, edustajaehdokkaiksi, töihin salaisiksi luokiteltuihin järjestöihin, vaalikomissioihin jne.

Valtiovalta ja lainvalvontaelimet saivat aikaan raskaan poliittisen ja psykologisen ilmapiirin poliittisin perustein tuomittujen, karkotettujen ja erikoissiirtolaisiksi lähetettyjen perheenjäsenten ympärillä. Tiedotusvälineet pystyivät Sisäasiain kansankomissariaatin aloitteesta saamaan aikaan minkä hyvänsä ns. ideologisen aallon joko yksityishenkilöä tai kokonaista kansaa vastaan. Kaikki, mikä 1950-luvun puoliväliin asti oli maassa julkisesti lausuttu tai julkaistu, ei sisältänyt yhtäkään tuomitsevaa lausuntoa kokonaisten kansojen pakkosiirtoja vastaan. Jo 1920-luvulla Sisäasiain kansankomissariaatin valta vahvistui siinä määrin, että sen järjestön ja henkilökunnan toimia aina päättäväisesti kannatettiin. Sisäasiain kansankomissariaatin edustajat kylvivät kansan keskuudessa epäluuloa heidän rankaisutoimiensa kohteiksi joutuneita perheitä vastaan. Jos Sisäasiain kansankomissariaatin edustaja ilmaisi jostakin ihmisestä oman kielteisen näkemyksensä, oli se riittävä syy hänen irtisanomiselleen sekä esteenä työ- tai opiskelupaikan saannille. Sisäasiain kansankomissariaatin edustajat olivat henkilöstöosastojen täysivaltaisia valvojia.

Vaikka vuonna 1936 voimaan tulleen perustuslain mukaan kaikille kulakeiksi luokitetuille palautettiin äänioikeus, se ei kuitenkaan tarkoittanut todellisen poliittisen vallan myöntämistä heille. Sisäasiain kansankomissariaatin virkailijat keräsivät ja säilyttivät tietoja kaikista kulakeista, pakkosiirretyistä, erikoissiirtolaisista, puhumattakaan poliittisin motiivein tuomittujen sukulaisista.

Sisäasiain kansankomissariaatin informaatiopalvelun virkailijat keräsivät, säilyttivät ja analysoivat tietoja sukujen mukaan. He merkitsivät jokaisen, joka osui heidän näköpiiriinsä. Tämä merkintä kiinnittyi henkilöön eliniäksi. Sisäasiain kansankomissariaatista lähetettiin henkilöstä kyselyjä niille paikkakunnille, joilla hän aikaisemmin oli asunut tai saattoi asua, työskennellä tai opiskella. Paikalliset toimiyksiköt tutkivat asiakirjoja toimistoissa ja arkistoissa, myös kirkonkirjoja, kuulustelivat naapureita ja entisen työpaikan työntekijöitä.

Monet ihmiset eivät aavistaneetkaan, että tällainen informaatio, joka oli usein ennakkoluuloista tai valheellista, määritteli jo lapsuudesta alkaen heidän asemansa yhteiskunnassa, esti etenemisen uralla, murskasi elämän. Pakkosiirto tarkoitti jokaiselle inkerinsuomalaiselle paitsi suoranaisia kärsimyksiä myös elinikäisiä ihmisoikeuksien ja vapauksien rajoituksia. Sitä paitsi nämä rajoitukset ulottuivat myös myöhemmin syntyneisiin lapsiin ja lapsenlapsiin. Karkottihan valtiovalta inkerinsuomalaisia erikoissiirtolaisiksi ikuisiksi ajoiksi. Näin ollen myös erikoissiirtolaisiin kohdistuva kuri ja komento siirtyi perintönä jälkipolville.

Seuraava inkerinsuomalaisten joukkokarkotus toteutettiin vuoden 1935 keväällä. Sisäasiain kansankomissaari Jagoda aloitti. 25. maaliskuuta 1935 uuden inkerinsuomalaisten rankaisuoperaation uudella nimikkeellä. Hän allekirjoitti määräyksen N 55709, joka velvoitti Leningradin alueen Sisäasiain kansankomissariaatin hallinnon toimeenpanemaan *"Leningradin alueen ja Karjalan puhdistamisen kulakeista ja neuvostovastaisista aineksista rankaisutoimenpitein"*. (Katso liite: Tärkeimpiä päätöksiä... 25.03.1935) Kansalaiset, joita mainittu operaatio koski, ovat myöhemmin pyytäneet Leningradin (Pietarin), Leningradin alueen Sisäasiain kansankomissariaatin hallinnolta ja Moskovan Sisäasiain kansankomissariaatista todistuksia rankaisutoimenpiteistä heitä kohtaan ja apua rehabilitaatiossa. Vastauksia ei ole tullut ja väitetään, että asiakirjoja ei ole olemassa. Arkistoaineistoa täytyy kuitenkin olla, koska Leningradin alueen Sisäasiain kansankomissariaatin hallinnon Sisäasiain kansankomissariaatille esittämät pakkosiirrettävien luettelot vahvisti Sisäasiain kansankomissaari Jagoda henkilökohtaisesti. Vasta sen jälkeen Leningradin alueen Sisäasiain kansankomissariaatin hallinto teki päätöksen yksittäisten perheiden karkotuksesta.

Mainitun määräyksen vahvistamispäivänä 25. maaliskuuta 1935 Leningradin alueen Sisäasiain kansankomissariaatin hallinnon päällikkö Zakovskij sai pyynnöstään yksityiskohtaiset operaation valmistelu- ja toteuttamisohjeet. Ne lähetettiin suoran linjan välityksellä merkinnällä "täysin salainen".

Vallanpitäjät totesivat jo 1920-luvulla inkerinsuomalaisten olevan kansana valtiolle vaarallisia. Yllämainittuun määräykseen N 55709 liittyen Leningradin Esikaupunkialuepiirin toimeenpaneva komitea vahvisti 23. huhtikuuta 1935 päätöksen *"Suomalaisten karkottamisesta eitoivottuna kansana"*. Sisäasiain kansankomissariaatin miliisin päähallinto puolestaan julkaisi 25. huhtikuuta.1935 kiertokirjeen *"22 km:n laajuisen raja-alueen puhdistamisesta kulakeista ja neuvostovastaisista aineksista"*.

Toteuttamisohjeissa määrättiin Leningradin alueen ja Karjalan rajavyöhykkeen puhdistus kulakeista ja neuvostovastaisista aineksista toimitettavaksi kahdessa vuorossa. Ensimmäisen vuoron aikana tuli vajaan kuukauden sisällä puhdistaa 22 km laajuinen rajavyöhyke ja toisen vuoron aikana 100 km rajavyöhyke (erikoiset alue- ja rajapiirit) sekä 50 km laajuinen Karjalan rajavyöhyke. Pakkosiirrettäviksi joutuvat vain ne perheet, joissa on vähintään yksi työkykyinen perheenjäsen. Pakkosiirtolaiset tarkistettiin henkilökohtaisesti ja heidät kirjattiin Sisä-

asiain kansankomissariaatin Yhdistetyn poliittisen päähallinnon vuonna 1933 antaman määräyksen N 042 mukaisesti. Jokaisesta perheestä tuli olla Leningradin alueen Sisäasiain kansankomissariaatin hallinnon päätös.

Henkilöt, joiden katsottiin syyllistyneen vallankumouksenvastaiseen toimintaan, tuli eristää muista karkotettavista, suorittaa nopea tutkinta ja lähettää heidän asiansa alueoikeuden ja Sisäasiain kansankomissariaatin Erikoisneuvottelukunnan käsiteltäviksi.

Kaikkien perheiden päähenkilöt tai perheen pään asemassa olevat työkykyiset henkilöt pidätettiin 5–7 päivää ennen pakkosiirron alkua. Ensimmäisessä vuorossa pakkosiirrettiin 3 547 perhettä, joista 1 000 perhettä lähetettiin Tadžikistaniin, 316 perhettä Länsi-Siperiaan, loput Kazahstaniin.

P. Korpinen kirjoitti: "Meidän suomalainen Lempaalan kylämme oli olemassa jo ennen Pietaria. Vuosina 1935–36 suomalaiskylät joutuivat 22 km laajuiseen rajavyöhykkeeseen, joka oli päätetty puhdistaa suomalaisväestöstä. Asukkaat siirrettiin maan eri alueille, mutta rakennukset, eläimet ja muu omaisuus jäivät häätäjille. Nykyään on mahdotonta löytää asiakirjoja tai arkistotietoja entisistä kylistä, niiden asukkaiden pakkosiirroista, talojen, karjan ja muun omaisuuden takavarikoinnista".

Operaatio päättyi 80 asutuskeskuksen tuhoon. Se ei kuitenkaan ollut ainoa operaatio. Samaa kaavaa noudattaen toteutettiin myös muita inkerinsuomalaisten pakkosiirtoja Leningradista ja Leningradin alueelta. Vsevoložskin, Toksovan ja Kuivaisin kansallispiireissä tyhjennettiin kymmeniä kyliä ja niiden koko suomalaisväestö pakkosiirrettiin Komin autonomiseen tasavaltaan, Vologdan ja Novgorodin alueille. Tällaista inkerinsuomalaisten osaksi langennutta tragediaa Sisäasiain ministeriön informaatiopalvelu ei nykyään pidä karkotuksena, vaan suunnitelmanmukaisena väestönsiirtona. Pakkosiirrettyjen anomuksiin vastataan kaavamaisesti, että tietoja heidän karkotuksistaan ei löydy.

Suuri osa Leningradista ja Leningradin alueelta pakkosiirretyistä inkerinsuomalaisista oli teloitettujen ja pitkäaikaisvankien perheiden jäseniä. Heidän perheensä joko karkotettiin välittömästi tai Sisäasiain kansankomissariaatti määräsi viikon takarajan heidän siirtymiselleen heille osoitettuun paikkaan. Aikuiset perheen jäsenet joutuivat keskitysleireihin ja heidän lapsensa lähetettiin lasten vastaanottokeskuksiin, jossa heille annettiin uudet nimet ja kansallisuus. Rajaseudulta lähetettiin vuosina 1930–36 Siperiaan ja Keski-Aasiaan noin 50 000 inkerinsuomalaista.

Näin alkoivat inkerinsuomalaisten pakkosiirrot synnyinseuduiltaan ikuisiksi ajoiksi kansallisin perustein, jotka saivat jatkoa 1940- ja 50-luvuilla. Leningradin alueen Toimeenpanevan komitean puhemiehistö vahvisti 2. kesäkuuta 1937 päätöksen *"Esikaupunkialueen piirin ulkopuolelle karkotettujen talouksien omaisuuden palauttamisen tai sen arvon korvaamisen hylkäämisestä"*. Ennen mainittua päätöstä ja sen hyväksymisen jälkeenkin neuvostovallan edustajat kieltäytyivät vastaamasta samanlaisiin anomuksiin ilman minkäänlaisia selityksiä. Inkerinsuomalaisten kirkkojen, kolhoosien, liikeyritysten, virastojen ym. järjestöjen pankkitilit mitätöitiin ja rahat siirrettiin valtion tilille.

Matti Jaakon poika Humala ja A. I. Petrova ovat esimerkkejä rajaseudulta karkotettujen kohtaloista.

Matti Jaakon poika Humala: Leningradin alueen Sisäasiain kansankomissariaatin hallinto toimi 1920–1950-luvun alkuvuosiin asti rajattoman omavaltaisesti inkerinsuomalaisten suhteen. Se päätti inkerinsuomalaisten pakkosiirroista oman harkintansa mukaan eikä vaivautunut edes todistamaan karkotettavien syyllisyyttä. Näin esimerkiksi Matti Jaakon poika Humala, syntynyt 1895 Leningradin alueen Jaanilan kylässä, oli Leningradin alueen Sisäasiain kansankomissariaatin hallinnon 28.03.1935 annetulla päätöksellä pakkosiirretty Leningradin alueelta pois määräämättömäksi ajaksi. Häntä syytettiin vihamielisestä suhtautumisesta neuvostovaltaan ja yhteydestä kulakkeihin. Pakkosiirretyiksi joutuivat myös hänen vaimonsa Anna Simon tytär ja poika Reino Matin poika. 12 vuoden kuluttua vuonna 1947 he ilman mitään selityksiä saivat vapautuksen pakkosiirtolaisten asemasta, mutta lupaa palata Leningradin alueelle he eivät saaneet. Vasta vuonna 1993, 46 vuoden kuluttua, Leningradin alueen Sisäasiain kansankomissariaatin hallinnon 28.03.1935 antama päätös kumottiin ja Matti Jaakon poika Humala rehabilitoitiin kuolemansa jälkeen.

A. I. Petrova: Äitini Alina Ivanovna Lenkinen syntyi 3. syyskuuta vuonna 1913 Leningradin alueen Ofzynan (Valittulan) kylässä. Tätä kylää ei ole enää olemassa. Pääsiäispäivänä 7. huhtikuuta vuonna 1931 minun isoisäni Lenkinen Ivan Stepanovič sekä kaikki muu kotona ollut väki vangittiin. Isoisälläni oli kuusi lasta, kaikki tyttäriä, äitini mukaan luettuna. Isoisäni karkotettiin Siperiaan Krasnojarskin alueelle, äitini ja hänen sisarensa Emilia joutuivat Hiipinään ja Susanna-sisar Keski-Aasiaan. Koko iso perheemme hajotettiin ympäri Neuvostoliittoa.

Äitini pakeni viisi kertaa karkotusalueilta ja onnistui jopa pääsemään töihin uudessa paikassa, mutta aina löytyi urkkijoita, jotka kavalsivat hänet ja hän joutui karkotukseen yhä uudelleen. Ehkäpä juuri siksi en ole tähän mennessä onnistunut löytämään häntä koskevia asiakirjoja ja saamaan hänen rehabilitaatiotodistustaan. Tänä vuonna sain isoisäni ja myös oman rehabilitaatiotodistukseni. Olen jo yli kuusikymmenvuotias, mutta en ole vielä koskaan käynyt vanhempieni synnyinseudulla, vaikka haluaisin.

Vuosien 1937–38 suurta terroria koskevat päätökset ja niiden toteuttajat

Yhä laajenevien vainotoimenpiteiden aikana, jolloin vangittiin, teloitettiin ja karkotettiin satoja tuhansia kansalaisia, oikeuslaitos ei pystynyt hoitamaan kaikkia sille kuuluvia tehtäviä. Maan korkein puoluejohto asetti tähän tarkoitukseen erilaisia oikeuslaitoksen ulkopuolisia rankaisuelimiä myöntäen niille laajoja valtuuksia. Yleisliittolaisen kommunistisen puolueen Keskuskomitean politbyroon jäsenet ja Stalin hyväksyivät päätöksiä, toimintaohjeita ja määräyksiä jo ennalta tietäen niiden olevan lainvastaisia ja rikollisia. Tästä syystä he piilottivat inkerinsuomalaisia koskevat asiakirjat merkiten ne salassapidon eri asteikolla. Neuvostoliitossa ei ole 1920-luvulta lähtien vahvistettu erityislakeja tai asetuksia rankaisutoimenpiteistä inkerinsuomalaisia kohtaan. Valtiovalta tuli toimeen salaisiksi julistetuilla päätöksillä, määräyksillä, päiväkäskyillä yms., joita virkamiehet antaumuksellisesti noudattivat. Herättää aiheellista ihmetystä se seikka, että monista rankaisuasiakirjoista näitä salassapitomerkintöjä ei ole vieläkään poistettu.

S. M. Kirovin murhapäivänä 1.12.1934 Yleisliittolaisen kommunistisen puolueen Keskuskomitean politbyroo ja Stalin pakottivat murhatyön varjolla Neuvostoliiton Toimeenpanevan komitean hyväksymään päätöksen *"Terroritekojen valmistelua ja toteutusta koskevien rikosasioiden tutkinnasta"*, jossa tutkinnan aikarajaksi määriteltiin kymmenen päivää. Syytekirjelmä tuli esittää syytetylle vuorokautta ennen oikeudenkäyntiä, mutta asian käsittely tapahtui syytetyn poissa ollessa, muutoksenhakulupia ei myönnetty eikä armahdusanomuksia tunnettu ja kuolemantuomiot pantiin täytäntöön välittömästi niiden langettamisen jälkeen.

Sisäasiain kansankomissariaatti ja viralliset syyttäjät täyttivät vankiloissa ja pakkotyöleireillä teloitusten jälkeen vapautuvia paikkoja uusilla

viattomilla uhreilla. Tämä stalinilainen vainokampanja sai nimekseen "kirovilainen vyöry". Mutta vuosina 1935–36 tulviva vyöry oli vain esinäytöstä vuosien 1937–38 Suurelle terrorille.

Yleisneuvostoliittolaisen kommunistisen puolueen Keskuskomitean politbyroo vahvisti 2. heinäkuuta 1937 päätöksen *"Laajamittaisen kansanvihollisten tuhoamisoperaation toteuttamisesta"* sekä hyväksyi kymmenisen Sisäasiain kansankomissariaatin päiväkäskyä, joiden täytäntöönpano vei eri kansallisuuksiin kuuluneiden miljoonien syyttömien ihmisten hengen. Tämän päätöksen toteuttamiseksi Sisäasiain kansankomissariaatin kansankomissaari julkaisi päiväkäskyn N 00447, joka hyväksyttiin Yleisneuvostoliittolaisen kommunistisen puolueen Keskuskomitean politbyroossa 31.7.1937. Tätä päiväkäskyä toimeenpantaessa pidätettiin neljän ensimmäisen kuukauden aikana 270 000 henkeä, joista 76 000 henkeä teloitettiin.

Yleisliittolaisen kommunistisen puolueen Keskuskomitean politbyroon jäsenet laativat itse henkilökohtaisesti tavoitteet ja hyväksyivät ne ihmismäärät, jotka kulakeiksi luokiteltuina tai muun tuomion perusteella laskettiin ensimmäiseen luokkaan, mikä tarkoitti teloitusta sekä toiseen luokkaan eli pitkäaikaiseen vankeuteen tuomittaviksi tai metsätöihin, kaivoksiin ja muihin raskaisiin töihin lähetettäviksi. Paikalliset puoluejärjestöt esittivät puolestaan omia vastasuunnitelmiaan ja pyysivät politbyroota nostamaan teloitettavien määrää. Yleisliittolaisen kommunistisen puolueen Keskuskomitean politbyroo kannatti näitä paikallisia aloitteita ja vahvisti lisätavoitteet. Stalin henkilökohtaisesti osoitti kannatustaan rankaisutavoitteiden ylittämiseksi, kuten esimerkiksi seuraavassa:

> *"Krasnojarskin alueelle hyväksytään*
> *6 000 hengen 1. asteen lisärankaisutavoite".*
> *Helmikuu 1938 I. Stalin.*

Ždanovin johtaessa Leningradin aluetta Kommunistisen puolueen alueellinen politbyroo asetti korotettuja rankaisutavoitteita erittäinkin inkerinsuomalaisille. Yleisliittolaisen kommunistisen puolueen Keskuskomitean politbyroon jäsenet hyväksyivät Stalinin johdolla 11.7.1937 päätöksen, jolla vahvistettiin ns. neuvostovastaisten ainesten ensimmäisen ja toisen luokan rangaistukseen tuomittavien kansalaisten määrät.

Leningradin alueella operaatio alkoi 5.8.1937 ja jatkui 26.11.1938 asti. Tuomioista päätti alueen erityinen kolmosryhmä. Vahvistetun

suunnitelman mukaan ensimmäisen asteen rangaistukseen eli teloitettavaksi oli tuomittava 4 000 henkeä ja toisen asteen rangaistukseen eli pitkäaikaiseen vankeuteen tuli tuomita 10 000 henkeä.

Yleisliittolaisen kommunistisen puolueen Keskuskomitean politbyroo vahvisti kuitenkin alueiden ja aluepiirien ensimmäisten sihteerien ja kansallisten kommunistipuolueiden Keskuskomitean pyynnöstä 31.1.1938 lisäsuunnitelman, jonka mukaan teloitettavaksi tuli tuomita 3 000 henkeä lisää.

Yleisliittolaisen kommunistisen puolueen Keskuskomitean julmien määräysten suoranaisina täytäntöön panijoina toimivat Yhdistetty poliittinen päähallinto, Sisäasiain kansankomissariaatti ja sen komissiot, viralliset syyttäjät ja erikoisneuvottelukunnat, Turvallisuusministeriö, Korkeimman oikeuden sotakollegio, Sotatuomioistuimet, alueellisten tuomioistuinten erikoiskollegiot sekä kahdesta tai kolmesta henkilöstä koostuvat erikoisvaltuuksin toimivat ryhmät.

Eri kansallisuuksia vastaan tähtäävien toimenpiteiden tehostamiseksi ja nopeuttamiseksi muodostettiin erikoiset kolmosryhmät. Yleisliittolaisen kommunistisen puolueen Keskuskomitean politbyroo vahvisti 31.07.1937 Sisäasiain kansankomissaari Ježovin ehdottaman tasavaltojen, aluepiirien ja alueiden kolmosryhmien henkilökohtaisen kokoonpanon. Politbyroon päätöksen ja Stalinin henkilökohtaisen määräyksen mukaisesti näihin kolmosryhmiin tuli ehdottomasti kuulua alueen kommunistisen puolueen Keskuskomitean ensimmäisen vastaavan sihteerin, paikallisen Sisäasiain kansankomissariaatin päällikön ja alueen tai tasavallan virallisen syyttäjän. Paikalliset kolmosryhmät toimivat alueen, aluepiirin ja tasavallan miliisihallinnon yhteydessä. Niiden vahvistamat kuolemantuomiot oli Stalinin henkilökohtaisen määräyksen mukaisesti pantava täytäntöön välittömästi.

Yleisliittolaisen kommunistisen puolueen Keskuskomitean politbyroo vahvisti 15. syyskuuta vuonna 1938 Sisäasiain kansankomissariaatin ehdotuksen siirtää ns. vakoilu- ja tuhotyöryhmiin kuuluvien pidätettyjen latvialaista, saksalaista, virolaista, suomalaisista ym. kansallista alkuperää olevien syytetutkinta paikallisille kolmosryhmille.

Leningradin alueen erikoiseen kolmosryhmään kuuluivat eri aikoina alueen puoluesihteerit P. A. Smorodin, A. A. Kuznetsov ja T. F. Štykov. Näin ollen pyövelikolmosiin kuuluivat vastuulliset puoluevirkailijat, Keskuskomitean jäsenet, jotka langettivat kuolemantuomioita syyttömille kansalaisille. Yhdessä Yleisliittolaisen kommunistisen puolueen Keskuskomitean politbyroon jäsenten kanssa he muodostivat poliittisen

puolueen sisällä oikeusjärjestelmään kuulumattoman rankaisuelimen, jolle oli myönnetty rajoittamattomat valtuudet.

Laajamittaisia rankaisutoimenpiteitä syyttömiä kansalaisia kohtaan suorittivat myös kahdesta henkilöstä koostuvat erikoisvaltuuksin toimivat kakkosryhmät. Näiden ryhmien toiminnan vahvistivat vuoden 1937 elokuussa Stalin, Molotov, Kaganovitč ja Kosior. Kakkosryhmään kuului Sisäasiain kansankomissaari sekä Kansankomissaarien neuvoston virallinen syyttäjä ja sitä nimitettiin myös Sisäasiain kansankomissariaatin ja kansankomissaarien Syyttäjäkomissioksi. Tämän lisäksi toimi myös alueellisia kakkosryhmiä.

Yleisneuvostoliittolaisen kommunistisen puolueen Keskuskomitean politbyroo vahvisti 8. huhtikuuta vuonna 1937 *"Asetuksen Erikoisneuvottelukunnasta Sisäasiain kansankomissariaatin yhteydessä"*. Tälle oikeuslaitoksen ulkopuoliselle elimelle myönnettiin valtuudet karkottaa valtiolle vaarallisina pidettyjä henkilöitä 5 vuoden määräaikaan asti tuomiten heidät julkisen valvonnan alaisiksi, kieltäen asumisen maan ja tasavaltojen pääkaupungeissa sekä muissa suurissa kaupungeissa ja teollisuuskeskuksissa eli niin sanotun 1. kategorian alueella. Erikoisneuvottelukunnalle myönnettiin myös valtuudet tuomita kansalaisia 5 vuoden määräaikaan asti joko pakkotöihin ojennustyöleireille tai leirien yhteydessä oleviin eristettyihin tiloihin sekä poistaa maasta valtiolle vaarallisina pidettyjä ulkomaiden kansalaisia.

Tämän lisäksi Sisäasiain kansankomissariaatin Erikoisneuvottelukunta sai valtuudet langettaa 5–8 vuoden vankeustuomioita henkilöille, joiden vain epäiltiin syyllistyneen vakoiluun, vahingontekoon, tuhotöihin tai terrorismiin (alleviivaus L.G).

Suuren terrorin toimeenpano

Suuren terrorin nimellä tunnettu operaatio alkoi Leningradin alueella 5.8.1937 ja jatkui 26.11.1938 asti. Tuomioista päätti alueen erikoinen kolmosryhmä. Vahvistetun suunnitelman mukaan ensimmäisen luokan rangaistukseen eli teloitettaviksi suunniteltiin alun perin 4 000 henkeä ja toisen luokan rangaistukseen eli pitkäaikaiseen vankeuteen olisi suunnitelman mukaan tuomittava 10 000 henkeä. Yleisneuvostoliittolaisen kommunistisen puolueen Keskuskomitean politbyroo vahvisti kuitenkin 31.1.1938 lisäsuunnitelman, jonka mukaan teloitettaviksi tulisi tuomita vielä 3 000 henkeä lisää. Kaiken kaikkiaan näiden rankaisu-

toimenpiteiden aikana Leningradissa ja Leningradin alueella vangittiin noin 480 000 henkeä, joista 56 000 teloitettiin. Näiden teloituskampanjoiden aikana raskaimpia menetyksiä kärsivät inkerinsuomalaiset. Tämän kirjan liitteenä olevasta teloitettujen inkerinsuomalaisten matrikkelista löytyy 1 420 inkerinsuomalaisen uhrin nimeä, joista noin 600 on poimittu toistaiseksi julkaisemattomista luetteloista. Uusia joukkohautoja saattaa ajan mittaan löytyä lisää. Historiantutkijoilla on vielä suuri työsarka tällä murheellisella alalla.

Vankeja teloitettiin suurin joukoin tiettyinä päivinä. Näin esimerkiksi 2.1.1938 teloitettiin 30 henkeä, 3.1. – 26 henkeä, 8.1. – 65 henkeä, 18.1. – 174 henkeä, 27.01. – 109 henkeä. Tiettyjen teloituspäivien valinta ei ollut sattuma. Niistä tiesivät vain harvat Sisäasiain kansankomissariaatin virkamiehet. Kuolemaantuomituille ilmoitettiin, että heidän tuomionsa on muutettu pitkäaikaiseksi vankeustuomioksi ojennustyökoloniassa, johon heidät lähiaikoina siirretään. Ojennustyökoloniaa pidettiin lievempänä rankaisumuotona. Näin harhautetut kuolemaantuomitut seisoivat teloituspäivänä rauhallisesti jonossa luullen odottavansa saateasiakirjaa tai lääkärintarkastusta. Teloituksen jälkeen heidän ruumiinsa kuljetettiin salaa Sisäasiain kansankomissariaatin kalmistojen joukkohautoihin. Leningradin alueella tätä liukuhihnamaista teloitusta johti Sisäasiain kansankomissariaatin Leningradin alueen hallinnon komendantti Polikarpov, joka 14. maaliskuuta 1939 teki itsemurhan.

Salaa tapahtuvasta ihmisten tuhoamisesta eivät tietäneet sukulaiset eivätkä edes sellikaverit. Oletettiin, että heidät siirrettiin työkolonioihin. Sellitoverit odottivat, että heidätkin siirrettäisiin lähiaikoina ojennustyökoloniaan, jossa heidän asiansa tutkittaisiin ja heidät todettaisiin syyttömiksi.

Leningradin alueen erikoinen kolmosryhmä toimi Sisäasiain kansankomissaari Ježovin 16.9.1937 antaman määräyksen mukaisesti tuomiten kaikki Solovetskin saarella olleet vangit. Kolmosryhmän jäsenet käsittelivät vankien luettelot ja asiakirjat, jotka olivat Leningradin alueen Sisäasiain komissariaatin valmistelemia ja tuomitsivat kaikki luetteloissa olleet henkilöt teloitettaviksi syytettyjen poissa ollessa. Solovetskin saariston vankien teloitustuomioita pantiin täytäntöön eri paikkakunnilla. Osa tuomituista toimitettiin Karjalan tasavallan Karhumäkeen, jossa 1 111 henkeä teloitettiin vuoden 1937 marraskuun alkupäivinä Sandorman metsäalueella. Heidät tuotiin teloituspaikalle kädet ja jalat sidottuina, suut tukittuina ja heitettiin hautaan, johon Leningradista

saapuneet ammattiteloittajat uhrinsa ampuivat. Leningradiin toimitetut yli 500 vankia teloitettiin ns. suuren talon kidutuskammioissa vuorokauden sisällä 8.12.1937.

Tämän operaation toteuttamisesta vastasivat Ježov, Kommunistisen puolueen jäsen vuodesta 1917, Kommunistisen puolueen Keskuskomitean politbyroon jäsenehdokas ja Kommunistisen puolueen Keskuskomitean sihteeri, Zakovskij, Kommunistisen puolueen jäsen vuodesta 1913 ja Leningradin alueen Kommunistisen puolueen aluekomitean jäsen, Pozern, Kommunistisen puolueen jäsen vuodesta 1902, Leningradin alueen Kommunistisen puolueen aluekomitean jäsen ja P. I. Smorodin, Kommunistisen puolueen jäsen vuodesta 1917, Leningradin alueen Kommunistisen puolueen aluekomitean toinen sihteeri.

Solovetskin saaren vankien teloitukset Leningradin alueen erikoisen kolmosryhmän tuomiolla oli vain yksi tapahtuma muiden bolshevikkien suorittamien raskaiden rikosten sarjassa. Kun Stalin siirtyi Suuren terrorin toiseen vaiheeseen eli pyövelien tuhoamiseen, koko Leningradin alueen erikoinen kolmosryhmä, johon kuuluivat Zakovskij, Smorodin ja Pozern, teloitettiin.

Alueiden, aluepiirien ja tasavaltojen hallintoelimet lähettivät kansankomissaarien Syyttäjäkomissiolle syytettyjen aineistoa rankaisutoimenpiteitä koskevine ehdotuksineen. Kakkosryhmä vahvisti ehdotukset, jotka sen jälkeen pantiin paikallisen Sisäasiain kansankomissariaatin toimesta täytäntöön.

Koska inkerinsuomalaisten katsottiin stalinilais-ždanovilaisen johtoportaan näkemyksen mukaan alun perin olleen valtiolle vaarallisia kansallisuutensa perusteella, saattoivat Sisäasiain kansankomissariaatin työntekijät näytön puutteessa vakoilusta yms. syytettäessä lähettää kenet tahansa heistä vain epäilyksen perusteella Erikoisneuvottelukunnan kautta vankilaan. Näin usein tapahtuikin. Erikoisneuvottelukunnan toimesta tuomittiin useiden muidenkin vähemmistökansallisuuksien edustajia.

Yleisneuvostoliittolaisen kommunistisen puolueen Keskuskomitean politbyroon jäsenet eivät voineet olla tietämättömiä siitä, millaisia rajattomia oikeuksia he Erikoisneuvottelukunnalle, Yleisneuvostoliittolaisen kommunistisen puolueen etuoikeutetuille jäsenille myönsivät. Ennen pitkää Sisäasiain kansankomissariaatin yhteydessä toimivan Erikoisneuvottelukunnan kokemusta alettiin käyttää hyväksi kaikkein verisimpien tuomioasiakirjojen valmisteluissa, jotka vahvistettiin Yleisneuvostoliittolaisen kommunistisen puolueen Keskuskomitean politbyroossa.

Venäjän Federaation presidentin yhteydessä toimiva komissio tiedotti: *"Poliittisten vainojen uhrien yhteismäärää ei tänään vielä valitettavasti tiedä kukaan, mutta näyttää yhä todennäköisemmältä, että ihmishenkien menetykset rankaisutoimenpiteiden seurauksena ovat rinnastettavissa toisen maailmansodan menetyksiin (noin 28 miljoonaan henkeen)".*

Valtiollisen pääsyyttäjän R. Rudenkon ja Sisäasiain ministerin S. Kruglovin N. S. Hrushtsheville tekemän selonteon mukaan Erikoisneuvottelukunnan toimesta tuomittiin vuosina 1934–1953 seuraavat ihmismäärät:

Vuosi	henkeä	
1934	1 003	
1935	29 452	
1936	18 969	
1937	17 911	
1938	45 768	
1939	13 021	
1940	42 912	
1941	26 534	
1942	77 548	
1943	25 134	
1944	10 611	
1945	26 581	
1946	8 320	
1947	13 393	
1948	17 237	
1949	38 460	
1950	19 419	
1951	9 076	
1952	958	
1953	204	
Yhteensä	442 531	henkeä

Näistä tuomittiin teloitettaviksi 10 101 henkeä, vankeuteen 360 921 henkeä ja pakkosiirtolaisiksi 67 539 henkeä.

Kansankomissaarien neuvoston Sisäasiain kansankomissariaatin yhteydessä toimiva Erikoisneuvottelukunta, kakkos- ja kolmosryhmät langettivat tuomioita syytettyjen poissa ollessa niille esitettyjen puutteellisten ja kidutuksilla aikaansaatujen tutkinta-asiakirjojen ja tunnustusten

perusteella. Vuodet 1930–40 olivat jatkuvien poliittisten oikeudenkäyntien ja syyttömästi pidätettyjen ihmisten kidutusten vuosikymmeniä.

Tutkintatuomarit käyttivät apunaan erilaisia kidutusmenetelmiä. Leningradin alueen Yleisliittolaisen kommunistisen puolueen Keskuskomitean politbyroon hallinnon päällikkö Zakovskij opetti tutkintatuomareita hakkaamaan kuulusteltavia ensikuulustelusta alkaen ja kansankomissaarin sijainen M. P. Fridkovskij antoi alaisilleen ohjeeksi langettaa kuolemantuomioita välillistenkin todisteiden tai salaisen palvelun asiamiesten tarkistamattomien tietojen perusteella. Ollessaan myöhemmin Leningradin alueen kolmosryhmän esimiehenä Zakovskij vaati langettamaan vain ensimmäisen luokan eli kuolemantuomioita ja ainoastaan poikkeustapauksissa toisen luokan eli pitkiä vankeustuomioita. Hänen hirmutyönsä huomioitiin Moskovassa. Vuoden 1937 joulukuussa Kalinin luovutti Zakovskille Leninin kunniamerkin "esimerkillisestä ja uhrautuvasta tärkeimpien valtiollisten tehtävien suorittamisesta" ja hänestä tuli Sisäasiain kansankomissaarin sijainen. Tämän kunnianosoituksen innoittamana Zakovskij laajensi "esimerkillistä" syyttömien ihmisten tuhoamistoimintaansa Leningradin alueen ulkopuolelle.

Eräs Leningradin alueen Sisäasiainministeriön hallinnon johtajista, J. Perelman neuvoi tutkijoita: "Jos pidätetyllä on tulitikkuja ja hänen kotonaan on paloöljyä, hän on tuhotyöntekijä."

Tutkintatuomareiden henkilökohtainen esimerkki, "tee kuten minä", kannusti kaikkia kiduttajia keksimään ja käyttämään yhä uusia väkivallan muotoja syyttömästi pidätettyjä kohtaan itsesyytösten tai väärien todistusten saamiseksi. He tiesivät, että heidän kakkos- ja kolmosryhmille valmistamiin syyteasiakirjoihin tuli välttämättä sisältyä suositus teloituksesta tai 10 vuoden vankeustuomiosta ilman kirjeenvaihto-oikeutta, mikä oli teloituksen peitenimi.

Inkerinsuomalaisten tuhoamista toteutettiin muidenkin Yleisneuvostoliittolaisen kommunistisen puolueen Keskuskomitean politbyroon hyväksymien asiakirjojen perusteella. Yleisneuvostoliittolaisen kommunistisen puolueen Keskuskomitean politbyroo vahvisti 31. tammikuuta 1938 erikoisasetuksen, jonka mukaan Sisäasiain kansankomissariaatin sallittiin jatkaa vuoden 1938 huhtikuun 15. päivään asti operaatiota ns. vakoilu- ja tihutyöryhmiä vastaan, joiden väitettiin koostuvan puolalaisista, latvialaisista, saksalaisista, virolaisista, suomalaisista, kreikkalaisista ym. sekä ulkomaalaisista että neuvostokansalaisista. Kyseisen asetuksen tarkoituksena oli epäilemättä moninkertaistaa vähemmistökansallisuuksiin kuuluneiden tuhottavien ihmisten määrä.

Stalin käytti esiintymisissään hyvin usein ilmaisuja kansanvihollinen, tihutyö, ilkityö jne. osoittaen, että neuvostoyhteiskunnassa on kaikkialla vihollisia ja vallitsevan käsityksen mukaan sosialismin saavutusten myötä luokkataistelu maassa kärjistyi entisestään. Kansanvihollisia etsittiin ja "löydettiin" puolueesta, teollisuudesta, maataloudesta, mutta erittäinkin sivistyneistön ja uskovaisten keskuudesta.

Vuoden 1928 toukokuussa oli meneillään paljastuskampanja ja oikeudenkäynti Ukrainan Donbassin kaivosalueen johtajia, insinöörejä ja teknisiä työntekijöitä vastaan. Heitä syytettiin vallankumouksenvastaisesta toiminnasta, vahingonteosta ja tuhotöistä, jotka olivat suunnattu maan talouden ja neuvostovallan horjuttamiseksi. Nykyään on aivan selvää, että sosialistisen talousjärjestelmän vaikeuksien kasaantuessa kasvoi tarve osoittaa kansalaisille kuinka paljon maassa oli vihollisia, jotka eri tahoilla jarruttivat sosialismin etenemistä. Koko prosessi oli keksitty kansan mielipiteen kiihottamiseksi näitä "paljastettuja vihollisia" vastaan. Samantapaisia falsifioituja oikeudenkäyntejä oli 1930-luvulla maan eri puolilla ja eri toimialoilla.

Esiintyessään Neuvostoliiton Korkeimman oikeuden ensimmäisessä täysistunnossa 31. joulukuuta vuonna1938 sotakollegion puheenjohtaja Vasilij Ulrich, joka oli langettanut kymmeniä tuhansia teloitustuomioita, vaati tuomareita välttämättä selvittämään, mihin kansallisuuteen syytetty kuului, koska hänen käsityksensä mukaan "erikoistapauksissa sillä on tietty merkityksensä".

Inkerinsuomalaisista puhuttaessa Ulrichin ohjeen mukaan rankaisuelinten kannalta kansallisuudella ei ollut ainoastaan tietty, vaan sillä oli syyttävä merkitys. Maan miljoonien teloitettujen, pakkotyöleireille ja Sisäasiain ministeriön erikoissiirtoalueille lähetettyjen joukkoon sisältyi puolet inkerinsuomalaisesta kansasta. Onnettomuuksien, kuten tulipalojen, haaksirikkojen yms. sattuessa syyllisiä etsittiin ensisijaisesti inkerinsuomalaisten keskuudesta.

Suuren terrorin lopettaminen ja "jälkihoito"

Vuoden 1938 marraskuussa Stalin ja hänen lähipiirinsä ilmoittivat tauosta vuosien 1937–1938 verisissä operaatioissa. Asianomaisille lähetettiin 15. marraskuuta 1938 Neuvostoliiton Kansankomissaarien neuvoston puheenjohtajan Molotovin ja Yleisliittolaisen kommunistisen puolueen Keskuskomitean sihteerin Stalinin allekirjoittama salamerkkitiedote:

"Kaikkien oikeusasioiden käsittely kolmosryhmissä on keskeytettävä 16. marraskuuta v. 1938 alkaen seuraavaan määräykseen asti".

Neuvostoliiton Kansankomissaarien neuvosto ja Kommunistisen puolueen Keskuskomitea hyväksyivät 17. marraskuuta 1938 täysin salaisen päätöksen *"Vangitsemisista, syyttäjäjärjestön valvonnasta ja tutkinnan suorittamisesta"*, jossa syy puutteista ja vääristelyistä langetettiin Sisäasiain kansankomissariaatin elimille ja syyttäjäjärjestölle. Stalin ja Molotov eivät kertoneet mitään siitä, että nämä oikeusjärjestelmään kuulumattomat rankaisuelimet olivat Yleisliittolaisen kommunistisen puolueen Keskuskomitean politbyroon perustamia ja että mielivallan ja terrorin alkuunpanijoina olivat he itse.

Neuvostoliiton Kansankomissaarien neuvosto ja Yleisliittolaisen kommunistisen puolueen Keskuskomitea vahvistivat 18. marraskuuta 1938 Molotovin ja Stalinin allekirjoittaman päätöksen, jossa he totesivat, että vuosina 1937–38 Sisäasiain kansankomissariaatin elimet suorittivat puolueen johdolla suuren työn Neuvostoliiton puhdistamiseksi kansanvihollisista. Mutta Sisäasiain kansankomissariaatin elinten vuosina 1937–38 suorittamat laajamittaiset operaatiot vihollisainesten kitkemiseksi ja tuhoamiseksi yksinkertaistettuja tutkinta- ja oikeusmenetelmiä käyttäen eivät voineet olla aiheuttamatta useita vakavia virheitä ja vääristelyjä Sisäasiain kansankomissariaatin elinten ja Syyttäjäviraston työssä. Tämän lisäksi Sisäasiain kansankomissariaattiin soluttautuneet kansanviholliset ja ulkomaiden vakoilijat olivat tietoisesti vääristelleet neuvostolakeja, toimittaneet laajamittaisia ja aiheettomia pidätyksiä suojellen samanaikaisesti tuholta omia rikostovereitaan, erittäinkin niitä, jotka olivat kätkeytyneet Sisäasiain kansankomissariaatin elimiin.

Kakkos- ja kolmosryhmien, kuten muidenkin oikeusjärjestelmään kuulumattomien Suuren terrorin aikana perustettujen rankaisuelinten toiminta lakkautettiin vuoden 1938 marraskuussa. Kansankomissaarien neuvosto ja Yleisliittolaisen kommunistisen puolueen Keskuskomitea päättivät:

1) kieltää Sisäasiain kansankomissariaatin elimiä ja Syyttäjävirastoa suorittamasta minkäänlaisia laajamittaisia pidätys- ja karkotusoperaatioita;
2) lakkauttaa oikeuslaitoksen ulkopuoliset kolmosoikeusryhmät.

Myös kaikki kakkosryhmät lakkautettiin. Poikkeuksen muodosti vain Kansankomissaarien neuvoston Sisäasiain kansankomissariaatin yhteydessä toimiva Erikoisneuvottelukunta, joka toimi 1.9.1953 asti.

Sisäasiain kansankomissariaatin kansankomissaari N. I. Ježov vakuutti uskollisuuttaan Stalinille ja anoi eroa Sisäasiain kansankomissariaatin kansankomissaarin tehtävästään. Sisäasiain kansankomissariaatin kansankomissaariksi tuli vuonna 1938 V. P. Berija. Ježov teloitettiin 4.2.1940 Korkeimman oikeuden Sotakollegion tuomiolla.

Oikeusjärjestelmään kuulumattomien rankaisuelinten lakkauttaminen ei tarkoittanut sitä, että rankaisuelimet olisivat lopettaneet mielivallan. Kuulustelutavat Sisäasiain kansankomissariaatissa ja syyttäjäjärjestelmässä säilyivät entisellään. Vuonna 1939 Stalin hyväksyi julkisesti kidutukset kirjoittaen: ”Kommunistisen puolueen Keskuskomitean jäsenet ovat sitä mieltä, että fyysistä vaikutusta tulee vastedeskin ehdottomasti poikkeuksellisesti käyttää tarkoituksenmukaisena ja oikeana keinona ilmeisiä ja katumattomia kansanvihollisia kohtaan”.

Neuvostoliiton Turvallisuusministeriö ja Prokuraattorilaitos vahvistivat 26. lokakuuta 1948 ehdottoman salaisen toimintaohjeen N 66 / 24, jonka mukaan Valtiollisen turvallisuuspalvelun tuli uudelleen pidättää ne valtiorikolliset, jotka olivat jo rangaistuksensa kärsineet ja toisen maailmansodan jälkeen vapautuneet. Näille henkilöille esitettiin samat syytteet, joiden johdosta heidät oli jo aikaisemmin rangaistu, mutta nyt niiden tutkinta aloitettiin uudestaan. Direktiivi edellytti, että jos tutkinnassa ei ilmene minkäänlaisia uusia tietoja henkilön neuvostovastaisesta toiminnasta hänen vapautumisensa jälkeen, tällaiset oikeusasiat oli kuitenkin lähetettävä Erikoisneuvottelukunnan käsiteltäviksi, jolloin pidätetty tuomittiin pakkosiirtolaiseksi. Tätä uutta rankaisumuotoa sovellettiin sodan päätyttyä myös Leningradin alueelle palaaviin inkerinsuomalaisiin.

Sisäasiain kansankomissariaatti ja Valtiollinen turvallisuuspalvelun ministeriö toimivat ilman minkäänlaista valvontaa. Siksi niiden työntekijät tehtailivat vuosikymmenien mittaan yksityisiä kansalaisia, ns. kansanvihollisia koskevia rikosjuttuja. Tämän lisäksi he pitivät koko yhteiskuntaa jännitystilassa tiedottaen tuon tuostakin vallankumouksenvastaisten järjestöjen ja ryhmien paljastumisista. Ahkeruudestaan useat Sisäasiain kansankomissariaatin työntekijöistä joutuivat itsekin vuosina 1936–39 teloitettaviksi.

Teloitettujen tilalle tulivat uudet työntekijät, mutta rikosasioiden tehtailu kansanvihollisia vastaan sekä vallankumouksenvastaisten järjestöjen ”paljastukset” ja pidätettyjen kidutukset jatkuivat.

Useat Leningradin alueen Sisäasiain kansankomissariaatin tehtailemat rikosasiat koskivat inkerinsuomalaisia. Niiden tarkkaa määrää ei

ole tiedossa, koska Sisäasiain kansankomissariaatin arkisto pysyy tiukasti lukittuna. On vaikea löytää järjellistä selitystä sille, miksi Venäjän nykyinen lainsäädäntö ja toimeenpanovalta yhä edesauttavat Sisäasiain kansankomissariaatin arkiston salaisuuksien säilyttämistä.

Kun N. S. Hrushtshev 1950-luvulla paljasti vuosien 1930–40 hirmutöiden mittasuhteet, syntyi pelko uhrien omaisten laajoista mielenilmauksista. Kansalaisten kysymyksiin omaistensa kohtalosta, jotka oli tuomittu teloitettaviksi oikeuslaitoksiin kuulumattomien Sisäasiain kansankomissariaatin kakkos- tai kolmosryhmien toimesta ja joiden tuomio oli välittömästi pantu täytäntöön, aluksi vuonna 1955 vastattiin kaavamaisesti: ”Tuomittu 10 vuodeksi vankeuteen vailla kirjeenvaihto-oikeutta. Olinpaikka on tuntematon”. Se oli korkeimman valtiollisen johdon tasolla hyväksyttyä valhetta. Vuoden 1955 elokuussa Neuvostoliiton Kommunistisen puolueen keskuskomitean puhemiehistö antoi ohjeen, jonka mukaan omaisille kerrottiin tuomittujen kuolleen erilaisiin sairauksiin, joita kukin todistuksen kirjoittaja itse keksi. Yli 20 vuoteen omaiset eivät saaneet mitään tietoa vangittujen kohtalosta. Paljon myöhemmin alkoivat omaiset saada todistuksia, joista ilmeni kuolinsyyn oikea laatu eli teloitus.

Inkerinsuomalaisten 1920–50-lukujen historiaa ajatellen varauksellinen suhtautuminen inkerinsuomalaisiin tulee jatkumaan niin pitkään, kunnes kaikki keksittyjen rikosten asiakirjat tulevat julkisiksi. Niin kauan kun vallanpitäjät eivät anna tutkijoille mahdollisuutta tutustua arkistoaineistoon, joka sisältää kokonaiseen kansaan kohdistuneita rankaisutoimenpiteitä, ei voida puhua katumuksesta tai anteeksipyynnöstä. Saksan hallitus on jo aikoja sitten avannut fasismin kauden arkistot tutkijoiden käyttöön.

Lähes puolen vuosisadan ajan on posti kantanut inkerinsuomalaisten perheisiin syyttömästi teloitettujen, vankiloissa ja pakkotöissä piinattujen omaisten rehabilitaatiotodistuksia. Suurin osa arkiston rikosasioista jää kuitenkin noutamatta, koska ketään sukulaisista ei ole enää elossa.

Suurta osaa teloitetuista tai 10 vuoden määräajaksi ilman kirjeenvaihto-oikeutta tuomituista inkerinsuomalaisista syytettiin perättömästi vakoilusta Suomen hyväksi. Suomessa ehkä harvat tietävät tästä.

Jokaiselta teloitetulta ja vangitulta jäi lapsia ja sukulaisia, joiden elämää Sisäasiain kansankomissariaatin asiamiehet ja tiedottajat kaiken aikaa seurasivat uusia uhreja etsien.

On mahdotonta kuvailla kuinka paljon surua ja kärsimystä kokivat teloitettujen omaiset. Sitä enemmän mielipahaa johtuu siitä, että tilanne

ei ole tullut niiden maan uusien johtajien tietoisuuteen, joiden velvollisuutena on auttaa järjestämään syyttömästi, mutta syvästi kärsineiden inkerinsuomalaisten elinoloja. Vuosikymmenten kuluessa inkerinsuomalaiset ovat kärsimystensä jatkuessa vakuuttuneet siitä, että valtaan ovat nousseet uudet tunteettomat ja sydämettömät ihmiset.

Esimerkkejä syyttömästi kärsineiden kohtaloista

Andreas Paavalin poika Haimi. Talonpoika Andreas Paavalin poika Haimi syntyi 19.12.1876 Seuloskoin piirin Pappilanaution kylässä, jossa pysyvästi asui. Ennen vuotta 1917 perhe kuului keskivarakkaisiin talonpoikaisperheisiin, taloudessa oli 2 hevosta ja 3 lehmää. Vuosina 1916–17 Andreas Paavalin poika Haimi palveli sotamiehenä tsaarinajan armeijassa.

Andreas Haimi oli kansallisuudeltaan suomalainen, puolueeton, SNTL kansalainen, hän oli päättänyt 4 luokkaa kyläkoulua ja harjoitti neuvostovallan aikana maanviljelystä yksityistaloudessaan. Vuonna 1937 hänen omaisuuteensa kuului: talo, talli, sauna, 35 aarin maapalsta, 1 hevonen ja 1 lehmä.

Lähisukulaisista vaimo oli vuonna 1937 kuollut, poika Simo Andreaksen p. Haimi, s. 1909, harjoitti myös maanviljelystä yksityistaloudessaan Pappilanaution kylässä, vuonna 1913 syntynyt tytär Anna oli emäntänä isänsä talossa. Veli Jaakko Paavalin poika Haimi oli Pappilanaution kolhoosin jäsen.

Andreas Haimin kotona toimitettiin 9.10.1937 kotietsintä Sisäasiain ministeriön kansankomissariaatin Leningradin alueen Sisäasiain ministeriön hallinnon virkailijan luvalla. Kotietsinnän yhteydessä Andreas Haimin kotoa löytyi pakkosiirretyn kulakin kirje. Syytteeseen merkittiin: oli yhteydessä pakkosiirrettyyn kulakkiin.

Vuonna 1933 Andreas Haimi oli rangaistu 1 vuoden pakkotyöllä luvattomasta heinänteosta metsäniityllä. Vuonna 1934 hänen väitettiin eräiden muiden saman kylän miesten kanssa polttaneen ladon, jossa oli kolhoosin olkia ja kolhoosilaisen P.S. Saurosen talon.

17.10.1937 päivätyssä tuomiopäätöksessä Andreas Paavalin poika Haimi luokiteltiin kulakiksi, häntä syytettiin osallisuudesta vallankumouksenvastaiseen agitaatioon ja neuvostovastaisen ryhmän toimintaan, kolhoosijärjestelmän panetteluun, neuvostovallan vaatimusten

sabotointiin. Syyllisyytensä Andreas Paavalin poika Haimi tunnusti vain osittain. Andreas Paavalin poika Haimi tuomittiin rikoslain § 58 - 10 - 11 mukaisesti teloitettavaksi.

Sisäasiain ministeriön kansankomissariaatin hallinnon Leningradin alueen kolmosryhmän tuomio Andreas Paavalin poika Haimin teloituksesta pantiin täytäntöön 21.10.1937.

Suurin osa 1930-luvulla kuolemaan tuomituista inkerinsuomalaisista tuomittiin Venäjän Sosialistisen Federatiivisen Neuvostotasavallan (VS-FNT) rikoslain § 58 perusteella. Seuraavassa on sen kahden alamomentin sisältö.

Rikoslain § 58 - 10 Agitaatiosta tai propagandasta, joka sisältää kehotuksen neuvostovallan kumoamiseen, horjuttamiseen, heikentämiseen tai yksittäisten vallankumouksenvastaisten rikosten suorittamiseen sekä myös samanaiheisen kirjallisuuden valmistamisesta ja säilyttämisestä seuraa vähintään 6 kuukauden vankeusrangaistus.

Samoista toiminnoista kansanjoukkojen liikehtimisen yhteydessä, sotatilanteessa tai uskonnollisia ja kansallisia ennakkoluuloja hyväksi käytettäessä ne vaativat sosiaalisen puolustautumisen korkeinta astetta, teloitusta tai julistamista työtätekevien viholliseksi, koko omaisuuden takavarikointia sekä kansalaisuuden menettämistä ja maasta häätämistä. Lievemmissä tapauksissa tuomitaan vähintään 3 vuoden vankeusrangaistukseen ja koko omaisuuden tai sen osittaiseen takavarikointiin.

Rikoslain § 58 - 11: Järjestöllinen toiminta, joka on suunnattu mainittujen vallankumouksenvastaisten rikosten valmisteluun tai toteuttamiseen, samoin kuin osallisuus sellaisen järjestön toimintaan, joka on perustettu jonkin kyseisessä artiklassa mainitun rikoksen valmisteluun tai toteutukseen, vaativat sosiaalisen puolustautumisen korkeimman asteen rangaistusta, so. teloitusta.

Melkein 20 vuoden kuluttua, 27.08.1956, Sisäasiain ministeriön kansankomissariaatin hallinnon Leningradin alueen kolmosryhmän Andreas Paavalin poika Haimia koskeva tuomio kumottiin, sillä syyte oli jäänyt todistamatta. Väite siitä, että Haimi olisi ollut kulakki, ei ilmennyt tutkinta-aineistosta, vaan hän oli yksityinen maanviljelijä ja keskivarakas talonpoika. Samanaikaisesti kumottiin myös muut häntä vastaan nostetut syytteet. (Katso liite 2 17.10.1937)

Anna Andreaksen tytär Haimi. Isän teloituksen jälkeen pidätettiin myös hänen tyttärensä. Anna Andreaksen tytär Haimi kertoi:

"Synnyin vuonna 1913 varakkaaseen talonpoikaisperheeseen Pappilanaution kylässä, jossa pysyvästi asuin. Päätin 5 luokkaa suomenkielistä koulua. Perheessämme kaikki työskentelivät ahkerasti ja minun oli autettava vanhempiani. Maapalsta, puutarha ja kotieläimet vaativat melkoista työpanosta. Ruokatarpeita riitti sekä omalle perheelle että kaupunkiin myytäväksi. Kun kollektivointi alkoi, isäni ei pyrkinyt kolhoosiin, eikä häntä sinne olisi huolittukaan, sillä hänet luokiteltiin kulakiksi. Perheemme joutui vainon alaiseksi, meiltä riistettiin sato, laitettiin mahdottomat verot, kiusattiin kaikin tavoin. Ensimmäisenä murtui äiti, hän kuoli 1937 maaliskuussa ja lokakuussa vangittiin isä. Kotiin jäi kolme lasta, mutta heidän kohtalonsa oli määrätty jo etukäteen.

Minut vangittiin 26.07.1938 ja tuotiin Leningradin harmaaseen taloon Liteinyi pr. N 4 Liteinyn sillan luona. Minkäänlaisia syytöksiä ei esitetty. Ensi kuulustelussa tutkija kysyi, onko minulla sukulaisia Suomessa? Mitä isä teki? He väittivät, että hän olisi sanonut : "Kun meidän omat tulevat, he tappavat kaikki bolševikit".

Vastasin kaikkiin kysymyksiin kielteisesti. Minulle työnnettiin puhdas paperi eteeni ja käskettiin allekirjoittamaan, mutta minä kieltäydyin. Minut pantiin huoneen nurkkaan ja käskettiin seisomaan hiljaa kädet sivuilla. Sitten alkoi joka suunnalta sataa lyöntejä. Lyötiin korville, sitten tukasta pidellen hakattiin päätä seiniin kunnes nenästä ja suusta alkoi vuotaa verta. Minut vietiin selliin kauttaaltaan verisenä. Se ei ollut entinen selli, josta lähdin kuulusteluun. Naiset saattoivat minua, pesivät ja rauhoittivat. Meitä oli 300 henkeä samassa sellissä ja minä olen heille kaikille kiitollinen ystävällisyydestä ja tuesta.

Kaikkia, jotka olivat harmaassa talossa, nimitettiin kuolemaantuomituiksi. Jos joku vietiin kuulusteltavaksi, hän ei useimmiten enää palannut. Elinolot olivat siellä kauheat. Juoma- ja pesuvettä otettiin WC:n pöntöstä.

Toiseen kuulusteluun minut kutsuttiin yöllä. Tutkija esitti minulle samoja kysymyksiä ja vaati allekirjoittamaan samanlaisen puhtaan paperin. Minä kieltäydyin uudelleen. Silloin hänen avustajansa löi minua nyrkillä kasvoihin. Näin minä menetin etuhampaani. Seuraavana yönä minut vietiin taas tutkintaan. Käytävän lopussa oli kapea kaappi, johon minut työnnettiin ja ovi suljettiin. Katselin ympärilleni ja näin edessäni otsani tasolla tarkkailuaukon ilman lasia ja jalkojeni alla ritilän, josta tuikki himmeä valo. Jouduin pelon valtaan ja ajattelin, että tämä on minun elämäni loppu.

Mutta suunnilleen tunnin kuluttua minua tultiin hakemaan. Kuljin lattiamattoa pitkin tuntematta jalkoja allani. Nähtävästi se oli psykologinen käsittelytapa, jonka jälkeen samassa kuulusteluhuoneessa minua yritettiin suostutella allekirjoittamaan sellaista mitä ei ollut olemassakaan. Löysin itsessäni voimaa kieltäytyä uudelleen. Tutkija iski nyrkillä pöytään, haukkui minut itsepäiseksi suomalaiseksi häräksi, sen jälkeen lisäsi, että jos minä en allekirjoita, minut suljetaan karsseriin ja sitten teloitetaan. Minä pysyin kannassani. Luokseni tuli nainen ja vei minut nurkkaan, jossa minä olin jo monta kertaa seisonut. Hän otti vasemman käteni ja alkoi työntää neuloja kynsieni alle. Sellaista kipua minä en kestänyt. Teeskentelin kirjoitustaidotonta ja allekirjoituksen asemesta vedin paperille paksun ristin.

Siihen päättyivät minun piinani. Harmaasta talosta minut siirrettiin naisten vankilaan "Arsenal - 9", jossa elinolosuhteet olivat siedettävät, vaikkakin epäinhimilliset. Tutkintakuulusteluihin minua ei enää kutsuttu.

Uudessa paikassani meitä oli 20 henkeä sellissä. Vanhemmat naiset nukkuivat pukeille asennetuilla puulevyillä, mutta nuoremmat nukkuivat sementtilattialla. Kuten sardiinit purkeissa, niin tiiviisti toinen toiseensa painautuneina, ettei ollut mitään mahdollisuutta kääntyä toiselle kyljelleen, vietimme me öitämme vankilassa.

Kesällä sellissä oli kauhean kuumaa ja me istuimme alusvaatteissamme. Vuoteita, pyyheliinoja, kampoja tai peilejä meillä ei ollut. Eräs kaupunkilaisnainen lahjoitti minulle pyyheliinan, josta minä tein laukun leipäannoksen säilyttämiseksi, jota annettiin 500 g. Jos siihen kuului lisäpala, se kiinnitettiin puupuikoilla, jotka päivystäjä myöhemmin keräsi pois. Me keksimme halkaista paksummat puikot kahtia ja säästetyistä puikoista teimme neuloja ja neulepuikkoja. Ompelulankaa saimme omista vaatteistamme. Mutta kaikki tämä oli piilotettava.

...Vietin puoli vuotta Leningradin vankiloissa. Vuoden 1938 lopulla minut lähetettiin vartioiden saattamana Arkangelin alueelle. Meidät tuotiin härkävaunuissa Vandyš-nimiselle asemalle. Mitään oikeudenkäyntiä ei minun asiassani ollut. Kun poistuimme vaunuista, sain tietää, että olen tuomittu 10 vuodeksi "raskaisiin töihin". Kaksi vuotta me rakensimme paperi- ja selluloosatehdasta. Ihmettelen miten minä pieni ja hento, melkein tyttönen, pystyin kestämään tämän.

Me kannoimme paareilla maata kuopasta, toimme asemalta työmaalle tiilikiviä. Talvisin vedimme kelkalla sementtiä. Normit olivat suuria. Niille, jotka ylittivät normit, lisättiin muona-annoksia ja niiltä, jotka eivät normeja täyttäneet, leikattiin.

Koko sodan ajan vuoteen 1946 asti asuin karuilla pohjoisilla seuduilla ja työskentelin tukinuitossa. Meitä saattoivat metsätyömaalle vartijat koirineen, ettei kukaan olisi päässyt pakenemaan. Marssiessamme kesällä rivissä työpaikalle me onnistuimme poimimaan tien varresta tatteja ja sieniä. Jotkut saivat siitä pyssynperästä selkäänsä ja minä jouduin istumaan eristyksessäkin.

Meitä asui parakissa 200 naista. Työpäivän päätyttyä meille tuotiin ruokaa: kaksi ämpärillistä kuumaa vettä, litkumaista keittoa ja leipää. Kerätyt sienet, myrkylliset mukaan lukien, me haudutimme kuumassa vedessä, sekoitimme ne keittoon, murensimme leipää sekaan ja söimme. Ihme kyllä kukaan meistä ei kärsinyt sienimyrkytyksestä. Suolaa ei ollut, keittoon lisäsimme suolalientä suolasillitynnyreistä, silliä sen sijaan emme koskaan nähneetkään.

Vuonna 1946 minut lähetettiin vartioituna Keski-Aasiaan Kokandaan, Pap nimiselle rautatieasemalle uraanikaivoksiin. Minut määrättiin kaivoshissin kuljettajaksi. Maanalainen työvuoro kesti 8 tuntia. Sen aikana nostettiin 500 vaunullista malmia ja saman verran tyhjiä vaunuja palautettiin louhimoon.

Venäläisiä vankeja oli siellä vähän, enimmäkseen siellä oli Krimin tataareja ja saksalaisia sotavankeja. Kun Stalin kuoli, minä sain hyvästä työstäni erikoisluvan käydä vapaasti rautatieasemalla ja torilla. Niillä rahoilla, joita me saimme kaivostyöstä, saattoi ostaa vaatteita ja, mikä tärkeintä, kohentaa terveyttään. Vihannekset ja hedelmät olivat siinä suurena apuna.

Vuonna 1953 minä tutustuin erääseen hyvään naiseen, joka asui aseman läheisyydessä. Hänen luona minä säilytin ostoksiani. Eräänä päivänä hän ojensi minulle matkaeväitä sekä rautatielipun Taškentiin ja saattoi matkaan. Niin minä pakenin uraanikaivokselta.

Sitä ennen olin lähettänyt erään vapaan työntekijän mukana kirjeen sisarelleni Helenalle Leningradiin. Vastaus tuli viiveellä ja Itä-Karjalasta. Selvisi, että hänellä ei ollut lupaa asua Leningradissa ja hän asui pakkosiirrettynä Kontupohjassa. Siellä oli myös useita meidän sukulaisiamme, jotka olivat olleet pakkotyöleireillä.

Seisoin viikon verran Taškentin asemalla lippujonossa. Nukuin puistossa ja pelkäsin, että minut pidätettäisiin, mutta kaikki meni hyvin. Sain Kontupohjan miliisiltä passin ja menin tiilitehtaalle töihin. Mutta täälläkään en saanut elää rauhassa. Tapahtui kaupungilla mitä tahansa: varkaus, murha tai tulipalo, niin kaikesta syytettiin minua, vaadittiin todisteita, silminnäkijöitä.

Vuonna 1960 minut rehabilitoitiin ja 5 vuoden kuluttua sain luvan palata entiselle kotiseudulleni Vsevoložskiin. Paljon huolta aiheutti asunnon etsintä. Isäni talo oli myyty ja siirretty pois jo 1950-luvulla.

Vuonna 1967 minä sain viimeinkin hyväkuntoisen asunnon Myllyojan asutuskeskuksessa, jossa nyt myös työskentelen ennaltaehkäisevässä parantolassa. Elämä täällä on hyvin miellyttävää. Lähisukulaisista minulla on vain poikani Gennadij. Hän on elektroniikka-alan insinööri, asuu Pietarissa ja muistaa äitiään.

Näinä vuosina sain tietää totuuden isästäni. Hänet teloitettiin vuoden 1937 lokakuussa ja rehabilitoitiin vuonna 1956. Hänet on haudattu Levašovoon.

Juho Juhon poika Susi syntyi 7. elokuuta vuonna 1888 Toksovan Rantalan kylässä. Vuosina 1912–1917 hän palveli sotamiehenä tsaarinajan armeijassa ja vuosina 1918–1919 hän oli Puna-armeijassa yhteensä 7 kuukautta. Hän kuului vuosina 1918–1921 Yleisvenäläiseen kommunistiseen (bolševikkien) puolueeseen.

Vuoden 1921 Kronštadtin kapinan aikana otettiin valtiovallan taholta eräiden suomalaiskylien asukkaita panttivangeiksi. Vangittujen joukkoon joutui myös Juho Suden vaimo Amalia Susi, o.s. Tiihonen. Siihen aikaan hän imetti vanhinta poikaansa, mutta hänet erotettiin lapsestaan ja vietiin tuntemattomaan paikkaan. Kronštadtin kapinan kukistamisen jälkeen panttivangit vapautettiin, mutta siitä huolimatta Juho Susi erosi puolueesta. Hänet vangittiin, pidettiin vartioituna 2 viikkoa ja sitten vapautettiin. Toisen kerran Juho Susi vangittiin vuonna 1933 syytettynä vastavallankumouksellisesta toiminnasta, mutta tälläkin kertaa hänet päästettiin vapaaksi. Kolmannen kerran Juho Susi vangittiin 5. syyskuuta 1937. Siihen aikaan hän työskenteli teknilliskemiallisen tuotantolaitoksen laboratorion johtajana ja opetti koulussa darvinismia.

21. syyskuuta 1937 Juho Susi tunnusti syyllistyneensä vastavallankumoukselliseen kansalliskiihkoiseen toimintaan. 10. marraskuuta 1937 hänet tuomittiin Sisäasiain kansankomissariaatin ja Neuvostoliiton syyttäjän komission päätöksellä kuolemaan. Kuolemantuomio pantiin täytäntöön 15. marraskuuta 1937. Kolme hänen poikaansa jäi isättömäksi.

Leningradin sotilaspiirin sotaoikeuden 4. toukokuuta 1989 päivätyllä päätöksellä Juho Juhon poika Susi rehabilitoitiin rikostunnusmerkkien puuttuessa.

Ivan Gabrielin poika Juvanen syntyi vuonna1866 Leningradin alueen Toksovan piirin Vaskisavotan kylässä. Hänet tuomittiin 15.10.1937 Leningradin alueen Sisäasiain kansankomissariaatin hallinnon kolmosryhmän toimesta rikoslain § 58 - 10 - 11 mukaisesti teloitettavaksi.

21.4.1970 hänet rehabilitoitiin rikossyytteen perättömyyden vuoksi. Hänen teloituksensa jälkeen hänen perheensä, vaimo Anna Nikolain tytär, tytär Maria ja poika Ivan, pakkosiirrettiin Jaroslavlin alueelle Rybinskin kaupunkiin, mutta myöhemmin lapset lähetettiin Kustonaiskin alueelle Kazahstaniin. 19. marraskuuta1945 Anna Nikolain tytär sai 75-vuotiaana Leningradin alueen Sisäasiain kansankomissariaatin hallinnon päätöksen siitä, että hänet vapautetaan pakkosiirtolaisuudesta, mutta lapsia ei vieläkään vapautettu. Vasta 2.12.1954 Leningradin alueen Sisäasiain kansankomissariaatin hallinto päätti vapauttaa lapset. Kesti vielä 6 vuotta, ennen kuin 16.04.1960 hyväksyttiin Sisäasiain kansankomissariaatin hallinnon Leningradin alueen päätös: "Juvasen perheen pakkosiirtopäätös vuodelta 1938 kumotaan aiheettomana. Anna Nikolain tytär Juvanen ja Ivan Ivanin poika Juvanen on rehabilitoitu". Sinä vuonna Anna Nikolain tytär olisi jo täyttänyt 100 vuotta.

Tämän perheen vastoinkäymisten historiassa, kuten useiden tuhansien muidenkin perheiden, jotka ovat olleet pitkäaikaisen ilkivallan kohteena, näkyy paitsi 1930-luvun ilkityö myös uudemman Sisäasiain ministeriön virkailijoiden sukupolvien välinpitämätön suhtautuminen syyttömien kansalaisten rehabilitointiin, joka on venynyt vuosikymmeniksi. Sisäasiain ministeriön virkailijoiden rikokset eivät rajoittuneet perheen pään tuomitsemiseen. Kaikki teloitettujen tai määräajaksi ilman kirjeenvaihto-oikeutta (jota käytettiin teloituksen peitenimikkeenä) tuomittujen inkerinsuomalaisten perheet joutuivat pakkosiirretyiksi.

Ivan Aleksanterin poika Iljin, suomalainen, syntyi vuonna 1905 Leningradin alueen Toksovan piirin Valojärven kylässä. Hän asui Nässin kylässä ja toimi "Pioneeri" -nimisen kolhoosin maitofarmin johtajana. Hän joutui ilmiannon kohteeksi ja häntä syytettiin osallisuudesta suomalaiseen vastavallankumoukselliseen järjestöön ja vakoilusta. Sisäasiain kansankomissariaatin ja Neuvostoliiton syyttäjän komission 21.4.1938 vahvistamalla päätöksellä hänet tuomittiin teloitettavaksi. Tuomio pantiin täytäntöön 5.5.1938 Leningradissa. 29.5.1938 hänen vaimonsa Elisabet Andreaksen tytär synnytti neljännen lapsensa Robertin. Vuonna 1940 perhe häädettiin omasta talostaan ja vuonna 1942 heidät karko-

tettiin pakkosiirtolaisina Siperiaan, jossa perheen äiti saman vuoden toukokuussa kuoli.

Ivan Aleksanterin poika Iljin on Leningradin sotilaspiirin tuomioistuimen 19.1.1959 päivätyn päätöksen mukaisesti rehabilitoitu. Sotilaspiirin tuomioistuimen lisätutkinnon perusteella todettiin, että syytteet Ivan Aleksanterin poika Iljinia kohtaan oli saatu rikkomalla räikeästi rikosprosessilainsäädäntöä.

Pietari Matin poika Putkinen, suomalainen, oli syntynyt vuonna 1907 Vsevoložskin piirin Pappilanaution kylässä. Hänet vangittiin 27.8.1937 perättömän syytteen perusteella osallisuudesta vallankumouksenvastaisen ryhmän toimintaan, neuvostovastaisesta agitaatiosta ja propagandasta sekä tihutöistä. Sisäasiain kansankomissariaatin hallinnon Leningradin alueen erikoisen kolmos-ryhmän 17.10.1937 vahvistamalla päätöksellä hänet tuomittiin 10 vuodeksi pakkotöihin. Hänet lähetettiin kärsimään tuomiotaan Komin Ust-Vymin leirille, eikä hänen myöhemmästä kohtalostaan ole mitään tietoa. Hänen tyttärensä Hilma syntyi isän pidätyksen jälkeen. Myöhemmin perhe pakkosiirrettiin Jakutiaan, jossa se asuu nykypäiviimme asti. Leningradin alueen tuomioistuimen puhemiehistön 27.8.1956 antamalla päätöksellä P. M. Putkinen on rehabilitoitu. Perhe on jo puolen vuosisadan ajan yrittänyt paluuta kotiseuduilleen ja pyrkinyt saamaan Leningradista asunnon, mutta tuloksetta.

Olga Jevgenin tytär Atamanova kirjoitti: ”Olen Olga Jevgenin tytär Atamanova (os. Johanson), syntynyt 12.7.1938 Leningradissa. Isäni Jevgenij Yrjön poika Johanson, inkerinsuomalainen, syntynyt vuonna 1906 Leningradin alueen Aleksandrovkassa (Momokylässä) Valkeasaaren lähettyvillä. Isäni vangittiin vuonna 1938 Sisäasiain kansankomissariaatin perättömän syytteen perusteella vakoilusta Suomen hyväksi (Rikoslain artikla 58 b). Hänet teloitettiin 17.10.1938 Sisäasiain kansankomissariaatin hallinnon Leningradin alueen erikoisen kolmosryhmän päätöksellä. Synnyin kaksi viikkoa isäni teloituksen jälkeen ja minulle, ”kansan vihollisen” tyttärelle, annettiin pelosta Sisäasiain kansankomissariaattia kohtaan äidin sukunimi ja syntymätodistukseeni kirjoitettiin, että isäni Jevgenij Yrjön poika Johanson on kansallisuudeltaan venäläinen.

Vuonna 1965 isäni rehabilitoitiin minun anomuksestani. Vuonna 1995 tutustuin isäni oikeusasiakirjaan, jossa useaan otteeseen toistetaan,

että isäni on inkerinsuomalainen ja se oli eräs tärkeimmistä perusteista syyttää häntä vakoilusta Suomen hyväksi.

Rikoslain § 58 - b Maanpetos, so. neuvostokansalaisten teot Neuvostoliiton sotilasmahdin, valtiollisen itsenäisyyden, alueellisen koskemattomuuden vahingoittamiseksi, kuten vakoilu, sota- tai valtiosalaisuuden luovutus, vihollisen puolelle siirtyminen ja pako ulkomaille rangaistaan korkeimman asteen mukaan teloituksella ja koko omaisuuden takavarikoimisella.

E. G. Belošapko kirjoittaa: "Isäni Iosif Matvejevič Talonpoika, syntynyt vuonna 1905, pidätettiin 8. päivänä helmikuuta vuonna 1938 syytettynä rikoslain 58 - 10 pykälien mukaisesti. Hänet tuomittiin 9. maaliskuuta vuonna 1939 seitsemäksi vuodeksi vankeuteen ja lisäksi kahdeksi vuodeksi poliittisten oikeuksien menettämiseen. Hänen oikeusasiaansa N 50446 koskevaa aineistoa säilytetään Pietarin kaupungin Turvallisuuspalvelun hallinnossa. Olin puolitoista vuotta kirjeenvaihdossa Federatiivisen turvallisuuspalvelun hallinnon kanssa ja sain sieltä lopulta isäni rehabilitaatiotodistuksen sekä todistuksen siitä, että minut tunnustettiin poliittisten rankaisutoimenpiteiden uhriksi.

Mutta Federatiivisen turvallisuuspalvelun hallinto sekä Leningradin alueen Syyttäjävirasto eivät vastanneet kysymyksiini siitä, mikä oli isäni kohtalo tuomion julistamisen jälkeen. Kysyin: Missä hän vietti vankeusvuotensa, milloin hän kuoli ja mikä oli kuolinsyy? Haluaisin tietää hänen kuolinpäivänsä ja hänen hautauspaikkansa.

Kerron lyhyesti itsestäni. Meidät karkotettiin äitini kanssa vuoden 1940 lokakuussa Leningradin alueen Mujan piirin Haikkolan kylästä Komin alueelle. Myöhemmin asuimme Jaroslavlin ja Kirovin alueilla sekä Eestissä. Meitä ajeltiin kuten pahantapaisia lampaita. Miksi? Kiitos, että kerroitte meille nuoremmalle sukupolvelle kansamme todellisesta kohtalosta, sen kärsimyksistä ja siitä, kenen toimesta tämä tapahtui."

E. I. Smirnova kirjoittaa: "Synnyin 16. elokuuta vuonna 1937 Leningradissa. Isäni Ilo-Pietari Nikolain poika Pokkinen syntyi 5. toukokuuta vuonna 1905 Leningradin alueen Kingiseppin piirin Kattilan kylässä. Hän päätti Leningradin A. I. Hertzenille nimetyn opettajakorkeakoulun ja työskenteli kutsuntaikäisten nuorten koulun johtajana.

Hänet vangittiin 20. syyskuuta vuonna 1937 ja 15. marraskuuta vuonna 1937 teloitettiin syytettynä vakoilusta Suomen hyväksi. Hänet on myöhemmin rehabilitoitu.

Isäni pidätyksen jälkeen äitini pakkosiirrettiin Uržumiin. Minä jäin mummoni luokse ja me asuimme Leningradissa Taiteiden aukiolla talossa 3, as.10. Täällä olimme saarron ajan, mutta sodan jälkeen minut pakkosiirrettiin kansallisin perustein Rybinskin kaupunkiin.

Nykyään asun Lvovissa. Ei-ukrainalaisten on hyvin vaikeata asua Länsi-Ukrainassa. Kaikki tuntemani inkerinsuomalaiset ovat työttöminä."

Katri Kukkosen kaksi tytärtä kertoivat tekijälle: "Perheessämme Keltossa oli kuusi lasta kun isämme vangittiin. Leningradin alueen kolmosryhmä tuomitsi hänet 26.8.1937 (seitsemäntenä päivänä suuren terrorin alkamisesta Leningradin alueella - L. G.) teloitettavaksi ja tuomio pantiin samana päivänä täytäntöön. Hänet on myöhemmin rehabilitoitu.

Syyskuussa 1939 tultiin hakemaan äitiämmekin. Mummomme polvistui vangitsijoiden eteen rukoilemaan, että he jättäisivät alaikäisille lapsille edes äidin. Mutta tytär riensi äitinsä luo ja nosti hänet ylös sanoen: 'Nouse! Nouse heti! Me saamme rukoilla polvillamme vain Jumalaa eikä ketään muuta.' Mummo nousi ja pyövelit veivät äitimme."

Perheen vanhin tytär, Lyyli Ronkonen, on kirjoittanut tapahtumasta seuraavan runon.

Äiti vangitaan

Syksyillan pimetessä
tuulen vinkuessa
pihallemme tönähtääpi
musta auto "ässä".

Sisään ryntää miliisejä
univormuissansa,
kotietsintähän ryhtyy
ihan tosissansa.

Kirjat, astiat ja vaatteet
lattialle lentää,
kaikki tonkii, kaikki nuuskii,
penkoo minkä entää.

Lapsikatrahana meillä
yks on asetelma,
yhteen ääneen parkuen
tarttuu äidin helmaan.

Mutta mummokulta vanha
ryömii polvillansa,
rukoilee, et' pyövelimme
soisi armoansa.

Jättäis' meille äitikullan,
koska isän armaan
vankilaan jo oli viety,
kuolemahan varmaan.

Meil on yksi äiti vaan
ja kuusi pientä lasta,
eikö meitä pelastaa
vois tästä pälkähästä?

Mummo polvillansa ryömii
itkien ja parkuin,
äiti hänet ylös nostaa,
hän ei ole arka.

"Polvillansa rukoilla
en mä sinun salli,
pyöveleiden edessä
ei saa olla narri.

Jumalaa vaan polvillamme
rukoilla me saamme,
ihmistä ei sellaista
ole päällä maamme.

Nämä täss' on pyövelit,
kurjat kommunistit,
minun kans' on Jumala
sekä Taivaan Risti."

Eivät itkut auttaneet,
eikä rukoukset,
äiti syöstiin autohon,
jo paukahtivat ukset.

Auto törähti ja kiiti
syksyn yöhön mustaan,
Helvi-sisko perään liiti,
mie vain huusin tuskaan.

Miksi, miksi äitikulta
meiltä silloin vietiin?
Sitä meil' ei selvitetty,
jos sen kuka tiesi.

Kirkkojen ja niiden työntekijöiden tuhoaminen

Uskonnonvastainen kampanja alkoi 1920-luvulla ja vahvistui Yleisvenäläisen toimeenpanevan keskuskomitean 15.2.1922 päivätyllä päätöksellä kirkkojen arvoesineiden takavarikoimisesta. Sen tuottoa sanottiin tarvittavan väestön nälänhädän lievittämiseen, mikä todellisuudessa osoittautui vain tekosyyksi. Kampanjaa johti kommunistinen puolue ja operaatiosta vastasi L. Trotskij.

Työläis- ja talonpoikaispuolueen Keskuskomitean politbyroon istunnossa 20.3.1922 päätettiin yksityiskohtaisesti kirkkojen arvoesineiden takavarikoimisen järjestelyistä ja menettelyistä. Mainitun istunnon pöytäkirjasta ilmenee operaation todellinen tarkoitus ja luonne. (Katso liite: Tärkeimpiä päätöksiä... 20.03.1922)

Tämän operaation varmistamiseksi maan keskuksissa ja kuvernementeissa perustettiin salaisia johtokomissioita arvoesineiden takavarikointia varten, joihin kuului paikallisen puoluekomitean sihteeri tai agitaatio- ja propagandaosaston johtaja. Kuvernementeissa ja kaupungeissa komissioon kuului pataljoonan tai prikaatin komissaari.

Mainittujen salaisten komissioiden rinnalle perustettiin nälkäänäkevien avustamiskomiteoiden yhteyteen virallisia komissioita arvoesineiden vastaanottamiseksi ja neuvottelemiseksi uskovaisten kanssa.

Jokaisessa kuvernementissa pidettiin epävirallinen agitaatioviikko ja ennakkovalmistelut arvoesineiden takavarikoimiseksi (siitä tiedottamatta).

Samanaikaisesti tuli hajaannuttaa papistoa ottaen valtiovallan suojelukseen ne papit, jotka puolsivat takavarikointia...

Takavarikointi aloitettiin sellaisista kirkoista, joissa oli lojaali pappi tai paikkakunnan tärkeimmästä kirkosta, varmistaen kaikki yksityiskohdat. Lähikaduilla tuli olla kommunisteja, eikä kansalaisten kokoontumisia sallittu. Sotilasyksiköt olivat lähikaduilla jne.

Uskovaisten taholta tuleviin ehdotuksiin arvoesineiden rahallisesta lunastuksesta vastattiin, että kysymykset oli ratkaistava tapauskohtaisesti nälkäänäkevien avustamiskomiteoiden keskuskomissiossa, eikä takavarikointia missään tapauksessa keskeytetty.

Inkerin evankelis-luterilainen kirkko oli arvostettu ja kehittynyt. Vuonna 1917 siihen kuului 32 seurakuntaa, joiden jäsenmäärä oli 132 000 henkeä. Kulakkien pakkosiirtojen yhteydessä Yhdistetyn poliittinen päähallinnon puhemiehen sijainen G. Jagoda allekirjoitti 2.2.1930 päiväkäskyn N 44/21, jonka mukaan kulakeiksi määriteltiin myös aktiiviset kirkkoneuvostojen ja muiden uskonnollisten yhdistysten jäsenet.

Myöhempinä vuosina suljettiin kaikkien uskontokuntien kirkkoja. Niiden piispoja ja pappeja vangittiin ja tuhottiin. Uskonnonvastaisen kampanjan aikana 1930-luvulla kaikki Inkerin evankelis-luterilaiset kirkot suljettiin. Kirkkorakennukset ja kirkkojen omaisuus otettiin valtiolle kansankomissaarien neuvoston jo vuonna 1918 laatimien säännösten perusteella. Historialliset arvoesineet anastettiin ja uskonnollinen kirjallisuus tuhottiin. Useat Inkerin evankelis-luterilaiset kirkot ovat nykyään raunioina. Vallanpitäjät eivät kuitenkaan onnistuneet raivaamaan uskoa ihmisten sydämistä.

Inkerin evankelis-luterilaisessa kirkossa palveli uskollisesti suomalainen pappi Selim Jalmar Laurikkala. Hän oli sielunhoitajana ja kirkon johtajana vainottujen inkerinsuomalaisten hengellisenä ja henkisenä tukena vallankumouksen jälkeisenä aikana vuoteen 1937 saakka. Hänestä on kotiseuduntutkija A.Golev kirjoittanut suppean elämäkerran. Näin hän kirjoittaa:

"Keräillessäni historiallisia tietoja kotiseutumuseota varten näin melkein jokaisen suomalaismummon kotona saman miehen kuvan ja hänen vierellään naisen. Kysyin heiltä uteliaana, kuka tämä henkilö oli? Sain tietää, että hän oli suomalainen pastori Laurikkala, joka aikaisemmin oli asunut ja toiminut Rääpyvällä. Hän oli suomalaisten keskuudessa syvästi kunnioitettu. Vanhemmat ihmiset muistelivat häntä kiitollisuudella ja kertoivat hänestä lastenlapsilleen.

Keräilytyöni aikana huomasin Katariina Jaakon tyttären Kylmäsuun kotona Vsevoložskissa sanomalehtileikkeen, jonka hän oli tuonut Suomesta. Siinä oli artikkeli Selim-Jalmari Laurikkalasta, hänen kuvansa sekä kuva kirkosta, joka oli ennen ollut Rumpalin mäellä. Artikkeli oli julkaistu Laurikkalan syntymän 100-vuotispäivän johdosta. Pyysin Katariina Jaakon tyttäreltä lupaa ottaa artikkelista valokopion kotiseutumuseota varten, johon hän suostui.

Suomenkieltä taitamattomana pyysin Toksovassa asuvaa Nikolai Pärssistä kääntämään artikkelin venäjäksi, minkä hän ystävällisesti teki. Sain tietää, että artikkelin oli kirjoittanut Laurikkalan oppilas A. Kuortti ja että he olivat yhdessä työskennelleet Rääpyvällä.

...Pastori Laurikkala syntyi Suomessa, Pyhärannassa 29.12.1882 ja hän sai nimekseen Selim Jalmari.

Vuonna 1905 hän suoritti ylioppilastutkinnon Uudenkaupungin yhteislyseossa ja jatkoi opintojaan Helsingin yliopiston teologisessa tiedekunnassa. Hänet vihittiin papiksi 11.1.1909 Turun tuomiokirkossa ja määrättiin Turun tuomiokirkkoseurakunnan kirkkoherran apulaiseksi, mutta pian hän siirtyi Inkeriin. Hän oli vuoteen 1914 Kattilan, Soikkolan ja Novasolkan suomalaisten, saksalaisten ja virolaisten monikielisten seurakuntien pappina.

Vuonna 1921 Laurikkala valittiin Inkerin suomalaisen Konsistorin jäseneksi. Myöhemmin, kun konsistorin esimies Felix Relander sairastui ja joutui jättämään johtopaikkansa, Selim Jalmari Laurikkala valittiin 27.5.1924 konsistorin esimieheksi. Näin hänestä tuli koko Inkerin suomalais-luterilaisen kirkon johtaja.

Selim Jalmari Laurikkala vihittiin rovastiksi 8.2.1925 Pietarin suomalaisen seurakunnan Pyhän Marian kirkossa pidetyssä yleisessä kirkolliskokouksessa. Juhlallisen toimituksen suoritti piispa Oskar Palsa, joka ripusti Laurikkalan kaulaan Pietarin suomalaisen seurakunnan lahjoittaman kultaisen "rovastin ristin". Vuoden 1927 maaliskuussa esitettiin Laurikkalalle Neuvostoliiton valtiovallan taholta vaatimus poistua maasta. Hänet häädettiin Suomeen, mutta jonkin ajan kuluttua hän sai luvan palata Neuvostoliittoon entiseen rovastin virkaansa. Tämä oli Suomen konsulaatin virkailijoiden ansiota, jotka halusivat nähdä kaikkien rakastaman rovasti Laurikkalan inkerinsuomalaisten keskuudessa.

Kymmenen vuoden kuluttua 28.2.1937 hänet häädettiin Neuvostoliitosta uudelleen ja tällä kertaa lopullisesti. Kotimaassaan Suomessa hän toimi pastorina vuoteen 1952, jolloin hän siirtyi eläkkeelle.

Sotavuosina 1939–45 Laurikkala teki hengellistä työtä seurakunnissa ympäri Suomea ja venäjänkielentaitoisena toimi myös sotavankien sielunhoitajana. Hän kertoi kuulijoilleen: "Inkerissä minun ei tarvinnut saarnata venäjäksi, mutta nyt venäjänkielen taitoni on hyödyksi kanssakäymisessä".

Vuodesta 1952 alkaen Laurikkala kävi usein Ruotsissa ja oli sodanjälkeisinä vuosina yhteydessä sinne muuttaneisiin inkerinsuomalaisiin. Eläkkeelle siirtymisensä jälkeen vuonna 1952, jolloin hän täytti 70 vuotta, Laurikkala jatkoi Inkerin kansan palvelemista. Heidän keskuudessaan hän oli viettänyt elämänsä parhaat vuodet. Myöhemmin Laurikkala muutti asumaan Ruotsiin, jossa hän piti edelleenkin inkerinsuomalaisille jumalanpalveluksia.

Hänen rakastavainen sydämensä pysähtyi 19.11.1957

Kerrotun päätteeksi tekisi mieli muistuttaa: Muistakaa johtajianne, jotka ovat puhuneet teille Jumalan sanaa; katsokaa kuinka heidän vaelluksensa on päättynyt ja seuratkaa heidän uskoansa. (Hebr. 13:7)"

Esimerkkinä Inkerin seurakuntien ja niiden työntekijäin vainoamisesta ja tuhoamisesta Viktor Hyyrönen kirjoitti Hatsinan luterilaisen seurakunnan kohtalosta:

"Luterilainen kirkko koki vaikeita aikoja, virallisia pappeja jäi vain muutama. Nyt koitti rohkeitten maallikkojen aika, jotka lyhyen ja useimmiten itsenäisen valmistuksen jälkeen suorittivat yksinkertaistetun tutkinnon. Saatuaan Konsistorilta luvan he palvelivat seurakuntaa niin pitkään kuin se vain oli mahdollista.

Ensimmäisenä heistä seurakunnassamme oli Antti Suomalainen, joka toimi Hatsinassa vuosina 1928–29. Vuonna 1935 hän oli pappina Kosemkinassa. Siellä hänet vangittiin ja tuomittiin "kymmeneksi vuodeksi vankeuteen ilman kirjeenvaihto-oikeutta", mikä tosiasiallisesti tarkoitti teloitusta.

Yhtä traaginen oli myös seuraavan Hatsinan papin Simo Pennasen kohtalo, joka hoiti seurakuntaa vuosina 1930–31. Hänet vangittiin 7. huhtikuuta 1931 ja karkotettiin Siperiaan, josta hän vapautui vuoden 1937 keväällä. Aikansa inkvisiittorit vaativat häntä luopumaan uskostaan. Hän oli yksi neljästä vapaana olevasta Konsistorin jäsenestä, joita oli yhteensä seitsemän. Syvästi uskovaisena ihmisenä hän toimi sitäkin aktiivisemmin. Jo pahaenteisen vuoden 1937 elokuussa hänet vangittiin uudelleen ja oletettavasti vuonna 1938 hän kuoli vankilassa. Vuoden 1937 syksyyn mennessä ainoastaan yksi Konsistorin jäsenistä oli enää vapaana.

Iisakki Virranen palveli Hatsinan seurakunnassa vuosina 1931–32 ja myöhemmin muissa seurakunnissa, muun muassa Kolppanassa vuosina 1936–37, mutta hänetkin pidätettiin 28. syyskuuta1937. Hänen myöhemmästä kohtalostaan kerrotaan seuraavaa:

Virranen Isaakki Mikaelin poika, syntynyt vuonna 1875 Leningradin alueen Hatsinan (Krasnogvardeiskin) piirin Muttalan kylässä, suomalainen, puolueeton, luterilaisen kirkon pastori, asui Hatsinan piirin Koprinan kylässä. Pidätettiin 28. syyskuuta 1937. Tuomittiin Sisäasiain kansankomissariaatin ja Neuvostoliiton Syyttäjäviraston komission 10. marraskuuta 1937 päivätyn päätöksen rikoslain 58 - 6 -10 -11 pykälien mukaisesti korkeimpaan rangaistukseen. Teloitettiin 15. marraskuuta 1937.

Viimeinen jumalanpalvelus Hatsinan kirkossa neuvostovallan aikana pidettiin 20. päivänä joulukuuta 1937. Saarnaajana oli Pietari Unnukainen. Heti jumalanpalveluksen jälkeen hänetkin vangittiin. Martyrologian mukaan Pietari Unnukainen pidätettiin 17. helmikuuta 1938 ja teloitettiin 26. huhtikuuta 1938.

Melkein kaikkien Inkerin kirkon pappien kohtalo oli traaginen. Vain viisi heistä onnistui pakenemaan ulkomaille. Muut menehtyivät vankiloissa ja Sisäasiainministeriön vankileireillä tai teloitettiin".

Tähän on poimittu esimerkeiksi niiden seurakunnan hoitajien kohtaloita, joista viralliset tiedot on löydetty.

Braks Pietari Aatamin poika syntyi vuonna 1881 Leningradin alueen Tusinan piirin Papinmäen kylässä, suomalainen, puolueeton, luterilainen pastori, asui Leningradin alueen Pavlovskin (Slutskin) piirin Pappilanaution kylässä. Pidätettiin 13. syyskuuta 1937. Tuomittiin rikoslain 58 - 6 - 10 - 11 pykälien mukaisesti Sisäasiain kansankomissariaatin ja Neuvostoliiton Syyttäjäviraston komission 10. marraskuuta 1937 päivätyllä päätöksellä korkeimpaan rangaistukseen. Teloitettiin 15. marraskuuta 1937.

Hirvonen Aatami Paavalin poika (Adam Pavlovič), syntyi vuonna 1873 Leningradin alueen Pavlovskin (Slutskin) piirin Ruotsinkylässä, suomalainen, puolueeton, suomalaisen kirkon pappi, asui Slutskin piirin Pääsölän kylässä. Pidätettiin 18. marraskuuta 1937. Tuomittiin rikoslain 58 -10 - 11 pykälien mukaisesti Leningradin alueen Sisäasiain kansan-

komissariaatin erikoisen kolmosryhmän 3. joulukuuta 1937 päivätyllä päätöksellä korkeimpaan rangaistukseen. Teloitettiin 5. joulukuuta 1937.

Jaatinen Andreas Daavidin poika (Jatinen Andrei Davydovič), syntyi vuonna 1872 Leningradin alueen Hatsinan (Krasnogvardeiskin) piirin Porttilan kylässä, suomalainen, puolueeton, suomalaisen kirkon pastori, asui Leningradissa Sofia Perovskajank.16, as. 34. Pidätettiin 2. syyskuuta 1937. Tuomittiin rikoslain 58 - 6 - 10 - 11 pykälien mukaisesti Sisäasiain kansankomissariaatin ja Neuvostoliiton Syyttäjäviraston komission 10. marraskuuta 1937 päivätyllä päätöksellä korkeimpaan rangaistukseen. Teloitettiin 15. marraskuuta 1937.

Kelkka Susanna Andreaksen tytär (Andrejevna), syntyi vuonna1910 ja asui Leningradin alueen Seuloskoin (Vsevoložskin) piirin Jaanilan kylässä, suomalainen, puolueeton, sairaalan perushoitaja, seurakunnan perustajajäsen. Pidätettiin 7. lokakuuta 1937. Tuomittiin rikoslain 58 - 6 - 10 - 11 pykälien mukaisesti Leningradin alueen Sisäasiain kansankomissariaatin erikoisen kolmosryhmän 15. marraskuuta 1937 päivätyllä päätöksellä korkeimpaan rangaistukseen. Teloitettiin 24. marraskuuta 1937.

Korpelainen Aleksanteri Mikaelin poika (Korbelainen Aleksandr Mihailovič), synti vuonna 1880 Leningradin alueen Hatsinan (Krasnogvardeiskin) piirin Vanhanmyllyn kylässä, suomalainen, puolueeton, suomalaisen luterilaisen kirkon pastori, asui Parkalan piirin Jukin kylässä. Pidätettiin 15. syyskuuta 1937. Tuomittiin rikoslain 58 - 6 - 10 - 11 pykälien mukaisesti Sisäasiain kansankomissariaatin ja Syyttäjäviraston komission 10. marraskuuta 1937 päivätyllä päätöksellä korkeimpaan rangaistukseen. Teloitettiin 15. marraskuuta 1937.

Puumalainen Pietari Joosefin poika (Pumalainen Pjotr Osipovič), syntyi vuonna 1878 Leningradin alueen Hatsinan (Krasnogvardeiskin) piirin Tervolan kylässä, suomalainen, puolueeton, Skuoritsan luterilaisen kirkon pastori. Asui Aropakkasin kylässä. Tuomittiin rikoslain 58 -10 - 11 pykälien mukaisesti Leningradin alueen Sisäasiain kansankomissariaatin hallinnon erikoisen kolmosryhmän 19. joulukuuta 1937 päivätyllä päätöksellä korkeimpaan rangaistukseen. Teloitettiin 24. joulukuuta 1937.

Tepponen Vladimir Mikaelin poika (Teppone Vladimir Mihailovič), syntyi vuonna 1892 Pietarissa, suomalainen, puolueeton, saarnaaja-adventisti, asui Parkalan piirin Lahden kylässä. Pidätettiin 29. tammikuuta 1938. Tuomittiin rikoslain 58 - 10 - 11 pykälien mukaisesti Leningradin alueen Sisäasiain kansankomissariaatin erikoisen kolmosryhmän 20. maaliskuuta 1938 päivätyllä päätöksellä korkeimpaan rangaistukseen. Teloitettiin 9. huhtikuuta 1938.

Tiihonen Nikolai Simon poika syntyi 1895 Lempaalan Lieskylässä Simon ja Maria Tiihosen perheeseen ja asui kotikylässään. Hän päätti Kolppanan opettajaseminaarin ja toimi opettajana ja urkurina Kelton kirkossa. Hänet vangittiin 15. syyskuuta 1937 syytettynä osallisuudesta suomalaiseen kansalliskiihkoiseen vallankumouksenvastaiseen kapinalliseen järjestöön, johon väitettiin kuuluneen 47 henkeä. Hänet tuomittiin 14. marraskuuta 1937 Sisäasiain kansankomissariaatin ja Syyttäjän komission päätöksellä rikoslain 58 pykälän kohtien 10 ja 11 mukaisesti kuolemaan ja teloitettiin 21. marraskuuta 1937. Nikolai Simon poika Tiihonen on rehabilitoitu Leningradin sotilaspiirin sotaoikeuden 9. tammikuuta 1959 päivätyllä päätöksellä.

Unnukainen Pietari Johanneksen poika (Unukainen Pjotr Ivanovič), syntyi vuonna 1911 ja asui Leningradin alueen Volossovan piirin Suomalaisessa Holopitsan kylässä, suomalainen, puolueeton, Hatsinan suomalaisen kirkon pastori. Pidätettiin 17. helmikuuta 1938. Tuomittiin rikoslain 58 - 10 - 11 pykälien mukaisesti Leningradin alueen Sisäasiain kansankomissariaatin erikoisen kolmosryhmän 17. huhtikuuta 1938 päivätyllä päätöksellä korkeimpaan rangaistukseen. Teloitettiin 26. huhtikuuta 1938.

Vorgo Aabraham Johanneksen poika (Abram Ivanovič), syntyi vuonna 1880 Leningradin alueen Krasnoje Selon piirin Pienessä Rumpalin kylässä, suomalainen, puolueeton, yksityinen talonpoika, seurakunnan perustajajäsenten puheenjohtaja, asui Krasnoje Selossa Kolhoznaja katu 15 - a. Pidätettiin 3. marraskuuta 1937. Tuomittiin rikoslain 58 - 10 - 11 pykälien mukaisesti Leningradin alueen Sisäasiain kansankomissariaatin hallinnon erikoisen kolmosryhmän 25. marraskuuta 1937 päivätyllä päätöksellä korkeimpaan rangaistukseen. Teloitettiin 3. joulukuuta 1937.

Kuten edellä on todettu, vallanpitäjät eivät onnistuneet hävittämään uskoa inkeriläisten sydämistä. Se eli ja vaikutti heidän elämässään näkymättömänä. Kun neuvostovalta sitten romahti, Inkerin kirkko nousi nopeasti uuteen elämään. Aatami Kuortti oli esimerkillisenä kirkon palvelijana yhdyssiteenä vanhan ja uuden kirkon välillä. Hänestä Arvo Survo kirjoittaa:

"Aatami Kuortin syntymäseurakunnan palvelijana jouduin viime vuosina kahdesti sammuttamaan hänen muistokseen sytytettyjä kynttilöitä ja lohduttamaan ennenaikaisesti häntä surevia seurakuntalaisia. Kaksi kertaa Aatami Kuortin synnyinseudulle oli saapunut ennenaikaisia viestejä hänen kuolemastaan. Kun hän itse kuuli uutisen, kuten hän itse sanoi "ikälopun Aatamin kuolemasta", hän suhtautui siihen inkerinsuomalaiselle luonteenomaisella huumorilla. Mutta kolmas kerta toden sanoi, siitä ei ollut enää epäilystä. Luotamme oli poistunut viimeinen entisen Inkerin pastori.

Aatami Kuortti syntyi 28.12.1903 Kupanitsan seurakunnan Korkan kylässä, joka oli tunnettu hengellisestä elämästään. Hän kuoli korkeassa iässä 93-vuotiaana ja "elämästä kylläkseen saaneena".

Muutama vuosi sitten Aatamin kotikylään rakennettiin uutta tietä. Tien rakennussoraa otettiin samasta kylästä. Sijaitsevathan melkein kaikki Kupanitsan seurakunnan kylät Inkerin ylängöllä, jossa on useita avolouhoksia. Ajaessani paikan ohi pysähdyin katsomaan halkaistuja lohkareita: niissä näkyivät erittäin selvästi kerrostumat, jotka havainnollistivat seudun geologista kehitystä kuluneiden vuosituhansien aikana.

Niin myös Aatami Kuortin elämässä kuten leikkauspinnassa heijastuu koko Inkerin ja sen kirkon kuluneen vuosisadan historia. Syntyihän Aatami aivan vuosisadan alussa ja kuoli sen lopulla. Hänen lapsuutensa osui viimeisen keisarin hallituskaudelle, murrosikä ja nuoruus Inkerin lyhytaikaisen kukoistuksen aikaan ja miehuusvuodet osuivat yhteen 1920-luvun lopulla alkaneisiin vainoihin.

Aatami koki nuoruudessaan Kupanitsassa vallinneen evankelisen liikkeen vaikutuksesta voimakkaan uskonnollisen herätyksen ja pian hän alkoi itsekin saarnata. Opinnot päätettyään hän toimi myöhemmin Lempaalan, Vuoleen ja Miikkulaisin seurakuntien kirkkoherrana Pohjois-Inkerissä. Tämän virkansa vuoksi hän joutui vankilaan. Hänet tuomittiin teloitettavaksi, mutta myöhemmin tuomio vaihdettiin 10 vuoden pakkotyöleirivankeuteen. Matkalla vankileirille hän onnistui karkaamaan vartioiltaan. Hän kulki jalkaisin satoja kilometrejä metsäpolkuja pitkin ja pääsi lopulta Suomeen. Hän pelastui kuin ihmeen kautta. Häntä tarvittiin

x Karkasi vankileiriltä.

vielä moneen tehtävään, muun muassa siihen, että hän jo nuorena ehti kirjoittaa meille rakkaat teoksensa Inkerin kohtalosta ja omastaan.

Päätettyään vuonna 1933 Jyväskylän opettajaseminaarin Aatami työskenteli melkein 20 vuotta Suomessa opettajana. Vuodesta 1953 hän toimi Suomen Luterilaisen Evankeliumiyhdistyksen saarnaajana ja vuodesta 1963 yli 20 vuoden ajan eläkkeelle siirtymiseensä asti hän oli seurakunnan pastorina. Aatamin siunaava sana säilyi selkeänä hänen elämänsä loppuun asti. Viimeisen puheensa eräässä hengellisessä tilaisuudessa hän piti vain muutamaa päivää ennen kuolemaansa.

Aatami Kuorttia tarvittiin erikoisesti Inkerin kirkon elvytyksen yhteydessä 1980-luvun lopulla elävänä siltana entisen ja uuden kirkon välillä, jolloin kirkolliseen toimintaan kohdistui ahdistelua kaikilta tahoilta. Vastustajia oli runsaasti, eikä ainoastaan NL:ssa, vaan myös Suomen rajojen sisäpuolella. Mutta kun Herran aika koitti, kirkkomme nousi kaikesta vastustuksesta huolimatta. Aatamilla oli onni nähdä se aika, jolloin hänen rakas kirkkonsa elpyi ja koki voimakkaan nousun.

Samana vuonna1996 siirtyivät ajasta ikuisuuteen kaksi naissaarnaajaa, Anna-Mari Mehiläinen ja Ida Kylläste. Naiset pelastivat kirkkomme lopulliselta tuholta niinä vuosina, jolloin kaikki papit ja miessaarnaajat olivat vangittuina.

Aatami Kuortin kuolema käänsi lopullisesti vielä yhden lehden Inkerin kirkon historiassa. Meiltä poistui viimeinen vanhan kirkon pastori, mutta hän auttoi omalla työllään laskemaan perustan uuden kirkon nousulle sekä yhdistämään historiallisesti nämä molemmat kirkot."

Inkerin suomalaisen evankelis-luterilaisen kirkon toiminta virkosi uudelleen 1980-luvun lopulla. Ensimmäisenä inkerinsuomalaisena pappina toimi **Arvo Survo**. Vilpittömällä kunnioituksella muistelevat inkerinsuomalaiset viisasta ja jalomielistä **Leino Hassista**, Inkerin elpyvän kirkon ensimmäistä piispaa. Leino Hassinen on henkilökohtaisella esimerkillään osoittanut, kuinka kaunista voi olla syvästi ja järkkymättömästi uskovan ihmisen elämä. Hänen johdollaan tapahtui Inkerin evankelisluterilaisen kirkon elvytystyö.

Kulttuurin ja kulttuurihenkilöiden tuhoaminen

Vuoteen 1917 inkerinsuomalaiset olivat lukutaitonsa osalta Pietarin kuvernementissa ensimmäisellä sijalla. Vuonna 1920 solmitun Tarton rauhansopimuksen jälkeen kulttuurialan kehitys jatkui myönteisenä

1930-luvun keskivaiheille asti. 1930-luvun alussa Leningradin alueella oli 286 suomenkielistä alkeiskoulua, 4 opistoa, 58 lukusalia, 3 kulttuuritaloa, 1 valistustalo, 1 teatteri. Yhteensä Inkerissä oli 529 suomenkielistä kulttuuri- ja sivistysalan laitosta.

I. Hiukkonen, suomalaisen maalaisnuorison koulun johtaja, muisteli: "Opettajia Inkerin kouluja varten valmennettiin 1920-luvulla Hatsinan suomalaisessa opettajaopistossa, jonka päätin vuonna 1926. Ensimmäisenä opettajavuotenani työskentelin Strelnan kunnan Hatsinan piirin Rospeekan alkeiskoulussa. Seuraavana vuonna minut siirrettiin Skuoritsan 7-luokkaiseen maalaisnuorison kouluun, jossa työskentelin vuosina 1927–38 fysiikan ja kemian opettajana sekä 7 vuotta koulun johtajana.

Se oli ensimmäisiä piirimme 7-luokkaisista kouluista, joissa opetus tapahtui suomeksi, sillä melkein kaikki ympäristön kylät olivat suomalaisia. Poikkeuksena oli vain Taaitsa, jossa asui myös venäläisiä perheitä.

Koululla oli oma taloutensa, johon kuului 15 ha suuruinen maa-ala, 2 hevosta, 3 lehmää, 3 jalorotuista sikaa. Koululla oli ruokala ja asuntola niitä oppilaita varten, jotka asuivat pitkien välimatkojen päässä. Maanmuokkauksen tarpeisiin oli erilaista kalustoa. Koululla oli kolme palkallista työntekijää: tallimies, lypsäjä ja keittäjä.

Oppilaiden toiminta ei rajoittunut ainoastaan opiskeluun. Opettajien johdolla toimivat myös erilaiset taidekerhot. Työnopettaja Aino Laine veti teatterikerhoa. Hänen johdollaan muutettiin riihi kesäteatteriksi. Voimistelu- ja tanssikerhoa johti E. Pakkonen. Säestykseen käytettiin urkuharmonia sekä tavallista haitaria. Koulumme valmensi monipuolisesti kehittyneitä nuoria maatalousalan asiantuntijoiksi."

Tällaisia maalaisnuorison kouluja oli Inkerissä vuonna 1931 yhteensä 14.

Yleisneuvostoliittolaisen kommunistisen puolueen Keskuskomitean politbyroo ja Leningradin alueen Yleisneuvostoliittolaisen kommunistisen puolueen komitea lakkauttivat 1930-luvulla inkerinsuomalaisten kansallisen alueellisen järjestelmän.

Yleisneuvostoliittolaisen kommunistisen puolueen Keskuskomitean politbyroon johto katsoi 1. joulukuuta 1937 myös erikoisten suomalaisten, virolaisten, latvialaisten, saksalaisten ym. kansallisten koulujen toiminnan vahingolliseksi. Opetusalan kansankomissariaatille suositeltiin näiden koulujen muuttamista tavallisiksi, so. venäjänkielisiksi. Vuoden 1938 alusta inkerinsuomalaisten koulujen opetus vaihtui venäjän-

kieliseksi, vaikka suurin osa oppilaista ei siihen aikaan venäjän kieltä puhunut.

Vallanpitäjien rikoksista inkerinsuomalaiset joutuivat maksamaan mahdollisimman kalliin hinnan menettämällä synnyinseutunsa ja yhtenäisen kansallisen alueensa. Pakkosiirrot ja hajautettu asuttaminen erikoissiirtoalueilla riistivät inkerinsuomalaisilta kansallisen asuinympäristön sekä tulevilta sukupolvilta äidinkielen. Vainotoimenpiteet oli suunnattu myös koko kansan älyllisen tason johdonmukaiseen alentamiseen. Tästä kertovat viranomaisten toimenpiteet.

Oppituolit Leningradin valtiollisessa yliopistossa ja Leningradin A. I. Herzenille nimetyssä pedagogisessa korkeakoulussa lakkautettiin, samoin 4 ammattiopistoa ja kaikki suomenkieliset koulut. Leningradissa toimineet suomalaiset kulttuurikeskukset ja suomalainen Valistustalo, kansallinen teatteri sekä muut kulttuuri- ja valistuslaitokset julistettiin Yleisneuvostoliittolaisen kommunistisen puolueen Keskuskomitean politbyroon toimesta ”vahingollisiksi” ja suljettiin. Inkerinsuomalaisten pääsy korkeakouluihin tai sotilas- ja puolustusoppilaitoksiin evättiin kansallisuuden perusteella. Suomalainen älymystö joko teloitettiin tai tuomittiin vankilaan.

Leningradissa sekä Petroskoissa toimineet suomenkieliset kustantamot lakkautettiin, sanomalehtien ja aikakauslehtien kirjapainot suljettiin, suomenkieliset radiolähetykset lopetettiin. Suomenkielisen kirjallisuuden tuonti ulkomailta kiellettiin, olemassa olevaa suomenkielistä kirjallisuutta tuhottiin. Kansalliset kuorot ja muut taideyhdistykset lakkautettiin ja kansallispyhien vietto kiellettiin.

Suomenkielisen lehdistön lakkauttaminen toteutettiin Leningradissa yksinkertaisen kaavan mukaan, so. toimituksen vastuuhenkilöt teloitettiin. Sivistyneistön edustajia tuhottiin kokonaisina työyhteisöinä. Esimerkkinä tästä ovat suomalaisen teatterin näyttelijät, suomalaisen Valistustalon henkilökunta, suomenkielisten sanomalehtien, radion, kustannustoimiston lehtimiehet ja henkilöstö, klubien ja kansalliskuorojen johtajat, korkeakoulujen, opistojen ja koulujen opettajat, evankelisluterilaisen kirkon papisto ym.

Vuosina 1937–38 teloitettiin virolais-suomalais-inkeroisen opiston johtaja Malanja Grigorin tytär Mihelson sekä opettajat B. M. Logus, G. I. Särkinen, V. I. Junus, A. I. Geridorer, E. I. Juhkova ja opisto suljettiin. Myös Seuloskoin (Vsevoložskin) maatalousopiston johtaja ja useat sen opettajista teloitettiin. Sama kohtalo tuli myös Hatsinan (Krasnogvardeiskin) opettajaopiston suomalaisen osaston opettajien sekä muiden sivistys- ja kulttuurialan työntekijöiden osaksi.

Liitteenä olevasta teloitettujen luettelosta on poimittu kuuden inkerinsuomalaisen kulttuurihenkilön tiedot osoitukseksi siitä, kuinka oppineisuus ja suomalainen kansallisuus olivat suuren terrorin aikana tappava yhdistelmä riippumatta siitä, oliko henkilö kommunistisen puolueen jäsen vai puolueeton.

Bragge Väinö Eerikin poika (Erikovič), syntynyt vuonna 1886 ja asui Leningradissa, suomalainen, Yleisneuvostoliittolaisen Kommunistisen puolueen jäsen vuosina 1931–1937, Leningradin suomalaisen Valistustalon johtaja, asui Finskij per.10, as.74. Pidätetty 10. lokakuuta vuonna1937. Tuomittu Sisäasiain kansankomissariaatin ja Syyttäjäviraston komission 22. marraskuuta vuonna1937 päivätyn päätöksen rikoslain 58 - 10 -11 pykälien mukaisesti korkeimpaan rangaistukseen. Teloitettu 27. marraskuuta vuonna1937.

Hirvonen Toivo Tuomaan poika (Fomič), syntynyt vuonna 1912 Leningradin alueen Pavlovskin (Slutskin) piirin Ruotsinkylässä, suomalainen, puolueeton, Krasnoje selon piirin koulujen ohjaaja, asui Krasnoje selon piirin Karvalan kylässä. Pidätetty 4. syyskuuta vuonna1937. Tuomittu Sisäasiain kansankomissariaatin ja Syyttäjäviraston komission 10. marraskuuta vuonna1937 päivätyn päätöksen rikoslain 58 - 6 - 10 - 11 pykälien mukaisesti korkeimpaan rangaistukseen. Teloitettu 15. marraskuuta vuonna1937.

Janson Berta Fransin tytär (Frantsevna), syntynyt vuonna 1902 Leningradin alueen Pähkinälinnassa, suomalainen, puolueeton, kuoron johtaja. Pidätetty 1. marraskuuta vuonna 1937. Tuomittu Sisäasiain kansankomissariaatin ja Syyttäjäviraston komission 10. tammikuuta vuonna1938 päivätyn päätöksen rikoslain 58 - 6 - 10 pykälien mukaisesti korkeimpaan rangaistukseen. Teloitettu 18. tammikuuta vuonna1938.

Junus Väinö Johanneksen poika (Veino Ivanovič), syntynyt vuonna 1905 Leningradin alueen Hatsinan (Krasnogvardeiskin) piirin Pokkisen Purskovan kylässä, suomalainen, puolueeton, korkeakoulun dosentti, asui Leningradissa Vasilin saarella, 7. linja 30, as. 7. Pidätetty 5. syyskuuta vuonna 1937. Tuomittu Sisäasiain kansankomissariaatin ja Syyttäjäviraston komission 10. marraskuuta vuonna 1937 päivätyn päätöksen rikoslain 58 - 6 - 10 - 11 pykälien mukaisesti korkeimpaan rangaistukseen. Teloitettu 15. marraskuuta vuonna 1937.

Lundgren Anna-Maria Pietarin tytär, syntynyt vuonna 1903 Leningradin alueen Hatsinan (Krasnogvardeiskin) piirin Hörkkölän kylässä, suomalainen, Yleisneuvostoliittolaisen kommunistisen puolueen kandidaattijäsen vuosina 1932–1937, suomalaisen keskiasteen koulun opettaja, asui Leningradissa Željabovan (Suuri Tallikatu) k. 4/6, as. 63. Pidätetty 19. marraskuuta vuonna 1937. Tuomittu Sisäasiain kansankomissariaatin ja Syyttäjäviraston komission 1. joulukuuta vuonna 1937 päivätyn päätöksen rikoslain 58 - 10 - 11 pykälien mukaisesti korkeimpaan rangaistukseen. Teloitettu 7. joulukuuta vuonna 1937.

Mullo Elisabet Johanneksen tytär (Jelizaveta Ivanovna), syntynyt vuonna 1902 Leningradin alueen Hatsinan (Krasnogvardeiskin) piirin Uudessakylässä, suomalainen, puolueeton, Leningradin kaupungin Volodarskin piirin koulun opettaja, asui Leningradissa Zagorodnyi pr. 24, as. 65. Pidätetty 5. syyskuuta 1937. Tuomittu Sisäasiain kansankomissariaatin ja Syyttäjäviraston komission 10. joulukuuta vuonna 1937 päivätyn päätöksen rikoslain 58 - 6 - 10 - 11 pykälien mukaisesti korkeimpaan rangaistukseen. Teloitettu 15. joulukuuta vuonna 1937.

Sodan ja sen jälkeisen Stalinin ajan inkerinsuomalaisten siirrot

Pakkosiirron valmistelu Leningradin saartorenkaassa

Maassa 1930-luvulla alkaneet ja laajentuneet syyttömien kansalaisten vainot ja teloitukset kohdistuivat 1940 -luvulla kokonaisiin vähemmistökansoihin inkerinsuomalaiset mukaan lukien. Neuvostoliiton Kansankomissaarien neuvosto hyväksyi 23. kesäkuuta 1940 asetuksen *"Vähemmistökansallisuuksien karkotuksesta Murmanskista ja Murmanskin alueelta"*. Samana päivänä sisäasiain kansankomissaari Berija julkaisi päiväkäskyn *"Vähemmistökansallisuuksiin kuuluvien 3 215 perheen (8 617 hengen, suomalaiset mukaan lukien) pakkosiirrosta Murmanskista ja Murmanskin alueelta Karjalais-Suomalaiseen sosialistiseen neuvostotasavaltaan ja Altain aluepiiriin"*. Seuraavina vuosina kasvoi lumivyöryn tavoin erilaisten hallituksen vahvistamien inkerinsuomalaisia vastaan suunnattujen asiakirjojen määrä.

Stalin ja Ždanov vihasivat sairaalloisesti suomalaisia. Tämä patologia kehittyi ja kiihtyi vuosina 1939–1940 talvisodan vastoinkäymisten myötä. Neuvostoliitto erotettiin 14.12.1939 Kansainliitosta Suomea vastaan tehdyn hyökkäyksen johdosta. Mahdottomiksi osoittautuivat myös Neuvostoliiton puolustusvoimien kansankomissaarin Timošenkon ja pääesikunnan päällikön Šaposhnikovin valmistelut 18.9.1940 päivätyn direktiivin edellyttämän uuden hyökkäyksen toteuttamisesta Suomea vastaan. Sen mukaan suunniteltiin Helsingin valloitusta ja Pohjanlahden rannikon saavuttamista 35 päivän kuluttua taistelujen alkamisesta.

"Vuosi 1941. Asiakirjoja" -kokoelman julkistamisen merkitystä luonnehtivassa artikkelissa *"Totuus kesäkuun 22. päivästä"* todetaan: *"Timošenkon ja Šaposhnikovin 18.09.1940 päivättyjen toimintaohjeiden*

julkistamista uusien sotatoimien valmistelusta Suomea vastaan voidaan pitää sensaationa. ...Jumala ja...Hitler pelastivat meidät toiselta Suomen sodalta". (Komsomolskaja pravda, 18.06.1998 s. 3).

Stalinilais-ždanovilaisen politiikan lopullisena päämääränä oli inkerinsuomalaisten täydellinen karkotus Leningradista ja Leningradin alueelta. Tällainen politiikka sai jatkoa toisen maailmansodan alussa, jolloin 26. elokuuta 1941 Leningradin rintaman sotaneuvosto hyväksyi päätöksen N 196 *"Saksalaisten ja suomalaisten pakkosiirrosta Leningradin lähikaupunkialueilta"*.

Neuvostoliiton Sisäasiain kansankomissariaatti määritteli 28. elokuuta 1941 annetussa päiväkäskyssään suomalaiset valtiolle vaarallisiksi kansallisuutensa perusteella. Leningradiin ja Leningradin lähialueille jääneiden inkerinsuomalaisten kohtalosta päätettiin kaikkein korkeimmalla valtionhallinnon tasolla. Leningradissa olleet Molotov, Malenkov ja Kosygin laativat yhdessä Ždanovin kanssa asiakirjan, joka "täysin salainen" merkinnällä lähetettiin 29.8.1941 Moskovaan Stalinille: *"Tiedotamme, että olemme hyväksyneet päätöksen kiireellisestä saksalaista ja suomalaista kansallisuutta olevan väestön yhteensä 96 000 hengen siirrosta. Ehdotamme siirtoa Kazakstaniin – 15 000, Krasnodarin aluepiiriin – 24 000, Novosibirskin alueelle – 24 000, Altain aluepiiriin – 12 000 ja Omskin alueelle – 21 000. Siirron järjestelystä vastaa Sisäasian kansankomissariaatti. Pyydämme vahvistamaan päätöksen"*.

Hyväksyntä saatiin nopeasti. 30. elokuuta 1941 sisäasiain kansankomissaari Berija allekirjoitti päiväkäskyn *"Toimenpiteistä saksalaisten ja suomalaisten siirtämiseksi Leningradin esikaupunkialueilta Kazakstanin sosialistiseen neuvostotasavaltaan"*.

Mainitun päiväkäskyn edellyttämä väestönsiirto oli suunniteltu toteutettavaksi 31. elokuuta ja 7. syyskuuta välisenä aikana. Siirrettäviksi kaavailtiin 96 tuhatta henkeä, joista 36 tuhatta henkeä vesiteitse Čerepovetsiin asti. Mutta vain 3 000 henkeä ehdittiin pakkosiirtää ennen kun saksalaiset sotajoukot etenivät Leningradin liepeille. Leningradin ja sen esikaupunkialueiden saarto alkoi 8. syyskuuta 1941 ja jatkui vuoden 1943 tammikuuhun asti.

Toisen maailmansodan aikaiset sotatoimet ja Leningradin saarto jakoivat inkerinsuomalaisen väestön kahteen erisuuruiseen osaan. Noin 2/3 kansasta, yli 60 tuhatta henkeä jäi saksalaisten miehitysalueelle, noin 1/3 inkerinsuomalaisista joutui saartorenkaaseen, jotka vuoden 1942 keväällä pakkosiirrettiin saarretusta Leningradista Siperiaan.

Saartorenkaaseen jääneet inkerinsuomalaiset saivat kestää samoja rasituksia maan muiden kansalaisten kanssa. Ensimmäisen saartotalven aikana Leningradissa ja sen esikaupungeissa menehtyi noin 38 tuhatta saksalaista ja suomalaista siviilihenkilöä.

Leningradin rintaman sotaneuvosto hyväksyi 9. maaliskuuta v. 1942 päiväkäskyn N00713 *"Valtiolle vaarallisten henkilöiden karkotuksesta Leningradista ja sen esikaupunkialueilta"* ja 20.maaliskuuta v. 1942 päiväkäskyn N00714 *"Saksalaisten ja suomalaisten pakollisesta evakuoinnista Leningradista ja sen esikaupunkialueilta"*. SNTL:n Sisäasiain kansankomissariaatti (NKVD) vahvisti v. 1942 maaliskuussa samanaiheisen päiväkäskyn N 00718.

Kun vuonna 1942 Sisäasiain kansankomissariaatin toimesta valmisteltiin kymmenien tuhansien inkerinsuomalaisten pakkosiirtoa saarretusta Leningradista ja Leningradin alueelta Siperiaan, se tapahtui Leningradin rintaman sotaneuvoston yllämainittujen päätösten perusteella ja sitä nimitettiin pakkoevakuoinniksi sota-ajan olosuhteisiin viitaten. Väestön siirto aloitettiin 15.3.1942. Operaatiota pidettiin erittäin salaisena, sillä karkotus tapahtui kansallisuuden perusteella, joka myöhemmin muutettiin elinikäiseksi karkotukseksi. Kukaan inkerinsuomalaisista ei osannut ajoissa varautua siihen ja koko heidän omaisuutensa jäi paikallisen neuvostovallan käyttöön. Mitään luetteloja karkotettujen omaisuudesta tai arviota sen hinnasta ei sen omistajille annettu.

Sisäasiain turvallisuuskomitean Leningradin ja Leningradin alueen hallinnon mukaan heillä ei ole tietoja inkerinsuomalaisten Leningradin saarron aikaisesta toiminnasta vihollisen hyväksi. Kuitenkin vuoden 1942 keväällä inkerinsuomalaisten osaksi lankesivat uudet raskaat koettelemukset. Sisäasiain kansankomissariaatin Leningradin alueen hallinnossa tehtailtiin rikosasiakirjoja inkerinsuomalaisten maanalaisen kapinallisen järjestön paljastumisesta. Tällainen informaatio ei voinut olla lisäämättä vallanpitäjien päättäväisyyttä jatkaa inkerinsuomalaisten täydellistä häätöä Leningradista ja sen alueelta. Kaikki viittaa siihen, että aiheesta olisi hyväksytty Valtiollisen puolustuskomitean päätös (tai päätöksiä), mutta niitä ei ole vielä tähän mennessä julkistettu. Vain Valtiollisen puolustuskomitean tasolla voitiin esimerkiksi päättää Molotovin ja kumppaneitten ehdottaman ja Stalinin hyväksymän inkerinsuomalaisten siirron muuttamisesta elinikäiseksi pakkosiirroksi. Vuoden 1941 elokuussa suunnitellut sijoitusalueet Kazahstanissa ja Siperiassa vaihtuivat myös uusiin karumpiin karkotusalueisiin. Inkerinsuomalaisille, joita pakkosiirrettiin Leningradista ja sen lähialueilta

vuosina 1942–1943, määriteltiin Stalinin johtaman Valtiollisen puolustuskomitean toimesta elinikäisiksi pakkosiirtopaikoiksi Jakutian pohjoisalueet, Pohjoisen jäämeren Laptevien meren rannikot, Trofimovskin saari sekä Itä-Siperian kaukaiset asutuskeskukset.

Berijan johtama turvallisuuspalvelu kehitti vuonna 1942 suunnitelman inkerinsuomalaisten lopulliseksi häätämiseksi Leningradista ja Leningradin alueelta, joka sai Stalinin ja Ždanovin hyväksynnän.

Leningradin rintaman sotaneuvoston päätöstä *"Inkerinsuomalaisten karkotuksesta Leningradista ja sen esikaupunkialueilta"* vuoden 1942 maaliskuussa edelsi Leningradin alueen Sisäasiain kansankomissariaatin hallinnon informaatio inkerinsuomalaisten vallankumouksenvastaisen kapinallisen järjestön paljastumisesta. Informaatio oli täysin valheellinen. Sellaista järjestöä ei saarretussa kaupungissa tai sen esikaupunkialueilla ollut. Se oli alusta loppuun asti "valppaiden" turvallisuuspalvelun erikoiskomission virkailijoiden tehtailema rikosasia. Sisäasiain kansankomissariaatin hallinto oli ennenkin kertonut erilaisista paljastamistaan vallankumouksenvastaisista vakoilu- ym. järjestöistä ja ryhmistä inkerinsuomalaisten keskuudessa. Kun Sisäasiain kansankomissariaatin hallinnon kabineteissa valmistui seuraavan järjestön tai ryhmän paljastussuunnitelma, sen virkamiesten tehtäväksi jäi ainoastaan oletetun maanalaisen järjestön jäsenten valinta inkerinsuomalaisten keskuudesta. Koska Sisäasiain kansankomissariaatissa arvostettiin kokonaisten järjestöjen ja ryhmien paljastuksia, pyrkivät operatiivisen yksikön virkailijat maksimoimaan paljastettujen kansanvihollisten määrän.

Uhrit kyyditettiin Sisäasiain kansankomissariaatin hallinnon sisäiseen vankilaan. He kaikki olivat jo ennalta kuolemaan tuomittuja. Sisäasiain kansankomissariaatin tutkintatuomareiden käyttämiä kidutusmenetelmiä eivät rajoittaneet minkäänlaiset lait tai säännöt. Jo ensimmäisten kuulustelujen päättyessä pidätetyt muuttuivat ruhjotuiksi varjoiksi. Tällaisen tutkinnan jälkeen aiheettomasti syytetyt ihmiset joutuivat sotatuomioiden ja erikoisneuvottelukuntien tuomittaviksi, joissa istuivat samanlaiset pyövelit, jotka empimättä langettivat teloitustuomioita.

Erääksi Leningradin alueen Sisäasiain kansankomissariaatin hallinnon keväällä 1942 keksimän vallankumouksenvastaisen kapinallisjärjestön jäseneksi nimettiin vuonna 1884 syntynyt Simo Matteuksen poika Talja. Hänet vangittiin 11. maaliskuuta 1942 ja teloitettiin saman vuoden toukokuun 4. päivänä. Leningradin alueen syyttäjälaitoksen

26. lokakuuta 1989 päivätyn päätöksen mukaan Simo Matteuksen poika Talja on syyttömänä rehabilitoitu.

Leningradin alueen Sisäasiain kansankomissariaatin hallinnon informaatio Leningradin rintaman sotaneuvostolle sekä puolue- ja neuvostojärjestöille Moskovaan inkerinsuomalaisten vallankumouksenvastaisen kapinallisen järjestön paljastumisesta ei voinut olla vaikuttamatta päätökseen kaikkien inkerinsuomalaisten välittömästä karkotuksesta Leningradista ja sen alueelta Siperiaan.

Koska Sisäasiain kansankomissariaatin informaatio otettiin sotilaallisissa, puolue- ja neuvostojärjestöissä kaikissa tapauksissa vastaan täysin luotettavana, ei löydy yhtään sellaista esimerkkiä, jolloin joku johtohenkilöistä olisi ryhtynyt puolustamaan ketään inkerinsuomalaisista. Kaikkiin inkerinsuomalaisten valtio- tai puolue-elimiin Sisäasiain kansankomissariaatin henkilökunnan toimien johdosta lähetettyihin valituksiin seurasi aina sama vastaus: ”Me emme sekaannu Sisäasiain kansankomissariaatin toimintaan”. Näin vastasivat Leningradin alueen puoluekomitean ensimmäiset sihteerit sotaa edeltävinä sekä sodanjälkeisinäkin vuosina.

Kansalaisten valituksia ja anomuksia Sisäasiain kansankomissariaatin lainvastaisten toimien johdosta, joita saapui Yleisneuvostoliittolaisen kommunistisen puolueen Keskuskomiteaan, maan hallitukselle tai paikallisiin puolue- ja neuvostoelimiin, ei tarkastettu, vaan ne lähetettiin Sisäasiain kansankomissariaattiin ja Valtiolliseen turvallisuuspalvelun ministeriöön, se on järjestöille, joita valitukset koskivat. Näiden järjestöjen työntekijät reagoivat niihin heille ominaisella tavalla. Tällaisissa tapauksissa Yleisneuvostoliittolaisen kommunistisen puolueen Keskuskomitea, hallitus sekä paikalliset puolue- ja neuvostoelimet toimivat tavallaan ilmiantajina.

Pakkosiirto Leningradin saartorenkaasta Siperiaan

Vuoden 1942 maaliskuussa Leningradin alueen puolue- ja neuvostoelinten työntekijät, joita Sisäasiain kansankomissariaatti oli informoinut inkerinsuomalaisten vallankumouksenvastaisen kapinallisjärjestön paljastuksesta, alkoivat aktiivisesti etsiä inkerinsuomalaisia, jotka värjöttelivät rintamaoloissa kellareissa ja maakuopissa. Inkerinsuomalaisten pakkosiirrot pidettiin salassa. Kolpinassa, Leningradin rintamalinjalla Ižoran tehtaan alueella seisoivat tavaravaunut, joihin löydettyjä

inkerinsuomalaisia toimitettiin. Haavoittuneita ja aliravittuja vedettiin kelkoilla. Siirtolaisille ilmoitettiin, että heidät evakuoidaan, kuten muutkin saartorenkaaseen jääneet kansalaiset. Vallanpitäjät ja Sisäasiain kansankomissariaatin työntekijät uskottelivat, että heidät viedään vain väliaikaisesti evakkoon. Evakuointitodistuksia jakoivat ja allekirjoittivat piirien evakuointikomissioiden esimiehet. Kaikki inkerinsuomalaiset saivat vastaavat todistukset. Mutta nykyään voidaan päätellä, että jo Leningradissa määriteltiin, mihin aluepiiriin, alueelle tai tasavaltaan kukin perhe päätyisi pakkosiirtolaiseksi. Todellisuudessa edessä oli pitkä taival, jonka aikana pakkosiirrettyjen osaksi tuli nälkää, kylmyyttä, sairauksia ja kuolemia.

Matkavalmisteluihin annettiin aikaa vain yksi vuorokausi. Inkerinsuomalaisten kiireellisen pakkosiirron jälkeen kokonaiset kylät tyhjenivät.

Leningradista ja sen lähialueilta vuoden 1942 maaliskuun loppuun mennessä siirrettiin jäätyneen Laatokan yli ns. elämäntietä pitkin noin 28 tuhatta inkerinsuomalaista. Heidät lähetettiin erikoissiirtolaisiksi Siperian koillisosiin, johon matka kesti noin kuukauden. Junia vartioivat Sisäasiain kansankomissariaatin työntekijät. Noin kolmasosa ihmisistä kuoli jo matkalla aliravitsemukseen ja sairauksiin. Yleisempiä sairauksia olivat punatauti (dysenteria) ja lavantauti. Minkäänlaista lääkintäapua ei heille annettu, eikä kriittisessä tilassa olevia sairaita sijoitettu sairaaloihin.

Nälkäkuolema on raskas fyysinen kärsimys. Oli tuskallista seurata ihmisten menehtymistä aliravitsemukseen, kun erikoisjunien ulkopuolella sodanaikaisesta köyhyydestä huolimatta vapaat kansalaiset eivät kuolleet nälkään ja olisivat epäilemättä auttaneet saarrossa olleita inkerinsuomalaisia. Lapsikuolleisuus oli erittäin korkea, mutta myös keski-ikäisiä ihmisiä kuoli sekä kokonaisia perheitäkin. Jokaisessa junassa oli erillinen vaunu kuolleita varten. Välinpitämättömät ja juopottelevat vartijat poistivat vaunuista kuolleita epäsäännöllisesti ja latoivat ne joko viimeiseen vaunuun tai lähimpänä olevalle tavaravaunun sillalle. Risteysasemilla kuolleita luovutettiin hautauspalvelun työntekijöille. Junassa N 307, joka lähti 27. maaliskuuta ja saapui Krasnojarskiin 27. huhtikuuta v.1942, matkan aikana menehtyivät esimerkiksi seuraavat henkilöt:

Alkanen Maria Paavalin tytär, syntynyt vuonna 1941 Parkalan piirin Sierattalan kylässä, suomalainen, kuollut 22.04.1942 aliravitsemukseen.

Karhu Paavali Martin poika, syntynyt vuonna 1930 Parkalan piirin Jukin kylässä, suomalainen, kuollut 22.04.1942 aliravitsemukseen.
Kentelus Hilma Simon tytär, syntynyt vuonna 1917 Parkalan piirin Toksovan kylässä, suomalainen, kuollut 22.04.1942 aliravitsemukseen.
Kokkanen Ida Johanneksen tytär, syntynyt vuonna 1919 Rampovan (Oranienbaumin) piirin Seppälän kylässä, suomalainen, kuollut 24.04.1942 aliravitsemukseen.
Kukkonen Zinaida Abrahamin tytär, syntynyt vuonna 1941 Rampovan (Oranienbaumin)piirin Kukkosin kylässä, suomalainen, kuollut 24.04.1942 aliravitsemukseen.
Kumlander Kustaa Kustavin poika, syntynyt vuonna 1872 Rampovan (Oranienbaumin)piirissä, suomalainen, kuollut 24.04.1942 aliravitsemukseen.
Kylmäsuu Alma Matteuksen tytär, syntynyt vuonna 1933 Esikaupunkialuepiirin Kähyn kylässä, suomalainen, kuollut 26.04.1942 aliravitsemukseen.
Olkkonen Maria Jaakon tytär, syntynyt vuonna 1880 Parkalan piirin Rohman kylässä, suomalainen, kuollut 22.04.1942 aliravitsemukseen.
Paukku Johannes Simon poika, syntynyt vuonna 1920 Parkalan piirin Rantalan kylässä, suomalainen, kuollut 22.04.1942 aliravitsemukseen.
Pekkonen Daavid Matteuksen poika, syntynyt vuonna 1877 Toksovan piirin Suojalan kylässä, suomalainen, kuollut 26.04.1942 aliravitsemukseen.
Penninen Anna Vasilin tytär, syntynyt vuonna 1890 Rampovan (Oranienbaumin) piirin Kukkosin kylässä, suomalainen, kuollut 24.04.1942 aliravitsemukseen.
Suokas Einari Andreaksen poika, syntynyt vuonna 1941 Parkalan piirin Osselkin kylässä, suomalainen, kuollut 22.04.1942 aliravitsemukseen.

Nämä sekä tuhannet muut pakkosiirtolaiset kuolivat vankilaolosuhteisiin verrattavan matkan aikana Neuvostoliiton maaperällä, sillä valtiovalta piti jokaista inkerinsuomalaista maansa mahdollisena vihollisena. Jos pakkosiirtolaisia olisi majoitettu vaikkapa väliaikaisesti Vologdan, Kirovin tai Kostroman alueille, olisi voitu pelkän paikallisväestön avulla, ilman valtion tukea, pelastaa valtaosa näistä erikoisjunissa kuolleista

pakkosiirtolaisista. Myöhemmin Valtiollisen turvallisuuspalvelun virkailijat puolustautuivat sillä, että jos heitä ei olisi viety Jakutiaan, he olisivat joutuneet Piskarjevskin tai Serafimovin hautausmaille, johon Leningradin saarron aikana kuolleita haudattiin. Herra heidät tuomitkoon! Sinänsä julmalle ajatukselle karkottaa raskaan saartotalven Leningradissa viettäneet ihmiset pakkosiirtolaisiksi Pohjoisen jäämeren rannoille ei historiassa löydy vastaavaa. Kun lapset näissä junissa jäivät orvoiksi, he pakenivat niistä, mutta heidät sijoitettiin vastaanottokeskuksiin ja lastenkoteihin niille alueille, jotka oli määrätty heidän vanhempiensa pakkosiirtopaikoiksi.

Koko matkan aikana erikoissiirtolaiset eivät saaneet saniteettikäsittelyä eivätkä voineet peseytyä. Syöpäläiset lisäsivät ihmisten kärsimyksiä.

Saarron oloissa ja rasittavan matkan aikana heikentyneet, niukalla ruoalla toimeen tulleet ihmiset, vailla asuntoa, lämpimiä vaatteita ja tavanomaista lääkintäapua olivat tuomitut kuolemaan, erittäinkin napapiirin seudulla vietetyn ensimmäisen talven aikana. Leningradin saarrossa olleiden inkerinsuomalaisten pakkosiirto näihin oloihin oli eräs kauheimmista murhenäytelmistä.

Nikolai Nikolain poika Gabyšev kirjoitti 12. joulukuuta 2003 Jakutian Sahan tasavallan Bulunan kunnan Tiksin asutuksesta, joka sijaitsee Pohjoisen jäämeren rannalla Lenajoen suulla:

”Vuonna 1942 meille tuotiin Lenajokea pitkin 5 tuhatta eri kansallisuutta olevaa pakkosiirtolaista. Yli 300 inkerinsuomalaista jätettiin paljaalle merenrannalle Erkylyyn. Sisäasiain kansankomissariaatin vartijat eivät päästäneet paikallisia asukkaita heidän luokseen. Pakkosiirtolaiset rakensivat uppopuista kasarmin, jossa asuivat vanhukset ja naiset lasten kanssa. Miehet vietiin työarmeijaan. Naiset kalastivat nuotalla. Jos he eivät täyttäneet määrättyä normia, he eivät saaneet niukkaa ruoka-annostaan. Heillä olivat kevyet kesävaatteet, ne eivät suojelleet pakkasilta ja talven arktisilta tuulilta. Kun meri jäätyi, kalat katosivat Lenajoen suulle ja leirissä alkoi nälkä. Paikalliset asukkaat yrittivät auttaa heitä, mutta ihmisten kuolemia ei onnistuttu välttämään. Noin 100 eloon jäänyttä ihmistä siirrettiin keväällä Bykovin niemelle. Menehtyneiden muistoksi Tiksin asukkaat valmistivat ja pystyttivät Erkylyyn 6 metrin korkuisen ristin. Mutta inkerinsuomalaisia kuoli sietämättömissä elinolosuhteissa myös muilla Pohjoisen jäämeren rannikkoseuduilla jopa perheittäin”.

Valtiollisen turvallisuuspalvelun Leningradin hallinto on sodanaikaisen pakkoevakuoinnin jälkeisinä vuosikymmeninä omaksunut

viattoman ja syyttömän asenteen. Sen virkailijat vakuuttivat, että he olivat vain Leningradin rintaman Valtiollisen puolustuskomitean päätösten toteuttajia. Tämä oli senaikaisen hallinnon tavanomainen valhe, jonka vakuutena oli valtiollisen valvonnan puute ja alan arkistoasiakirjojen saavuttamattomuus puolueettomien historiantutkijoiden arvosteltaviksi.

Inkerinsuomalaisten epäinhimillisen pakkosiirto-operaation aloitteentekijänä ei ollut Valtiollisen puolustuskomitean Leningradin rintaman johto, vaan se oli Valtiollisen turvallisuuspalvelun Leningradin hallinnon työtä. Leningradin rintaman sotaneuvostolla ei ollut oikeutta määritellä rankaisutoimenpiteen muotoa tai karkotettujen erikoissiirtolaisten tulevaa oleskelupaikkaa. Vuosien 1942–43 aikana Valtiollisen turvallisuuspalvelun Leningradin hallinnon määräyksestä puhdistettiin Leningradin aluetta, etsien aikaisemmin löytämättä jääneitä inkerinsuomalaisia. Heidät karkotettiin pakkosiirtolaisiksi lähemmäksi, esimerkiksi Irtyšjoen suistoon. Sinne lähetettiin myös rintamilla taistelevien sotilaiden seka-avioliittoperheet. Valtiollisen turvallisuuspalvelun antamissa todistuksissa viitataan Leningradin rintaman sotaneuvoston päätökseen, jonka perusteella pakollinen evakuointi toteutettiin. Tämä on tyylikkäämpi ilmaisumuoto päätökselle inkerinsuomalaisten elinikäiseksi karkotukseksi synnyinseuduiltaan. 1990-luvulta alkaen pakollisen evakuoinnin syyksi rehabilitaatiotodistuksiin lisättiin "kansallisuuden perusteella" (Katso liite: Tärkeimpiä päätöksiä... 18.05.1992)

Saartorenkaasta pakolla evakuoitujen kohtaloita

Jotta lukija ymmärtäisi kirjan kirjoittajan näkökulman aiheeseensa, on paikallaan tutustua hänen omiin kohtaloihinsa. Kirja ei nimittäin ole ulkopuolisen historioitsijan viileää objektiivista tekstiä, vaan mukana eläneen kuvausta oman kansansa ja kohtalotovereidensa kokemasta sorrosta, vainoista, kansanmurhasta. Hän on itse henkilökohtaisesti läpikäynyt samat raskaat koettelemukset, jotka tulivat Leningradin saartorenkaasta pakollisesti evakuoitujen inkerinsuomalaisten kohtaloksi.

Leonid Andrein poika Gildi syntyi 3. helmikuuta vuonna 1929 Leningradin alueen Tusinan piirin Kivikon kylässä. Ennen toista maailmansotaa hän asui yhdessä vanhempiensa kanssa Leningradin alueen Kolpinan kaupungissa. Hänen isänsä Andrei Aatamin poika Gildi työskenteli

vuonna1722 perustetun Ižorskin (Inkeroisten) amiraalitehtaan sanomalehden kirjapainossa.

Leningradin saarron aikana Gildin nelihenkinen perhe joutui muiden inkerinsuomalaisten tavoin pakollisen evakuoinnin kohteeksi 27. maaliskuuta 1942. Perhe pakkosiirrettiin kansallisin perustein erikoissiirtolaisina Siperiaan Jakutian autonomiseen neuvostotasavaltaan. Evakkojunassa N306, johon perhe joutui, matkan aikana perheen äiti kuoli nälkään pelastaen kuolemalta 3-vuotiaan tyttärensä. Tekijä on saanut äidistään seuraavanlaisen kuolintodistuksen.

"Kansalainen Gildi Evdokija Pietarin tytär kuoli 1. huhtikuuta 1942 46 vuoden ikäisenä, josta kuolemantapausten rekisterikirjassa on 29. elokuuta 1942 tehty merkintä N532. Kuolinsyy: Aliravitsemuksesta johtuva heikkous. Kuolinpaikka: Šarjan kaupunki, Kostroman alue. Rekisteröintipaikka: Siviilirekisteritoimisto, Šarjan kaupunki, Kostroman alue. Kuolintodistus annettu 20. tammikuuta 1994".

Äidin kuoleman jälkeen 13-vuotias Leonid Gildi poistui luvatta pakkosiirtolaisten erikoisjunasta ja joutui pidätyksen jälkeen tutkintavankeuteen.

"Sisäasiain kansankomissariaatin työntekijät pidättivät minut, 13-vuotiaan pojan, karkaamisesta erikoisjunasta N306 ja nostivat heti minua vastaan syytteen Venäjän sosialistisen federatiivisen neuvostotasavallan rikoslain 58 - 59 pykälien eräiden kohtien mukaisesti. Minut valokuvattiin ja otettiin sormenjäljet. Ennen vankiselliin lähettämistä minun käskettiin riisuutua alasti. Jalat olivat niin turvoksissa, ettei huopikkaita saatu pois jaloista. Ne leikattiin auki, minkä seurauksena paljon kokeneet vartijatkin kauhistuivat. Valtava määrä täitä mönki huopikkaissa jalkojani pitkin. Minut vietiin nopeasti vankilan kylmään saunaan. Peseytymishuoneessa minua järkyttivät kuolleiden vankien ruumiit. Täällä pää ajeltiin paljaaksi ja ylle annettiin vanhoja ryysyjä: sotilaspusero, saapashousut (galife) ja jalkaan nahasta ommellut sukat (bahily). Kaikki olivat liian isoja kooltaan. Tämän jälkeen minut vietiin kiinniotettujen rintamakarkureiden selliin.

Erään kerran olin sellissä kahden kesken nuoren miehen kanssa, joka oli vasta päättänyt rautatieinsinöörien korkeakoulun. Hänen kohtalonsa oli traaginen. Ennen hänen pidätystään perheeseen oli syntynyt esikoinen. Nuori isä päätti iloissaan juhlistaa tapahtuman. Hän vaihtoi leipälimpun spriipulloon ja kutsui naapureitaan juhlimaan. Pöydässä hän kertoi ylioppilasaikojen tavan mukaisesti vitsejä, mm. Mihail Ivanovič Kalininista, joka oli vuodesta 1938 ollut Neuvostoliiton Korkeimman

neuvoston puheenjohtajana. Seuraavana päivänä eräs läsnä olleista ilmiantoi hänet ja niin hänestä tuli minun sellikaverini.

Ulkoillessamme me löysimme ohuen metallilevyn, teroitimme sen ja käytimme sitä sellin seinien kalkkilaastikerrosten poistoon. Kerros kerrokselta me luimme edeltäjiemme kynällä kirjoittamia tai jollakin kovalla esineellä raaputtamia viimeisiä jäähyväisiä. Poistetut kalkkilaastikerrokset keräsimme vartioilta salaa tarkkaan talteen ja käytimme pulveria hampaitten puhdistukseen. Seinäkirjoitusten lukemisen aikana tehtävänäni oli varjostaa oven kurkistusreikää. Jos vartija huomasi verhotun kurkistusreiän, hän ryntäsi odottamatta sisään nyrkit ojolla ja kävi käsiksi. Vanginvartijat olivat julmaa ja raivokasta väkeä. Vanginvartijan pahoinpitelyn jälkeen minulla tuli aina nenästä verta ja sellinaapurillani pysyivät pitkään mustelmat iholla. Meidän perheessämme vanhemmat elivät hyvässä sovussa keskenään eivätkä koskaan riidelleet. Täällä minä kuulin vanginvartijoilta täydellisen kirosanojen kokoelman.

Tavallisesti meidät käytettiin kuulusteluissa ryhmittäin. Amurin rautatien Sisäasiain kansankomissariaatin hallinto sijaitsi Svobodnyi-nimisessä kaupungissa. Vapaan kaupungin (venäjänkielinen kaupungin nimi Svobodnyi tarkoittaa suomeksi Vapaa) asukkaat katselivat meitä vartijoiden ja koirien ympäröimiä vankeja säälien. Vanginvartijat pitivät vuoden 1891 mallia olevia pyssyjään, joihin oli kiinnitetty pistimet, ehdottomasti ojossa. Naiset eivät voineet rauhallisesti katsella tätä näkyä ja itkivät. Ryhmän etuosaan vartijat asettivat rintamakarkureita, sitten insinöörin rinnalla sipsutin minä armeijan ryysyihin puettuna, tuon tuostakin kumartuen nostamaan jaloista putoilevia liian isoja kenkiäni.

Monen kuukauden kuluttua loppui minun ja insinöörin yhteiselämä vankilan sellissä. Hänet tuomittiin 8 vuoden vankeuteen. Hän oli mainio ihminen, minun viisas vanhempi oppaani. Muistelen häntä aina kiitollisuudella. Sen jälkeen kun hänet lähetettiin matkaan, minut sijoitettiin yhteen synkän puhumattoman rintamakarkurin kanssa.

Amurin rautatien sotasyyttäjän eversti Stellmahin päätöksellä pääsin vapaaksi. Tutkintatuomarit olivat puoli vuotta etsineet todisteita minun vakoilu- ja ryöväystoimistani, mutta eivät löytäneet mitään rikollista saarretusta Leningradista saapuneen aliravitun pojan käytöksessä. Ennen vapautusta minulta otettiin allekirjoitus eli lupaus siitä, etten saata näkemääni Sisäasiain kansankomissariaatin seinien sisällä julkisuuteen. Ennen sitä minulle luettiin joku aihetta koskeva asetus, joka oli Kalininin

allekirjoittama. Minut ohjattiin työhön junavaunujen remonttiverstaalle Mihailovo-Čestakovskajan asemalle. Oma-aloitteinen poistuminen asutuskeskuksesta kiellettiin.

Vapautumisen jälkeen kävin useita kertoja tapaamassa tuomitun insinöörin vaimoa. Hän otti minut hyvin vastaan, mutta itki paljon kysellessään tai kertoessaan miehestään. Erään kerran heidän talonsa käytävässä tuli vastaani insinöörin ilmiantaja. En malttanut pidättäytyä ja huusin poistuessani: "Kavaltaja! Tehtaallakin saatiin tietää hänestä. Työläiset kirosivat häntä kuiskaten."

Vuonna 1943 L.Gildi karkasi toisen kerran. Hän salasi kansallisuutensa, lisäsi itselleen kolme ikävuotta ja ilmoittautui vapaaehtoisena sotapalvelukseen. L. Gildi palveli sotalaivaston saattuelaivalla, joka vastaanotti Hitlerin vastaisen koalition maista saapuvien laivojen lasteja. Hän oli myös USA:ssa vastaanottamassa Neuvostoliitolle vuokrattavia taistelulaivoja. Eräällä näistä laivoista hän osallistui desanttioperaatioon eteläisellä Sahalinilla ja Kurillien saarilla. Vuonna 1949 hänet lähetettiin sotaoppilaitokseen, mutta jo vuonna1951 hänet erotettiin sieltä, sillä Sotilaallisen vastavakoilujärjestön tietoon oli tullut hänen kansallisuutensa ja karkaustapauksensa. Tällä kertaa Sisäasiain kansankomissariaatti karkotti hänet Omskin alueelle.

"Kävellessäni eräänä päivänä sotakomissariaatin ohi näin ryhmän kutsuntaikäisiä nuoria. Kauemmin empimättä menin heidän mukanaan sotakomissariaattiin ja kirjoitin anomuksen päästäkseni vapaaehtoisena armeijaan. Lomaketta täyttäessäni minä tietenkin salasin kansallisuuteni ja vanhensin ikääni kolmella vuodella. Näin minusta tuli Mantšurian rajan 95:n tarkka-ampuja-divisioonan konepistoolimies. Sen jälkeen siirryin Tyynen valtameren laivaston tietoliikennekoulun kurssilaiseksi Russkij eli Venäläinen -nimiselle saarelle.

Tästä syystä Sisäasiain kansankomissariaatin virkailijat menettivät minut useiksi vuosiksi näköpiiristään. Laivaston upseerit tosin joskus huomauttelivat, että ulkonäössäni on jotain yhteyttä baltteihin.

Vasta vuonna 1950 Sotilaallisen vastavakoilujärjestön virkailijat tavoittivat minut Kiovasta, jossa olin sotakoulun kurssilaisena. He saivat tietää elämäni vaiheista saman koulun opiskelijalta Vasja Jeršovilta, jota pidin ystävänäni. Minä itse kerroin hänelle luottamuksellisesti perheemme pakkosiirrosta Leningradista, kansallisuudestani, vankeudestani jne. Hän puolestaan kertoi nämä tietonsa välittömästi eteenpäin ja jo seuraavana päivänä jouduin Sotilaallisen vastavakoilujärjestön virkailijoiden käsiteltäväksi. Kiovassa Sisäasiain kansankomissariaatin

hallinnolla oli jopa erikoinen varustettu huone, mihin houkuteltiin ihmisiä käymään turvallisuuspalvelun provokaattorien kanssa luottamuksellisia keskusteluja poliittisista aiheista, joiden tarkoituksena oli saada pahaa aavistamaton ihminen puhumaan itsensä ansaan jollakin satunnaisella neuvostovastaisella sanalla, joka myöhemmin liitettiin hänen rikossyytteeseensä.

Minun kohdallani tällainen konsti ei onnistunut, siksi otettiin käyttöön nyrkit. Jo ensimmäisen kuulustelun aikana tutkintatuomari hakkasi minua voimakkaasti moneen kertaan. Kun valitin asiasta syyttäjälle, hän vastasi: "Minulle on puolestaan kerrottu, että sinulla on kaatumatautikohtauksia". Turvallisuuspalvelun kersantin lyönnit olivat vain hänen huvitteluaan.

Kiovassa sen sijaan Sotilaallisen vastavakoilujärjestön virkailijat harjoittivat ilkivaltaa ammattimaisesti. He jättivät siitä keholleni muiston koko eliniäkseni. He halusivat selvittää, miten jouduin virkamatkalle Amerikan Yhdysvaltoihin samaan aikaan kun USA:sta otettiin vastaan taistelulaivoja laina- ja vuokraussopimuksen mukaisesti ja miksi palasin USA:sta kotimaahan. Heitä raivostutti minun erikoissiirtolaisen statukseni, jonka asuinpaikaksi oli määritelty Laptevien meren rannalla sijaitseva Ust-Janskin piiri, eikä Amerikan Yhdysvallat.

Samaan aikaan minun ilmiantaja-ystäväni Vasja Jeršov kertoi tyttöystävälleni, Kiovan yliopiston historiallisen tiedekunnan ylioppilaalle Niina Gromykolle minusta perättömiä juttuja, joissa hän kuvaili minua valtiorikolliseksi. Nähtävästi hän onnistui vakuuttamaan minun ensi rakkauteni kohteen, koska pian he menivät naimisiin.

Minun kohtaloni kulki toista rataa. Mitään syytöksen aiheita Sisäasiain kansankomissariaatin virkailijat eivät minulta saaneet. Siitä huolimatta jouduin pian Siperiaan 38 pykälä passiini leimattuna. Täällä paikalliset turvallisuuspalvelun miehet jatkoivat ukrainalaisten kollegoittensa työtä ja alkoivat aktiivisesti täydentää mappiani. Tulevaa vaimoanikin varoitettiin hänen miliisissä työskentelevän sukulaisensa välityksellä, että minut tullaan ehdottomasti vangitsemaan. Mutta tämä siperialainen nainen ei ollut arkalasta kotoisin. Jo ennen Stalinin kuolemaa hän lahjoitti minulle ensimmäisen tyttären.

Ainoastaan Hrushtshovin aikainen poliittinen ilmapiiri eli ns. "suojasää" esti Omskin Sisäasiain kansankomissariaatin virkailijoita viemästä minuun kohdistuneita sortotoimia päätökseen. Minun kanssakäymiseni Sisäasiain kansankomissariaatin virkailijoiden kanssa eivät ole mitenkään verrattavissa niihin kärsimyksiin, jotka tulivat tuhansien

inkerinsuomalaisten osaksi ja joista jokainen inkerinsuomalainen voi kertoa."

L. Gildin siviilielämä alkoi siirrettävän elokuvakoneiston mekaanikkona. Vuoden kuluttua hänet ylennettiin piirin elokuvapalvelun päälliköksi. Myöhemmin hän toimi paikallisen sanomalehden toimittajan sijaisena. Samanaikaisesti L. Gildi opiskeli etäopiskelijana kahdessa korkeakoulussa ja vuonna 1962 hänet valittiin Novosibirskin opettajakorkeakoulun historian opettajaksi. Hän opiskeli myös Leningradin A. I. Herzenille nimetyssä pedagogisessa korkeakoulussa, jonka päätettyä hänet hyväksyttiin mainitun korkeakoulun opettajaksi. Leningradin A. I. Herzenille nimetyssä pedagogisessa korkeakoulussa, joka myöhemmin muutettiin yliopistoksi, L. Gildi työskenteli yli 30 vuotta.

L. Gildi on 1980-luvulta alkaen esiintynyt painotuotteissaan, televisio- ja radiopuheissaan kertoen poliittisten vainojen uhriksi joutuneen inkerinsuomalaisen kansan kohtalosta. Hänen vuonna 1996 ilmestynyt teoksensa "Teloituksia, karkotuksia, kidutuksia" tuli tunnetuksi Venäjän lisäksi myös useissa länsimaissa.

L. Gildi on ollut:

- Venäjän alueittenvälisen kansalaisjärjestön Inkerin liiton puheenjohtaja;
- Suomalais-ugrilaisen tiedeakatemian varapresidentti;
- "Inkerinsuomalaiset. Elpymisen alku" -aikakauslehden päätoimittaja;
- Pietarin kaupungin rehabilitoitujen poliittisten rankaisutoimenpideuhrien oikeuksien palauttamista ajavan komission jäsen.

Andreas Andreaksen poika Ryntty koki myös lapsuudessaan pakollisen Siperian evakkomatkan ja hänen kertomuksensa tuo lisätietoa elinolosuhteista Siperiassa sekä Gildin perheen myöhemmistä elämänvaiheista siellä.

Andreas Andreaksen poika Ryntty: "Olen suomalainen Andreas Andreaksen poika Ryntty, syntynyt vuonna 1931 Pavlovskin (Slutskin) piirin Suuressa Lankiojan kylässä. Meidän kylämme sijaitsi kahden kilometrin päässä Petro-Slavjankan asemalta Suosaaren suuntaan. Kumpaakaan kylää ei sodan jälkeen ole enää olemassa. Isäni työskenteli Leningradissa ja välttääkseen kävelymatkaa Petro-Slavjankaan hän rakensi sinne talon. Muutimme uuteen taloomme 21. kesäkuuta vuonna 1941 ja seuraavana päivänä alkoi sota. Syyskuussa kaivoimme talomme viereen maakuopan, jossa vietimme ensimmäisen saartoajan talven.

Perheemme tuotiin Laatokan yli Žiharevon asemalle 24. maaliskuuta vuonna 1942. Oli hiljainen kevätpäivä. Rautatiellä seisoi härkävaunuja, joihin meidät sijoitettiin. Junan luona oli kenttäkeittiö ja meille jaettiin hernekeittoa. Nälkiintyneille ihmisille tämä oli kuitenkin kohtalokasta ja johti monien kohdalla kuolemaan.

Junan vaunusta N 20 poistettiin isoimmilla asemilla kuolleita ja se täyttyi toisista vaunuista tuoduilla vainajilla. Meidät tuotiin Taišetin asemalle, josta kahden kilometrin päässä oli asutuskeskus Nižne-Udačnyi ja sieltä löytyivät tyhjät parakit. Ennen meitä niissä asuivat karkotetut puolalaiset. Isämme ei voinut olla päivittäin kanssamme. Kun äitimme sairastui lavantautiin ja hänet sijoitettiin sairaalaan, jouduin minä yksin hoitamaan nuorempia sisaruksiani.

Vuoden 1942 kesäkuussa asemalle ilmestyi taas härkävaunujuna ja meidät vietiin Angarajoen rannalle Makarjevon asutuksen lähettyville, jossa asuttiin taivasalla. Sieltä meidät kuljetettiin laivalla Zajarskiin asti, joka myöskin sijaitsi Angarajoen varrella. Siellä oli isoja latoja, josta saimme katon päämme päälle. Jonkin ajan kuluttua meidät siirrettiin kuorma-autoilla Lenajoen autiolle saarelle, jossa viivyimme pitemmän aikaa. Myöhemmin käsitin miksi meitä kuljeteltiin paikasta toiseen. Meidät oli määrä viedä Tiksiin, mutta Nejelovin salmi vapautui jäästä vasta heinäkuun lopulla. Lenajoelta pääsi Tiksin lahteen ainoastaan vesitse. Meidät tuotiin Tiksiin elokuun keskivaiheilla. Siellä meidät vietiin Janajoen suussa olevaan Kogouestahiin, jossa oli muutama jurtta (lappalaisten kotaa muistuttava asumus) ja latoja. Joen rannalla oli neljä suurta telttaa. Ilma oli kylmä ja sateinen. Koska sisarukseni Lilja ja Viktor olivat sairaina, meidät vietiin Kazačje-nimiseen asutuskeskukseen, jossa oli sairaala.

Sairaat otettiin sairaalaan ja me äitimme kanssa asuimme koulun urheilusalissa. Meidän kanssamme asui siellä myös Pukin perhe, sillä heidän äitinsä oli myös sairaalassa. Sisareni Lilja menehtyi ja me hautasimme hänet Kazačje-kylän hautausmaahan.

Vuoden 1942 syksyllä sinne tuotiin rankaisutoimenpiteiden kohteeksi joutuneita liettualaisia, juutalaisia ja saksalaisia. Heidät sijoitettiin Kazačje-kylän lähettyville, josta Laptevien merelle oli noin 150 km. Tänne muodostui pakkosiirtolaisten asutuksia. Heidän työnään oli kalastus ja kalatuotteiden jalostus. Ustj-Janskin ja Kazačje-kylien välimatka oli 24 km ja niiden välimaastoon muodostui Kresty eli Ristitniminen pääasiallisesti jurtista koostuva asutus, johon majoittui paljon inkerinsuomalaisia. Sen keskustassa oli muutama puurakennus, jossa

sijaitsivat kalatehtaan konttori, tynnyriverstas, kalojen suolausosasto sekä koulu ja kauppa. Erillään olevassa talossa asui komendantti kapteeni Borisov.

Risteihin muodostettiin pakkosiirrettyjen monikansallinen ”Arktika”-niminen kolhoosi, jonka johtajaksi valittiin Andreas Aatamin poika Gildi. Hänet valittiin järjestelykykynsä ja merimiestaitojensa perusteella sekä nähtävästi siksi, että hän oli mielenkiintoinen ja hyväluonteinen ihminen. Andreas Aatamin poika ja minun isäni olivat ennestään tuttuja ja hän järjesti perheemme siirron Kazačje-kylästä Risteihin. Isästäni tuli kalastajien työnjohtaja. Me asuimme vierekkäisissä jurtissa ja pitkinä pohjoisen kesän iltoina he istuivat meidän jurtassamme ja keskustelivat erilaisista aiheista. Sähköä ja radiota ei siellä ollut, elokuviakin nähtiin harvoin.

Andreas Aatamin pojalla oli tytär, hänen nimensä oli muistaakseni Valja, hän lienee syntynyt 30-luvulla. Veljeni Viktor leikki hänen kanssaan ja äitini ompeli hänelle leninkejä ja muita vaatteita, koska meillä oli ompelukone. Andreas Aatamin pojan vaimosta minä en tiedä mitään. Vuoteen 1945 hän asui tyttärensä kanssa kahden, myöhemmin hän avioitui liettualaisen Mihasja Ivanovnan kanssa.

Tapasin Andreas Aatamin pojan vuonna 1949 Jakutskissa. Hän oli ison yrityksen johtotehtävissä. Sen jälkeen emme ole toisiamme kohdanneet. Isäni ja Andreas Aatamin poika olivat ruumiinrakenteeltaan suunnilleen samankokoisia. Valokuvasta päätellen teillä (L.A.Gildi) on paljon yhteistä (isänne) Andreas Aataminpojan kanssa. Kävin ensi kertaa kotiseudullani Suuressa Lankiojan kylässä vuonna 1960. Istuin entisen kotini paikalla, jossa olin syntynyt. Join pullollisen olutta, muistelin lapsuuttani sekä myös niitä, jotka riistivät minulta kotiseutuni. Petro-Slavjankassa kävin syksyllä vuonna 1995. Meidän talomme paikka oli tyhjänä. Naapurimme kertoivat, että vuonna 1942 tapahtuneen karkotuksemme jälkeen sotilaat olivat purkaneet talomme polttopuiksi.

Olen nykyään eläkeläinen ja asun Omskissa. Olen kasvattanut kolme lasta, kaksi tytärtä ja pojan, minulla on lapsenlapsiakin. Jatkan kuitenkin työntekoa, sillä nykymenon mukaan täytyy työskennellä niin kauan kuin jalat kantavat ja pidetään töissä. Minulla oli kyllä ajatus muuttaa kotiseudulle, mutta se olisi ollut helpommin toteutettavissa, jos talomme olisi säilynyt. Uuden talon rakentaminen ja etenkin asunnon saaminen sieltä on täyttymätön toive. Minulla on säilynyt rakkaus kotiseutuani kohtaan ja mitä vanhemmaksi tulen sitä kipeämmin ikävöin sinne”.

I. Pajunen: "Olen tarkkaavaisesti seurannut Neuvostoliiton Korkeimman neuvoston istuntoja, erittäinkin niitä, joissa pohditaan kansalliskysymyksiä. Niissä lueteltiin kaikkia kansallisuuksia ja aivan lopussa eräs naisedustaja pyysi puheenvuoroa ja kysyi: "Miksi kukaan ei koskaan puhu venäjänsuomalaisista?"

Pyydän siis lupaa kertoa siitä, miten minä ja esivanhempani jouduimme tänne. Suomensukuiset heimot ovat vuosisatoja asuneet Nevan rannoilla. Minua ihmetyttää ja harmittaa kovin se, miksi tätä eivät tiedä Leningradin alueella asuvat ihmiset. He kyselevät: "Mistä sinä olet tänne ilmestynyt, suomalainen?"

Nyt voidaan kertoa vaikeistakin ajoista. Me suomalaiset ja venäläiset asuimme saarroksissa ilman mitään riitoja. Veljeni lähti 18-vuotiaana vapaaehtoisena rintamalle, luovutimme lehmän valtiolle ja teimme kaikkemme saarron murtamiseksi, raivasimme "elämäntien", mutta meille annettiin 24 tuntia aikaa poistua kodeistamme.

Meidät häädettiin Siperiaan. Me emme kuitenkaan lannistuneet. Alussa meitä pelättiin, mutta myöhemmin me ystävystyimme siperialaisten kanssa. Kun me lähdimme paluumatkalle, he saattoivat meitä itkien. Me työskentelimme siellä kahdessa vuorossa, mutta palkkaa saimme vain yhdestä, toinen meni puolustusrahastoon, siitä saimme vain 200 gr leipää. Vapaapäivinämme työskentelimme Leningradin hyväksi, sillä me tiesimme ja muistimme millainen Leningrad on.

Kun sota päättyi, jaettiin johtohenkilöille mitaleja voiton kunniaksi, mutta meille ei. Mitä me sota-ajan lapset saimme? Vain vahingoittuneen terveyden, ei muuta. Kun joskus matkustan voitonpäivänä Vennäin-Vuissakalle Voiton obeliskille ja minulta kysytään: "Mitä sinä sinne menet, oletko muka sotinut?"

Vastaan aina myöntävästi. Me, meidän äitimme, sisaremme ja poikamme autoimme toisiamme, eivätkä amerikkalaiset. Olen toisen rintaman sotilas, vaikkakin unohdettu. Olen ylpeä siitä elämäni loppuun asti. Samoin myös omasta kansastani, joka ei ole mihinkään syyllistynyt, mutta tarpeeksi kärsinyt. Jos sitä ei auteta, katoaa vielä yksi kulttuuri".

Viktor Pietarin poika Tarsalainen (Saveljev): "Äitini Olga Ivanovna, os. Tarsalainen, syntyi Leningradin alueen Hatsinan (Krasnogvardeiskin) piirin Pienlopotin (Pokrovskojen) kylässä 28. joulukuuta vuonna 1914. Vuonna 1942 hänet yhdessä siskonsa Marian kanssa pakkosiirrettiin Buguruslaniin ja myöhemmin Altain alueelle, jossa hän työskenteli autonkuljettajana. Isäni Pietari palveli samaan aikaan kaukoidässä.

Sodan päätyttyä äitini yritti palata synnyinseudulleen, mutta ei saanut asumislupaa. Vanhempani siirtyivät asumaan Ukrainan Pultavan alueen Dubnan kaupunkiin, jossa viettivät lopun elämänsä. Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen äitini pyrki vielä kerran kotiseudulleen. Hän kääntyi asuntoasioissa Pietarin sota- ja työveteraanien osaston puoleen, jonka päällikkö V. K. Kljujev 6.1.1994 päivätyssä kirjeessään tiedotti, että Venäjän Federaation hallitus vasta valmistelee asetusta asuntojen myöntämisestä poliittisista rankaisutoimenpiteistä kärsineille henkilöille. Näin ollen vanhempieni viimeinen toive kuolla synnyinseudullaan jäi toteutumatta.

Isoisäni äitini puolelta oli varakas talonpoika ja oli leimattu kulakiksi. Isoisäni isäni puolelta joutui rankaisutoimenpiteiden kohteeksi. Isääni kasvatti setä, koska hänen äitinsä kuoli pian miehensä jälkeen.

Vanhempieni elämä oli hyvin raskasta. Elämänsä loppuun asti he ikävöivät synnyinseudulleen. Minun hyväkseni he yrittivät tehdä kaikkensa, josta olen heille syvästi kiitollinen. Kaikista vaikeuksista huolimatta he halusivat antaa minulle akateemisen sivistyksen. Olen päättänyt pedagogisen korkeakoulun ja väitellyt filosofian kandidaatiksi, saanut dosentin oikeudet ja työskennellyt Ukrainan korkeakouluissa. Vuonna 1997 minut irtisanottiin Lvovin Ivan Frankolle -nimetyn yliopiston filosofian oppituolilta. Erottamiseeni vaikutti todennäköisesti kansallisuuteni, sillä ukrainan kieltä minä puhun sujuvasti.

Lvovin kaupungissa asuu muutama suomalainen perhe. Kaikki tuntemani suomalaiset ovat työttöminä. Tilanne on melko toivoton. Vuonna 1993 minut kastoi Arvo Survo Pietarin Pyhän Marian kirkossa. Olen nykyään Lvovin kaupungin evankelis-luterilaisen neuvoston jäsen sekä lasten ja nuorten pyhäkoulun opettaja. Seurakunnan jäsenet ovat pääasiallisesti etnisiä saksalaisia, mutta siellä käy kaksi suomalaistakin. Saamme apua Saksasta, mikä auttaa pysymään hengissä.

Olisi mielenkiintoista tietää, onko olemassa painettua venäjänkielistä Inkerin historiaa? Eihän kansa ilman omaa historiaa ole enää kansa. Lähettäkää minulle Lvoviin aineistoa Inkerinmaan historiasta, jos se on mahdollista. Minulla on vielä yksi, ehkä naiivi kysymys. Miksi Suomi ei osoita asianmukaista huolenpitoa etnisiä suomalaisia kohtaan kuten tekee esimerkiksi Saksa etnisiä saksalaisia kohtaan entisessä Neuvostoliitossa?”

A. Kapanen: ”Synnyin vuonna 1912 Savonkylässä, joka kuului Skuoritsan seurakuntaan. Ympäristössä oli vain suomalaisia kyliä, joissa asui

pääsääntöisesti tietynnimisiä perheitä: Peussa, Laitinen, Tervo, Kemppi, Pitkä, Savolainen jne. Suurin osa suomalaisperheistä oli isoja. Äitini perheessä oli esimerkiksi 10 lasta. Aikuisiksi heistä kasvoi kuitenkin vain osa, sillä kuolleisuus oli korkea.

Äitini perhe lukeutui varakkaisiin talouksiin. Maata oli 15 ha, lehmiä 5, hevosia 2, oli myös lampaita ja kanoja. Kasvatettiin ruista, vehnää, kauraa, perunaa. Pelloilla raadettiin aamusta iltaan ja kaikki tehtiin omin voimin, ainoastaan heinäaikana otettiin avuksi kaksi tai kolme henkilöä. Viljat puitiin omassa riihessä.

Kylässä oli sekä varakkaita että köyhiä talouksia, kaikki riippui ihmisestä itsestään. Jos isäntä perheineen teki ahkerasti työtä, oli hänen taloutensakin vankka. Suomalaisperheet kuuluivat keskivarakkaisiin ja suomalaiset olivat aina olleet ahkeria työssään.

Talvella oli vähemmän ulkotöitä. Silloin kudottiin kankaita, ommeltiin, neulottiin, varattiin polttopuita. Valmistettiin rahkaa ja hapankermaa, joita kerran viikossa vietiin Pietariin myytäväksi. Kylästä lähti samanaikaisesti useita hevoskuormia. Matkustaminen yksitellen oli vaarallista, sillä tie kulki metsän läpi, jossa ryövärit odottivat kauppareissultaan palaavia talonpoikia rahoineen. Sattui sellaisiakin tapauksia, ettei ainoastaan ryövätty, vaan myös surmattiin. Matkaan lähdettiin illalla, varhain aamulla oltiin jo kaupungissa ja tavaratynnyrit luovutettiin suoraan kauppaan. Saaduilla rahoilla ostettiin tavaraa kotiin vietäväksi.

Koulussa käytiin vain talvella ja keväällä, kesällä ja syksyllä tehtiin töitä. Koulut olivat 4-luokkaisia, mutta harvat päättivät neljä luokkaa, suurin osa kävi koulua pari talvea, oppi jotenkuten kirjoittamaan, lukemaan ja laskemaan. Mutta oli sellaisiakin oppilaita, jotka päättivät koulun ja lähtivät jatko-oppiin Pietariin. Pääsääntöisesti jäätiin kuitenkin asumaan maalle omaan kylään. Sunnuntaisin käytiin jalan kirkossa, johon oli matkaa 10 km.

Häitä vietettiin iloisesti ja äänekkäästi. Nuoret pyrkivät tavallisesti asumaan erillään vanhemmistaan. Useimmiten rakennettiin talo vanhempien talon viereen seinä seinää vasten. Tästä syystä tulipalot olivat erittäin vaarallisia, joskus saattoivat palaa kokonaiset kylätkin.

Meidän oli 1930-luvulla luovutettava kolhoosiin 4 lehmää, 2 hevosta, siemenperunoita, ruista, vehnää, kauraa. Pakolliset luovutusnormit määriteltiin myös maidolle, kananmunille, lampaanvillalle. Kolhoosin pelloilla työskenneltiin aamunkoitosta auringonlaskuun, samoin navetoissa ja muiden eläinten parissa, mutta työstä ei maksettu mitään,

merkittiin vain tyhjänpäiväisiä työpäiviä. Pelastuksena oli ainoastaan pieni yksityinen maapalsta.

Sitten alkoivat kulakkien kyyditykset. Kokonaisia perheitä lähetettiin maan pohjoisosiin ja Siperiaan. Äitimme perhe pelastui vain siksi, että heillä oli paljon lapsia ja perheen isä oli menehtynyt kansalaissodan aikana. Kirkkoja suljettiin. Skuoritsan kirkon pastori piileskeli Leningradissa, mutta hänet löydettiin eikä hänestä sen jälkeen ole kuultu mitään.

Vuonna 1941 alkoi sota. Saksalaiset saapuivat kyläämme saman vuoden lokakuussa. He kulkivat talosta taloon keräilemässä kananmunia, voita ja lihaa. Vuonna 1943 saksalaiset kuljettivat kaikki inkerinsuomalaiset Viron kautta Suomeen. Suomessa työskenneltiin maataloudessa, lypsettiin lehmiä ja tehtiin peltotöitä. Sodan päätyttyä suurin osa inkerinsuomalaisista palasi Venäjälle, mutta kotiseudulle he pääsivät palamaan vasta vuonna 1956.

Inkerinsuomalaisten kohtalo oli raskas. Heidän osakseen tuli rankaisutoimenpiteitä, raskasta työtä ja sosiaalista epäoikeudenmukaisuutta. Mutta kansa on nyt toipumassa ja ponnistelee Inkerin elpymisen puolesta".

Hilma Matin tytär Papinen (Krašenina): "6. päivä kesäkuuta 1941 oli elämäni ensimmäinen työpäivä. Sinä päivänä minut hyväksyttiin töihin "Punainen koitto" -tehtaalle. Ehdin olla töissä vain puoli kuukautta, kun alkoi sota. Kesäkuun 30. päivänä otettiin käyttöön uusi 11-tunnin pituinen työpäivä. Minä asuin Järvihovissa ja ehtiäkseni klo 8:ksi töihin lähdin kotoa klo 6. Matkaan kului molempiin suuntiin yhteensä 4 tuntia. Kestin nämä vaikeudet. Mutta tieto siitä, että minut pakkosiirretään suomalaisen kansallisuuteni vuoksi, oli järkytys. En voinut pidättää mielipahaani, itkin ja pyysin jättämään töihin. Minua puolusti osaston päällikkö Brylev. Ei huomioitu sitäkään, että veljeni Eino soti Leningradin rintamalla. Hän kaatui myöhemmin. Mikään ei auttanut. Karkotusmääräys oli ankara. Yhtäkään suomalaista ei saanut jäädä kaupunkiin. 17. maaliskuuta oli murheen päivä, muistan sen kuolemaani asti. Asun vieläkin Siperiassa ja ikävöin synnyinseutuani Leningradia. Oma maa mansikka, muu maa mustikka."

Anna Mikon tytär Tikka: "Minun isoisäni Ivan Mikaelin poika Tikka, syntynyt 1872, suomalainen, asui Leningradin alueen Parkalan piirin Hittolan kylässä. Hänellä oli 0,25 hehtaarin suuruinen maapalsta, jolle

vuonna 1929 rakennettiin uusi talo. 28. maaliskuuta 1942 isoisäni karkotettiin suomalaisväestön evakuoinnin yhteydessä. Isoisäni ei palannut tästä erikoisevakuoinnista eikä hänen myöhemmästä kohtalostaan ole tietoa.

Isäni Mikael Ivanin poika Tikka syntyi v. 1897 Suomessa. Ennen avioitumistaan vuonna 1917 hän asui vanhempiensa kanssa Hittolan kylässä ja vuosina 1917–21 asui perheensä kanssa Koivukylässä. Vuonna 1921 hän muutti Pietariin, jossa asui Englantilaisella kadulla talossa N 30 ja työskenteli tehtaalla.

1930-luvun lopulla isäni ja hänen vanhempi veljensä joutuivat rankaisutoimenpiteiden kohteeksi kansallisin perustein ja heidät erotettiin töistä.

Vuoden 1941 joulukuusta 1942 huhtikuuhun kuolivat Leningradissa kaikki minun lähisukulaiseni: isäni Mikael Ivanin poika Tikka kuoli 9. joulukuuta 1941, veljeni I. M. Tikka 19. tammikuuta 1942, sisareni E. M. Tikka kuoli 12. maaliskuuta1942, äitini E. J. Tikka kuoli 24. huhtikuuta 1942.

Minä Anna Mikaelin tytär Fedorova (Tikka), suomalainen, synnyin Leningradissa 24. lokakuuta v.1928. Sukulaisteni kuoleman jälkeen minut sijoitettiin lastenkotiin N1 diagnoosilla ”aliravitsemuksen 3. aste”.

Ammattiopiston päättämisen jälkeen vuoden 1945 lokakuussa minut lähetettiin töihin rakennuskonetehtaalle sorvaajana. Minut erotettiin tehtaalta 16. heinäkuuta 1947 ”häädön vuoksi Leningradista miliisin määräyksen mukaisesti”. Passiini leimattiin passisääntöjen pykälä 38. Tiedusteluuni miliisiltä Leningradista häädön syystä minulle ei vastattu, mutta sanottiin, että jos en lähde kaupungista itse, niin minut ”karkotetaan kauas”. Minä muutin Kalininin kaupunkiin, jossa työskentelin tehtaalla”.

V. Susi: ”Sinä kesänä minä täytin 15 vuotta. Me asuimme mainiossa Riian kaupungissa. Me nimitimme sitä pikku Pariisiksi, vaikka meillä ei ollut minkäänlaista käsitystä itse Pariisista eikä Varsovasta, Prahasta tai Budapestistakaan. Televisioon ilmestyi Elokuvamatkailijoiden klubin juontaja Kapler, joka kertoi monista mielenkiintoisista asioista, mutta ei mitään omasta kohtalostaan stalinistisessa vankileirien saaristossa.

Kirjailija Ehrenburgin osuvasti nimeämä rautaesirippu oli tarkoitettu eristämään meidät tiiviisti länsimaiden turmiolliselta vaikutukselta. Mutta Riika oli satamakaupunki ja kahviloiden vahtimestarit myivät jo

salaa purukumia ja savukkeita, merimiehet toivat ulkomaanmatkoiltaan farkkuja ja kaikki rakastuivat Beatlesiin. Tämä rakkaus säilyi suuremmalla osalla sukupolveani koko elämän ajan. Vanhaan kaupunkiin ilmestyivät ensimmäiset hipit: pitkätukkaiset, repaleiset ja huolettomat. Miliisit pidättelivät heitä, ajelivat heidän tukkansa ja potkaisivat takaisin kadulle.

Me asuimme äitini kanssa kahden. Isääni minä en koskaan nähnyt, enkä nytkään harmaapäänä vielä tiedä, miten lapset suhtautuvat isäänsä, tai mitä he tuntevat istuessaan isänsä polvilla. Minä rakastin istua äitini kanssa lähekkäin, halata häntä ja kuunnella hänen kertomuksiaan lapsuudesta, sodasta ja Siperiasta.

Äitini syntyi vuonna 1914 Leningradin alueen Pavlovskin piirin pienessä kylässä. Sodan alkaessa hän oli jo naimisissa ja kahden lapsen äiti. Hän asui Leningradissa, jäi kaupungin saartorenkaaseen, näki nälkää, koki lastensa kuoleman ja sitten kaikkien inkerinsuomalaisten yhteisen kohtalon – Siperian. Äitini oli hyvin ilomielinen ja haltioitunut ihminen. Elämänsä loppuun asti hän muisteli lämmöllä siperialaisia ihmisiä, ihaili Hrushtshovia ja uskoi vilpittömästi, että 20 vuoden kuluttua koittaa kommunismi, kuten Hrushtshov oli neuvostokansalaisille luvannut. Suomea hän ei minulle opettanut, joskus vain kuiskasi: "Me olemme tshuhnoja".

Hän kertoi omia surullisen koskettavia tarinoitaan. Olin valmis kuuntelemaan niitä tuntikaupalla huomaamatta suolaisia kyyneleitäni.

Eräänä päivänä Riikaan saapui suomalainen sotalaiva. Se seisoi lipuin koristeltuna ja säihkyvänä rantakadun laiturissa. Uutinen siitä levisi nopeasti ympäri kaupunkia. Muistan miten äitini sormet alkoivat väristä merkkinä hänen hermostuneisuudestaan. Hän istui sängyn laidalle ja puhkesi itkuun.

Suomalaisia merimiehiä ei kaupungille päästetty. He seisoivat valkeissa puvuissaan laivan kannella, tervehtivät iloisesti uteliaita katselijoita, nauroivat ja huusivat jotain.

– Mitä he huutavat? – tuuppasin minä äitiäni.

– He toivottavat meille onnea.

– Mennään lähemmäksi. Puhele heidän kanssaan!

Äitini aivan säikähti ja loittoni minusta.

– Mitä sinä puhut, tiedätkö mitä siitä saattaa seurata?

– Älä pelkää, mennään! Näetkö, he heittelevät savukkeita.

– Ei, ei poikaseni! Me emme kaipaa ikävyyksiä! Parasta on poistua. Mennään, mennään pois!

Hän tarttui hihaani ja veti minua kiireesti poispäin. Kuuma kesäpäivä läheni iltaa. Kadut olivat täynnä ihmisiä. Äitini puristi päätäni ja kuiskasi:

– Me olemme tshuhnoja, ymmärrätkö? Meille se ei ole sallittua!”

V. Jestafjev: ”Vuoden 1999 maaliskuussa tuli kuluneeksi 57 vuotta siitä kun Leningradin rintaman sotaneuvosto hyväksyi 9. maaliskuuta 1942 päivätyn päätöksen N 00713 inkerinsuomalaisen väestön siirtämisestä Jakutiaan, Krasnojarskin aluepiiriin ja Irkutskin alueelle. Venäjän koillisalueille pakkosiirrettiin 3 500 suomalaista perhettä.

Nämä karkotusvuodet olivat murheellisia ja traagisia. Kymmeniä tuhansia suomalaisia kuoli kylmään, nälkään ja sairauksiin. Inkerinsuomalaisia auttoi näinä vaikeina aikoina pysymään hengissä heidän synnynnäinen ahkeruutensa, kyky kestää arvokkaasti millaisia vastoinkäymisiä hyvänsä sekä paikallisen väestön apu ja tuki. Joskus inkerinsuomalaisia jätettiin autiolle rannalle ja siellä oli yritettävä selvitä omin voimin”.

Sisarukset Aina Pietarin tytär Devizorova ja Lydia Pietarin tytär Belyh muistelivat: ”Kun meidät tuotiin pakkosiirtolaisina Žiganskin piirin Natara nimiseen paikkaan, oli vuoden 1942 kesäkuu. Seutu oli täysin asumatonta. Me saimme luvan lämmitellä ja nukkua proomulla, mutta sitten proomu poistettiin. Emme unohda koskaan, miten sinä kohtalokkaana hetkenä meitä kaikkia auttoi jakuuttilainen nainen, joka nähtävästi itsekin oli pakkosiirtolainen ja saapunut yhdessä meidän kanssamme. Hän opetti suomalaisia rakentamaan riu'uista, oksista ja oljista risumajoja. Paikalliset metsästäjät lainasivat kirveitään ja auttoivat asumusten kunnostamisessa. Asumukset olivat yksinkertaisia, mutta niistä saimme suojaa sateelta ja tuulelta. Näin asuttiin pitkälle syksyyn asti”.

Katariina Pietarin tytär Uvarova, os. Jaatinen oli 20-vuotias, kun hänet ja hänen omaisensa lähetettiin Leningradin alueen Vsevoložskin piirin Haapojan kylästä maan pohjoisosiin. K. Uvarova muisteli:

”Matka Jakuuttiaan oli pitkä ja raskas. Me kärsimme nälkää. Mummoni ja isäni veli eivät kestäneet sitä matkaa ja kuolivat. Meidät tuotiin Bulunaan, jossa inkerinsuomalaisista erikoissiirtolaisista muodostettiin heti kaksi kalastusprikaatia. Minun prikaatini suuntasi Hohotšuun, siellä me kalastimme pakkasiin asti. Perhe asui puuparakissa Bulunassa, jossa asui myös saksalaisperheitä. Kun saavuin kalastuskauden jälkeen omaisteni luokse, kuulin kauhean uutisen: isäni oli kuollut nälkään”.

Sitten "valkosuomalaiset", kuten heitä alussa nimitettiin, aloittivat jäänalaisen kalastuksen. Kun tuli kunnon jakuuttialaisten pakkasten aika, suomalaisia alkoi kuolla paljon enemmän. Niille, jotka olivat töissä, annettiin poronnahkaisia asusteita, mutta ne, jotka eivät töissä käyneet, olivat vanhoja, sairaita tai kevyemmissä töissä, eivät saaneet mitään. Uvarova muisteli: "Luulen, että sukulaisiani onnisti, kun minä työskentelin ja he asuivat suhteellisen lämpimässä huoneessa. Mutta kohtalo ei meitä kuitenkaan armahtanut. Pian kuolivat nuorempi veljeni Ilmari, isoisäni, isoisäni sisar, äitini veljen vaimo ja tytär. Hyvin useat meidän perheestämme kuolivat sinä raskaana vuonna Bulunassa".

Helmi-Mirjami Uimonen: "Synnyin vuonna 1924 Nevan rannalla Tuprovan kylässä. Perheeseemme kuului 7 henkeä. Minun lisäksi oli kaksi veljeä ja vanhempi siskoni tyttärensä kanssa sekä vanhempamme. Asuimme isossa talossa, jonka isämme oli itse rakentanut.

Kun alkoi sota ja rintama lähestyi, oli pakko paeta metsään. Syyskuussa joen toisella rannalla jo olivat saksalaiset. Pommitukset ja ammuskelu jatkuivat taukoamattomina. Pääsimme Aron kylään. Isä sai halvauskohtauksen ja hän kuoli 58-vuotiaana tammikuussa vuonna 1942. Me muut elimme nälässä. Nuoremmat veljemme tuskin jaksoivat liikkua. Minä työskentelin lentokentällä, josta sain yhden aterian päivässä.

Meidät suomalaiset kuljetettiin 27. maaliskuuta Laatokan yli ja lähetettiin Siperiaan. Se kauhea matka kesti melkein kaksi kuukautta. Matkalla kuoli äitipuoleni ja sisareni Alinan tytär. Veljemme Eino ja Viljami vietiin onneksi sairaalaan. Toukokuussa vain me sisareni Alinan kanssa saavuimme Krasnojarskiin. Täältä meidät lähetettiin proomulla Igarkaan, joka oli meidän erikoissiirtolaisten lopullinen sijoituspaikka. Me nuoret 17–18 -vuotiaat suomalaiset, saksalaiset, latvialaiset ja liettualaiset tytöt työskentelimme metsätöissä. Tehtävänämme oli varata päivittäin 4 kuutiota puutavaraa, josta saimme leipäannoksen.

Kun rauhanaika koitti, aloimme pyrkiä kotiseudulle, mutta meitä ei sinne päästetty. Vasta sen jälkeen, kun olin mennyt naimisiin venäläisen kanssa, sain luvan muuttaa Krasnojarskin alueen eteläosaan.

Matkustimme kotiseudullemme melkein vuosittain, kunnostimme hautoja, itkimme entisen kotimme paikalla, lepäsimme kolmen pihakoivun varjossa, jotka olivat siellä vielä säilyneet. Nykyään se ei ole enää mahdollista, sillä rahat eivät siihen riitä, vaikka koti-ikävä säilyykin elämän loppuun asti".

A. A. Prohorova: ”Olen syntynyt Leningradin alueen Lomonosovon piirin Penikkalan kylässä. Asun nykyään Jakutiassa, johon meidän perheemme oli vuonna 1942 karkotettu erikoissiirtolaisiksi suomalaisen kansallisuutemme perusteella.

Vuonna 1941, sodan alussa, kylämme jäi eristetylle Rampovan (Oranienbaumin) puolustusalueelle. Perheemme aikuiset sekä nuoret jäsenet osallistuivat puolustuslaitteiden rakentamiseen. Jouduimme moneen otteeseen saksalaisten tulituksen ja pommituksen kohteeksi. Maaliskuussa vuonna 1942 koko meidän perheemme pakkosiirrettiin epäluotettavina suomalaisen kansallisuuden tähden. Meiltä jäi Penikkalaan koko omaisuutemme: talo, kotieläimet, kasvimaa. Matkavalmisteluihin annettiin aikaa 24 tuntia ja mukaan sai ottaa vain vaatetusta ja asiakirjoja.

Isäni Aleksei Prohorov oli rautatieläinen. Hän sairastui ja kuoli matkalla. Hänen ruumiinsa, kuten monien muidenkin, jätettiin haudattavaksi tuntemattomalle Siperian asemalle. Monet sukulaiset äitini puolelta joutuivat Irkutskin alueelle, mutta meidät kolme sisarusta Anna, Mikael, minä sekä äitimme tuotiin Jakutiaan Hangalasskin alueelle.

Elinolosuhteet erikoissiirtoalueilla ovat yleisesti tunnettuja. Erikoissiirtolaisia käytettiin pääsääntöisesti fyysisesti raskaissa töissä teollisuudessa ja rakennusalalla, joiden tuotantotaso oli siihen aikaan alkeellista. Erikoissiirtolaiset olivat monessa suhteessa rinnastettuja poliittisiin siirtolaisiin ja sotavankeihin. Mutta erikoissiirtolaiset työskentelivät tunnollisesti, joskus jopa uhrautuvasti.

Äitimme Maria Andreaksen tytär Prohorova oli tavallinen suomalainen talonpoikaisnainen eikä ollut siinä suhteessa poikkeus. Sota-aikana äitimme ylläpiti perhettämme työskentelemällä sekatyöläisenä ja kotiapulaisena. Hän haaveili elämänsä loppuun asti paluusta synnyinseudulleen, piti yhteyttä useisiin kohtalotovereihinsa, mutta hänet on haudattu kaukana kotiseudultaan.

Sodanjälkeisinä vuosina perheemme vanhemmat lapset työskentelivät tiilitehtaalla. Myöhemmin minä ja sisareni opiskelimme kirjanpitäjiksi ja työskentelimme siinä tehtävässä eläkeikäämme asti. Veljestämme Mikaelista tuli meteorologian alan teknikko, hän työskenteli useita vuosia taigan erämaa-asemalla, myöhemmin hän oli autonkuljettajana maantien rakennustyömaalla. Nykyään hän on eläkeläinen ja asuu Jakutiassa. Sisareni Anna oli naimisissa liettualaisen erikoissiirtolaisen kanssa. Miehensä kuoleman jälkeen hän toteutti toiveensa ja muutti vuonna 1979 poikansa kanssa Rampovan (Lomonosovon) kaupunkiin.

Me miehemme kanssa, joka on myös erikoissiirtolainen Leningradin alueen Kolpinan kaupungista, aloitimme työelämämme Jakutiassa ja myöhemmin jo perheellisinä päätimme jäädä tänne. Miehestäni tuli tunnettu ja arvostettu autoasentaja. Eläkeiästään huolimatta hän jatkaa työtään. Meillä on kolme lasta, jotka ovat jo opintonsa päättäneet ja heistä on tullut melko hyviä alansa asiantuntijoita. Vuodesta 1995 olemme Venäjän lain mukaan kaikki rehabilitoituja. Lapsemme, jotka ovat syntyneet erikoissiirtolaisuuden olosuhteissa, on myös todettu kärsineen poliittisista vainoista.

Viime vuosien taloudellisen laskusuhdanteen vallitessa täällä Keski-Jakutiassa lopettavat toinen toisensa jälkeen toimintansa teollisuus- ja rakennusalan yritykset. Näin ollen useat näiden alojen työläiset menettävät toimeentulonsa mahdollisuudet pohjoisissa oloissa ja muuttavat pois. Tällainen suuntaus on valitettavasti voimistumassa. Se koskettaa meidänkin perhettämme. Nykyään meidän, erikoissiirtolaisten, on pakko uudelleen pohtia elinehtojamme ja huolehtia lastemme sekä lastenlastemme kohtalosta. Uudet elinolosuhteet pakottavat ajattelemaan paluuta kotiseudulle. Siksi uutinen pientalojen rakentamisesta Suomen avustuksella poliittisista vainoista kärsineille Venäjän kansalaisille ilahdutti meitä ja antoi toivoa".

E. V. Atakova: "Meidät pakkosiirrettiin Toksovasta 26. maaliskuuta vuonna 1942. Meille ei esitetty minkäänlaisia asiakirjoja tai valtiovallan päätöksiä meidän syyllisyydestämme eikä selitetty, mikä oli meidän rikkomuksemme. Meidät vietiin žiharevon asemalle ja sieltä Laatokan yli. Saksalaisten lentokoneet pommittivat voimakkaasti autoja. Kuinka monta autoa vajosi järven syvyyteen, sitä ei tiedä kukaan, mutta meidän onnistui päästä yli.

Maalla meidät lastattiin kylmiin härkävaunuihin ja matka tuntemattomaan alkoi. Sisäasiain kansankomissariaatin edustaja ilmoitti vain, että me kaikki olemme erikoissiirtolaisia eikä meillä ole minkäänlaisia oikeuksia. Olimme olleet saartorenkaassa, mutta matkallakaan ei ollut helpompaa. Alkoivat uudet tuskat. Sisäasiain kansankomissariaatin edustajat kohtelivat meitä epäinhimillisesti, sillä me olimme heidän mielestään "kansanvihollisia". Meitä syötettiin harvoin. Minä matkustin isäni, äitini, sisareni, veljeni ja pienten lasteni kanssa.

Meidät kuljetettiin koko maan halki Zima -nimiselle asemalle Irkutskin alueelle. Täällä me asuimme kuukauden ajan, vaihdoimme kaiken minkä omistimme ruokatarpeisiin. Pieni tyttäreni kuoli junassa, hänen

ruumiinsa jätettiin Mariinskin asemalle. Kuinka paljon kuolleita vanhuksia ja lapsia vaunuista poistettiin, oli mahdotonta laskea, sillä ruumiita oli kaikkialla. Meitä kuljetettiin edelleen Angarskiin ja Leenalle asti. Ihmisiä jäätyi avonaisissa kuorma-autoissa.

Viimein meidät siirrettiin proomulle ja kuljetettiin kalastamaan Trofimovskin saarelle. Sinne kerättiin ihmisiä eri kansallisuuksista, mutta suurin osa oli suomalaisia. Ensimmäisenä talvena kuoli hyvin paljon ihmisiä kylmyyteen. Koko minun perheeni jäi ikuisiksi ajoiksi Jakutiaan. Eloonjääneet tulevat aina olemaan kiitollisia jakuutialaiselle kansalle heidän avustaan meitä erikoissiirtolaisia kohtaan. He eivät pitäneet meitä "kansanvihollisina". Minä työskentelin Jakutiassa 35 vuotta, sain useita kiitoskirjeitä ja kunniamerkkejä. Toksovaan jäi meidän talomme, mutta olemme voimattomia saamaan edes rahallista kompensaatiota, sillä valtiovalta ja oikeuslaitos eivät myönnä meidän oikeuttamme siihen."

V. A. Ikatti (Sinjukova): "Minä synnyin vuonna 1926 Leningradin alueen Rampovan (Lomonosovon) piirin Korkun kylässä. Minut yhdessä vanhempieni kanssa pakkosiirrettiin 25. maaliskuuta vuonna 1942 Siperiaan. Vanhempani kuolivat matkalla. Olin 15-vuotias tyttö ja orpona minut poistettiin junasta Hramdovkassa, samalla kun muita suomalaisia lähdettiin kuljettamaan Angarajokea pitkin. En suostunut menemään lastenkotiin ja aloin työskennellä sovhoosissa. Minut lähetettiin Lenin-nimiseen sovhoosiin, joka oli 4 km päässä Svirskin kaupungista.

Vuoden 1943 maaliskuusta vuoden 1946 elokuuhun työskentelin Itä-Siperian energiatehtaalla N 389. Sitten otin lopputilin ja matkustin kotiseudulleni Leningradiin. En kuitenkaan saanut asumislupaa, vaan minut pakotettiin poistumaan kaupungista 24 tunnin sisällä. Lähdin Eestiin, jossa sain töitä Udeva sovhoosista.

Vuonna 1949 miliisi keräsi kaikki suomalaiset sovhoosin konttoriin, yliviivasi asumisluvat ja leimasi passeihin pykälän 38. Minä kysyin, mistä johtuu tällainen epäsuosio. Tähän minulle vastattiin: "Siitä, että olet suomalainen".

Eestin ministeriöstä selitettiin myöhemmin: "Rankaisutoimenpiteet olivat salaisia, ne toimitettiin Neuvostoliiton Korkeimman neuvoston puhemiehistön 2. kesäkuuta vuonna 1949 päivätyn asetuksen perusteella".

Nykyään asun Itä-Karjalassa. Mieheni on toisen maailmansodan veteraani. Minä olin Leningradin saarrossa ja olin joutunut rankaisutoimenpiteiden kohteeksi, nyt olen jo rehabilitoitu. Me molemmat olemme toisen asteen invalideja."

Vladimir Rautanen lähetettiin äitinsä ja sisarensa kanssa saarretusta Leningradista Siperiaan 2 -vuotiaana. Heidän asuinpaikakseen määrättiin Trofimovskin saari Tiksin lähettyvillä. Siellä ei ollut minkäänlaisia asuntoja, pakkosiirretyt asuivat kiireellisesti kyhätyissä teltoissa.

Vladimir Rautasen ensimmäiset muistot liittyvät siihen, kun naiset toivat hänelle salaa leipomosta leipäpaloja, sillä virallisella ruoka-annoksella ei pysynyt hengissä. Pakkosiirrettyjä auttoivat myös paikalliset kalastajat.

Heikkokuntoiset nälkiintyneet naiset pyydystivät jääkylmässä vedessä kalaa rintaman tarpeisiin. Jos huomattiin jonkun ottaneen vaikkapa yhden kalan itselleen tai lapsilleen, sai tekoon syyllistynyt heti 5 vuoden pakkotyöleirituomion. Nuoret pojat onnistuivat kuitenkin salamaan osan saaliistaan ja ruokkimaan perhettään.

Kun joku naisista pääsi kalastushommista kevyempään työhön, esimerkiksi lasten päiväkotiin tai leipomoon, se ei kuitenkaan tarkoittanut sitä, että pahin olisi hänen kohdallaan ohi. Pienimmästäkin rikkomuksesta tai yhdestä sanasta hänet voitiin palauttaa entiseen työhön. Vuosi tällaista ylivoimaista työtä johti tavallisesti kuolemaan. Epäinhimillisiin oloihin tuomitut ihmiset eivät kuitenkaan menettäneet itsehillintäänsä.

Vladimir Rautanen muisteli, että muutamat kotiseudultaan karkotetut liettualaisnuoret päättivät paeta Alaskaan. He varasivat ruokatarpeita ja jopa aseita. Mutta he eivät pitkälle päässeet, sillä joku kavalsi heidät. Pojat tavoitettiin matkalla ja teloitettiin paikan päällä.

Vasta vuonna 1952 Rautasen perhe pääsi muuttamaan Jakutskiin. Täälläkin hän joutui salamaan sen, että hän ja hänen sukulaisensa olivat pakkosiirrettyjä ja ns. "kansanvihollisia". Mutta valvonta-alalla se kyllä tiedettiin. Päättäessään 7-luokkaisen koulun Vladimir Rautaselle ehdotettiin siirtymistä työelämään, jatko-opinnot saivat toistaiseksi odottaa. Myöhemmässäkin vaiheessa hänen elämäänsä seurattiin tarkkaan. Asevelvollisuuden jälkeen Vladimir Rautanen onnistui kuitenkin jatkamaan opintojaan.

Ollessaan läpikulkumatkalla Tiksissä Vladimir Rautanen päätti pystyttää Trofimovskin saarelle vaikkapa yksinkertaisen puuristin muistoksi siellä menehtyneille sukulaisilleen ja ystävilleen. Mutta siinä vaiheessa oli jo koko Trofimovskin saari huuhtoutunut mereen.

Anna Artjomova oli sodan alkaessa 16-vuotias ja asui perheensä kanssa Leningradin lähettyvillä. Kun kaupunki joutui saarroksiin, hän meni töihin kolhoosiin. Siihen aikaan kaikki näkivät nälkää, nekin ihmiset,

joilla oli ruokatavarakortit. Kaikkein vaikeimpina aikoina käytiin metsässä, kaadettiin mäntyjä ja nyljettiin sirpillä puunrungosta kuoria, sidottiin ne kimpuiksi, kuivatettiin, jauhettiin ja siitä paistettiin karvasta pettuleipää.

Elämä oli pelottavaa. Yöllä nukkuessa kuului konekivääriammuntaa, pommien räjähdyksiä, kuulien vinkumista. Kaikki pakenivat omatekoisiin pommisuojiin, mutta Anna pysyi sisarensa kanssa kotona. Eräänä päivänä sisaren ollessa kaivomatkalla konekiväärisarja lävisti hänen molemmat ämpärinsä. Tyttö jäi eloon vain ihmeen kautta.

25. maaliskuuta vuonna 1942 Anna ja koko hänen perheensä siirrettiin Leningradin saartorenkaasta "elämäntietä" Laatokan yli. Heille vakuutettiin, että kyseessä on lyhytaikainen vain 5 päivän evakkomatka. He ottivat mukaansa ainoastaan kaikkein tarpeellisimman ja lukitsivat kotinsa oven. Mutta matkasta tulikin elinikäinen.

Aluksi heidät kuljetettiin junalla, mutta sitä, mihin oltiin matkalla, ei kukaan kertonut. Kun saavuttiin Irkutskiin, heidät siirrettiin kuorma-autoihin ja kuljetettiin Osetrovoon, josta lähti pieni laiva Lenajokea alas Tiksiin ja sieltä edelleen Janajoelle. Heitä oli vastassa asumaton tundra ja yksi ainoa ihminen, heidän päällikkönsä. He rakensivat itselleen jurtat. Näin 18-vuotias Anna alkoi kalastaa kaukaisella pohjoisella joella rintaman tarpeisiin. Pian kului koko mukaan otettu vaatetus. Käytettiin toppatakkeja ja omatekoisia housuja.

Vuonna 1947 Anna muutti Jakutskiin, joka siihen aikaan muistutti työläisasutusta. Hän asui ilman lupaa, sillä pakkosiirretyille alettiin myöntää asumislupia vasta vuoden 1954 jälkeen. Hän työskenteli kolme vuotta rakennustyömailla. Sen jälkeen siirtyi töihin kaupungin sairaalaan, jossa työskenteli eläkeikäänsä asti.

Hiljattain Anna Artjomova kävi synnyinseudullaan, saatuaan valtiolta ilmaisen matkalipun. Ketään sukulaisista ei enää ollut elossa, synnyinseudusta oli tullut vieras. Sen jälkeen hän ei ole enää palannut Leningradiin, jossa hänellä ei ole ketään omaisia ja heidän vanha talonsakin kuuluu vieraille ihmisille.

Johan Jaakon poika Verbov: "Olen syntynyt 3. heinäkuuta vuonna 1935 Leningradin alueen Vsevoložskin piirin Sannikon (Zanevkan) kylässä. Vuoden 1942 maaliskuussa meidät äitini Anna Paavalin tytär Hämäläisen ja vuonna 1938 syntyneen veljeni Paavalin kanssa evakuoitiin kansallisin perustein Krasnojarskin aluepiiriin. Komarčagan asemalla meidät nälkäisinä ja nääntyneinä siirrettiin traktorivoimalla kuljetettavaan

rekeen ja vietiin 75 km päähän Isoon Ungutin kylään. Meidät sijoitettiin metsäteollisuuspiirin parakkeihin ja äitini komennettiin metsätöihin. Passia hänellä ei ollut. Siellä me asuimme vuoteen 1947 asti.

Vuoden 1947 toukokuun lopulla me poistuimme sieltä omin luvin. Kävelimme yöllä Komarčagan asemalle ja matkustimme sukulaistemme luo Irkutskin alueelle Megetin asemalle. Siellä asui Leskisen perhe, Johan Leskinen ja Eva Paavalin tytär sekä heidän lapsensa Anna, Maria ja Aino. Eva Paavalin tytär oli äitimme sisar. Jonkin aikaa me asuimme heidän luonaan yhtenä perheenä. Koska ilman passia töihin ei otettu, oli tultava toimeen sattumanvaraisilla työtuloilla. Vuonna 1948 äitini kuitenkin onnistui pääsemään lypsäjäksi aputalouteen ja minä rupesin paimentamaan lehmiä.

Siellä me asuimme vuoteen 1951, sen jälkeen muutimme rakenteilla olevaan Angarskin kaupunkiin. Äitini sai töitä sähköalan toimistosta ja minut otettiin sinne sähköasentajan oppilaaksi ja myöhemmin sain myös alan ammattipätevyyden. Näin työskentelin varusmiespalveluuni asti, jonka suoritin vuosina 1954–1957.

Vuonna 1963 muutin vaimoni ja poikani kanssa Kazakstaniin, jossa asuin vuoteen 1999. Kazahstanissa päätin maatalouden mekanisointiin ja sähköistämiseen erikoistuneen opiston. Työskentelin erilaisissa energia-alan johtotehtävissä ja siirryin eläkkeelle tehtaan energeetikon virasta.

Isäni Jaakko Johanneksen poika Verbov syntyi vuonna 1910 Vsevoložskin piirin Korkkinan kylässä. Äitini syntyi saman piirin Haapojan kylässä. Isäni ja äitini on haudattu Kazahstaniin, setäni ja tätini Irkutskin alueelle. He ovat löytäneet viimeisen leposijansa kylmästä Siperiasta kuten useat tuhannet muutkin maanmiehemme.

Nyt on Kazakstanistakin muutettava pois, sillä pienet asutuskeskukset ja kaupungit rappeutuvat. Tehtaat ovat pysähdyksissä ja useat teollisuuslaitokset raunioina. Sähköä ei ole ajoittain kuukausiin, vettä tulee pari kertaa päivässä, lämpöpatterit ovat talvella haaleita. Miten tällaisissa olosuhteissa voi asua? Siksi on pakko vanhuuden päivinä jättää kaikki ja muuttaa pois. Asuntoa, autotallia tai kesämökkiä on mahdotonta myydä, sillä Arkalykin kaupungin 80 tuhannesta asukkaasta on jäljelle jäänyt vain 30 tuhatta henkeä. Saksalaiset muuttavat Saksaan, venäläiset Venäjälle ja me suomalaiset myöskin Venäjälle.

Mikä onni olisikaan kuulla äidinkieltä suomea! On kai jo 50 vuotta siitä kun tuli puhuttua sitä. Lapsiani ja lastenlapsianikin haluaisin tutustuttaa suomalaiseen kulttuuriin ja opettaa heille suomen kieltä. Mutta se lienee vain toive, joka tuskin koskaan toteutuu."

Eloon jääneiden pakkosiirrettyjen henkistä aktiivisuutta eivät kauheat kohtalot ja menetykset kyenneet murtamaan. Yhtenä osoituksena siitä on vuonna 1994 Jakutskiin perustettu Suomalainen kulttuuriseura. Vuonna 1999 Jakutskissa oli 250 Leningradin saarrosta pakkosiirrettyä henkilöä.

Kun Leningradin saarron päättymisestä oli kulunut 55 vuotta, kaikki Suomalaisen kulttuuriseuran jäsenet saivat Boris Jeltsinin allekirjoittamat onnittelut. Tämä valtiovallan huomionosoitus oli asianomaisille epäilemättä miellyttävä. Suomalaisen kulttuuriseuran puheenjohtaja Ljudmila Voronova kertoi, että se oli mieleenpainuva tapahtuma. Oli onni, että ihmiset jäivät eloon sekä saarron aikana että erikoissiirtoloissa. Nämä ihmiset olivat 50 vuoden ajan työskennelleet pohjoisilla alueilla, eivätkä vieläkään voi palata historialliselle synnyinseudulleen. Sitä paitsi yksikään pakkosiirretyistä ei ole näinä kuluneina vuosikymmeninä elänyt normaalia elämää. Heidän talonsa, jotka he jättivät vuoden 1942 keväällä, kuuluvat nykyään ihmisille, jotka eivät päästä niiden oikeita omistajia edes talonsa kynnyksen yli, mutta rahaa uuden elämän aloittamiseen entisellä kotiseudullaan ei heille toistaiseksi kukaan myönnä.

Ankarana sotavuotena 1942 Neuvostoliiton hallitukselta löytyivät keinot, liikennevälineet ja Sisäasiain kansankomissariaatin vartiomiehet toimittamaan Leningradin saartorenkaaseen jääneet kymmenet tuhannet inkerinsuomalaiset erikoissiirtolaisiksi Siperian koillisosiin, Jakutiaan. Kolmasosa pakkosiirretyistä menehtyi matkalla aliravitsemukseen ja sairauksiin, minkä seurauksena suuri määrä lapsia jäi orvoiksi. Siperiaan karkotetut ovat kokeneet koko elämänsä ajan puutetta ja kärsimyksiä vain suomalaisen syntyperänsä tähden. Senaikaiset vallanpitäjät valmistivat kaikille inkerinsuomalaisille elinikäisen erikoissiirtolaisten kohtalon ja heidän lopullisena tarkoituksenaan oli tuhota inkerinsuomalaiset kansana.

Inkerinsuomalaiset, jotka olivat lapsina karkotettu erikoissiirtolaisiksi Jakutiaan, ovat nyt jo eläkeikäisiä, mutta he asuvat edelleenkin erikoissiirtoalueilla Jakutiassa, Itä- Siperiassa, pohjoisten merien rannoilla, eikä heillä ole valtiovallan kielteisen suhtautumisen vuoksi mahdollisuutta palata synnyinseuduilleen Inkeriin. Vuodesta 1954 alkaen yksikään maan hallituksista ei ole löytänyt varoja auttaakseen näitä ihmisiä palaamaan ja pääsemään uuden elämän alkuun siellä, josta heidät oli karkotettu. Tuhotusta lapsuudesta julmaan vanhuuteen – sellainen on inkerinsuomalaisten, valtiollisen kansanmurhan uhrien, elämänkaari.

Ljuda Elliläinen karkotettiin Jakutiaan 2-vuotiaana ja hänen veljensä Viktor 5-vuotiaana. Elvira Pitkänen joutui karkotukseen 5-vuotiaana, hänen sisarensa Lyyli 7-vuotiaana, Aleksanteri Tarhalainen 8-vuotiaana, Susanna Verolainen 12 -vuotiaana. Arkistotodistuksessa, jonka Hilja Brygel sai, lukee, että hänet oli yhdessä sisarensa kanssa toimitettu 8-vuotiaana karkotukseen Jakutiaan. Vuonna 1950 hän asui lastenkodissa, jolloin erikoiskomendanttiviraston työntekijä täytti häntä, 14-vuotiasta lastenkodin kasvattia, koskevan erikoissiirtolaisille tarkoitetun valvontakortin.

Anna Johanneksen tytär Anttonen. Anna muisteli sitä kaukaista sotapäivää, jolloin hän, 14-vuotias tyttö, lukitsi viimeisen kerran kotinsa oven ja piilotti talon avaimet sovittuun paikkaan uskoen luvattuun pikaiseen kotiinpaluun. Saarrossa elänyt Anna menetti lähisukulaisensa ja lähti matkaan vanhemman veljensä vaimon Katariinan ja hänen lastensa, 7-vuotiaan Juhanin ja Lempi-vauvan kanssa. Anna oli käynyt Keltossa suomalaista koulua eikä ymmärtänyt venäjää, mutta junassa suomen kielen käyttö oli kiellettyä.

Asemilla siirtolaisia syötettiin, jolloin ne nälkiintyneet ihmiset, jotka söivät koko annoksen kerrallaan, pöhöttyivät ja kuolivat. Anna ja Juhani olivat olleet katkeria Katariinalle siitä, ettei hän antanut heidän syödä mielin määrin, mutta myöhemmin Anna käsitti, että miniä olikin toiminut viisaasti. Pikku Lempi sairastui, hän olisi tarvinnut lääkärin apua, mutta sitä ei saatu. Lapsen äidin ja omaisten huolenpito ei lasta auttanut ja tyttö menehtyi.

Uupuneet ja toivonsa menettäneet ihmiset tuotiin jäälle, jonka päällä oli kasa lautoja. Asumusta rakennettiin miten pystyttiin ja se oli kaikille yhteinen. Täällä Bulunassa kuoli myös Katariina. Anna hautasi hänet, eikä kukaan muu entisistä kyläläisistä saanut lupaa poistua työpaikaltaan auttamaan häntä. Paikallinen jakuuttinainen tuli huomaavaisesti Annalle avuksi.

Alaikäiset lapset Anna ja Juhani jäivät ilman aikuisten tukea vieraaseen kolkkoon paikkaan. Heidät erotettiin toisistaan ja lähetettiin eri sisäoppilaitoksiin. Juhani ikävöi kovin äitiään ja Annaa. Siksi Anna päätti poistua oppilaitoksestaan ja ryhtyä töihin auttaakseen Juhania, joka ei pystynyt lastenkodissa pitämään puoliaan ja kärsi nälkää. Anna ei kestänyt Juhanin jatkuvia kysymyksiä: ”Milloin sinä tulet seuraavan kerran? Milloin sinä otat minut pois täältä?”

Anna pestautui lapsenhoitajaksi sillä ehdolla, että Juhani saisi asua hänen kanssaan ja otti Juhanin lastenkodista luokseen. Näin he onnistuivat säilyttämään äidinkielensäkin.

Kun tieto Stalinin kuolemasta tuli ja kansalaiset surivat johtajansa poismenoa, Annan ja Juhanin siniset silmät ilmaisivat vain vaitonaista moitetta, ei muuta. Suomalaisten luontainen hienotunteisuus ei sallinut heidän ilmaista äänekkäitä moitteita maan johtajaa kohtaan.

Työkolonnat ja niihin joutuneiden kohtaloita

Ennen toista maailmansotaa kutsuntaikäiset inkerinsuomalaiset miehet palvelivat Puna-armeijassa tai Punalaivastossa, kuten myös toisen maailmansodan alussa armeijaan otetut henkilöt. Toisen maailmansodan aikana, 3. huhtikuuta 1942 Puna-armeijan kansankomissariaatti julkaisi päiväkäskyn N1526 *"Suomalaista kansallisuutta olevien sotilaiden poistamisesta kenttäarmeijasta ja heidän siirtämisestään Sisäasiain kansankomissariaatin työyksikköihin"*.

Sitä seurasi Valtiollisen Puolustuskomitean 14.10.1942 päivätty Stalinin allekirjoittama päätös, joissa määrättiin Neuvostoliittoa vastaan sotivien maiden kansallisuuksia olevat työkykyiset 17–50-vuotiaat miehet siirrettäviksi Sisäasiain kansankomissariaatin työkolonneihin, joita myös työarmeijaksi nimitettiin. Tuhansien inkerinsuomalaisten kohtalot, jotka sodan aikana joutuivat näihin työkolonneihin, ovat vielä hämärän peitossa. Kenttäarmeijassa olleet miehet lähetettiin Sisäasiain kansankomissariaatin työkolonnien erittäin vaikeisiin työ- ja asuinolosuhteisiin, joissa kuri ei mitenkään poikennut pakkotyöleireistä. Työkolonneihin määrättiin kutsuntojen yhteydessä myös naisia.

Useat työkolonnalaiset työskentelivät Siperiassa Čeljabinskin metallitehtaan rakennustyömaalla. Siellä asuinparakkeja ympäröi kaksinkertainen piikkilanka-aita, jota vartijat koirineen tarkkailivat. Aamuisin ja iltaisin marssittiin rivistöissä töihin ja takaisin. Rivistä ei saanut poistua. Jos astui askeleen oikealle tai vasemmalle, ammuttiin varoituksetta. Pääsääntöisesti tehtiin kaivutöitä. Työpäivä venyi ajoittain yli 12 tuntiin.

Vähäistä ruokaa jaettiin kolmesta kattilasta: ensimmäisestä niille, jotka eivät täyttäneet työnormia, toisesta saivat työnorminsa täyttäneet ja kolmannesta sen ylittäneet. Ylivoimaisesta työstä ja nälästä johtuvan heikkouden tähden kuolleisuus heidän keskuudessaan oli korkea. Tiedot työarmeijassa menehtyneistä pysyvät salaisina.

Sisäasiain ministeriö vapautti inkerinsuomalaiset työkolonneista kesällä vuonna 1946. Vapautuessaan kaikki työarmeijalaiset saivat

passiinsa 38 pykälän, mikä tarkoitti rajoituksia asuinpaikan, työn tai korkeakouluopiskelupaikan valinnassa ym. Heillä ei ollut myöskään oikeutta palata Leningradiin ja Leningradin alueelle.

Nikolai Huse. Työarmeijalaisen tytär Natalja Nikolain tytär Aleksejeva (os. Huse) kertoi isästään, joka otettiin armeijaan sodan alussa 22.6.1941. Hän marssi perääntyvän armeijan mukana Virosta Leningradiin asti. Vuonna1942 hänet siirrettiin osastoon, johon oli koottu suomalaisia ja saksalaisia sotilaita. Myöhään syksyllä, kun Laatokan järvi jäätyi, heidät lähetettiin metallitehtaan rakennustyömaalle Čeljabinskin lähettyville. Vuonna 1946 seurasi uusi määräys rakentamaan Čeljabinsk - 40. Hänen venäläinen vaimonsa erotettiin työstä siitä syystä, että hän oli mennyt naimisiin työarmeijalaisen kanssa. Vuonna1952 alkoivat salaiset työt, jolloin suomalaiset ja saksalaiset vapautettiin työarmeijasta.

O. P. Vahviainen joutui myös työarmeijaan. Hän kirjoitti: "Synnyin vuonna 1921 Pavlovskin piirin Suosaaren kylässä. Isäni Pietari Matheuksen poika Vahviainen syntyi vuonna 1882. Vuoden 1937 elokuussa hänet vangittiin ja saman vuoden syyskuussa teloitettiin. Leningradin alueen syyttäjävirasto rehabilitoi hänet 16. heinäkuuta v. 1989. Äitini Katariina Yrjön tytär Vahviainen etsi pitkään miestään kaikista Leningradin vankiloista. Äitini kuoli Virossa vuonna 1964.

Minä opiskelin Leningradin kaupungin Smolnan piirin suomalaisessa kansallisessa koulussa N I, jossa päätin 9 luokkaa. Vuonna 1938 koulu suljettiin ja opettajat vangittiin. Kävin sairaanhoitajan kurssit ja menin töihin lasten neuvolaan Vasilin saaren kaupunginosaan, jossa työskentelin 16.3.1942 asti. Seuraavana päivänä meidät evakuoitiin saattovartiossa Leningradin rintaman sotaneuvoston 9.3.1942 päivätyn päätöksen mukaisesti.

Kahdenkymmenen päivän kuluttua olimme jo Siperiassa Krasnojarskin alueella Ustj-Abakanskin sahalla. Passeihimme leimattiin pykälä 38 ja meidän oli joka kuukausi käytävä ilmoittautumassa Sisäasiain kansankomissariaatissa. Seuraavana vuonna minut mobilisoitiin ja lähetettiin saattovartiossa Uralille Nižnij Tagiliin ns. työarmeijan erikoisosastolle, joka oli Sisäasiain kansankomissariaatin alainen. Asuttiin suljetulla alueella piikkilanka-aidan sisällä. Meitä vartioivat sotilaat neljästä vahtitornista. Parakeissa oli lavereita kahtena kerroksena ja jokaiseen parakkiin oli ahdettu 200 ihmistä. Työskentelimme sementtitehtaalla, sahalla, purimme kivihiililasteja. Nämäkin kohteet olivat piikkilangan

sisällä ja sotilaiden vartioimia. Työhön mentiin saattovartiossa. Minun numeroni oli 57. Jos poistuin yksityisesti, tuli joka kerta ilmoittaa: ”N 57 lähti töihin tai N 57 saapui töistä”.

Vuonna 1945 päätin ottaa selvää, miksi minua pidetään piikkilangan sisällä ja rupesin kirjoittamaan kirjeitä eri instansseihin. Jos olisin ollut lainrikkoja, olisi minut tuomittu ja annettu jokin määräaika. Mutta minä olin siellä vain siksi, että olin kansallisuudeltani suomalainen ja minun isäni oli joutunut rankaisutoimenpiteiden kohteeksi. En tiedä mihin kirjeeni päätyivät, mutta sain kutsun hallintoon, jossa sanottiin, että minut oli lähetetty sinne erehdyksessä ja minut demobilisoitiin.

Kutsuntojen yhteydessä työkolonneihin lähetettiin myös äitejä. Tälle työarmeijan leirille jäi vielä sellaisiakin naisia, joiden lapset oli sijoitettu lastenkoteihin.

Matkustin äitini luokse Krasnojarskin alueelle. Myöhemmin sain kutsun Leningradiin. Sinne saavuttuani en kuitenkaan saanut asumislupaa. Minulla oli tuttuja Sortavalassa, sain heiltä kutsun ja matkustin sinne. Työskentelin siellä sairaanhoitajana. Äitini muutti Viroon ja kutsui vuonna 1948 minutkin sinne. Asun vielä nykyäänkin Virossa. Minulla on vuonna 1959 syntynyt tytär Irma. Hän päätti Tarton yliopiston lääketieteellisen osaston ja työskentelee Tarton kaupungin poliklinikalla. Nyt meillä on uusia ongelmia. Koska emme ole Viron kansalaisia, on hyvin todennäköistä, että meidän on täältäkin poistuttava”.

Sodanaikainen siirto Suomeen ja palautus Neuvostoliittoon

Saksalaiset sotajoukot miehittivät vuoden 1941 syyskuun alussa suurimman osan Leningradin aluetta, jossa asui noin 63 000 inkerinsuomalaista. Sotatoimet ja varhainen ankara talvi aiheuttivat siviiliväestön keskuudessa ruokapulan jo sodan alkuvaiheessa. Tilanne tuli Suomen viranomaisten tietoon ja vuoden 1942 tammikuussa Suomesta saapui Inkeriin tutkimuskomissio tutustumaan inkerinsuomalaisten huoltotilanteeseen ja avustustarpeisiin. Samalla huomioitiin myös mahdollinen väestön siirto Inkeristä Viroon tai Suomeen. Aluksi ehdotettiin noin 6 000 hädänalaisen hengen siirtämistä Viroon. Vuoden 1942 kesään mennessä Viroon oli kuitenkin jo saapunut yli 16 000 inkerinsuomalaista, joista suurin osa oli Tallinnan lähettyvillä Kloogan, Paldiskin ja Põllkülän karanteenileireillä.

Elinolosuhteet leireillä olivat vaikeat ja siirtolaisten kuolleisuus alkoi nopeasti kasvaa. Leireille oli myös kokoontunut tuhansia lapsia ja heidän joukossaan satoja sotaorpoja. Suomessa toiminut Inkerin asiain hoitokunta ehdotti sotaorpojen siirtämistä Suomeen. Lasten siirto toteutettiinkin jo vuoden 1942 marraskuussa ennen varsinaisen inkerinsuomalaisen väestönsiirron alkua.

Samanaikaisesti Suomen ulkoasiainministeriössä harkittiin inkerinsuomalaisten siirtoa Suomeen vapaaehtoisperiaatteella. Vuoden 1943 helmikuussa siihen saatiin Saksan hallituksen periaatteellinen suostumus. Alustavan suunnitelman mukaan Suomeen oli tarkoitus siirtää noin 40 000 henkeä. Inkerinsuomalaisten kuljetukset Paldiskin ja Hangon välillä aloitettiin 29. maaliskuuta vuonna 1943. Vapaaehtoinen siirtovaihe päättyi saman vuoden lokakuussa, jonka aikana Suomeen oli saapunut yli 22 000 inkerinsuomalaista. Siirto jatkui saksalaisten toimesta evakuointiluonteisena 18.6.1944 asti, jolloin viimeinen siirtolaiva saapui Suomeen. Kaiken kaikkiaan vuosina 1943–1944 Suomeen siirrettiin Viron kautta yhteensä yli 63 000 inkerinsuomalaista, joista 28 400 oli naisia, 22 400 lapsia ja 12 400 miehiä. Miesten suhteellisen pieni osuus johtui aikaisemmista rankaisutoimenpiteistä, jotka kohdistuivat pääsääntöisesti miehiin sekä sodanaikaisesta yleisestä liikekannallepanosta.

Kaikki Suomeen ennen lokakuuta 1943 siirretyt inkerinsuomalaiset täyttivät seuraavanlaisen lomakkeen:

Anomus
Suomeen siirtymistä varten

Minä , joka olen
kotoisin
syntynyt anon omasta, vaimoni ja
alaikäisten lasteni
puolesta päästä siirtymään Suomeen. Samalla ilmoitan, että anomus on tehty omasta aloitteestamme/ni ja että siirtymisemme/ni Suomeen, jos siihen suostutaan, tapahtuu vapaasta tahdostamme/ni.

kuun päivänä 194 .
Omakätinen nimikirjoitus

Suomessa inkerinsuomalaiset viettivät kolmesta viiteen viikkoa karanteenileireillä, jona aikana tapahtui siirtolaisten lääkärintarkastus ja yleinen perehdyttäminen. Sen jälkeen heidät sijoitettiin perheittäin asumaan pääasiallisesti Uudenmaan, Hämeen, Turun ja Porin lääneihin normaaleihin oloihin, jossa heille oli taattu asunto, työlupa ja työ. Muutosta vastasi Sisäasiainministeriön alainen Siirtoväen huollon keskus, so. sama virasto, joka oli vastuussa Suomen kansalaisten siirrosta Suomeen Neuvostoliitolle luovutetuilta alueilta. Vuonna 1944 maahan saapuneista työikäisistä inkerinsuomalaisista 77 % oli työllistetty. He saivat toimeentulonsa pääsääntöisesti maataloudesta ja osittain teollisuusalalta.

19.9.1944 suomalaisen valtuuskunnan johtaja C. Enckell ja Neuvostoliiton edustaja A. Ždanov allekirjoittivat välirauhansopimuksen Suomen ja Neuvostoliiton välillä. Tämän asiakirjan 10. § ehtona oli sotavankien ja pakolla siirrettyjen Neuvostoliiton kansalaisten palauttaminen kotimaahan. Välirauhansopimuksen täytäntöönpanoa seuraamaan perustettiin liittoutuneiden maiden valvontakomissio. Sen puheenjohtajaksi nimitettiin A. Ždanov.

Valvontakomission tiedustelun johdosta Suomessa oleskelevista pakkosiirretyistä neuvostokansalaisista Suomen Sisäasianministeriö lähetti seuraavan tiedotteen:

> ”Herra kenraalimajuri Styroville
> Tiedonanto
> ...Pakkosiirrettyjä neuvostokansalaisia Suomessa ei ole, mutta saksalaisten taholta Leningradin alueelta ja Virosta evakuoituja on heidän omasta kirjallisesta anomuksestaan otettu Suomeen vastaan 62 000 inkerinsuomalaista.
> Sisäasianministeriö on tietoinen siitä, että heidän joukossaan on jonkin verran sellaisia, jotka nyt haluavat palata kotimaahan, mutta tarkkaa määrää ministeriössä ei vielä ole. Näitä tietoja kootaan koko maan alueelta ja ne ovat käytettävissä viikon kuluttua”.

Neuvostoliiton edustajat matkustelivat ympäri Suomea tapaamassa inkerinsuomalaisia ja suostuttelemassa heitä palaamaan kotimaahansa. Heidän puheittensa ja lupaustensa perusteella inkerinsuomalaiset uskoivat pääsevänsä kotiseudulleen ja siinä toivossa noin 55 000 inkerinsuomalaista palasi Neuvostoliittoon.

Neuvostoliiton Valtiollinen Puolustuskomitea hyväksyi 19. marraskuuta v. 1944 päätöksen *”Leningradin alueella aikaisemmin asuneen*

inkerinsuomalaista alkuperää olevan väestön siirrosta Suomesta", jonka oli allekirjoittanut Valtiollisen Puolustuskomitean varapuheenjohtaja V. Molotov. Kyseisessä asiakirjassa lueteltiin erilaisia toimenpiteitä inkerinsuomalaisten vastaanottamiseksi ja asuinolojen kuntoon saattamiseksi heille aivan vierailla pakkosiirtoalueilla. (Katso liite: Tärkeimpiä päätöksiä... 19.11.1944)

Neuvostoliittoon palaavien inkerinsuomalaisten odotukset päästä kotiseudulleen Inkeriin eivät toteutuneet. Rajan ylityksen jälkeen Valtiollisen turvallisuuspalvelun virkailijat ja sotilaat tarkastivat junat sekä matkustajat ja matka jatkui maan sisämaahan. Inkerinsuomalaisia kuljetettiin alueille, jotka oli jo etukäteen määrätty Valtiollisen Puolustuskomitean 19.11.1944 päivätyn päätöksen N 6973 "Leningradin alueella aikaisemmin asuneen inkerinsuomalaista alkuperää olevan väestön siirrosta Suomesta" perusteella. Tämän päätöksen mukaan Suomesta palaavia inkerinsuomalaisia sijoitettiin Venäjän Sosialistisen Federatiivisen Neuvostotasavallan alueelle yhteensä noin 12 000 perhettä (noin 50 000 henkeä), heistä Jaroslavlin alueelle joutui 5 000 perhettä, Kalininin alueelle 3 000 perhettä, Novgorodin alueelle 2 000 perhettä, Pihkovan alueelle 1 000 perhettä ja Velikolukin alueelle 1 000 perhettä.

Ihmiset, jotka asuivat Suomessa maalaistaloissa, joutuivat sodan hävittämille alueille. He kokivat raskaana niiden lupausten pettämisen, joita Neuvostoliiton valtiovallan viralliset edustajat Suomessa heille antoivat luvaten paluun synnyinseuduille. Vasta Neuvostoliiton maaperällä heille ilmoitettiin, että asuminen entisen Inkerin, nykyisen Leningradin alueella oli inkerinsuomalaisilta kielletty.

Neuvostoliiton Sisäasiain kansankomissariaatin 29.12.1944 päivätyn salaisen päiväkäskyn N 274 perusteella kaikki inkerinsuomalaiset kirjattiin Sisäasiain kansankomissariaatin erikois- eli valvontaosastoissa ja heidät luokiteltiin erikoissiirtolaisiksi, mikä tarkoitti yli 16-vuotiaille valvontahenkilökortteja ja pakollista ilmoittautumista valvontaosastoon kerran kuukaudessa.

Erikoissiirtolaisten asema vaihtui vuonna 1946 hallinnollisesti pakkosiirrettyjen statukseksi. Tämä muutos toteutettiin todisteeksi ulkomaille, ettei Neuvostoliitossa ole poliittista vainoa kansallisuuden perusteella. Myöhemmin 7. toukokuuta 1947 Stalinin henkilökohtaisesti allekirjoittamalla määräyksellä inkerinsuomalaisten asema muutettiin elinikäiseksi karkotukseksi. Tilanne jatkui muuttumattomana vuoden 1954 huhtikuuhun asti. Nykyään voimassa olevat lait määrittelevät sekä erikois-

siirtolaisuuden että hallinnollisen karkotuksen kansallisin perustein poliittiseksi rankaisutoimenpiteeksi.

Inkerinsuomalaisia ei päästetty entisille asuinsijoilleen riippumatta siitä, olivatko he Sisäasiain kansankomissariaatin erikoisosastojen valvonnassa vai eivät. Samanaikaisesti valtiovallan taholta annettiin ohjeita asuttaa Leningradin alueelle maan sisäalueilta värvättyjä henkilöitä. Kotiseudulleen palaavia inkerinsuomalaisia puolestaan palautettiin lähtöalueille. Nämä ohjeet koskivat myös niitä inkerinsuomalaisia, jotka olivat muuttaneet Leningradista ennen saarron alkamista joko itsenäisesti, työyhteisöjen, oppilaitosten tai tutkimuslaitosten mukana. Tässä yhteydessä viitattiin Leningradin alueen toimeenpanevaan komiteaan, jonka väitettiin vastustavan suomalaisten paluuta entisille asuinsijoilleen.

Ei varmaankaan ole sattuma, että tähän mennessä 60 vuoden kuluttua Valtiollisen puolustuskomitean päätöksen N 6973 vahvistamisesta sen ensimmäistä erittäin salaista osaa ei ole vieläkään julkistettu, samoin kuin Sisäasiain kansankomissariaatin päiväkäskyä N 274, jonka perusteella kaikki inkerinsuomalaiset Sisäasiain kansankomissariaatin valvontaosastoissa kirjattiin ja heidän valvontaansa siellä toteutettiin. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan tällaiset huippusalaiset asiakirjat on saatettava julkisuuteen. Tämä koskee myös kyseisiä asiakirjoja.

Oletettavasti näitä salaisia asiakirjoja ei julkisteta kahdesta syystä. Ensiksikin on noloa paljastaa, miten V. Molotov petti maailman yleisöä kaksinaamaisella politiikallaan inkerinsuomalaisten suhteen houkutellen heidät pois Suomesta. Toiseksi nykyiset virkamiehet käsittävät, että näiden asiakirjojen julkistamisen myötä nousee kysymys Suomesta palanneiden inkerinsuomalaisten tunnustamisesta poliittisten rankaisutoimenpiteiden uhreiksi.

Stalin ja hänen lähipiirinsä loivat kansallisuuskäsitteestä vääristyneen kuvan liittäen siihen vihollisuuksien ja taantumuksen leiman. Rankaisutoimenpiteet inkerinsuomalaisia kohtaan ovat vuosikymmenien saatossa olleet moninaiset. Niihin kuuluivat joukkoteloitukset, vankeustuomiot, pakkotyöleirit, ojennustyökoloniat, Sisäasiain kansankomissariaatin työkolonnat, karkotukset, pakkosiirrot, erikoissiirtolaisuus, assimilaatio yms.

Erikoissiirtolaisuudessa asuttiin valvotuissa oloissa, sitä sovellettiin vuosina 1944–45 myös Suomesta palanneisiin inkerinsuomalaisiin. Perheet sijoitettiin yksittäin eri kyliin inkerinsuomalaisten keskinäisen kanssakäymisen estämiseksi. Korkeimman neuvoston puhemiehistön

vastaanottopalvelu ja keskusosoitetoimisto kieltäytyivät antamasta erikoissiirtolaisuudessa asuvien inkerinsuomalaisten osoitteita.

Vuonna 1946 inkerinsuomalaisilta poistettiin erikoissiirtolaisten status ja se muuttui pakkosiirroksi määrittelemättömäksi ajaksi hallinnollisin perustein, mikä tarkoitti häätöä ilman oikeuden päätöstä valtion syrjäalueille ja passeihin pykälän 38 merkintää, joka rajoitti asumista ns.1. luokan alueilla, Moskovassa ja Leningradissa, tasavaltojen pääkaupungeissa sekä niiden lähialueilla 100 km säteellä, isoissa teollisuuskeskuksissa ja rajaseuduilla, samoin opiskelua siellä. Passisääntöjen pykälä 38 velvoitti inkerinsuomalaisia käymään joka kuukausi tarkastuskäynnillä Sisäasiain kansankomissariaatin komendantin luona. Myös aikuistuville inkerinsuomalaisten lapsille Sisäasiain kansankomissariaatin ja Turvallisuuspalvelun virkailijat määrittelivät samat rangaistukset.

Karkotus tarkoitti henkilön poistamista asuinseudultaan tietyille alueille pakkotyövelvoitteineen.

Julkisen valvonnan alaisena olevalla henkilöllä ei ollut oikeutta muuttaa asuinpaikkaansa, olla valtion palveluksessa ja luottamustehtävissä.

Kulakeiksi luokiteltujen talonpoikien ja heidän perheenjäsentensä sekä kansallismielisten ja kielletyillä alueilla luvattomasti asuneiden henkilöiden tuomiot olivat vuosikymmenien mittaisia.

Suomeen siirrettyjen ja Neuvostoliittoon palanneiden kohtaloita

L. O. Meldo: ”Ennen sotaa me asuimme Leningradin alueen Volossovan piirin suomalaisessa Golubovitsan kylässä. Isoisäni työskenteli Pietarissa ajurina. Hän vei kaupunkiin myytäväksi heiniä, halkoja ja maitoa. Myyntituloilla tulimme toimeen puutetta kärsimättä. Mutta sitten koittivat raskaat ajat, sillä meidät luokiteltiin kulakeiksi.

Vuonna 1941 isäni Osip Andrejevič joutui rintamalle ja vuonna 1944 hän kaatui. Kylän valloittaneet saksalaiset asettuivat meidän isoon taloomme. Perheemme oli pakotettu piileskelemään metsässä. Me etsimme suojaa pakkasilta ja pommituksilta maahaudoista. Vuonna 1942 saksalaiset haravoivat metsää koirien avulla ja löysivät meidät. He ajoivat meitä repaleisiin vaatteisiin puettuja, pelästyneitä ja nälkiintyneitä ihmisiä pyssynperillä hakaten Kingiseppin suuntaan.

Rankaisuryhmän johtaja komensi panssarivaunumiestä ohjaamaan vaununsa tätä kovaonnista ihmisjoukkoa kohti, johon myös meidän perheemme kuului. Onneksi panssarimies sattui olemaan kunnon ihminen, hän antoi ihmisille mahdollisuuden piilottautua ojaan ja näin pelasti meidän henkemme. Äitimme toisti usein, ettei hän koskaan unohda sitä myötätuntoista saksalaista panssarimiestä.

Jonkin ajan kuluttua me jouduimme virolaiselle leirille. Muistan saksalaisten koirien haukunnan ja laverit. Me sairaat lapset kyyhötimme äitimme kanssa paljailla laudoilla. Meidän päämme ajeltiin paljaaksi ja lähetettiin saunaan. Saunassa minut poltettiin kuumalla vedellä ja sen jälkeen olin pitkään sairaana.

Muistan Suomen karanteenileirin ja elämää maalaistalossa, jossa minä, 7-vuotias tyttö, kävin isoissa puukengissä navettatöissä, keräsin lantaa ja pesin lehmiä. Äitini nosteli ja kanteli raskaita säkkejä.

Lähestyi vuosi 1945. Meidät lähetettiin Suomesta takaisin Venäjälle, jossa meitä odotti kylmä ja nälkä. Asuimme ladossa eikä meillä ollut mitään toiveita paremmasta tulevaisuudesta. Äitimme anoi lupaa päästä omaan kotiimme, mutta se kiellettiin meiltä, koska olimme suomalaisia.

Loppujen lopuksi, pitkien koettelemusten jälkeen, me kuitenkin palasimme synnyinseudullemme. Olimme nälkäisiä ryysyläisiä, mutta viimeinkin kotona!

Kävimme sisareni kanssa koulua vuoropäivinä, koska meillä olivat yhteiset vaatteet. Kului jonkin aikaa ja minä menetin sekä äitini että sisareni, sillä raskaat sota-ajan koettelemukset horjuttivat omaisteni terveyden ja minustakin tuli invalidi".

V. S. Peikolainen: "Synnyin Tuutarissa Härkäsin kylässä vuonna 1932. Sodan aikana kaikki kylän asukkaat vietiin Viron Põllkülan ja Kloogan leireille. En tiedä miten isäni lienee vihastuttanut saksalaisia sotilaita, koska he hakkasivat hänet pyssynperillä kuoliaaksi. Samalla he ampuivat isän avuksi rientäneen äitini.

Leirille kerääntyi paljon orpoja nälkään kuolemaisillaan olevia lapsia. Kun meidät tuotiin laivalla Helsinkiin, olivat monet lapsista niin heikkoja, että heidät kannettiin maihin sylissä tai paareilla. Suomessa olin aluksi lastenkodissa, mutta myöhemmin minut otettiin Hämeenlinnaan erääseen ystävälliseen perheeseen. Perheen emäntä valmensi minua kouluun ja pääsin suoraan toiselle luokalle. Päätin siellä myös kolmannen luokan. Välirauhan jälkeen neuvostoviranomaisten vaatimuksesta opintoni oli keskeytettävä ja palattava Neuvostoliittoon. Jouduin Kalininin

alueelle ja siirryttiin venäjänkielisiin aakkosiin. Asuin siellä kolmessa eri lastenkodissa.

Jatkossakin elämäni on ollut vaikeaa. Kasvatimme vaimoni kanssa kaksi lasta, pojan ja tyttären. Asumme ns. kommuuni- eli soluasunnossa, jossa useammalla perheellä on yhteinen keittiö ja saniteettitilat. Nyt ovat koittaneet erittäin raskaat ajat, hinnat kasvavat päivä päivältä, mutta terveys heikkenee molemmilla".

Dmitrij Pietarin poika Iävoinen (Ivanov): "Synnyin vuonna 1933 tai 1934 Leningradin alueen Krasnoje selon piirin Kuippinan kylässä. Sota-aikana jouduimme veljeni kanssa orpoina Kloogalle ja sieltä Suomeen. Suomessa asuin suomalaisessa perheessä, mutta vuonna 1944 neuvostohallituksen vaatimuksesta minut palautettiin Neuvostoliittoon ja sijoitettiin lastenkotiin. Pakenin sieltä ja suuntasin matkani synnyinseudulleni Leningradin alueelle. Matkustin vaunun katolla ja onnettomuudekseni putosin sieltä ja sain aivovamman, joka vahingoitti puhekykyäni. Jouduin Bologojen kaupungissa sairaalaan. Siellä lomaketta täyttänyt sairaanhoitaja ihmetteli sukunimeäni: Iävoinen? Mihin sinä tarvitset tuollaista sukunimeä? Minä merkitsen sinut Ivanoviksi, syntymävuodeksi 1934 ja syntymäpäiväksi tämän päivän, 4. tammikuuta. Sairaalasta minut lähetettiin Leningradin vastaanottokeskukseen. Myöhemmin opiskelin ammattikoulussa. Päätin sen vuonna 1950 ja minut lähetettiin töihin Leningradin Baltian tehtaalle, jossa vielä nykyäänkin työskentelen".

Suomalainen tutkija Timo Laakso löysi Dmitrij Iävoisen arkistokortin Suomen kansallisarkistosta ja lähetti sen asianomaiselle.

Inkerinsuomalaisten elämää rajoittavia määräyksiä ja käytäntöjä

Valtiovallan taholta on annettu kymmeniä päätöksiä, asetuksia ja muita rankaisutoimenpideohjeita, jotka vuoteen 1954 asti rajoittivat inkerinsuomalaisten vapauksia ja ovat todistuksena kansanmurhasta. Ne leimattiin salaisiksi tai ainoastaan virkailijoiden käyttöön tarkoitetuiksi. Sodanjälkeisinä vuosina inkerinsuomalaisten asemaan ovat vaikuttaneet seuraavat asiakirjat:

Neuvostoliiton Kansankomissaarien neuvoston 8.1.1945 hyväksymä asetus *"Erikoissiirtolaisten oikeudellisesta asemasta"*.

Neuvostoliiton Kansankomissaarien neuvoston 8.1.1945 hyväksymä asetus *"Sisäasiain kansankomissariaatin erikoiskomendanttivirastojen aseman vahvistamisesta"*.

Sodan päätyttyä julkaistiin Neuvostoliiton Kansankomissaarien neuvoston 19.9.1945 vahvistama määräys *"Sisäasiain kansankomissariaatin valvonnan tehostamisesta inkerinsuomalaisten asumisen estämiseksi Leningradin alueella"* N13925 pc sekä Sisäasiain kansankomissaarin sijaisen 24.9.1945 lähettämä samanaiheinen direktiivi.

Neuvostoliiton Kansankomissaarien neuvoston 19.9.1945 hyväksymä määräys N 13925 pc *"Sallia Velikolukin, Kalininin, Novgorodin, Pihkovan ja Jaroslavlin alueiden toimeenpaneville komiteoille matkustuslupien myöntäminen entisille asuinsijoilleen (paitsi Leningradiin ja rajaseuduille) ja perheiden yhdistämiseksi venäläisille, karjalaisille, virolaisille ja muille kansalaisille (ei inkerinsuomalaisille) sekä Isänmaalliseen sotaan osallistuneiden inkerinsuomalaisten sotilaitten perheille, jotka on siirretty mainituille alueille 19.11.1944 päivätyn Valtiollisen puolustuskomitean päätöksen N 6973 mukaisesti."*

Leningradin alueneuvoston puheenjohtajan sijainen M. Safonov on lähettänyt Neuvostoliiton Sisäasiain kansankomissariaatin Miliisin päähallinnon johtajalle ja Venäjän Sosialistisen Federatiivisen Neuvostotasavallan (Venäjän Federaation) Kansankomissaarien neuvoston Siirtolaisosaston johtajalle 19.3.1946 päivätyn kirjeen *"Lisääntyvistä Leningradin alueen suomalaisten ja saksalaisten asukkaiden omavaltaisesta paluusta entisille asuinsijoilleen"*.

Venäjän Federaation Ministerien neuvoston Siirtolaishallinto on 27.3.1946 päivätyllä kirjeellä ilmoittanut *"Matkustuslupien kieltämisestä Leningradin alueelle suomalaista ja saksalaista kansallisuutta oleville entisille Leningradin alueen asukkaille"*.

Venäjän Federaation Ministerien neuvoston Siirtolaishallinnon päällikön 18.7.1946 päivätty kirje: *"Leningradin alueelta evakuoituja suomalaista ja saksalaista kansallisuutta olevia kansalaisia ei passisääntöjen mukaan evakuoida takaisin, vaikka he eivät olisi asuneet erikoissiirtoloissa"*.

Viimeksi mainitussa kirjeessä tarkoitettiin niitä suomalaisia ja saksalaisia, jotka joko itsenäisesti tai evakuoitujen leningradilaisten teollisuuslaitosten mukana ehtivät poistua kaupungista ennen Leningradin täydellistä saartoa. Näiden ihmisten takaisin Leningradiin paluun kieltämisen johdosta esiintyi paljon tyytymättömyyden ilmaisuja sekä suomalaisten ja saksalaisten että niiden laitosten henkilökunnan taholta,

joiden kanssa he olivat yhdessä selustassa työskennelleet. Miliisi ja Valtiollisen turvallisuuspalvelun ministeriö toimivat kuitenkin tämän ohjeen mukaisesti ja torjuivat teollisuuslaitosten johtajien pyynnöt palauttaa Leningradiin ne suomalaiset ja saksalaiset, jotka osoittautuivat hyviksi asiantuntijoiksi.

Vuonna 1947 Stalin päätti henkilökohtaisesti lopettaa inkerinsuomalaisten paluuyritykset Leningradin alueelle. Hän allekirjoitti Ministerien neuvoston täysin salaiseksi luokitellun määräyksen: *"Omavaltaisesti Leningradin alueelle palanneiden inkerinsuomalaisten karkotuksesta" Määräys N5211 pc 7.05.1947 (Katso liite:* Tärkeimpiä päätöksiä... 7.05.1947)

Asiakirjassa kiellettiin asuminen Leningradin alueella suomalaista kansallisuutta olevilta henkilöiltä, jotka oli pakolla evakuoitu Leningradista ja Leningradin alueelta sodan aikana sekä Suomesta palanneilta inkerinsuomalaisilta, paitsi Isänmaalliseen sotaan osallistuneita suomalaisia ja inkerinsuomalaisia, joilla on hallituksen myöntämiä kunniamerkkejä sekä heidän perheidensä jäseniä.

Neuvostoliiton Sisäasiain ministeriö velvoitettiin passisääntöjen mukaan poistamaan kahden kuukauden sisällä Leningradista ja Leningradin alueelta entisille asuinsijoilleen palanneet suomalaista kansallisuutta olevat henkilöt sekä inkerinsuomalaiset ja lähettämään heidät entisille asutuspaikoilleen.

Tämän lisäksi suomalaista kansallisuutta oleville henkilöille ja inkerinsuomalaisille, jotka olivat pakollisesti evakuoitu Leningradista ja Leningradin alueelta, sekä Suomesta palanneille inkerinsuomalaisille määrättiin antamaan passit, merkiten niihin passisääntöjen pykälä 38, jossa kiellettiin asuminen 1.luokan, kielletyillä sekä Neuvostoliiton rajaseutualueilla. Passisääntöjen pykälä 38 tarkoitti asianomaisille myös valvontahenkilökortteja ja pakollista ilmoittautumista valvontaosastoon kerran kuukaudessa.

Samanaikaisesti Venäjän Federaation Ministerien neuvostolle annettiin toimeksi valmistella ja esittää kuukauden sisällä Neuvostoliiton Ministerien neuvostolle ehdotuksia kolhoosilaisten siirtämiseksi Venäjän Federaation muilta alueilta Leningradin alueelle.

Leningradin alueneuvosto toisti mainitun määräyksen sisällön omassa 13.5.1947 päivätyssä päätöksessään *"Suomalaista kansallisuutta olevien henkilöiden poistamisesta Leningradin alueelta"*.

Neuvostoliiton Sisäasiainministeriö julkaisi myös sisällöltään vastaavanlaisen 21.5.1947 päivätyn määräyksen N 00544 *"Toimenpiteistä*

suomalaista kansallisuutta olevien henkilöiden sekä Suomesta palanneiden inkerinsuomalaisten poistamiseksi Leningradista ja Leningradin alueelta".

Näiden määräysten täytäntöönpano aiheutti vuoden 1947 toukokuussa Leningradissa ja Leningradin alueella todellisen inkerinsuomalaisten ajojahdin. Miliisit ja turvallisuuspalvelun virkailijat syöksyivät yllätystarkastuksin taloihin ja asuntoihin, joissa inkerinsuomalaiset majailivat, pidättivät heidät ja palauttivat Siperiaan tai muille karkotusalueille.

Neuvostoliiton Korkeimman neuvoston puhemiehistö vahvisti 2.6.1948 asetuksen *"Työtä vieroksuvien henkilöiden karkotuksesta maan äärialueille"*. Koska inkerinsuomalaisia oli kielletty vastaanottamasta töihin, antoi kyseinen asetus lainvalvojille lisäsyitä vastustaa inkerinsuomalaisten oleskelua Leningradin alueella.

Ministerien neuvosto julkaisi 3.8.1948 päätöksen *"Karkotuspaikoilta palanneiden inkerinsuomalaisten toistuvasta karkotuksesta Leningradin alueelta työtä vieroksuvina henkilöinä"*. Tällainen leimaaminen oli nähtävästi tarkoitettu hämäykseksi ulkomaille inkerinsuomalaisten vainon todellisen syyn, heidän kansallisuutensa kätkemiseksi.

Samana vuonna julkaistiin Neuvostoliiton Korkeimman neuvoston puhemiehistön määräys *"Karkotettujen oikeudellisesta asemasta"* sekä 26.11.1948 päivätty Korkeimman neuvoston puhemiehistön asetus *"Isänmaallisen sodan aikana Neuvostoliiton äärialueille karkotettujen henkilöiden rikosoikeudellisesta vastuusta karkaamisista pakollisiksi ja pysyviksi tarkoitetuilta karkotuspaikoilta"*. Mainittu asetus koski kaikkia inkerinsuomalaisia.

Karkotusalueilla puolestaan tiukennettiin inkerinsuomalaisten valvontaa. Todisteena siitä on Neuvostoliiton Sisäasiain ministerin sijaisen kenraalieversti Serovin 5.2.1949 päivätty kirje ministeri Krugloville:

"Sisäasiain ministeriön ja Sisäasiain hallintoelinten 1. erikoisyksiköissä (so. valvontaelimissä) on luetteloitu useita valtiolle vaarallisia ryhmiä ja kriminaalirikollisia, jotka on eri aikoina karkotettu, mukaan luettuina Leningradin alueelta. Ottaen huomioon, että suurin osa heistä on karkotettu määrittelemättömäksi ajaksi, pitäisin tarkoituksenmukaisena valvonnan sekä työllistämisen parantamiseksi siirtää seuraavat ryhmät Sisäasiain ministeriön ja Sisäasiain hallintoelinten julkisen valvonnan kohteeksi: ...Suomalaiset, jotka on karkotettu Isänmaallisen sodan aikana Leningradista ja Leningradin alueelta 30 000 henkeä. Ennen vuotta 1946 heidät oli rekisteröity julkisen valvonnan alaisina erikoissiirtoloiden osastoilla. 28.1.1948 alkaen Neuvostoliiton Sisäasiain

ministeriön ohjeiden mukaisesti nämä henkilöt on siirretty 1. erikoisyksiköiden alaisiksi. Syystä, että suomalaiset ovat massoittain palanneet entisille asuinsijoilleen, heidät on vuoden 1947 Ministerineuvoston määräyksen mukaisesti poistettu Leningradista ja Leningradin alueelta määrittelemättömäksi ajaksi ja siksi heidät on tarkoituksenmukaista keskittää erikoissiirtolaisten osastoille".

Neuvostoliiton Sisäasiainministeriön erikoisosasto antoi 29.9.1949 Ohjeet N 4313–125813 *"Suomalaisten julkisesta valvonnasta"*. Ne oli tarkoitettu määrittelemättömäksi ajaksi.

Asiakirjoista seuraa, että Neuvostoliiton Sisäasiainministeriön johto piti inkerinsuomalaisia sodan päättymisen jälkeenkin sosiaalisesti vaarallisina ja oikeutetusti pakkosiirrettyinä ikuisiksi ajoiksi Neuvostoliiton äärialueille ja näissä oloissa heidän valvontaansa katsottiin aiheelliseksi tiukentaa entisestään.

Valtiollisen turvallisuuspalvelun ja Sisäasiain kansankomissariaatin virkamiehet poistivat Leningradista ja Leningradin alueelta kaikki inkerinsuomalaiset. Sääntönä oli, että häätö tapahtui suullisella varoituksella, jota seurasivat miliisien tiukat suusanalliset vaatimukset. Useilla iäkkäillä inkerinsuomalaisilla on jo työkirjassa säilynyt merkintä "Vapautettu tehtävistään suomalaisena miliisin määräyksestä" tai ote talonkirjasta "Poistettu kirjoilta suomalaisena". Pannessaan toimeen hallituksen määräyksiä Leningradin alueen miliisit eivät tehneet mitään poikkeuksia lasten tai invalidien suhteen.

Miliisi ei kohdellut inkerinsuomalaisia ankarasti sattumanvaraisesti. Miliisit olivat niiden korkea-arvoisten puolueen ja valtiovallan johtajien tahdon täytäntöön panijoita, jotka olivat päättäneet pakkosiirtää inkerinsuomalaiset Leningradista ja Leningradin alueelta, assimiloida ja fyysisesti tuhota heidät. Miliisiä johtivat valtiollisen turvallisuuspalvelun elimet ja syyttäjävirasto.

Miliisien vaatimusten laiminlyömisestä saattoi seurata pakkosiirto alueen ulkopuolelle tai karkotus hallinnollisin perustein asuinpaikaksi määrätylle alueelle. Oli myös tapauksia, jolloin oikeus määräsi tottelemattomille inkerinsuomalaisille vuoden tai kaksi pakkotöitä työsiirtoloissa.

Valtiollisen turvallisuuspalvelun työntekijät pitivät huolen siitä, ettei sodanjälkeisinä vuosina Leningradiin ja sen alueelle päästetty inkerinsuomalaisia, mutta he eivät koskaan tunnustaneet inkerinsuomalaisille, että heitä ei hyväksytty sinne kansallisuutensa vuoksi. Kaikki tiesivät, että suomalaisilla ei ollut lupaa asua Leningradissa ja Leningradin alueella, mutta julkisissa asiakirjoissa siitä ei kirjoitettu. Turvallisuus-

palvelun virkailijat pysyivät taustalla. Heidän määräyksiään panivat täytäntöön miliisit. Mutta miliisitkään eivät virallisesti puhuneet tai kirjallisesti ilmaisseet karkotuksen todellista syytä. Miliisin työntekijät vaativat tavallisesti suomalaisia poistumaan Leningradista tai Leningradin alueelta 24 tunnin sisällä, mikä myös esitettiin suullisesti.

Inkerinsuomalaisille ei annettu käteen mitään asiapapereita karkotuksen syystä. Asiallisina todisteina ovat vain Moskovassa hyväksytyt inkerinsuomalaisia koskevat rankaisutoimenpideasiakirjat. Tällaisia asiakirjoja on säilynyt Sotilaallisen vastavakoilujärjestön hallinnon sekä Pietarin kaupungin ja Leningradin alueen Valtiollisen turvallisuuspalvelun päähallinnon arkistoissa. Näiden asiakirjojen löytämiseksi ei tarvita paljon vaivaa. Sieltä löytyvät myös eri aikoina Leningradista ja Leningradin alueelta karkotettujen nepmannien eli 1920-luvun yksityisyrittäjien, pappien, kulakkien, tuomittujen ns. kansanvihollisten perheenjäsenten sekä satojen raja-alueiden tai ampuma-alueiden inkerinsuomalaisten kylien asukkaiden luettelot. Näiden kahden arkiston työntekijöiden ulottuvilla ovat junakohtaiset luettelot Leningradin saartorenkaasta erikoissiirtolaisiksi lähetetyistä inkerinsuomalaisista sekä vuosina 1944–45 Suomesta Neuvostoliittoon palanneiden inkerinsuomalaisten valvontakortisto.

Inkerinsuomalaisten Leningradin alueelta ja Virosta häädön aikoina Karjalais-Suomalaisen SNT:n edustajat saivat Stalinilta vuonna 1949 suostumuksen inkerinsuomalaisten värväämiseksi tasavallan metsäteollisuuden tarpeisiin. Neuvostoliiton eri alueille lähetettiin värvääjiä järjestämään inkerinsuomalaisten siirtoa Karjalais-Suomalaiseen Sosialistiseen Neuvostotasavaltaan. Inkerinsuomalaisten muuton päästyä alkuun tapahtui odottamaton käänne. Maaliskuun 17. päivänä 1950 pidätettiin ns. leningradilaisen oikeudenkäynnin yhteydessä tasavallan Kommunistisen puolueen keskuskomitean ensimmäinen sihteeri G. N. Kuprijanov, joka oli inkerinsuomalaisten värväyksessä aloitteentekijänä. Hänelle esitettyihin syytteisiin sisältyi myös inkerinsuomalaisten värvääminen tasavaltaan ”vihollisuustarkoituksissa”. Ajan tavan mukaan tasavallan uusi johto ryhtyi välittömästi G. N. Kuprijanovin tekemien ns. ”valtiorikosten” korjaamiseen. Kuukauden kuluttua Kuprijanovin pidätyksestä 20.4.1950 peruttiin Karjalais-Suomalaisen Sosialistisen Neuvostotasavallan Kommunistisen puolueen Keskuskomitean ja Ministerineuvoston 1. joulukuuta 1949 päivätty päätös 8 000 inkerinsuomalaisen perheen värväämisestä metsäteollisuuden tarpeisiin vuonna 1950 ja inkerinsuomalaisten järjestelmällinen muutto tasavaltaan lopetettiin.

Aiemmin tasavallan raja-alueille lähetetyt inkerinsuomalaiset siirrettiin raja-alueiden ulkopuolelle. Alkoi tuhansien inkerinsuomalaisten uusi pakkosiirto heidät vastaanottaneessa tasavallassa. Tämän seurauksena inkerinsuomalaisille koitui kärsimyksiä ja aineellista vahinkoa. Minkäänlaisia todistuksia tai korvauksia ei tarkoituksellisesti annettu. Näin harjoitettiin mielivaltaa salaisiksi leimattuihin asiakirjoihin vedoten.

Myöhemmin tasavaltaan muutti inkerinsuomalaisia myös oma-aloitteisesti ja sinne kerääntyi noin kolmasosa koko Neuvostoliiton alueella asuneesta inkerinsuomalaisesta väestöstä.

Toiseen maailmansotaan osallistuneiden inkerinsuomalaisten rintamamiesten perheiden asema oli erikoinen. Vaikka sotaan osallistuneille ja siitä kunniamerkkejä ansainneille inkerinsuomalaisille rintamamiehille oli annettu oikeus palata asumaan Leningradiin ja Leningradin alueelle, heidän perheittensä paluulle vaadittiin paikallisten hallintaelinten suostumus. Ne puolestaan lähettivät oman kirjallisen suostumuksensa paluulupien myöntämiseksi rintamamiesten perheille Leningradiin tai Leningradin alueelle niiden paikkakuntien hallintoelimille, joissa rintamamiesten perheet pakkosiirtolaisina tai erikoissiirtolaisina asuivat. Rintamamiehille tällainen menettely oli nöyryyttävää. Tuskin missään muussa Hitlerin vastaisen koalition maassa oli vastaavaa järjestystä, jolloin perheen pää soti rintamalla, mutta hänen perheensä on omassa maassaan pakkosiirrettynä tai karkotettuna.

Johannes Matin poika Väärä kutsuttiin sotapalvelukseen 28. kesäkuuta 1941 ja hän oli Puna-armeijassa vuoden 1945 lokakuuhun asti. Hänen perheensä kohtalona oli siirtyä Viron kautta Suomeen, josta he palasivat Neuvostoliittoon. Jatkossa perheen jäsenet joutuivat erikoissiirtolaisiksi. Sodasta palannut isänmaan puolustaja saattoi kohdata joko palaneen talonsa rauniot tai eheän talonsa valtion taholta myytynä ja ikuisiksi ajoiksi rankaisujärjestön valvonnan alaiseksi siirretyn perheensä. Johannes Väärän perheen 3.3.1939 syntynyt tytär sai Venäjän Federaation vastavakoilun palvelun Sankt-Peterburgin ja alueen hallinnon arkistosta todistuksen siitä, että sen hallinnolla ei ole tietoja hänen, Raisa Ivanin tyttären Väärän, kotimaataan vastaan tekemistä rikoksista hänen asuessa toisen maailmansodan aikana saksalaisten väliaikaisesti miehittämällä alueella (5-vuotiaana lapsena). (Katso liite: Tärkeimpiä päätöksiä... 15.12.1994)

Antti Antin poika Laitinen sai rintamamiehenä kotiseudulleen palatessaan tylyn vastaanoton ja kehotuksen poistua 24 tunnin sisällä Leningradin alueelta. Myöhemmin hän sai kuitenkin luvan jäädä sinne asumaan ja tuoda luokseen myös Suomesta palanneet vanhempansa.

Inkerinsuomalaisten ongelmat ja niiden korjausyritykset

Rehabilitaatio-ongelmat

Stalinin kuolema ja Berijan teloitus sekä niitä seurannut maan yhteiskunnallisen ja poliittisen elämän kehitys johti vähitellen inkerinsuomalaisten aseman muutokseen. Poliittisten ja oikeudellisten rajoitusten, sorto- ja rankaisutoimenpiteiden poisto tapahtui hitaasti ja vaiheittain Neuvostoliiton Sisäasiainministeriön 23.4.1954 annetulla määräyksellä ja Neuvostoliiton Korkeimman neuvoston puhemiehistön 13.12.1955, 3.9.1972 ja 7.3.1991 päivätyillä asetuksilla. Näillä päätöksillä ei kuitenkaan poistettu kaikkia aiempia rajoituksia eikä pystytty muuttamaan ennakkoluuloista suhtautumista inkerinsuomalaisiin.

N. S. Hrushtshev ja Suomen presidentti Urho Kekkonen tapasivat ja keskustelivat ystävällisessä hengessä. He jopa saunoivat yhdessä Novosibirskissa. Samanaikaisesti aivan valtiomiesten tapaamispaikan lähettyvillä Novosibirskin alueella karkotetut inkerinsuomalaiset odottivat poliittista rehabilitaatiota ja halusivat keskustella ongelmistaan molempien maiden johtajien kanssa, mutta heitä ei vastaanotolle päästetty.

Myös Neuvostoliiton Korkeimman neuvoston uuden kokoonpanon kansanedustajat perivät varovaisen suhtautumistavan inkerinsuomalaisiin. He hyväksyivät 14.11.1989 julkilausuman (deklaraation) *"Pakkosiirrettyjä kansoja kohtaan käytettyjen rankaisutoimenpideasiakirjojen toteamisesta laittomiksi ja oikeudenvastaisiksi ja näiden kansojen oikeuksien turvaamisesta"*. Julkilausumassa nimettyjen pakkosiirrettyjen kansojen joukossa ei kuitenkaan löytynyt tilaa inkerinsuomalaisille. Se aiheutti hämmennystä ja suuttumusta inkerinsuomalaisten keskuudessa, jotka joutuivat pakkosiirretyiksi kotiseuduiltaan ensimmäisinä.

Inkerin Liiton ensimmäisessä edustajakokouksessa 17.–18.2.1990 hyväksyttiin vetoomus Neuvostoliiton Korkeimman neuvoston Kansallisuuksien neuvostolle, jossa pyydettiin

- tutkimaan inkerinsuomalaisten kansanmurhaa todistavia tosiasioita;
- toteamaan laittomiksi päätökset ja asetukset, joiden nojalla kansamme pakkosiirrettiin sen historialliselta asuinalueelta;
- toimeenpanemaan rankaisutoimenpiteiden kohteeksi joutuneen inkerinsuomalaisen kansan poliittinen rehabilitaatio;
- takaamaan vapaaehtoisesti kotiseudulleen palaaville inkerinsuomalaisille valtiollinen tuki;
- suomaan inkerinsuomalaisille nykyoloissa hyväksyttävä kulttuuriautonomian muoto, joka turvaisi kansallisen elpymisen ja kulttuurin säilymisen.

Vetoomus luovutettiin 16.3.1990 Neuvostoliiton Korkeimman neuvoston sihteeristölle ja 19.12.1990 Venäjän Federaation Kansallisuusasiain valtiolliselle komitealle. Vastaanottajat eivät ole vastauksia lähettäneet.

Inkerinsuomalaisten rehabilitaatiota toivoen L. Gildi lähetti Venäjän Federaation ensimmäiselle edustajakokoukselle ja B. N. Jeltsinille seuraavan sähkeen:

"Inkerinsuomalaiset tervehtivät Venäjän kansanedustajia. Me toivomme, että te hyväksytte ensisijaisesti ja demokraattisesti lain kansamme rehabilitaatiosta, joka on vuosikymmeniä ollut stalinilaisen kansanmurhan kohteena. Meidän monista vetoomuksistamme huolimatta lainsäätäjät eivät ole vastanneet pyyntöihimme. Kansamme hätätila jatkuu. Auttakaa".

Edustajakokous hyväksyi 26.4.1991 lain *"Vainottujen kansojen rehabilitaatiosta"*, mutta tämäkään laki ei vaikuttanut ratkaisevasti inkerinsuomalaisten asemaan. 29.6.1993 vahvistetussa Venäjän Federaation Korkeimman neuvoston asetuksessa *"Venäjänsuomalaisten rehabilitaatiosta"* kuitenkin viitataan sen pykäliin ja vuodesta 1993 sitä alettiin soveltaa erikoissiirtolaisina olleisiin inkerinsuomalaisiin.

Inkerin Liiton ponnistukset inkerinsuomalaisten rehabilitoimiseksi jatkuivat.

Kun O. W. Kuusinen valittiin Yleisneuvostoliittolaisen kommunistisen puolueen Keskuskomitean puhemiehistön jäseneksi, hän ei tehnyt mitään inkerinsuomalaisten rehabilitoimiseksi. Neuvoja ja apua saatiin Karjalan Autonomisen Sosialistisen Neuvostotasavallan hallituksen edustajalta V. N. Stepanovilta.

Kun nimitykset Ingria, Inkeri, Ingermanland olivat kiellettyjä ja poistettiin käytöstä, oli kielenkäytöstä vielä poistettava käsite inkerinsuomalaiset. Tämän saivat aikaan, niin kummallista kuin se onkin, demokraatit. Vuonna 1993 he vaihtoivat vuosisatoja käytössä olleen nimityksen inkerinsuomalaiset uuteen – venäjänsuomalaiset. Ensi kertaa tällainen vaihto tapahtui Venäjän Federaation Korkeimman neuvoston 29. kesäkuuta 1993 päivätyssä asetuksessa *"Venäjänsuomalaisten rehabilitaatiosta"*.

Seuraavan asetuksen tekstiin, joka on inkerinsuomalaisten rehabilitaatioasiakirja, jäi useita epätyydyttäviä sanamuotoja, joita ei pystytty estämään. Tärkein niistä on kansamme nimityksen vaihtuminen inkerinsuomalaisesta venäjänsuomalaiseksi. Tämä Venäjän Federaation Korkeimman neuvoston puheenjohtajan R. I. Hasbulatovin 29.6.1993 allekirjoittama Venäjän Federaation Korkeimman neuvoston asetus "Venäjänsuomalaisten rehabilitaatiosta" edustaa epätyydyttävyydestään huolimatta yhtä historiallista vaihetta kansamme kohtalossa.

Oikeudellisessa mielessä vasta 29. kesäkuuta vuonna 1993 vahvistetussa asetuksessa "Venäjänsuomalaisten rehabilitaatiosta" kaikki inkerinsuomalaisia koskevat rajoitukset kumottiin. Näin muodoin se ajanjakso, jolloin inkerinsuomalaiset elivät oikeuksiensa ja vapauksiensa rajoitusten piirissä ei päättynyt 23. huhtikuuta 1954, vaan 29. kesäkuuta vuonna 1993. Tällaisen oikeusasiakirjan vahvistaminen tuli mahdolliseksi toisaalta maan demokratisoitumisen ja toisaalta henkilökohtaisesti R. I. Hasbulatovin ansiosta, joka itse oli ollut pakkosiirrettynä ja ymmärsi inkerinsuomalaisten raskaan kohtalon. (Katso liite: Tärkeimpiä päätöksiä... 29.6.1993)

Tämän asetuksen tullessa julkisuuteen inkerinsuomalaiset viimeinkin rehabilitoitiin, heidät julistettiin valtion edessä syyttömiksi ja epäoikeudenmukaisesti rangaistuiksi. Silloin iloissaan kukaan ei aavistanutkaan, millainen touhu alkaisi Valtiollisen turvallisuuspalvelun ja Sisäasiainministeriön virkamiesten kabineteissa rehabilitaatioasetuksen tulkinnan muuntamiseksi ja sen toimeenpanon lykkäämiseksi. Sen toimeenpanoa sabotoivat paikalliset neuvostot, Pietarin kaupungin johtaja sekä Leningradin alueen kuvernööri.

Rehabilitaatiota tavoittelevat poliittisten rankaisutoimenpiteiden uhrit ovat joutuneet usein myös nykyisen virkavallan uhreiksi. Heille ei rehabilitaatiotodistuksia myönnetä, vaikka Venäjän Federaation Korkeimman neuvoston vuonna 1993 vahvistama laki "Venäjänsuomalaisten rehabilitaatiosta" sitä edellyttää. Myös voimassa oleva Venäjän

Federaation laki pitää karkotusta tai pakkosiirtoa kansallisin perustein poliittisena rankaisutoimenpiteenä. Tämä koskee myös sotavuosina Suomessa asuneiden henkilöiden ja heidän jälkeläistensä rehabilitaatiota sekä vuonna1942 Sisäasiain kansankomissariaatin taholta saarretusta Leningradista ja Leningradin alueelta pakkosiirrettyjen 28 tuhannen inkerinsuomalaisen ja heidän jälkeläistensä rehabilitaatiota.

Laki "Poliittisten rankaisutoimenpiteiden uhrien rehabilitaatiosta", vahvistettu 18. lokakuuta vuonna 1991, määritteli henkilöt, jotka poliittisten motiivien vuoksi "joutuivat karkotetuiksi asuinseudultaan hallinnollisin perustein tietyille alueille tai erikoissiirtolaisiksi, joutuivat pakkotöihin olosuhteissa, joissa vapautta ja muita oikeuksia rajoitettiin Sisäasiain kansankomissariaatin työkolonnat mukaan lukien".

Toisessa 26. huhtikuuta vuonna 1991 vahvistetussa laissa "Vainottujen kansojen rehabilitaatiosta" todetaan: "Rankaisutoimenpiteiden alaisina pidetään kansoja (kansallisuuksia tai etnisiä ryhmiä ja muita historiallisesti muovautuneita kulttuurisia ja etnisiä yhteisöjä), joita kohtaan kansallisuuden tai muun tunnusmerkin johdosta valtio on harjoittanut parjausta, kansanmurhaa samanaikaisten pakkosiirtojen kanssa, lakkauttanut kansallisia ja valtiollisia muodostumia, muuttanut rajoja, ylläpitänyt erikoissiirtopaikoissa väkivaltaista ja terrorisoivaa järjestelmää". (Katso liite: Tärkeimpiä päätöksiä... 26.04. 1991).

Venäjän Federaation Korkeimman neuvoston 29. kesäkuuta1993 päivätyssä asetuksessa "Venäjänsuomalaisten rehabilitaatiosta" sanotaan: Kaikki venäjänsuomalaisiin kohdistetut lait ja asetukset, jotka oli hyväksytty 1930–40-luvuilla ja jotka olivat olleet poliittisten rankaisutoimenpiteiden oikeudellisena perustana heitä vastaan, julistetaan lainvastaisiksi ja pätemättömiksi koskien pakkohäätöjä historiallisilta asuinsijoiltaan Venäjän federaation alueilta, erikoissiirtolaisten komennon alaisiksi alistamista, pakkotyöhön lähettämistä, vapauden sekä muiden oikeuksien rajoittamista.

Näin ollen mainitut lait määrittelevät, että rehabilitoitaviksi kuuluvat henkilöt, jotka poliittisista syistä, kansallisuuden tai muun tunnusmerkin mukaan joutuivat karkotetuiksi asuinseudultaan hallinnollisin perustein, pakkosiirretyiksi, häädetyiksi tai erikoissiirtolaisiksi. Kaikkia näitä poliittisten rankaisutoimenpiteiden muotoja käytettäessä inkerinsuomalaiset joutuivat karkotetuiksi kansallisuutensa perusteella, mutta rehabilitaation vahvistamisen yhteydessä yksityisiltä kansalaisilta vaaditaan henkilökohtaisia todisteita rankaisutoimenpiteistä heitä kohtaan. Tämän todistamiseksi asiakirjojen puuttuessa hakijaa kehotetaan

viemään asia oikeuteen, jolloin tarvitaan kaksi kansalaista todistamaan, että kyseinen henkilö ei ollut vapaehtoisesti paikkakunnalle muuttanut siirtolainen, vaan oli karkotettu sinne poliittisin tai kansallisin perustein. Todistajia on 50–60 vuotta myöhemmin vaikea löytää. Kuitenkin rehabilitaatiotodistusta vaaditaan, jos henkilö pyrkii esimerkiksi oikeuden kautta palauttamaan entisen kotinsa perheensä asunnoksi.

Vaikka lait ovat koko maassa samat, tulkitaan niitä vaihtelevasti. Teloitettujen tai karkotettujen rehabilitaatiota haettaessa eri alueitten ja ministeriöiden arkistojen virkailijoiden päätökset eivät ole yhteneväisiä. Myös samasta arkistosta samaa henkilöä koskevaan kyselyyn saattoi eri aikoina tulla erilaisia vastauksia. Karjalan tasavallassa on juridisin perustein rehabilitaatiotodistuksen saanut 180 Suomesta palannutta inkerinsuomalaista, mutta Pietarissa ja Leningradin alueella juridisin perustein rehabilitaatiotodistuksia ei myönnetä, vaan suositellaan asian viemistä oikeuteen.

Kun inkerinsuomalaiset anoivat rehabilitaationsa virallistamista viittaamalla 26. huhtikuuta 1991 Korkeimman neuvoston vahvistamaan lakiin "Vainottujen kansojen rehabilitaatiosta", Leningradin ja Leningradin alueen Valtiollisen turvallisuuspalvelun hallinnon päällikkö A. N. Pšeničnyi vastasi 21. toukokuuta 1991: "Anomusten käsittely rehabilitaatiotodistusten myöntämiseksi koskien vuoden 1942 pakkoevakuointia Leningradista ja Leningradin alueelta kansallisin perustein on väliaikaisesti keskeytetty vahvistetun lain toimeenpanomekanismin ja asiasta vastaavan valtiollisen järjestön asettamiseen asti".

Vuonna 1915 syntyneen Eva Matin tytär Kiiskin rehabilitaatioanomukseen A. N. Pšeničnyi vastasi vuonna 1993, että 26. huhtikuuta 1991 vahvistettu laki "Vainottujen kansojen rehabilitaatiosta" koskee myös inkerinsuomalaisia erikoissiirtolaisia, mutta lain toimeenpanomekanismia ei ole vieläkään vahvistettu.

Vuoden 1994 alussa pietarilaiset lainvalvontaelimet saivat viimein viralliset selvitykset ja alkoivat postittaa seuraavanlaisia kirjeitä: "Syystä, että samansisältöisiä anomuksia on saapunut Pietarin kaupungin ja Leningradin alueen Valtiollisen turvallisuuspalvelun päähallinnon informaatiokeskukseen vuodesta 1991, pyydämme anteeksi mahdollista viivytystä Teidän anomuksenne käsittelyssä, koska anomuksia tullaan käsittelemään niiden saapumisjärjestyksessä".

Herää kysymys, ehtiikö Eva Kiiski saada päätöksen omaan anomukseensa, sillä hän täyttää pian 90 vuotta. Rehabilitaatiotodistusta hän tarvitsee siihen tarkoitukseen, että voisi viimeinkin oikeusmenettelyn

kautta päästä Vsevoložskissa olevaan omaan taloonsa, joka oli riistetty häneltä vuoden 1942 pakkoevakuoinnin yhteydessä Siperiaan. Ilman rehabilitaatiotodistuksia tuomioistuimet eivät tällaisia kanteita käsittele. Nykyisissä oloissa lukemattomat inkerinsuomalaiset eivät tästä syystä voi vieläkään saada talojaan omistukseensa.

Paitsi pitkiä rehabilitaatioanomusten käsittelyaikoja huolestuttavaa on myös Sisäasiain- ja Turvallisuusministeriöiden valikoiva suhtautuminen rehabilitaation lainsäädännölliseen perustaan. Yli kaksi vuotta he selvittelivät koskeeko 18. lokakuuta vuonna 1991 vahvistettu laki "Poliittisten rankaisutoimenpiteiden uhrien rehabilitaatiosta" myös inkerinsuomalaisia. Nykyään rehabilitaatiotodistuksissa jo viitataan tähän lakiin.

Ihmetystä herättää myös se seikka, miksi ei huomioida kahta muuta samanarvoista lakia kuten 26.huhtikuuta vuonna 1991 vahvistettua "Vainottujen kansojen rehabilitaatiosta" sekä 29. kesäkuuta 1993 vahvistettua lakia "Venäjänsuomalaisten rehabilitaatiosta".

Laissa "Poliittisten rankaisutoimenpiteiden uhrien rehabilitaatiosta" kansojen pakkosiirtoa ei pidetä poliittisena rankaisutoimenpiteenä, kun taas sitä ennen 26. huhtikuuta vuonna 1991 vahvistetussa laissa "Vainottujen kansojen rehabilitaatiosta" sekä sen jälkeen 29. kesäkuuta 1993 vahvistetussa laissa "Venäjänsuomalaisten rehabilitaatiosta" pakkosiirto on asetettu ensisijaiseksi muiden rankaisutoimenpiteiden joukossa. Sisäasiainministeriössä ei toimita näiden kolmen lain perusteella, vaan ainoastaan 18. lokakuuta vuonna 1991 vahvistetun "Poliittisten rankaisutoimenpiteiden uhrien rehabilitaatiosta" -lain perusteella, jossa kansojen pakkosiirtoa ei pidetä poliittisena rankaisutoimenpiteenä.

Yllämainitun "Venäjänsuomalaisten rehabilitaatiosta" -lain hyväksymisestä on kulunut toistakymmentä vuotta ja voidaan kysyä, mitä käytännössä on tehty sen toteuttamiseksi? Siihen voidaan vastata lyhyesti: kaikki suomalaiset poliittisten vainojen uhrit ja heidän lapsensa ovat saaneet rehabilitaatiotodistukset. Myös sotalapsia, jotka ovat olleet Viron Kloogan leirillä, pidetään alaikäisinä fasismin uhreina. Siinä kaikki.

Suomesta palanneita inkerinsuomalaisia seuraa heidän paluustaan alkaen nykypäiviimme asti pahansuopainen suhtautuminen Sisäasiainministeriön virkailijoiden taholta. He kieltäytyvät antamasta Suomesta palanneille inkerinsuomalaisille rehabilitaatiotodistuksia seuraavin perustein: Suomessa ollessaan inkerinsuomalaiset asuivat paremmissa oloissa kuin ne neuvostoihmiset, jotka saksalaiset miehittäjät olivat

lähettäneet töihin Saksaan; toisaalta Suomesta Neuvostoliittoon palanneita inkerinsuomalaisia eivät Sisäasiain kansankomissariaatin virkailijat kaikkialla luokitelleet erikoissiirtolaisiksi. Ongelmana on, että ne rehabilitaatiota hakevat kansalaiset, jotka vuosina 1944–45 palautettiin Suomesta, saavat rehabilitaatiota koskeviin anomuksiinsa kielteisiä vastauksia sillä perusteella, että viranomaisten mukaan he asuivat karkotusalueilla siirtolaisten statuksella, eivätkä siten kuulu rehabilitoitavien ryhmään. Tosiasia kuitenkin on, että inkerinsuomalaiset siirrettiin Suomesta entisen asuinseutunsa Leningradin alueen asemesta Neuvostoliiton sisäalueille erikoissiirtolaisina. Voisi olettaa, että nämä valtiovallan pitkään vainoamat ihmiset kuuluvat ehdottomasti ja välittömästi rehabilitoitaviksi. Mutta Pietarin kaupungin ja Leningradin alueen Federatiivisen turvallisuuspalvelun päähallinnon informaatiokeskuksessa ja monella muullakin taholla ollaan eri mieltä. Kirjan tekijä pyrkii todistamaan, että oleskelu Suomessa ei oikeuttanut pitämään inkerinsuomalaisia neuvostovallan rankaisutoimenpiteiden kohteena. Kuitenkin he joutuivat niiden kohteeksi, koska heiltä kiellettiin paluu entisille asuinsijoilleen Leningradiin ja Leningradin alueelle, mikä tarkoitti karkotusta. Nykyisten lakien mukaan karkotus on poliittinen rankaisutoimenpide kansallisin perustein. Näin Suomesta 1940-luvulla palanneita inkerinsuomalaisia voidaan pitää poliittisten rankaisutoimenpiteiden uhreina sen tosiasian perusteella, ettei heitä palautettu entisille asuinsijoilleen Leningradin alueelle, vaan siirrettiin Velikolukin, Novgorodin, Jaroslavlin, Kalinin ja Pihkovan alueille erikoissiirtolaisina.

Sisäasiain kansankomissariaatin 29.12.1944 antaman päiväkäskyn perusteella kaikki inkerinsuomalaiset rekisteröitiin ja he joutuivat julkisen valvonnan alaisiksi. Tämä on tosiasiassa karkotus, joka on poliittinen rankaisutoimenpide ja se tapahtui valtiovallan päätöksen perusteella. Kaikki Suomesta palanneet inkerinsuomalaiset saivat vuonna 1947 passeihinsa pykälän 38, joka rajoitti ihmisoikeuksia ja vapauksia. Juuri tästä syystä kaikki Suomesta palanneet inkerinsuomalaiset olisi rehabilitoitava.

Kun Suomesta palautettu väestö muodosti 2/3 koko inkerinsuomalaisesta väestöstä, on sen rajaaminen rehabilitoinnin ulkopuolelle nähtävä aikaisemmin rankaisutoimenpiteitä toteuttaneen ja nykyään inkerinsuomalaisten rehabilitaatiosta vastaavan järjestön torjuntavoittona.

Sisäasiainministeriössä on sitkeästi pidetty kiinni siitä, että rehabilitaatioon eivät ole oikeutettuja kaikki Leningradista ja Leningradin

alueelta pakkosiirretyt inkerinsuomalaiset, vaan ainoastaan erikoissiirtolaiset. Ei ole varmuutta siitä, että nykyajan Sisäasiainministeriön virkamiehet tietävät, miten Sisäasiain kansankomissariaatti muutteli kaikkien inkerinsuomalaisten yhteiskunnallista asemaa. Sekä Leningradista ja Leningradin alueelta pakkosiirretyt inkerinsuomalaiset että Suomesta vuosina 1944–45 Neuvostoliittoon palautetut inkerinsuomalaiset joutuivat Sisäasiain kansankomissariaatin taholta kahdenlaisten poliittisten rankaisutoimenpiteiden kohteeksi. Ne, jotka vuosina 1942–43 pakkosiirrettiin Leningradista ja Leningradin alueelta Siperiaan, joutuivat heti erikoissiirtolaisten asemaan. Suomesta Neuvostoliittoon palanneet asutettiin Valtiollisen puolustuskomitean erittäin salaisen 19. marraskuuta vuonna 1944 päivätyn päätöksen N 6973 mukaisesti Velikolukin, Novgorodin, Jaroslavlin, Kalinin ja Pihkovan alueille myös erikoissiirtolaisina.

Neuvostoliiton Sisäasiain kansankomissariaatin 29.12.1944 päivätyn salaisen päiväkäskyn N 274 perusteella kaikki inkerinsuomalaiset kirjattiin Sisäasiain kansankomissariaatin erikois- eli valvontaosastoissa ja heidät luokiteltiin erikoissiirtolaisiksi, mikä tarkoitti yli 16-vuotiaille valvontahenkilökortteja ja pakollista ilmoittautumista valvontaosastoon kerran kuukaudessa.

Erikoissiirtolaisten asema vaihtui vuonna 1946 hallinnollisesti pakkosiirrettyjen statukseksi. Myöhemmin 7. toukokuuta 1947 Stalinin henkilökohtaisesti allekirjoittamalla määräyksellä inkerinsuomalaisten asema muutettiin elinikäiseksi karkotukseksi. Tilanne jatkui muuttumattomana vuoden 1954 huhtikuuhun asti. Nykyään voimassa olevat lait määrittelevät sekä erikoissiirtolaisuuden että hallinnollisen karkotuksen kansallisin perustein poliittiseksi rankaisutoimenpiteeksi.

Asiakirjojen puuttuessa inkerinsuomalaiset eivät yksityishenkilöinä kuitenkaan pysty todistamaan olleensa karkotuksessa hallinnollisin perustein, koska Sisäasiain kansankomissariaateissa ei tällaista rekisteriä ollut. Vanha passisääntöjärjestelmä, jonka osana inkerinsuomalaisten elämää rajoittava pykälä 38 oli, on mitätöity. Kuitenkin Pietarin kaupungin ja Leningradin alueen Sisäasiain päähallinnon informaatiokeskuksen virkailijat vaativat tällaisia todistuksia. Tämä estää suurta osaa inkerinsuomalaisista saamasta rehabilitaatiotodistuksia.

Inkerinsuomalaisten rehabilitoitujen määrän vähentämiseksi Pietarin kaupungin ja Leningradin alueen Sisäasiain päähallinnon informaatiokeskus sai aikaan vielä yhden ylipääsemättömän esteen. Asetuksessa ”Etuisuuksien myöntämisjärjestyksestä rehabilitoiduille ja poliittisista

rankaisutoimenpiteistä kärsineille henkilöille" poliittisista rankaisutoimenpiteistä kärsineiksi luetaan myös "alle 16-vuotiaat lapset, jotka olivat asuneet yhdessä vanhempiensa kanssa vapauden riiston olosuhteissa karkotuksessa tai erikoissiirtolaisina".

Kuten edellä jo mainittiin, karkotus hallinnollisin perustein tuli voimaan vuonna 1946 ja jatkui muuttumattomana vuoden 1954 huhtikuuhun asti. Näiden vuosien aikana lapset aikuistuivat ja Sisäasiain kansankomissariaatti kovensi heihin kohdistamaansa kontrollia. Ensimmäiseen passiinsa he saivat pykälän 38. Saadakseen nyt todistuksen siitä, että henkilö oli rankaisutoimenpiteen kohteena, häntä kehotetaan Pietarin kaupungin ja Leningradin alueen Sisäasiain päähallinnon informaatiokeskuksen taholta kääntymään niiden alueiden Sisäasiain hallintoelinten puoleen, jossa he 16 ikävuotensa jälkeen asuivat, jolloin passi heille myönnettiin. Tällainen vaatimus johtaa umpikujaan, koska erikoissiirtolaisten asema vaihtui karkotukseen hallinnollisin perustein, eikä alueiden Sisäasiain hallintoelimillä ole tietoja sinne aikaisemmin karkotetuista inkerinsuomalaisista, joten he eivät sellaisia todistuksia anna. Kun vaadittua todistusta ei ole mahdollista esittää, kieltäytyy Pietarin kaupungin ja Leningradin alueen Sisäasiain päähallinnon informaatiokeskus antamasta hakijoille todistuksia siitä, että he olivat kärsineet poliittisista rankaisutoimenpiteistä. Asia olisi vielä mahdollisuus todistaa oikeuden kautta, mutta vuosina 1946–54 aikuistuneet nuoret eivät voi tätä mahdollisuutta käyttää, koska todistajia ei enää löydy. Sitä paitsi kansallisuutensa perusteella vainotut ihmiset ovat joutuneet useissa tapauksissa vaihtamaan asuin- ja työpaikkaansa, salaamaan kansallisuutensa tai muuttamaan sukunimensä.

Kaikki nämä inkerinsuomalaisten ryhmät kuuluvat rehabilitoitaviksi asianomaisten anomusten perusteella. Laki ei vaadi Sisäasiainministeriötä selvittämään, mihin rankaisutoimenpiteistä kärsineet oli viety ja kuinka kauan he siellä asuivat. Tästä huolimatta Pietarin kaupungin ja Leningradin alueen Valtiollisen turvallisuuspalvelun päähallinnon informaatiokeskus vaatii Suomesta palanneita inkerinsuomalaisia esittämään todistuksia siitä, missä ja kuinka kauan he olivat olleet karkotettuina tai erikoissiirtolaisina. Vaikka lain mukaan anomukset on käsiteltävä kolmen kuukauden sisällä, tosiasiallisesti prosessi on venynyt vuosien mittaiseksi.

Yksinkertaisempaa olisi myöntää rehabilitaatiotodistuksia pakkosiirron tai karkotuksen perusteella. Ensiksikin, laki ei vaadi todisteita siitä, mihin ja kuinka pitkäksi ajaksi henkilö oli häädetty; toiseksi, asia-

kirjat pakkosiirroista ovat säilyneet Pietarin kaupungin ja Leningradin alueen arkistoissa; kolmanneksi, henkilön pakkosiirto pysyvältä asuinpaikaltaan, omaisuuden ja vapauden menettäminen kansallisin perustein on jo sinänsä poliittinen rankaisutoimenpide ajasta ja paikasta riippumatta; neljänneksi, tiedot erikoissiirtolaisista heidän entisillä olinpaikoillaan eivät ole välttämättä säilyneet. Lapsia ei erikoiskomendanttivirastoissa kirjattu, so. niitä henkilöitä, jotka nykypäivinä ovat eläkeikäisiä ja anovat rehabilitaatiota. Sitä paitsi monet lapset jäivät niissä olosuhteissa orvoiksi. Pakkosiirtojen aikana kuolleiden hautauspaikoista on vähän tietoja. Mistä voisivat siihen aikaan orvoiksi jääneet lapset nyt saada todistuksia?

Kun vuonna 1942 Sisäasiain kansankomissariaatin toimesta valmisteltiin kymmenien tuhansien inkerinsuomalaisten pakkosiirtoa Leningradista ja Leningradin alueelta Siperiaan, se tapahtui Leningradin rintaman sotaneuvoston 9. maaliskuuta v. 1942 hyväksytyn päiväkäskyn N00713 *"Valtiolle vaarallisten henkilöiden karkotuksesta Leningradista ja sen esikaupunkialueilta"* ja 20. maaliskuuta v. 1942 hyväksytyn päiväkäskyn N00714 *"Saksalaisten ja suomalaisten pakollisesta evakuoinnista Leningradista ja sen esikaupunkialueilta"* perusteella ja sitä nimitettiin pakkoevakuoinniksi sota-ajan olosuhteisiin viitaten.

Väestön siirto aloitettiin 15.03.1942. Operaatiota pidettiin erittäin salaisena, sillä karkotus tapahtui kansallisin perustein ja oli tarkoitettu ikuiseksi. Kukaan inkerinsuomalaisista ei osannut ajoissa varautua siihen ja koko omaisuus jäi paikallisen neuvostovallan edustajien käyttöön. Mitään luetteloja karkotettujen omaisuudesta tai arviota sen hinnasta ei sen omistajille annettu. Sama koskee myös vuosina 1930–36 rajaseudulta pakkosiirrettyjen kymmeniä tuhansia talouksia sekä sotavuosina Suomessa asuneiden inkerinsuomalaisten säilyneitä taloja. Sota-ajan olosuhteissa toimitettua pakkoevakuointia ei valtiovalta pitkään tunnustanut karkotukseksi, kuten ei Suomesta palanneita ja erikoissiirtolaisina asuneita julkisen valvonnan alaisina olleita inkerinsuomalaisiakaan pidetty poliittisen vainon uhreina.

Toisen maailmansodan päättymisen jälkeen inkerinsuomalaiset yrittivät omatoimisesti palata synnyinseuduilleen, jossa säilyi vielä noin 1 500 eheätä inkerinsuomalaisten asuintaloa ja talousrakennuksia. Mutta Neuvostoliiton Kansankomissaarien neuvoston 19. syyskuuta 1945 vahvistama määräys N13925 pc "Sisäasiain kansankomissariaatin valvonnan tehostamisesta inkerinsuomalaisten asumisen estämiseksi Leningradin alueella" sekä Sisäasiain kansankomissaarin sijaisen 24.

syyskuuta vuonna1945 lähettämä samanaiheinen direktiivi estivät heidän paluunsa. (Katso liite: Tärkeimpiä päätöksiä... 19.9.1945).

Venäjän Federaation hallitus vahvisti 12. elokuuta 1994 päätöksen N 926, joka sisälsi *"Asetuksen laittomasti poistetun, takavarikoidun tai muulla tavalla poliittisten rankaisutoimenpiteiden yhteydessä omistuksesta menetetyn kansalaisten omaisuuden palauttamisesta, sen arvon korvaamisesta tai rahallisen kompensaation maksusta"*.

Anomusten jättämisen takarajaksi määriteltiin vain 3 vuotta rehabilitaation myöntämisestä, mikä on ristiriidassa vastuun kantamisen kanssa kansanmurhasta kärsineitä kohtaan, sillä kansanmurhan tuottamat kärsimykset eivät vanhene koskaan. Tässä yhteydessä moraalisista kärsimyksistä ei edes keskusteltu.

Inkerinsuomalaisten osalta myytyjen talojen ja muun omaisuuden arvon korvaaminen vaihdettiin pieneen 10 000 ruplan kompensaatioon. Lisäksi sen saamiseksi kasattiin sellainen määrä byrokraattisia esteitä, joiden vuoksi suurin osa talojen omistajista ei sitä saanut.

Saadakseen omaisuudestaan rahallisen korvauksen hakijan tulisi liittää anomukseensa seuraavat asiakirjat:

- notaarin oikeaksi todistama kopio rankaisutoimenpiteiden kohteeksi joutuneen henkilön rehabilitaatiotodistuksesta;
- omaisuuden takavarikoinnin tai menetyksen vahvistavat asiakirjat;
- notaarin oikeaksi todistamat kopiot perintöön oikeuttavista asiakirjoista.

Odottamattomasta pakkosiirrosta oli kulunut jo yli puoli vuosisataa. On luonnollista, että niissä olosuhteissa rakennuksia ja muuta omaisuutta koskevia asiakirjoja ei enää ole säilynyt. Niitä ei saattanut löytyä arkistoistakaan. Sellaisissa tapauksissa edellytettiin oikeudenkäyntiä 2–3 todistajan läsnä ollessa. Harva ihminen onnistui kuitenkaan löytämään todistajia yli puolen vuosisadan takaa. Jos oikeus huomioi todistajien lausunnot ja päätyi omaisuuden palauttamisesta myönteiseen päätökseen, sen täytäntöönpano ei kuitenkaan ollut varmaa, sillä Oikeusministeriön arvion mukaan vain noin 30 % oikeuden päätöksistä pannaan täytäntöön.

Taloista saadun rahallisen korvauksen niukkuus kertoo myös nykyisten paikallisten vallanpitäjien haluttomuudesta käytännöllisesti avustaa inkerinsuomalaisia heidän asuttamisessaan historialliselle asuinseudulleen, kuten Venäjän Federaation Korkeimman neuvoston asetuksen "Venäjänsuomalaisten rehabilitaatiosta" kohta 5. edellyttää.

Inkerinsuomalaisten aseman tilannekatsaus ja korjaussuunnitelmat

Vuoden 1997 tammikuussa Pietarissa kokoontui ensimmäinen kansainvälinen seminaari, jonka teemana oli Inkerinsuomalainen projekti vuosina 1997–2000 inkerinsuomalaisen kansan monipuolisen elvytysohjelman kehittämiseksi ja toteuttamiseksi. Siihen osallistui Venäjän, Suomen, Pietarin, Leningradin alueen ja Karjalan tasavallan hallitusten edustajia. Suomea edustivat muiden muassa Pakolais- ja siirtolaisuusasiain neuvottelukunta Pertti Sorsan johdolla ja Suomen Pietarin pääkonsuli Osmo Lipponen. Seminaarissa käsiteltiin muun muassa ratkaisemattomia inkerinsuomalaisten rehabilitaatio-ongelmia. L. Gildi esitteli seminaarin osallistujille sekä kaikille asianosaisille tahoille valmistelemansa aihetta käsittelevän monipuolisen aineiston ehdotuksineen ja toivomuksineen. Ensiksi tilannekatsaus inkerinsuomalaisten asemasta ja oloista.

”Stalinin aikaisen terrorin oloissa inkerinsuomalaisia tuhottiin fyysisesti ja kaikki eloon jääneet pakkosiirrettiin historialliselta synnyinseudultaan Sisäasiain kansankomissariaatin joukkojen valvonnassa Siperiaan, Keski-Aasiaan ja maan pohjoisalueille erikoissiirtolaisiksi tai karkotukseen. Suomesta vuonna 1944 palanneita inkerinsuomalaisia asutettiin Venäjän viidelle eri alueelle erikoissiirtolaisina rajoitetun asumisoikeuden ja julkisen valvonnan alaisina, jota sääteli senaikaisten passisääntöjen pykälä 38. Neuvostoliiton hallituksen taholta otettiin eri aikoina käyttöön useita inkerinsuomalaisia koskevia rajoituksia, joita ei ole tähän mennessä vielä julkistettu. Osa niistä on voimassa vieläkin.

Venäjän Federaation Korkein neuvosto hyväksyi 29. kesäkuuta 1993 asetuksen ”Venäjänsuomalaisten rehabilitaatiosta”. Venäjän hallitus on muuttanut tämän historiallisen lain pelkäksi julistukseksi siltä osin, mikä koskee suomalaisten vastaanottoa ja elinoloja heidän historiallisella synnyinseudullaan Pietarissa ja Leningradin alueella. Tästä syystä useat sadat suomalaisperheet asuvat edelleen entisillä karkotusalueilla. Riittänee maininta siitä, ettei yksikään rehabilitoitu suomalainen ole vuoden 1993 jälkeen saanut Pietarista tai Leningradin alueelta asuntoa, joka heille lain mukaan kuuluu. Suurin osa rehabilitoiduista inkerinsuomalaisista ei voi saada edes mitätöntä rahallista korvausta rankaisutoimenpiteiden seurauksena menetetystä talostaan ja omaisuudestaan siitä syystä, että äkillisen Leningradista tai Leningradin alueelta häädön aikana tarvittavat asiakirjat olivat jääneet taloihin ja asuntoihin, joiden haltijoiksi tulivat heti paikallisen vallan edustajat.

Stalin ja kumppanit karkottivat inkerinsuomalaisia Leningradista ja Leningradin alueelta ikuisiksi ajoiksi. Vuodesta 1953 toinen toisensa jälkeen vaihtuvat maan hallitukset eivät vahvistaneet yhtäkään päätöstä tai asetusta, joka olisi helpottanut syyttömästi parjatun ja kärsineen kansan paluuta historialliselle synnyinseudulleen. Näin ollen tosiasiallisesti säilyy stalinilais-ždanovilainen tavoite olla sallimatta inkerinsuomalaisten kansallista elpymistä Pietarissa ja Leningradin alueella.

"Pehmein" taloudellisin keinoin, välinpitämättömyydellä inkerinsuomalaisia kohtaan saadaan aikaan heidän jatkuva vähenemisensä. Toisin sanoen Venäjän, Pietarin ja Leningradin alueen hallitukset jatkavat Venäjän alkuperäiskansan "nakertamista", jonka olemassaoloa Pietarissa ja Leningradin alueella pidetään geopoliittisesti epäsuotavana. Sisäasiain kansankomissariaatin panettelijoilla ja vuosien 1930–1940 Puna-armeijan yleisesikunnalla on pitkät kädet.

Kansallinen katastrofi ja inkerinsuomalaisten täydellinen katoaminen voidaan estää, jos valtiollisella tasolla ryhdytään välittömästi tehokkaisiin toimenpiteisiin ja saadaan tarpeellista apua ulkomailta".

Tilannekatsauksen ohella esitettiin ehdotuksia ja toivomuksia Venäjän Federaation hallitukselle, Venäjän Federaation neuvostolle ja valtiolliselle Duumalle, Pietarin kaupungin ja Leningradin alueen hallinnolle. Myös Suomen hallitukselle esitettiin erityisesti Inkerin kulttuuria tukevia ehdotuksia.

Seminaarin ja muiden yhteydenottojen seurauksena Venäjän Federaation kansallisuuksien ja federatiivisten suhteiden ministeriö perusti 15.7.1997 inkerinsuomalaisten asioita käsittelevän työryhmän ja määräsi sen puheenjohtajaksi A. A. Tomtosovin.

Työryhmään kuului 24 henkeä, jotka olivat Venäjän Federaation 11 eri ministeriön edustajia, Sisäasiainministeriö ja Turvallisuuspalvelu mukaan lukien sekä lisäksi Karjalan tasavallan, Leningradin ja Novgorodin alueiden inkerinsuomalaisten kansalaisjärjestöjen edustajat. Kokouksia oli määrä pitää vähintään kerran neljässä kuukaudessa.

Ensimmäinen istunto pidettiin 21.10.1997. Sen eräänä tärkeänä kysymyksenä pidettiin Suomesta 1940-luvulla palanneiden inkerinsuomalaisten rehabilitaatio-ongelmaa, sillä nykyään heihin ei sovelleta 29.6.1993 Venäjän federaation Korkeimman neuvoston vahvistamaa asetusta "Venäjänsuomalaisten rehabilitaatiosta".

Sisäasiainministeriön, Turvallisuuspalvelun sekä Venäjän Prokuraattorilaitoksen edustajat olivat edelleenkin sitä mieltä, ettei ole oikeudellisia

perusteita pitää kaikkia Suomesta siirrettyjä inkerinsuomalaisia rankaisutoimenpiteistä kärsineinä. Asia on ratkaistava tapauskohtaisesti esitettyjen asiakirjojen perusteella. Jos asiakirjoja ei ole, tulisi käyttää oikeusmenettelyä.

Venäjän Ulkoasiainministeriön edustaja S. V. Vinogradov totesi, että Suomeen 1940-luvulla siirretyistä inkerinsuomalaisista on Suomen Kansallisarkistossa olemassa luettelo ja kopioiden saanti sieltä on mahdollista. Jos rankaisutoimenpiteen kohteeksi joutuneen henkilön status voidaan vahvistaa hallituksen päätöksellä yhdessä Suomen Kansallisarkiston todistuksen kanssa, ei henkilökohtaisen rehabilitaation myöntämiselle olisi esteitä. Sodanjälkeisinä vuosina inkerinsuomalaisiin kohdistetuista rankaisutoimenpiteistä tulisi päättää yhdessä Sisäasiainministeriön ja Turvallisuuspalvelun kanssa.

Toisen rehabilitaatiota vailla olevan suuren inkerinsuomalaisten ryhmän muodostavat 1930–40-luvuilla synnyinseuduiltaan pakkosiirretyt. Turvallisuuspalvelun edustajan M. P. Miheikinin mukaan 1930-luvulla pakkosiirrettyjen luettelot voidaan vahvistaa, mutta vuosien 1939–40 osalta se on vaikeampaa. Vuosina 1941–44 pakkosiirrettyjen luettelot ovat olemassa Pietarin Turvallisuuspalvelun osastolla, jotka käsittävät 29 tuhannen pakkosiirretyn nimet.

Toisena tärkeänä teemana olivat entisille asuinseuduilleen palaavien inkerinsuomalaisten asuinolojen ongelmat. Aiheesta pidettiin vastuullisena Pietarin ja Leningradin alueen hallintoja, jotka olivat tehneet päätöksen asutuskeskusten rakentamisesta tähän tarkoitukseen, mutta siihen tarvittava rahoitus puuttuu.

Puheenvuorossaan L. A. Gildi muistutti kymmenistä päätöksistä ja asetuksista sekä muista ohjeista, jotka vuoteen 1954 rajoittivat inkerinsuomalaisten vapauksia ja ovat todistuksena kansanmurhasta. Suomesta 1940-luvulla palanneita inkerinsuomalaisia voidaan pitää poliittisten rankaisutoimenpiteiden uhreina jo sen tosiasian perusteella, ettei heitä palautettu entisille asuinsijoilleen, vaan pakkosiirrettiin Jaroslavlin, Pihkovan, Novgorodin ja muille alueille. Tämä on karkotus, joka on poliittinen rankaisutoimenpide ja se tapahtui valtiovallan päätöksen perusteella. Juuri tästä syystä kaikki Suomesta 1940-luvulla palanneet inkerinsuomalaiset olisi rehabilitoitava.

Pakkoluovutetun omaisuuden korvaamisesta on myös tehtävä päätös. Karkotus tapahtui odottamatta, lain määräämiä asiakirjoja ei enää ole. Tästä syystä korvauksia on maksettava rehabilitaatiotodistusten perusteella jo siitäkin syystä, että sen summa on vain 10 tuhatta ruplaa.

L.Gildi ehdotti Pietarin kaupungin ja Leningradin alueelle rakennettavaksi kahta asutuskeskusta, joista 350 pientalon keskus tulisi Pietarin kaupungin alueelle ja 150 talon keskus Kingiseppin piiriin.

Työryhmän toinen istunto pidettiin 24.3.1998. Siihen osallistui 17 työryhmän jäsentä ja sen työjärjestykseen kuuluivat inkerinsuomalaisia koskevat lait ja niiden noudattaminen sekä uusien lakiehdotusten valmistelu.

Venäjän Federaation Sisäasiainministeriön edustaja N. V. Jakuškin ehdotti muutoksia ja lisäyksiä Venäjän federaation lakiin "Poliittisten rankaisutoimenpideuhrien rehabilitaatiosta", mikä helpottaisi Suomesta 1940-luvulla palautettujen inkerinsuomalaisten rehabilitaatiota.

L.Gildi muistutti puheenvuorossaan siitä, että Leningradin alueen Sisäasiainministeriön hallinto rikkoo voimassa olevaa lainsäädäntöä inkerinsuomalaisten rehabilitaation yhteydessä. On olemassa kolme suurta rehabilitaatiota odottavaa inkerinsuomalaisten ryhmää: ensimmäinen on vuosina 1935–36 raja-alueilta karkotettujen ryhmä, toinen on sotavuosina Leningradista ja Leningradin alueelta karkotettujen ryhmä ja kolmas on Suomesta 1940-luvulla palautettujen inkerinsuomalaisten ryhmä. Vakavia ongelmia on myös rankaisutoimenpiteiden kohteeksi joutuneiden kansalaisten omaisuuden palauttamisen suhteen.

Venäjän Ulkoasiainministeriön edustaja S. V. Vinogradov ehdotti Venäjän federaation Kansallisuuksien ja federatiivisten suhteiden ministeriön liittymistä Venäjän federaation ja Suomen väliseen yhteistyösopimukseen sivistyksen, kulttuurin ja tieteen alalla, jonka yhteyteen voitaisiin perustaa kansallisuuksien komissio.

Toisen istunnon päätöslauselmassa todettiin:

"Valmistellaan vetoomusta Valtiolliseen Duumaan muutosten ja lisäysten tarpeellisuudesta Venäjän Federaation lakiin "Poliittisten rankaisutoimenpideuhrien rehabilitaatiosta".

Inkerin Liiton järjestöjen neuvosto lähettää Venäjän Federaation Kansallisuuksien ja federatiivisten suhteiden ministeriölle anomuksen rahallisen tuen saamiseksi asutuskeskusten rakentamiseksi inkerinsuomalaisia varten. Venäjän Federaation Kansallisuuksien ja federatiivisten suhteiden ministeriö kääntyy asian johdosta Venäjän Ulkoasiainministeriön puoleen yhteistyön aktivoimiseksi Suomen kanssa sivistyksen, kulttuurin ja tieteen alalla".

Työryhmän kolmannen istunnon työjärjestykseen sisältyi informaatio Alueittenvälisen kansalaisjärjestön Inkerin liiton puheenjohtaja L. Gildin

vetoomuksesta Venäjän Federaation hallitukseen inkerinsuomalaisten pientalokeskuksen rakentamisen rahoituksesta. Esittelijäksi oli pyydetty Venäjän talousministeriön edustajaa, joka ei työryhmän istuntoon kuitenkaan saapunut. Työryhmän puheenjohtajan tehtäväksi jäi vain todeta, että rahaa inkerinsuomalaisten asutuskeskuksen rakentamiseen ei löytynyt. Istunnon päätteeksi puheenjohtaja ehdotti työryhmän hajottamista ja uuden työryhmän nimittämistä ministeriön uudelleenjärjestelyn vuoksi.

Tämänkin hallituksen toimeksiannon kohtalo oli tavanomainen. Vuoden 1999 helmikuun jälkeen työryhmän istuntoja ei ole pidetty. Korostamme kuitenkin merkittävänä ja tärkeänä Venäjän hallituksen ensi kertaa julkilausumaa tunnustusta siitä, että inkerinsuomalaisia koskevia ratkaisemattomia ongelmia on olemassa. (alleviivaus G:n) Vaikka näiden ongelmien ratkaisumenetelmät Venäjällä ovatkin arvaamattomat, on niitä nyt helpompi pitää esillä kansainvälisissä oikeuselimissä.

Tieto mahdollisesta pientaloasutuksen rakentamisesta rehabilitoiduille inkerinsuomalaisille nostatti laajan mielenkiinnon asiaa kohtaan. Venäjän Federaation Kansallisuuksien ja federatiivisten suhteiden ministerin sijaisen A. M. Pozdnjakovin johdolla käytiin neuvotteluja, joihin osallistui myös Kansainvälisen siirtolaisuusjärjestön Venäjän toimiston johtaja Moskovassa Esko Ilmari Kiuru. A. M. Pozdnjakov esitti toiveita herättäviä suunnitelmia inkerinsuomalaisten suhteen. Tähän projektiin oli tarkoitus ottaa mukaan Venäjän Federaation kuvernöörien toimistot sekä akateemisia järjestöjä. Toivottiin tietoja maassa asuvista inkerinsuomalaisista ja heidän asuinpaikoistaan. A. M. Pozdnjakovin lupaukset osoittautuivat kuitenkin katteettomiksi, mutta yhteydenottojen johdosta syntyi luettelo rehabilitoiduista inkerinsuomalaisista, jotka olisivat halukkaita muuttamaan historialliselle synnyinseudulleen.

Suunnitelmat toteuttamatta, syrjintä jatkuu

Olemme nyt vuosia odottaneet ja vakuuttuneet siitä, että Venäjän Federaation Ulkoasiainministeriö on yksi niistä ministeriöistä, jotka eivät halua edistää inkerinsuomalaisten kohtalon oikeudenmukaista ratkaisua.

Tähän mennessä myös kaikki Inkerin liiton taholta esittämät pyynnöt yhtenäisen asuinalueen myöntämisestä inkerinsuomalaisille on torjuttu

välittömästi niistä keskustelematta, vaikka onkin olemassa Venäjän Federaation presidentin B. N. Jeltsinin 16.9.1995 allekirjoittama asetus Vainottujen kansojen aluevaatimusten ratkaisemisesta paikallisen itsehallinnon puitteissa (Katso liite: Tärkeimpiä päätöksiä... 16.9.1995).

Yhtenäistä asuinaluetta ei inkerinsuomalaisille haluta myöntää, sillä oletetaan sen myöhemmin johtavan autonomian vaatimuksiin. Inkerinsuomalaisiin kohdistuvan pelon ja epäluulon lietsominen jatkuu.

Leningradin Sotilaspiirin esikunnan taholta julkaistiin vuonna 1994 henkilökunnan käyttöön tarkoitettu kirja, jossa mm. kirjoitettiin:

”Pietarissa ja sen alueella toimii aktiivisesti erilaisia historiallisia yhdistyksiä ja kerhoja, joiden tarkoituksena on historiallisen autonomisen Inkerin valtion palauttaminen inkerinsuomalaisten yhtenäisellä asuinalueella. Inkerinsuomalaiset ovat kansana olleet stalinilaisten rankaisutoimenpiteiden kohteena. Väestötieteilijöiden mukaan Venäjän Federaation alueella Karjalassa, Murmanskin ja Leningradin alueilla, Siperiassa sekä Virossa asuu yhteensä noin 60 000 inkerinsuomalaista. Yhdistysten propagandatoimintaa toteutetaan aivan avoimesti suomalaisten firmojen ja hyväntekeväisyysjärjestöjen varoilla”.

Milloin tämä loppuu? Puolet kansasta on jo tuhottu, eloonjääneitä kidutettiin vuosikymmeniä karkotuksessa ja pidetään yhä nykypäiviimme asti epäluulon kohteena säilyttäen erilaisin verukkein kansanmurhan jäänteitä. Missä Inkerin liiton painotuotteessa tai sen johtohenkilöiden puheissa sanotaan, että me pyrimme Inkerin valtion palauttamiseen? Sellaista valtiota ei ole koskaan ollut olemassakaan.

Syntyy epäily siitä, että tällainen valhe on otettu perustaksi suhteessa inkerinsuomalaisiin nykyaikaisten politiikkojen aloitteesta. Ehkä juuri tästä syystä inkerinsuomalaisia ei vuosikymmeniin rehabilitoitu ja rehabilitaation jälkeenkin hallituksessa ja Kansallisuuksien ministeriössä siirrellään vuodesta toiseen inkerinsuomalaisia koskevien ongelmien ratkaisupäätöksiä. Korkea-arvoiset hallituksen virkamiehet pitävät huolen siitä, ettei täysimittaista rehabilitaatiota pääsisi tapahtumaan eikä ohjelmaa inkerinsuomalaisen kansan elvyttämiseksi sen historiallisella asuinseudullaan hyväksyttäisi.

Syyttäjälaitoksissa on käsitelty useita tuhansia syyttömästi rankaisutoimenpiteiden kohteeksi joutuneiden inkerinsuomalaisten oikeusasioita. Virheet ja huolimattomuus inkerinsuomalaisten anomusten ja kanteiden käsittelyn yhteydessä eivät ole sattumanvaraisia. Ne ovat mahdollisia, koska rehabilitaatiota ei ole oikeudellisesti saatettu päätökseen. Inkerinsuomalaisten elinolojen järjestämiseen vaikuttavat Venäjän

geopoliittiset intressit. Tätä käyttävät hyväkseen ihmiset, jotka yrittävät lietsoa uutta suomalaisvastaista kampanjaa Pietarissa ja Leningradin alueella. Tarvitaan lakisääteisiä asiakirjoja, hallituksen tiedonantoja ja yhteiskunnan tukea puolustamaan inkerinsuomalaisia Venäjän vähemmistökansana.

Me inkerinsuomalaiset olemme kokeneet aikoja, jolloin Kremlin näkökulmasta katsottuna koko kansaamme pidettiin viidentenä kolonnana eli kansana, joka sopivan tilaisuuden sattuessa olisi valmis siirtymään vihollisen leiriin. Kaikki mahdolliset rankaisutoimenpiteet, tarkemmin sanottuna kansanmurha, jota kansaamme kohtaan käytettiin, olivat Yleisliittolaisen kommunistisen puolueen Keskuskomitean politbyroon, Stalinin ja Sisäasiain kansankomissariaatin toimeenpanemia. Tuhannet syyttömät inkerinsuomalaiset menettivät henkensä ja koko kansa vastasyntyneistä vanhuksiin lähetettiin saattovartiossa Siperian pohjoisten merien rannoille. Virallisesti sitä nimitettiin pakolliseksi evakuoinniksi sota-ajan olosuhteissa. Useiden ihmisten kohdalla tällainen evakuointi jatkuu yli puolen vuosisadan sodan päättymisen jälkeenkin.

Stalinin kuoleman jälkeen inkerinsuomalaisten kansallinen sivistyneistö oli edustettu harvoina vähälukuisina ryhminä. Kansalla ei vieläkään ole omaa kulttuurikeskusta, sen kansallinen kirjallisuus on tuhottu.

Venäjän Federaation Korkeimman neuvoston puheenjohtaja R. I. Hasbulatovin 29.6.1993 allekirjoittamassa Venäjän Federaation Korkeimman neuvoston asetuksessa ”Venäjänsuomalaisten rehabilitaatiosta” Ministerineuvostolle – Venäjän Federaation hallitukselle ehdotettiin, että se valmistelisi ja esittäisi 1.1.1994 mennessä monipuolisen ohjelman venäjänsuomalaisten kansallisen kulttuurin elvyttämiseksi, lainvastaisten rankaisutoimenpiteiden yhteydessä takavarikoitujen kansallisten kulttuurikohteiden palauttamiseksi, kansallisten kulttuurikeskusten perustamiseksi niille paikkakunnille, jossa venäjänsuomalaiset yhtenäisesti asuvat, sanoma- ja aikakauslehtien julkaisemiseksi, suomenkielisten radio- ja televisiolähetysten järjestämiseksi yms. Mitään näistä lainsäätäjien toimeksiannoista ei ole tähän mennessä toteutettu. Maan vaihtuvat hallitukset osoittavat riippuvuutensa entisestä stalinilaisesta linjasta suhteessa inkerinsuomalaisiin, minkä seurauksena inkerinsuomalaiset ovat katoamisen partaalla. Venäjällä vaietaan valtiovallan syvästä syyllisyydestä pientä inkerinsuomalaista kansaa kohtaan, eikä tehdä mitään kansanmurhan seurausten poistamiseksi. Nykyään ei ole stalinilaista terroria, sen sijaan vallitsee määrätietoinen välinpitämättömyys, joka myös on rikos ihmisyyttä vastaan.

Loppupohdinta

Lopuksi yritämme vastata kolmeen kysymykseen:

Ensiksi: Miksi Yleisliittolaisen kommunistisen puolueen Keskuskomitean politbyroo, ennen kaikkea Stalin ja Ždanov, pitivät inkerinsuomalaisia heidän omassa kotimaassaan, Venäjällä, valtiolle vaarallisena kansana asettamalla heidät laajamittaisen ja tuhoavan kansanmurhan kohteeksi?

Vastauksen löytämiseksi tähän kysymykseen on huomioitava sotia edeltävän kauden Neuvostoliiton ja Suomen väliset suhteet. Näinä vuosina molemmissa maissa varauduttiin mahdolliseen sotaan. Sodan varalta Puna-armeijan rintamantakaisten joukkojen turvallisuuden kannalta inkerinsuomalaisia pidettiin ns. viidentenä kolonnana. Leningradin alueen Sisäasiain kansankomissariaatin hallinto vahvisti tällaisen ennusteen oikeutusta valheellisella informaatiolla pidätetyistä ja teloitetuista inkerinsuomalaisista vakoilijoista ja tihutyöntekijöistä sekä heidän maanalaisista järjestöistään.

Sisäasiain kansankomissariaatin elinten uskollisena apulaisena toimi puolue- ja neuvostolehdistö, jossa jo 1920-luvun keskivaiheilta alkaen kasvoi inkerinsuomalaisia kielteisesti käsittelevien julkaisujen määrä. Näytti siltä, että näin lehdistö valmisteli kulakkitalouksien pakkoluovutuksia. Mutta sen monivuotinen todellinen linja alkoi selvitä vuodesta 1930, jolloin valtiovalta ryhtyi toteuttamaan rankaisutoimenpiteitään inkerinsuomalaisia kohtaan karkottamalla heidät raja-alueelta (ensimmäinen vaihe) sekä aloitti valmistustyön koko suomalaisväestön karkottamiseksi Leningradin alueelta (toinen vaihe).

Viidentoista vuoden (1930-45) rankaisuoperaatioiden tuloksena Leningrad ja Leningradin alue puhdistettiin täydellisesti inkerinsuomalaisista.

Erottamattomana osana ns. "inkerinsuomalaisten ongelman ratkaisua" oli inkerinsuomalaisten asutuskeskusten ja kirkkojen tuhoaminen sekä koulujen, opistojen, korkeakoulujen oppituolien, kulttuuri- ja valistuslaitosten sulkeminen. Valtiovallan elimet tuhosivat täydellisesti inkerinsuomalaisen kansan henkiset ja sivistykselliset voimavarat.

Kansanmurhan toteuttamisen keskeisenä keinona oli syyttömien ihmisten, ennen kaikkea miesten, fyysinen tuhoaminen. Harvoja poikkeuksia lukuun ottamatta pidätetyt eivät palanneet perheittensä luo, he katosivat tietymättömiin. Kymmeniä tuhansia miehiä, naisia, vanhuksia ja lapsia kuoli karkotusmatkoilla ja peräpohjolan erikoissiirtoloissa.

Puolue- ja neuvostojärjestöt osallistuivat kaikkiin rankaisutoimenpiteisiin. Ne noudattivat ehdottoman tarkasti kaikkia Yleisliittolaisen kommunistisen puolueen Keskuskomitean politbyroon päätöksiä ja ohjeita.

Yhteenvetona voidaan todeta: tämän kirjan aineisto todistaa, että Neuvostoliitossa on toteutettu Yleisliittolaisen kommunistisen puolueen ja valtiovallan yhteinen rikos kaikkia inkerinsuomalaisia kohtaan kansallisin perustein sen vuoksi, että he asuivat omalla historiallisella synnyinseudullaan Leningradissa ja Leningradin alueella. Historiallisen ja oikeudellisen näkökohdan ja käsityksen mukaan kansanmurhaan syyllistyneitä rikollisia ei ole vieläkään tuomittu.

Toiseksi: Miksi inkerinsuomalaisia kohtaan käytettyjen rajoitusten kumoamisen (vuonna 1954) ja heidän rehabilitaationsa jälkeen (vuonna 1993) Neuvostoliiton ja Venäjän, Leningradin (Pietarin) ja Leningradin alueen hallitukset eivät ole tehneet mitään valtiollisen kansanmurhan uhrien hyväksi, eivätkä ole poistaneet kansanmurhan seurauksia?

Tämäntapaisen inkerinsuomalaisiin suhtautumisen alkuperäissyynä on valtiovallan sotia edeltävältä kaudelta peritty ideologia ja politiikka, jonka tarkoituksena on suojella Leningradia (Pietaria) ja Leningradin aluetta ikuisesti inkerinsuomalaisten yhtenäiseltä asutukselta. Huomattavassa määrin tämä johtuu siitä, että Venäjän Federatiivisen turvallisuuspalvelun hallinto ja Puolustusministeriö eivät ole julkaisseet luotettavia ja yleisön tarkastuksen kestäviä tietoja siitä, millaista vahinkoa inkerinsuomalaiset ovat aiheuttaneet maan puolustukselle, kuinka paljon heidän keskuudestaan löytyi vakoilijoita ja tihutyöntekijöitä jne.

Neuvostoliiton ja myöhemmin myös Venäjän hallituksen erikoisuutena on ollut petollinen politiikka. Tämän kirjan tekijä on ollut kirjeenvaihdossa Venäjän, Pietarin ja Leningradin alueen hallitusten edustajien kanssa. Silloinkin kun on saavutettu jokin yksittäinen sopimus, jonkin ajan kuluttua selviää, että jokin vaikutusvaltainen taho on sen mitätöinyt.

Nykyisen Valtiollisen Duuman kansanedustajina on useita maamme entisten hallitusten johtajia. Entisen toimensa ajoilta heillä ja V. V. Putinilla

on nähtävästi tarpeeksi informaatiota inkerinsuomalaisten suhteen. Kaikki he puhuvat kansalliskysymyksen oikeudenmukaisesta ratkaisemisesta Venäjällä. Mutta kukaan heistä ei ole kertaakaan puhunut julkisuudessa oikeudenmukaisen avunannon tarpeesta inkerinsuomalaisille. Pääministerit vaihtuvat, mutta kielteinen suhtautuminen inkerinsuomalaisiin pysyy muuttumattomana.

Valtiovallan kielteinen suhtautuminen inkerinsuomalaisiin, heidän elinehtojensa järjestämiseen ja kansalliseen elvytystoimintaan on siinä määrin vakiintunutta, että hallitus jättää täydellisesti tai osittain huomioimatta noin 20 Venäjän perustuslain pykälää, joissa määritellään rehabilitoitujen kansojen oikeudet.

Kolmanneksi: Vuodesta toiseen me kuulemme valituksia kaupungin varojen puutteesta. Samanaikaisesti inkerinsuomalaisille ei suostuta myöntämään kompensaationa heiltä aikanaan takavarikoitujen rakennusten korvaukseksi kaupungin tyhjillään olevia rakennuksia, jotka voisivat toimia suomenkielisenä kouluna, kulttuurikeskuksena tai kirjapainona. Kaupungilla on useita tyhjillään olevia rakennuksia, mutta meille ei niitä luovuteta, vaan vaaditaan mahdottomia korvauksia.

Nykyisen Venäjän valtiovallan kielteinen suhtautuminen epäsuosittua inkerinsuomalaista alkuperäiskansaa kohtaan sen omalla historiallisella synnyinseudullaan jatkuu. Me toivomme, että tieto tuhon partaalla olevan kansamme tilasta herättää sekä Venäjän että ulkomaiden yhteiskuntapiireissä huolestuneisuutta. Ennakkotapauksia tiettävästi löytyy. Kaksitoista valtiota, Venäjä mukaan lukien, tunnustivat turkkilaisten tekemän armenialaisten kansanmurhan ensimmäisen maailmansodan aikana. Herättää kunnioitusta myös Saksan Liittotasavallan hallituksen ja sen kansan suhtautuminen fasistien uhreiksi joutuneisiin juutalaisiin.

Liite 1.

Robert Vinosen arvio Gildin venäjänkielisestä kirjasta

Pietarissa vuonna 2003 ilmestyneen kirjan alaotsikko ”Suomalaisten salattu kansanmurha Venäjällä ja sen seuraamukset vuosina 1930–2002” saattaa ehkä ihmetyttää asiaan perehtymätöntä lukijaa vuosiluvuilla 1930–2002. Sisältyväthän ajanjaksoon Hrushtshovin hallinnon aikainen suojasää, Gorbatšovin uudistukset ja Jeltsinin hallinnon aikaiset rehabilitaatiot. Eivätkö sitten stalinilaiset kauhukuvat olekaan menneisyyttä? Valitettavasti eivät. Leonid Gildin historiallisen teoksen sekä sen suomenkielisen käännöksen ilmestyminen on oikeutettua juuri siitä syystä, että tämä kysymys ei ole menettänyt ajankohtaisuuttaan vielä nykypäivinäkään.

Rankaisutoimenpiteitä on ihmiskunnan historian aikana käytetty aina ja kaikkialla. Mutta ainoastaan Venäjällä 20. vuosisadalla vainottiin kokonaisia kansoja. On todettava, että Leningradin alueella asuva suomalaisväestö joutui kansanmurhan kohteeksi ensimmäisenä. Jo 1920-luvun lopulla, useita vuosia ennen kun Hitler Saksassa valmistautui ratkomaan juutalaisongelmaa, oli Neuvostoliitossa jo esillä ”inkerinsuomalaisten ongelma”. Inkerin kansaan kohdistuneet iskut saattoivat jäädä ulkopuolisilta huomaamatta, sillä kansan pirstominen venyi vuosikymmeniksi. Suomalaiset jäivät Venäjällä myös musertavien sosiaalisten tapahtumien viimeisiksi uhreiksi, sillä vielä nykyäänkään, vuonna 2005, ei tähän ongelmaan ole löytynyt oikeudenmukaista ratkaisua.

Rankaisutoimenpiteiden kohteeksi joutuneisiin muihin kansoihin verrattuna, kuten tšetšeneihin ja Krimin tataareihin, jotka siirrettiin muutamassa päivässä yhteisille pakkosiirtoalueille, inkerinsuomalaiset joutuivat ripoteltaviksi ympäri laajaa valtiota. Useat heistä menehtyivät, mutta suuri osa asuu edelleenkin karkotusalueilla ilman mahdollisuutta palata kotiseudulleen, koska kotitalo on joko uutisasukkaiden käytössä tai jo kadonnut maan päältä.

Muinaisuuden tutkija saattoi löytää joitakin osittain jo lahonneita asiakirjoja. Historiantutkija Leonid Gildin aineiston lähteinä sen sijaan ovat elävät todistajat, joiden todistusaineisto polttaa näppejä. Kirjaan liitettyyn teloitettujen inkerinsuomalaisten luetteloon sisältyy yli 1 400 inkerinsuomalaisen kohtalo. Jokaisesta teloitetusta tiedotetaan hyvin

lyhyesti henkilön pidätys-, tuomio- ja teloitusaika. Vangitsemisen ja teloituksen välinen aika oli suunnilleen pari kuukautta. Lukiessaan näitä lakonisia tiedotteita, joissa vain nimet muuttuvat, lukijalle saattaa tulla tunne, että hän seuraa tunteettoman koneiston metodista toimintaa.

Vuosikymmeniä myöhemmin annetuissa rehabilitaatiotodistuksissa todetaan: "Tietoja teloitus- ja hautauspaikasta ei ole olemassa, koska joukkorankaisutoimenpiteiden vuosina näitä seikkoja ei rekisteröity".

Näin ollen luonnollinen oikeus löytää läheisen ihmisen hautauspaikka pysyy yhä ongelmana, joka tuskin koskaan ratkeaa.

Mutta toisen ongelman luulisi olevan ratkaistavissa. Kysymys koskee niiden vähälukuisten ihmisten oikeutta palata entisille asuinsijoilleen, jotka ovat selvinneet hengissä pakkosiirto-olosuhteissa ja vankileireillä. Tämä oikeus on jopa vahvistettu kyseisen kirjan sivuilla painetuissa ja maan hallituksen vahvistamissa asetuksissa. Mutta kirjan tekijä toteaa: Käsitellessään poliittisten vainojen historiaa Neuvostoliitossa historiantutkijat vakuuttuivat Sisäasiainministeriön ylivoimaisuudesta. Miten voidaan luonnehtia nykyistä Pietarin ja Leningradin alueen Sisäasiainministeriön johtoa, joka ei ole yli 10 vuoden aikana täyttänyt presidentin määräyksiä?

Mistä tämä kertoo? Presidentit vaihtuvat, mutta jonkinlainen pimeyden voima yhä sitkeästi säilyttää ilkitöiden seuraamuksia. Itse asiassa se jatkaa tunteettoman koneiston aloittamaa toimintaa.

On kuitenkin eräs erikoisuus, joka erottaa nykyisiä Sisäasiainministeriön byrokraatteja entisistä ihmisluita ja -kohtaloita jauhavista hammasrattaista. Tämän on huomannut Leonid Gildi ja se on hänen historiallisen työnsä eräs tärkeimmistä teemoista.

Erona on se, että entisen Sisäasiain kansankomissariaatin elimet olivat puolueen ja korkeimman valtiovallan johdon, joka oli päättänyt karkottaa suomalaiset Leningradista ja Leningradin alueelta, assimiloida ja tuhota heidät fyysisesti, tahdon toteuttajia. Nykyään sen sijaan ne ovat aloitteellisia korkeimman vallan päätösten täyttämättä jättämisessä.

Nykyisen korkeimman vallan tahto kaikuu huutavan äänenä korvessa lukuisissa hallituksen vahvistamissa asetuksissa ja päätöksissä. Mutta hammasrattaat jatkavat pyörimistään ja ne jarruttavat tehokkaasti puhdistautumista murheellisesta menneisyydestä. Ilman anteeksipyyntöä ja katumusta, aineellisen ja kulttuuriperinnön palautusta ei ole ajateltavissa yhteiskuntamme todellista demokratisoitumista. Juuri tätä entisten korkeimman tahdon toteuttajien jälkeläiset jarruttavat.

Törmäsin tähän ilmiöön selvittäessäni isäni Juhana Juhanan poika Vinosen kohtaloa, joka pidätettiin syyskuussa vuonna 1941. Elokuussa vuonna 1996 sain Leningradin Turvallisuuspalvelusta todistuksen, jonka loppulauseessa luki: *Johannes Pietarin poika Vinonen on rehabilitoitu.* Oli pakko huomauttaa isännimen virheellisyydestä sekä muistuttaa tutkinta-asiakirjan ja arkistokappaleen numerot. Kuukauden kuluttua sain uuden virheettömän todistuksen. Äitini oli pyynnöstään jo vuonna 1954 saanut todistuksen siitä, että hänen miehensä oli "rintamalla ollessaan vuoden 1941 lokakuussa kadonnut tietymättömiin". Isäni pidätyksen ja "katoamisen" välinen aika oli puolitoista kuukautta, jonka kuluttua teloitus- ja hautauspaikkaa ei enää rekisteröity.

Leonid Gildin kirja herättää muistoja jokaisessa meistä. Tästä johtuu laaja yhteiskunnallinen kiinnostus teosta kohtaan ja sen saama vastakaiku. Henkilökohtaisesti totalitaarisen valtiojärjestelmän kauhuja ja kieroutta kokeneena kirjan tekijä vetää magneetin tavoin puoleensa sosiaalisesti läheisiä ihmiskohtaloita ja hengenheimolaisia. Huomattavan osan kirjasta muodostavat ihmisten vilpittömät ja totuudenmukaiset kirjeet. He ovat huolissaan tulevaisuudesta, koska menneisyys pitää heitä yhä otteessaan. Menneisyys on seitsemän sinetin takana uusien arkistonhoitajien tarrautuvissa käsissä, vaikka koko muun maailman vastaavat arkistot ovat jo aikoja sitten olleet käyttäjille avoimia.

Arkistoaineiston saavuttamattomuus on historiantutkijan mukaan ilmeinen todistus siitä, ettei valtiovallalla ole aikomustakaan kumota Neuvostoliitossa asuneiden inkerinsuomalaisten leimaamista "valtiolle vaaralliseksi" kansaksi. Aikoinaan melkeinpä jokaisesta inkerinsuomalaisesta kylästä "löydettiin" vakoojia ja tihutyöntekijöitä. Kulakit eli varakkaat talonpojat olivat eri asia, sillä suomalaisten luonteeseen ei kuulunut tyytyä köyhyyteen. Henkilökohtaisesti en tunne lainkuuliaisempaa kansaa kuin maanmieheni ovat. Avataanpa siis arkistot ja katsotaan, millä konstein nämä ihmiset on saatu muuttumaan maansa vihollisiksi. Mutta se onkin valtiosalaisuus!

Kaikkea Leonid Gildin tutkimukseen sisältyvää aineistoa on lyhyessä lausunnossa mahdoton luetella. Haluaisin kuitenkin kiinnittää lukijan huomion Pietarin juutalaisten, gheton asukkaiden ja keskitysleirien vankien yhdistyksen puheenjohtajan P. Rubinčikin toteamukseen, joka kirjoitti: Kyllä, me olemme kansallinen yhdistys siitä syystä, ettei yhtäkään kansaa, kärsi se fasismin vainoista kuinka syvästi tahansa, ole rangaistu kuolemantuomiolla syntyperänsä tähden, paitsi juutalaisia. (Izvestija, 17.04.2001).

Hän erehtyy. Syntyperänsä tähden kuoli Neuvostoliiton valtiovallan rikollisten toimien seurauksena puolet inkerinsuomalaisesta kansasta.

Vainoista kärsivät tietenkin suuressa määrin myös venäläiset, mutta prosenttiyksikköinä tarkasteltuna inkerinsuomalaisten menetykset ylittivät kaikkien muiden maan kansallisuuksien kärsimät vahingot. Tämän lisäksi muita kansallisuuksia ei estetty palaamasta synnyinseudulleen, mutta inkerinsuomalaiset asuvat vielä nykyäänkin pääsääntöisesti synnyinseutunsa ulkopuolella entisillä pakkosiirtoalueilla. Asiakirjallisia todisteita lukija löytää tämän kirjan sivuilta. Lukekaa viestejä Jakutskista, Omskista, Krasnojarskista sekä muilta yhtä kaukaisilta seuduilta. Ne auttavat ymmärtämään niiden ihmisten tuskaa, joiden elämä olisi saattanut olla aivan toisenlaista...

Herää pakostakin hämmentävä kysymys: miksi vuosisatoja Inkerinmaalla asuneet rauhaarakastavat asukkaat joutuivat yhtäkkiä siinä määrin bolševikkien hallitusjärjestelmän epäsuosioon, että heidät oli jauhettava pakkotyöleirien pölyksi? Asian selvittämiseksi on tapahtumia seurattava historialliselta tasolta.

Neuvostoliiton Sisäasiain kansankomissariaatin toimet kuten koko maan elämäkin olivat riippuvaisia ulkopoliittisista suuntauksista. Maan ulkopolitiikan aggressiivinen luonne oli puolestaan seurausta kommunistien kesken vallitsevasta maailmanlaajuisen sosialistisen vallankumouksen konseptiosta. Sosialismin voiton ehtona Neuvostoliitossa katsottiin olevan sen yhtäjaksoinen leviäminen tai levittäminen muihin maihin. Yksinkertaisemmin sanottuna neuvostoihmisten elämän sisällöksi tuli valmistautuminen pitkäaikaiseen sotaan tämän maailmanlaajuiseksi tarkoitetun sosialismin levittämiseksi. Itsenäinen Suomi, joka suojasi Eurooppaa pohjoisessa, oli määrä valloittaa ensimmäisenä. Inkerinmaan puhdistus alkoi 10 vuotta ennen hyökkäystä Suomeen. Hitler ei huomannut, että Stalinin oikea saksijalka ojentautui Suomen yli lähemmäksi Ruotsin malmivaroja. Vasta silloin kun sen vasen saksijalka uhkasi Romanian öljylähteitä, Stalinin entinen liittolainen päätti iskeä ensimmäisenä. Kahden suuruudenhullun johtajan geopoliittisissa vehkeilyissä Inkerimme hukkui eikä kukaan huomannut sitä.

Poiketen kirjan sisällöstä ei voi olla mainitsematta nykyisiä tapahtumia Venäjän Federaatioon kuuluvassa suomalais-ugrilaisessa Marin tasavallassa, marin kielellä Mari Elissä on yli 750 000 asukasta, heistä noin puolet mareja. Marilaisia virkamiehiä uhkaillaan, painostetaan ja irtisanotaan viroistaan omassa tasavallassaan, samoin opettajia marinkielisissä kouluissa, vaaleihin osallistuneille kansallisille edustajaehdok-

kaille kasataan esteitä ja heitä kohtaan käytetään fyysistä väkivaltaa. Nämä ilmiöt muistuttavat suuressa määrin tilannetta Inkerinmaalla 1930-luvulla. Unkari, Suomi ja Viro ilmaisivat protestinsa Marin tapahtumien johdosta. Inkerinsuomalaiset eivät sen sijaan 1930-luvulla saaneet osakseen minkäänlaista kansainvälistä myötätuntoa.

Kuten aikoinaan pelastettiin Kalevalan runot, on historiantutkija vuosien työn tuloksena kerännyt talteen vähälukuisen Inkerin kansan kärsimykset ja toiveet. Tiettävästi tämä työ jatkuu.

Kirjan sivuilla valaistaan L. Gildin tieteellistä työtä sekä hänen yhteiskunnallista toimintaansa, jota voidaan kiitollisuudella nimittää kansalliseksi urotyöksi.

Henkilötietoja Robert Juhanan poika Vinosesta

Robert Juhanan poika Vinonen syntyi v.1939 Leningradin alueen Suosaaren kylässä. Syyskuussa vuonna 1941 hänen isänsä Juhana Juhanan poika Vinonen pidätettiin ja teloitettiin. Robert Vinonen päätti vuonna 1956 Petroskoissa ammattikoulun ja työskenteli sorvaajana Äänisentehtaalla. Vuonna 1961 hän siirtyi opiskelemaan Moskovan A. M. Gorkille nimettyyn Kirjallisuusinstituuttiin, jossa hän väitteli vuonna 1972 kirjallisuuden alalta.

Robert Vinonen työskenteli venäjänkielisten aikakauslehtien ”Nuori kaarti”, ”Edistys” ja ”Neuvostokirjailija” -toimituksissa. Vuonna 1987 hänestä tuli Kirjallisuusinstituutin kaunokirjallisuuden käännöstyön oppituolin johtaja.

Robert Vinonen on julkaissut Moskovassa ja Petroskoissa 13 runokokoelmaa, kirjallisuusarvosteluja sekä historiallisen teoksen ”Kuoleman syy on teloitus”, joka kertoo inkerinsuomalaisten kohtalosta NL:ssa. Robert Vinonen on kääntänyt Arvo Turtiaisen ja muiden suomalaisten kirjailijoiden runoja venäjän kielelle. Hänen ansiostaan ilmestyivät ensi kertaa venäjäksi myös useat ”Kantelettaren” runot.

1990-luvun lopulta alkaen Robert Vinonen on asunut Helsingissä. Hän on Venäjän Kirjailijaliiton jäsen, Suomen venäjänkielisten kirjailijoiden yhdistyksen kunniapuheenjohtaja, PEN-klubin suomalaisen keskuksen jäsen ja Pietarin Suomalais-ugrilaisen tiedeakatemian varsinainen jäsen.

Tärkeimpiä päätöksiä, päiväkäskyjä, säännöksiä ja asetuksia, joiden perusteella Neuvostoliitossa toteutettiin suomalaisten kansanmurhaa

---

20.03.1922 päivätty Työläis- ja talonpoikaispuolueen Keskuskomitean politbyroon istunnon pöytäkirja...

1. Maan keskuksissa ja kuvernementeissa tulee perustaa salaisia johtokomissioita arvoesineiden takavarikointia varten... Kaikkiin komissioihin tulee kuulua kuvernementtien puoluekomiteoiden sihteerin tai agitaatio- ja propagandaosaston johtajan.
2. Keskuskomissioon kuuluvat tov. Kalinin, puheenjohtaja, Jakovlev ja Sapronov... Keskuskomissio kokoontuu kerran viikossa tov. Trotski mukaan luettuna.
3. Kuvernementeissa ja kaupungeissa komissioon kuuluu pataljoonan tai prikaatin komissaari tai poliittisen osaston päällikkö.
4. Mainittujen salaisten komissioiden rinnalle perustetaan nälkäänäkevien avustamiskomiteoiden yhteyteen virallisia komissiota arvoesineiden viralliseksi vastaanottamiseksi, uskovaisten kanssa neuvottelemiseksi yms.
5. Jokaisessa kuvernementissa pidetään epävirallinen agitaatioviikko ja ennakkovalmistelut arvoesineiden takavarikoimiseksi (siitä tiedottamatta).
6. Samanaikaisesti tulee hajaannuttaa papistoa ottaen valtiovallan suojelukseen ne papit, jotka puoltavat takavarikointia...
10. Tunnettuja pappeja ei tule häiritä kampanjan loppuun asti, mutta epävirallisesti heitä on varoitettava ja otettava allekirjoitus siitä, että yhteenottojen sattuessa he ovat vastuussa ensimmäisinä.
11. Takavarikointi on parasta aloittaa sellaisesta kirkosta, jossa on lojaali pappi. Jos sellaista ei löydy, tulee aloittaa tärkeimmästä kirkosta, varmistaen kaikki yksityiskohdat. (Lähikaduilla tulee olla

kommunisteja, kansalaisten kokoontumisia ei tule sallia. Sotilasyksikön tulee olla lähettyvillä jne.)

12. Kaikkialle, mihin vain on mahdollista, kirkkoihin, kokouksiin, kasarmeihin, tulee lähettää nälkäänäkevien edustajia kiirehtimään arvoesineiden luovutusta.
13. Takavarikoitujen kirkollisten arvoesineiden vastaanottopaikkoihin nälkäänäkevien avustamiskomiteoiden yhteyteen tulee päästää lojaaleja papiston edustajia...
14. Mahdollisiin uskovaisten taholta tuleviin ehdotuksiin arvoesineiden rahallisesta lunastuksesta on viitattava siihen, että kysymykset on ratkaistava tapauskohtaisesti nälkäänäkevien avustamiskomiteoiden keskuskomissiossa, eikä takavarikointia tule missään tapauksessa keskeyttää...

L. Trotskij

25.03.1935 päivätyn operaation toteuttamisohjeet
(Leningradin alueen ja Karjalan rajavyöhykkeen puhdistuksesta kulakeista ja neuvostovastaisista aineksista rankaisutoimenpitein)
25. maaliskuuta1935 Leningradin alueen Sisäasiain kansankomissariaatin hallinnon päällikkö Zakovskij sai pyynnöstään yksityiskohtaiset operaation valmistelu- ja toteuttamisohjeet:

1. Leningradin alueen ja Karjalan rajavyöhykkeen puhdistus kulakeista ja neuvostovastaisista aineksista rankaisutoimenpitein on toimitettava kahdessa vuorossa. Ensimmäinen vuoro – 22 km laajuinen rajavyöhyke, toinen vuoro – 100 km rajavyöhyke (erikoiset alue- ja rajapiirit) ja 50 km laajuinen Karjalan rajavyöhyke.
2. Ensimmäisen vuoron operaatio on aloitettava 1. huhtikuuta ja päätettävä 25. huhtikuuta. Samanaikaisesti on aloitettava valmistelut operaation toisen vuoron toteuttamiseksi.
3. Henkilöt, jotka ovat osoittautuneet syyllisiksi vastavallankumoukselliseen toimintaan, tulee eristää muista karkotettavista, suorittaa nopea tutkinta ja lähettää asia alueoikeuden ja Sisäasiain kansankomissariaatin Erikoisneuvottelukunnan käsiteltäväksi.
4. Operaation aikana on lujitettava rajan vartiointia käyttäen siihen kaikkia rajavartion joukko-osastoja sekä tukiasemia. On ryhdyttävä varotoimiin rankaistavien pakenemisen estämiseksi rajan yli. Operaatiossa saa käyttää tarvittavassa määrin sisämaan vartiointi-

osastoja rajavyöhykkeen sisällä, päästämättä niitä rajalinjalle ja heikentämättä kohteiden vartiointia.

5. Rajavyöhykkeen puhdistusoperaatio on toteutettava Leningradin alueen Sisäasiain kansankomissariaatin henkilöstön voimin. Sen vahvistukseksi on lupa käyttää kolmannen rajavartijakoulun ja puoluekorkeakoulun kurssilaisia, määräämättä heitä kuitenkaan junien päälliköiksi. Operaatioryhmien apuna voidaan käyttää neuvostojen, puolueen ja kommunistisen nuorisojärjestön aktivisteja.
6. Suunnittelemanne päivämäärä 1. vuoron – 3 547 perheen – pakkosiirroksi rajavyöhykkeeltä vahvistetaan. Pakkosiirto on toimitettava koko piirissä samanaikaisesti.
7. Pakkosiirtolaiset lähetetään: 1 000 perhettä Tadzikistaniin, 316 perhettä Karjalasta Länsi-Siperiaan, loput Kazahstaniin.
8. Entisiä punapartisaaneja, puna-armeijalaisten perheitä ja ulkomaiden kansalaisia ei pakkosiirretä.
9. Pakkosiirtolaiset tarkistetaan henkilökohtaisesti ja heidät kirjataan Sisäasiain kansankomissariaatin Yhdistetyn poliittisen päähallinnon v:n 1933 määräyksen N 042 mukaisesti. Jokaisesta perheestä tulee olla Leningradin alueen Sisäasiain kansankomissariaatin hallinnon päätös.
10. Pakkosiirrettäviksi joutuvat vain ne perheet, joissa on vähintään yksi työkykyinen perheenjäsen.
11. Kaikille pakkosiirtolaisille on varattava 2 kuukauden ruokavarasto sekä vaatteita ja jalkineita. Jokaista viittä perhettä kohden tulee olla 1 hevonen sekä mahdollisuuksien mukaan lehmä. Pakkosiirtolaisilla on lupa ottaa mukaansa kotitalousesineitä 30 puutaan asti (1 puuta = 16 kg) ja rahaa rajoituksitta. Lämpimän ruoan valmistamiseksi matkan aikana tulee jokaiseen junaan lisätä kaksi kenttäkeittiötä ja tähän tarkoitukseen tulee jokaiseen junaan lisätä kaksi vaunua.
12. Pakkosiirtolaisten lähettäminen matkaan on suoritettava junalasteittain. Pakkosiirtolaisten matkustaminen itsenäisesti on ankarasti kiellettyä. Pakkosiirtolaisten valvonta matkan aikana sekä junien komendanttien nimittäminen annetaan Leningradin alueen Sisäasiain kansankomissariaatin hallinnon toimeksi. Tähän tehtävään ei tule määrätä rajavalvonnan tai sisämaan vartiojoukkoja.
13. Kaikkien perheiden päähenkilöt tai perheen pään asemassa olevat työkykyiset henkilöt on pidätettävä 5–7 päivää ennen pakkosiirron alkua.

14. Operaation johtamiseksi paikalle komennetaan Leningradin alueen Sisäasiain kansankomissariaatin hallinnon alaisia operatiivisia yksiköitä turvaamaan täsmällinen järjestys ja raja-alueiden vakaa poliittinen tilanne.
15. Tiedottakaa kolmen vuorokauden sisällä Turvallisuuspalvelun päähallinnolle junien kokoamisasemat, perheiden, ihmisten, eläinten, tavaralastien ja tarvittavien vaunujen määrät jokaiselta asemalta, samoin junien lähtöajat. Pakkosiirtolaisten junia tulee lähettää yksi vuorokaudessa. Junien liikenteen aikataulut lähetetään myöhemmin.
16. Operaation aikana tulee päivittäin suoran linjan välityksellä klo 20 mennessä tiedottaa: pidätettyjen perheiden päähenkilöiden ja yksinäisten määrä, kuulustelujen tulokset, tiedot vastavallankumouksellisesta toiminnasta, tutkinnanvastaisista toimista, takavarikoitujen aseiden määrästä, tapahtumista ja yhteenotoista.

17.10.1937 päivätty Andreas Paavalin poika Haimia koskeva tuomiopäätös...

Ote Leningradin alueen Sisäasiain ministeriön kansankomissariaatin hallinnon erikoisen kolmosryhmän pöytäkirjasta N 100 17.08.1937

Andreas Paavalin poika Haimi, syntynyt v.1876 Leningradin alueen Vsevoložskin piirin Pappilanaution kylässä, kulakki, kansalaisuus – SNTL, leski, päättänyt kyläkoulun, puolueeton, vuonna 1933 tuomittu 1 vuodeksi töihin työojennusleirille. Ennen pidätystä työskenteli yksityistaloudessaan Pappilanaution kylässä.

Syytetään osallisuudesta vallankumouksenvastaisen ryhmän toimintaan, vallankumouksenvastaisesta agitaatiosta, kolhoosijärjestelmän panettelusta, neuvostovallan vaatimusten sabotoinnista, hän ei kylvänyt eikä maksanut veroja.

Syyllisyytensä tunnusti vain osittain, hänen syyllisyytensä on paljastettu syytettyjen I. I. Saukkosen, I. M. Putkisen, P. M. Putkisen ja N. M. Putkisen näytöillä.

Andreas Paavalin poika Haimi tuomitaan VSFNT:n rikoslain § 58 - 10 - 11 mukaisesti teloitettavaksi.

Akti
Leningradin alueen Sisäasiain ministeriön kansankomissariaatin hallinnon erikoisen kolmosryhmän pöytäkirjan N 100 17.08.1937 mukainen Andreas Paavalin poika Haimia koskeva teloitustuomio on 21.10.1937 pantu täytäntöön.

Leningradin alueen Sisäasiain ministeriön
kansankomissariaatin hallinnon komendantti,
Turvallisuuspalvelun vanhempi luutnantti (Polikarpov)
21.10.1937

Leningradin alueellisen oikeuden puhemiehistön
Päätös

Puheenjohtaja Ivanov, jäsenet Murov ja Krasnakov sekä syyttäjä Andrejevskij käsittelivät 27.08.1956 Leningradin alueen prokuraattorin protestia Leningradin alueen Sisäasiain kansankomissariaatin hallinnon erikoisen kolmosryhmän 17.10.1937 langettaman tuomiopäätöksen johdosta, jonka mukaan korkeimman asteen rangaistukseen – teloitettaviksi tuomittiin:
Saukkonen Ivan Ivanovitč synt. v.1901
Leningradin alueen Vsevoložskin piirin Pappilanaution kylässä.
Putkinen Pavel Matvejevič, synt. v.1870
Leningradin alueen Vsevoložskin piirin Pappilanaution kylässä.
Putkinen Ivan Matvejevič, synt v.1891
Leningradin alueen Vsevoložskin piirin Pappilanaution kylässä.
Haimi Pavel Semenovč, synt. v.1878
Leningradin alueen Vsevoložskin piirin Pappilanaution kylässä.
Haimi Andrei Pavlovič, synt. v.1876
Leningradin alueen Vsevoložskin piirin Pappilanaution kylässä.

Ojennustyöleirille 10 (kymmeneksi) vuodeksi tuomittiin:
Putkinen Petr Matvejevič, synt. v.1907
Leningradin alueen Vsevoložskin piirin Pappilanaution kylässä.

Lueteltujen henkilöiden syyksi laskettiin heidän osallisuutensa Pappilanaution kylässä olleeseen vallankumouksenvastaisen kulakkiryhmän

toimintaan, kolhoosilaisten terrorisointi ja tuhotöiden suorittaminen. Vuonna 1934 heidän väitettiin polttaneen kolhoosin ladon olkineen sekä kolhoosilaisen P. S. Saurosen talon.

He syyllistyivät neuvostovastaiseen agitaatioon ja propagandaan, sabotoivat tahallisesti puolueen ja neuvostovallan toimenpiteitä, pitivät yhteyttä karkotettuun kulakkiin.

Leningradin alueen prokuraattorin protestissa vaaditaan kumoamaan erikoisen kolmosryhmän 17.10.1937 langettama tuomiopäätös kaikkien tuomittujen osalta VSFNT rikoslain § 204 kohdan "b" mukaisesti.

Tarkistettuaan Ivanovin esittelemän aineiston ja kuultuaan syyttäjä Andrejevskia, joka kannatti protestia, puhemiehistö pitää protestia oikeutettuna seuraavin perustein:

Asiassa ei ole koottu todisteita tuomittujen syyllisyydestä neuvostovastaiseen toimintaan. Syytteen perustana olivat syytettyjen omat tutkinnan aikana antamat sekä todistajien I. S. Heinikäisen ja I. P. Heinikäisen esittämät näytöt.

Syyttäjän johtopäätös siitä, että kaikki syytetyt olivat kulakkeja, paitsi Putkinen P. M. ei ilmene asian todistusaineistosta. Asian todistusaineistosta voidaan todeta, että I. I Saukkonen, P. M. Putkinen, I. M. Putkinen, P. S. Haimi ja A. P. Haimi olivat keskivarakkaita yksityisiä talonpoikia.

Asian syyteaineiston perusteella ei voida tehdä sellaista johtopäätöstä, että syytetyt olisivat tehneet tuhotöitä. Asiasta ei löydy todisteita siitä, kuka poltti talon ja ladon. Tämä syyte perustuu vain oletuksille.

Todistajien I. S. Heinikäisen ja I. P. Heinikäisen esittämistä näytöistä ei myöskään löydy konkreettisia tosiasioita syytettyjen neuvostovastaisesta toiminnasta. Esitetyn perusteella protestia kannattaen puhemiehistö päättää: Leningradin alueen Sisäasiain kansankomissariaatin hallinnon erikoisen kolmosryhmän 17.10.1937 langettama tuomiopäätös ja I. I Saukkosta, P. M. Putkista, I. M. Putkista, P. S. Haimia ja A. P. Haimia kohtaan kumotaan ja asian käsittely lopetetaan.

27.08.1956 Andreas Paavalin poika Haimia koskeva tuomiopäätös kumottiin... (Katso 27.08.1956...)

18.11.1938 päivätty päätös
(Sisäasiain kansankomissariaatin toiminnasta)

SNTL:n Kansankomissaarien neuvoston ja Yleisliittolaisen kommunistisen puolueen Keskuskomitean päätös 18. marraskuuta 1938 päivätty päätös:

SNTL:n Kansankomissaarien neuvosto ja Yleisliittolaisen kommunistisen puolueen Keskuskomitea toteavat, että vv. 1937–1938 Sisäasiain kansankomissariaatin elimet ovat suorittaneet puolueen johdolla suuren tehtävän SNTL:n puhdistamiseksi kansan vihollisista...

Sisäasiain kansankomissariaatin elinten suorittamat laajamittaiset operaatiot vihollisainesten kitkemiseksi ja tuhoamiseksi vv. 1937–1938 yksinkertaistettuja tutkinta- ja oikeusmenetelmiä käyttäen eivät voineet olla aiheuttamatta useita suuria virheitä ja vääristelyjä Sisäasiain kansankomissariaatin elinten ja Syyttäjäviraston työssä. Tämän lisäksi Sisäasiain kansankomissariaattiin soluttautuneet kansanviholliset ja ulkomaiden vakoilijat... ovat tietoisesti vääristelleet neuvostolakeja, toimittaneet laajamittaisia ja aiheettomia pidätyksiä suojellen samanaikaisesti tuholta omia rikostovereitaan, erittäinkin niitä, jotka olivat kätkeytyneet Sisäasiain kansankomissariaatin elimiin.

...Mainitut sietämättömät puutteet Sisäasiain kansankomissariaatin elinten työssä olivat mahdollisia siitä syystä, että Sisäasiain kansankomissariaatin elimiin ja Syyttäjävirastoon soluttautuneet kansanviholliset yrittivät eristää Sisäasiain kansankomissariaatin elinten ja Syyttäjäviraston työn puolueesta sekä etäännyttää ne puolueen johdosta ja kontrollista.

Kansankomissaarien neuvosto ja Yleisliittolaisen kommunistisen puolueen Keskuskomitea päättävät:

1. Kieltää Sisäasiain kansankomissariaatin elimiä ja Syyttäjävirastoa suorittamasta minkäänlaisia laajamittaisia pidätys- ja karkotusoperaatioita.
2. Lakkauttaa kolmos-oikeusryhmät, jotka olivat perustettu Sisäasiain kansankomissariaatin erikoiskäskykirjeillä...

19.11.1944 hyväksytty päätös N 6973
"Leningradin alueella aikaisemmin asuneen inkerinsuomalaista alkuperää olevan väestön siirrosta Suomesta".

Valtiollinen puolustuskomitea
Osa II
Päätös N 6973
19.11.1944
Moskova, Kreml

Leningradin alueella aikaisemmin asuneen inkerinsuomalaisen väestön siirrosta Suomesta.

Suomesta palaavan aikaisemmin Leningradin alueella asuneen inkerinsuomalaisen väestön majoituksen, taloudellisten olojen ja työsuhteiden järjestämisen tarkoituksessa Valtiollinen puolustuskomitea päättää:

1. Sijoittaa Suomesta palaavat inkerinsuomalaiset Venäjän Sosialistisen Federatiivisen Neuvostotasavallan (VSFNT) alueelle 12 000 perhettä (noin 50 000 henkeä) mukaan luettuna Jaroslavlin alueelle 5 000 perhettä, Kalininin alueelle 3 000 perhettä, Novgorodin alueelle 2 000 perhettä, Pihkovan alueelle 1 000 perhettä ja Velikolukin alueelle 1 000 perhettä.
2. SNTL:n Kansankomissaarien neuvoston maahan palaavien neuvostokansalaisten asioista vastaavalle valtuutetulle tov. Golikoville annetaan toimeksi toteuttaa Suomesta SNTL:n palaavien neuvostokansalaisten vastaanotto, kirjaaminen ja valvonta.
3. Puna-armeijan selustan joukkojen päällikölle tov. Hruljeville annetaan toimeksi järjestää Suomesta neuvostokansalaisia kuljettavien junien vastaanotto, siirtolaisten, heidän omaisuutensa sekä kotieläintensä kuljetukset sijoituspaikoille, ruokailu ja lääkintäpalvelut. Tov. Hruljevia velvoitetaan avustamaan Suomesta palaavia puutetta kärsiviä neuvostokansalaisia vaatetuksella ja jalkineilla.
4. Liikenneyhteyksien kansankomissariaatti (tov. Kaganovitč) velvoitetaan: a) luovuttamaan tov. Hruljevin käyttöön tarpeellinen määrän tavaravaunuja siirtolaisten, heidän omaisuutensa ja kotieläintensä kuljetukseen;
   b) takaamaan siirtolaisten kuljetukset erikoisjunilla;
   c) siirtolaisia tulee kuljettaa talviolosuhteisiin sopivissa ihmiskuljetuksiin tarkoitetuissa vaunuissa.

5. SNTL:n Kansankomissaarien neuvoston maahan palaavien neuvostokansalaisten asioista vastaavaa valtuutettua tov. Golikovia velvoitetaan:
   a) toimittamaan ennen Suomesta muuttoa siirtolaisten lääkärintarkastus Suomen maaperällä;
   b) lähettämään jokaiselle alueelle täydet junalliset siirtolaisia pilkkomatta niitä.
6. SNTL:n Terveydenhoidon kansankomissariaatti (tov. Miterjovia) yhdessä Puna-armeijan selustan joukkojen päällikön tov. Hruljevin kanssa velvoitetaan vastaamaan siirtolaisten lääkintäpalvelusta matkan aikana sekä majoituspaikoilla.
7. SNTL:n Liikealan kansankomissariaatti (tov. Ljubimov) velvoitetaan järjestämään siirtolaisten saapumisen pääteasemilla lämpimän kahden ruokalajin tarjoilu.
8. Kyseisen päätöksen kohdassa 1. luetteloitujen alueellisten toimeenpanevien komiteoiden puhemiehiä velvoitetaan:
   a) vastaanottamaan ja sijoittamaan saapuvat siirtolaiset lisämajoituksena kolhooseihin;
   b) takaamaan saapuvien siirtolaisten majoitus tyhjillään oleviin taloihin tai väliaikaisesti tiivistämällä kolhoosilaisten taloihin;
   c) avustamaan saapuvia siirtolaisia omien talojen rakentamisessa sijoituspaikoilla, asuin- ja talousrakennusten ostossa ja korjauksissa;
   d) jakamaan ennen 1.03.1945 saapuneille siirtolaisille maapalstoja maatalousosuuskunnan sääntöjen mukaisesti;
   e) avustamaan siirtolaisia kotieläinten ja siipikarjan ostossa.
9. Siirtolaisten vastaanoton, majoituksen, taloudellisen ja työoloihin sopeutumisen järjestämiseksi päätöksen kohdassa 1. luetteloiduilla alueilla on perustettava komissio (toimikunta), johon kuuluvat alueen Yleisliittolaisen kommunistisen (bolševikkien) puolueen ensimmäinen sihteeri (puheenjohtaja), alueen toimeenpanevan komitean puhemies ja Sisäasiain ministeriön kansankomissariaatin hallinnon päällikkö. Komissioille myönnetään lupa luoda alueen vastuullisista työntekijöistä koostuva siirtolaisasioita käsittelevä 6–8 hengen toimintayksikkö, vapauttaen heidät siirtoajan loppuun asti kaikista muista tehtävistä.
10. Alueellisia komissioita velvoitetaan:
   a) määrittelemään kolmen päivän sisällä piirien siirtolaisten majoitustehtävät ja perustamaan niissä piirikomissiot siirtolaisten majoituksen järjestämiseksi, joihin kuuluvat piirin Yleisliitto-

laisen kommunistisen (bolševikkien) puolueen ensimmäinen sihteeri (puheenjohtaja), piirin toimeenpanevan komitean puhemies ja Sisäasiain ministeriön kansankomissariaatin piiriosaston päällikkö;

b) lähettämään raja-alueiden vastaanottopaikkoihin oman alueen valtuutettuja johtohenkilöitä vastaanottamaan ja ohjaamaan siirtolaisten junia majoituspaikoille;

c) järjestämään siirron ajaksi rautateiden risteysasemille siirtolaiskeskuksia;

d) lähettämään jokaiseen piiriin oma valtuutettu johtohenkilö piirikomissioiden avustamiseksi siirtolaisten sijoittamisessa;

e) järjestämään kolhooseissa, joihin tulevia siirtolaisia vastaanotetaan, niille tarkoitettujen asuintalojen valmennus sekä niiden, jotka luovutetaan siirtolaisille että kolhoosilaisten talojen, joihin heidät väliaikaisesti tiivistämällä majoitetaan;

f) esittämään kymmenen päivän sisällä Venäjän sosialistisen federatiivisen neuvostotasavallan (VSFNT:n) Kansankomissaarien neuvostolle piirienmukainen majoitussuunnitelma, merkiten lähimmät rautatieasemat ja tiedot valmiudesta siirtolaisten vastaanottamiseksi.

11. Tiedottamaan alueiden Yleisliittolaisen kommunistisen (bolševikkien) puolueen ensimmäisille sihteereille ja toimeenpanevan komitean puhemiehille heidän henkilökohtaisesta vastuustaan siirtolaisten vastaanottamisessa, majoituksessa, taloudellisten ja työolojen järjestämisessä.

12. Siirrosta vastaaville alueellisille komissioille myönnetään lupa käyttää siirtolaisten ja heidän omaisuutensa kuljetuksiin saapumisasemalta sijoituskolhooseihin valtiollisten ja paikallisten yritysten moottori- ja hevosajoneuvoja, kolhoosit mukaan lukien.

13. VSFNT:n Maatalouden kansankomissariaatti (tov. Benediktov) velvoitetaan järjestämään siirtolaisten Suomesta tuoman karjan eläinlääkäritarkastus.

14. VSFNT:n Valtiollinen pankki (tov. Jemcenko) velvoitetaan järjestämään siirtolaisille Suomen markkojen vaihto neuvostoseteleihin.

15. Siirtolaisille myönnetään kyseisen päätöksen kohtaa 3. vastaavat etuudet:

a) Siirtolaiset vapautetaan vv.1945–1946 kaikista valtiollisista rahaveroista, vakuutusmaksuista ja v. 1945 maatalous- ja karjataloustuotteiden luovutuksista valtiolle;

b) Siirtolaisten matkakulut, omaisuuden ja eläinten kuljetukset sekä heidän lääkintäpalvelut rajalta sijoituskohteisiin siirretään valtion laskuun.

16. Hankinta-alan kansankomissariaatti (tov. Dvinskoi) velvoitetaan luovuttamaan alueiden toimeenpaneville komiteoille 1 200 tonnia ruokaviljaa myytäväksi puutetta kärsiville siirtolaisille heidän sijoituspaikoillaan valtion hyväksymin hinnoin enintään 100 kg perhettä kohti, mukaan luettuna Jaroslavlin toimeenpanevalle komitealle 500 tonnia, Kalininin toimeenpanevalle komitealle 300 tonnia, Novgorodin toimeenpanevalle komitealle 200 tonnia, Pihkovan ja Velikolukin toimeenpaneville komiteoille 100 tonnia viljaa kullekin.
17. Kansankomissaarien neuvoston yhteydessä olevaa Metsänsuojelun päähallinto velvoitetaan erottamaan siirtolaisille hakkuualueita rakennustarpeiden hankkimiseksi asuin- ja talousrakennuksia varten Kalininin, Novgorodin, Pihkovan, Velikolukin ja Jaroslavin alueiden toimeenpanevien komiteoiden tilausten perusteella.
18. Maatalouspankille annetaan lupa myöntää lainaa sitä tarvitseville siirtolaisille heidän asuinpaikoillaan talojen ostoon ja rakentamiseen, rakennusten korjauksiin ja taloudellisiin hankintoihin 10 tuhanteen ruplaan asti taloutta kohti takaisinmaksuajalla 5 vuotta.
19. SNTL:n Kansankomissariaatti (tov. Zverev) velvoitetaan myöntämään VSFNT:n Kansankomissaarien neuvostolle SNTL:n Kansankomissaarien neuvoston reservivarastosta siirtolaistoiminnan kuluihin 5 miljoonaa ruplaa.
20. SNTL:n Kansankomissariaatin yhteydessä toimivaa Pääöljyhuoltoa velvoitetaan varamaan Valtiollisen puolustuskomitean reservivarastosta 200 tonnia bensiiniä siirtolaisten kuljetuksiin.
21. Suomesta maahan palaavien neuvostokansalaisten siirto määrätään suoritettavaksi 5. joulukuuta v. 1944 – 15. tammikuuta v. 1945 välisenä aikana.
22. SNTL:n Kansankomissaarien neuvoston maahan palaavien neuvostokansalaisten asioista vastaavaa valtuutettua tov. Golikovia velvoitetaan tarkistamaan 1. joulukuuhun mennessä valmius siirtolaisten lähettämiseksi ja vastaanottamiseksi sekä tiedottamaan siitä SNTL:n ja VSFNT:n Kansankomissaarien neuvostoille.

Valtiollisen puolustuskomitean puhemiehen sijainen
V. Molotov

19. 09.1945 vahvistettu määräys N13925 pc...

SNTL:n Kansankomissaarien neuvosto
Määräys N13925 pc
19.09.1945 Moskova, Kreml

1. Sallia Velikolukin, Kalininin, Novgorodin, Pihkovan ja Jaroslavlin alueiden toimeenpaneville komiteoille matkustuslupien myöntäminen entisille asuinsijoilleen ja perheiden yhdistämiseksi (paitsi Leningradiin ja rajaseuduille) venäläisille, karjalaisille, virolaisille ja muille kansalaisille (ei inkerinsuomalaisille) sekä Isänmaalliseen sotaan osallistuneiden inkerinsuomalaisten sotilaitten perheille, jotka ovat siirretty mainituille alueille 19.11.1944 päivätyn Valtiollisen puolustuskomitean päätöksen N 6973 mukaisesti.
2. SNTL:n Sisäasiain ministeriön kansankomissariaatin Miliisin päähallintoa velvoitetaan antamaan ohjeet alueiden Miliisihallinnoille matkustuslupien myöntämisestä entisille asuinsijoilleen palaaville ja perheiden yhdistämistarkoituksessa Velikolukin, Kalininin, Novgorodin, Pihkovan ja Jaroslavlin alueiden toimeenpanevien komiteoiden myöntämillä matkustusluvilla kohdassa 1. mainituille kansalaisille.

SNTL:n Kansankomissaarien neuvoston puheenjohtajan sijainen
N. Voznesenskij

7.05.1947 päivätty Stalinin allekirjoittama määräys N 5211 pc...
Omavaltaisesti Leningradin alueelle palanneiden inkerinsuomalaisten karkotuksesta.

Täysin salainen
SNTL:n Ministerien neuvosto
Määräys N5211 pc
7.05.1947 Moskova, Kreml

1. Kieltää asuminen Leningradin alueella suomalaista kansallisuutta olevilta henkilöiltä, jotka ovat pakollisesti evakuoitu Leningradista ja Leningradin alueelta Isänmaallisen sodan aikana sekä Suomesta palanneilta inkerinsuomalaisilta, paitsi Isänmaalliseen sotaan osal-

listuneita suomalaisia ja inkerinsuomalaisia, joilla on hallituksen myöntämiä kunniamerkkejä sekä heidän perheidensä jäseniä.

2. Velvoittaa SNTL:n Sisäasiain ministeriö:
   a) poistamaan passisääntöjen mukaan kahden kuukauden sisällä Leningradista ja Leningradin alueelta entisille asuinsijoilleen palanneet suomalaista kansallisuutta olevat henkilöt sekä inkerinsuomalaiset ja lähettämään heidät entisille asutuspaikoilleen.
   b) suomalaista kansallisuutta oleville henkilöille sekä inkerinsuomalaisille, jotka ovat pakollisesti evakuoitu Leningradista ja Leningradin alueelta sekä Suomesta palanneille inkerinsuomalaisille antaa passit, jotka rajoittavat asumista 1. kategorian alueilla.
3. Antaa VSFNT:n Ministerien neuvostolle toimeksi valmistella ja esittää kuukauden sisällä SNTL:n Ministerien neuvostolle ehdotuksia kolhoosilaisten siirtämisestä Leningradin alueelle VSFNT:n muilta alueilta.

SNTL:n Ministerien neuvoston puheenjohtaja I. Stalin

21.05.1947 päivätty SNTL:n Sisäasiain ministerin määräys N 00544

Sisältö: Toimenpiteistä suomalaista kansallisuutta olevien henkilöiden sekä Suomesta palanneiden inkerinsuomalaisten poistamiseksi Leningradista ja Leningradin alueelta.

Kieltää SNTL:n Ministerien neuvoston määräyksen N 5211 pc 7.05.1947 mukaisesti asuminen Leningradin alueella suomalaista kansallisuutta olevilta henkilöiltä, jotka ovat pakollisesti evakuoitu Leningradista ja Leningradin alueelta Isänmaallisen sodan aikana sekä Suomesta palanneilta inkerinsuomalaisilta, paitsi Isänmaalliseen sotaan osallistuneita suomalaisia ja inkerinsuomalaisia, joilla on hallituksen myöntämiä kunniamerkkejä sekä heidän perheiden jäseniä.

Määrään:

1. Leningradin alueen Sisäasiain ministeriön hallinnon päällikön kenraali-luutnantti Šiktorovin on passisääntöjen mukaisesti 2 kuukauden sisällä poistettava Leningradista ja Leningradin alueelta entisille asuinsijoilleen palanneet suomalaista kansallisuutta olevat henkilöt, jotka ovat pakollisesti evakuoitu Leningradista ja Leningradin alueelta Isänmaallisen sodan aikana sekä Suomesta palanneet inkerin-

suomalaiset ja lähetettävä heidät entisille asutuspaikoilleen, paitsi Isänmaalliseen sotaan osallistuneita suomalaisia ja inkerinsuomalaisia, joilla on hallituksen myöntämiä kunniamerkkejä sekä heidän perheittensä jäseniä, joille myönnetään lupa asua Leningradissa ja Leningradin alueella.
Poistettavien henkilöiden passit on vaihdettava, merkiten niihin passisääntöjen pykälä 38, jonka mukaan kielletään asuminen 1. luokan, kielletyillä sekä SNTL:n rajaseutualueilla.
2. Jaroslavlin, Kalininin, Velikolukin, Pihkovan ja Novgorodin alueiden Sisäasiain ministeriön hallintojen päälliköiden tulee vaihtaa passit Suomesta palanneille inkerinsuomalaisille merkiten niihin passisääntöjen pykälä 38.
3. Toimenpiteiden toteuttamisen tuloksista tiedottaa SNTL:n Sisäasiain ministeriölle 1.08.1947 mennessä.

SNTL:n Sisäasiain ministeri kenraali-eversti S. Kruglov

20.04.1950. Ote Karjalais-Suomalaisen neuvostotasavallan Kommunistisen puolueen Keskuskomitean istunnon pöytäkirjasta N 65

Erikoismappi
Erittäin salainen
Karjalais-Suomalaisen neuvostotasavallan
Kommunistisen (bolševikkien) puolueen Keskuskomitea
BC/65-35 Ministerineuvostolle, Valtiolliselle turvallisuusministeriölle.
20. huhtikuuta 1950.

Ote Karjalais-Suomalaisen neuvostotasavallan Kommunistisen puolueen Keskuskomitean istunnon pöytäkirjasta N 65
1. joulukuuta 1949 päivätyn Kommunistisen (bolševikkien) puolueen Keskuskomitean ja Ministerineuvoston päätöksen osittaisesta muutoksesta toverit Kuznetsov, Sykiäinen, Jegorov, Andropov.

Kommunistisen (bolševikkien) puolueen Keskuskomitean byroo päättää:
1. Karjalais-Suomalaisen neuvostotasavallan Kommunistisen (bolševikkien) puolueen Keskuskomitean ja Ministerineuvoston 1. joulukuuta 1949 päivätyn päätöksen kohta 2. ”Inkerinsuomalaisten 8 000 perheen värväämisestä metsäteollisuuteen vuonna 1950

aiemmin värvättyjen lisäksi" peruutetaan. Inkerinsuomalaisten järjestyksellinen muutto tasavaltaan lopetetaan.

2. Karjalais-Suomalaisen neuvostotasavallan metsä- ja paperiteollisuuden, maatalouden ja sovhoosien ministerejä velvoitetaan välittömästi lopettamaan aiemmin tasavaltaan saapuneiden inkerinsuomalaisten lähettäminen töihin tasavallan rajapiireihin.
3. Karjalais-Suomalaisen neuvostotasavallan metsä- ja paperiteollisuuden ja sovhoosien ministerejä velvoitetaan 3 kuukauden sisällä työvoiman hallinnonalan sisäisen vaihdon kautta siirtämään aiemmin raja-alueille lähetetyt inkerinsuomalaiset raja-alueiden ulkopuolelle. 10. toukokuuta v.1950 mennessä sen on yhteistyössä Karjalais-Suomalaisen Valtiollisen turvallisuusministeriön kanssa esitettävä Karjalais-Suomalaisen Ministerineuvoston vahvistettavaksi suunnitelma aiemmin raja-alueille lähetettyjen inkerinsuomalaisten siirtämisestä raja-alueiden ulkopuolelle.

Karjalais-Suomalaisen neuvostotasavallan Kommunistisen (bolševikkien) puolueen Keskuskomitean sihteeri J. Andropov

---

27.08.1956 Andreas Paavalin poika Haimia koskeva tuomiopäätös kumottiin...

Leningradin alueellisen oikeuden puhemiehistön
Päätös

Puheenjohtaja Ivanov, jäsenet Murov ja Krasnakov sekä syyttäjä Andrejevskij käsittelivät 27.08.1956 Leningradin alueen prokuraattorin protestia Leningradin alueen Sisäasiain kansankomissariaatin hallinnon erikoisen kolmos-ryhmän 17.10.1937 langettaman tuomiopäätöksen johdosta, jonka mukaan korkeimman asteen rangaistukseen – teloitettaviksi tuomittiin:

Saukkonen Ivan Ivanovitč synt. v.1901
Leningradin alueen Vsevoložskin piirin Pappilanaution kylässä.
Putkinen Pavel Matvejevič, synt. v.1870
Leningradin alueen Vsevoložskin piirin Pappilanaution kylässä.
Putkinen Ivan Matvejevič, synt v.1891
Leningradin alueen Vsevoložskin piirin Pappilanaution kylässä.

Haimi Pavel Semenovč, synt. v.1878
Leningradin alueen Vsevoložskin piirin Pappilanaution kylässä.
Haimi Andrei Pavlovič, synt. v.1876
Leningradin alueen Vsevoložskin piirin Pappilanaution kylässä.

Ojennustyöleirille 10 (kymmeneksi) vuodeksi tuomittiin:
Putkinen Petr Matvejevič, synt. v.1907
Leningradin alueen Vsevoložskin piirin Pappilanaution kylässä.

Lueteltujen henkilöiden syyksi laskettiin heidän osallisuutensa Pappilanaution kylässä olleeseen vallankumouksenvastaisen kulakkiryhmän toimintaan, kolhoosilaisten terrorisointi ja tuhotöiden suorittaminen. Vuonna 1934 heidän väitettiin polttaneen kolhoosin ladon olkineen sekä kolhoosilaisen P. S. Saurosen talon.

He syyllistyivät neuvostovastaiseen agitaatioon ja propagandaan, sabotoivat tahallisesti puolueen ja neuvostovallan toimenpiteitä.

He pitivät yhteyttä karkotettuun kulakkiin.

Leningradin alueen prokuraattorin protestissa vaaditaan kumoamaan erikoisen kolmos-ryhmän 17.10. 1937 langettama tuomiopäätös kaikkien tuomittujen osalta VSFNT rikoslain § 204 kohdan "b" mukaisesti.

Tarkistettuaan Ivanovin esittelemän aineiston ja kuultuaan syyttäjä Andrejevskia, joka kannatti protestia, puhemiehistö pitää protestia oikeutettuna seuraavin perustein:

Asiassa ei ole koottu todisteita tuomittujen syyllisyydestä neuvostovastaiseen toimintaan. Syytteen perustana olivat syytettyjen omat tutkinnan aikana antamat sekä todistajien I. S. Heinikäisen ja I. P. Heinikäisen esittämät näytöt.

Syyttäjän johtopäätös siitä, että kaikki syytetyt olivat kulakkeja, paitsi Putkinen P. M. ei ilmene asian todistusaineistosta. Asian todistusaineistosta voidaan todeta, että I. I. Saukkonen, P. M. Putkinen, I. M. Putkinen, P. S. Haimi ja A. P. Haimi olivat keskivarakkaita yksityisiä talonpoikia.

Asian syyteaineiston perusteella ei voida tehdä sellaista johtopäätöstä, että syytetyt olisivat tehneet tuhotöitä. Asiasta ei löydy todisteita siitä, kuka poltti talon ja ladon. Tämä syyte perustuu vain oletuksille.

Todistajien I. S. Heinikäisen ja I. P. Heinikäisen esittämistä näytöistä ei myöskään löydy konkreettisia tosiasioita syytettyjen neuvostovastaisesta toiminnasta. Esitetyn perusteella protestia kannattaen puhemiehistö

päättää: Leningradin alueen Sisäasiain kansankomissariaatin hallinnon erikoisen kolmos-ryhmän 17.10. 937 langettama tuomiopäätös ja I. I. Saukkosta, P. M. Putkista, I. M. Putkista, P. S. Haimia ja A. P. Haimia kohtaan kumotaan ja asian käsittely lopetetaan.

7.03.1991 päivätty SNTL:n Korkeimman neuvoston asetus "Pakkosiirrettyjä kansoja kohtaan käytettyjen rankaisutoimenpideasiakirjojen toteamisesta laittomiksi ...

SNTL:n Korkeimman neuvoston asetus

Lakiasiakirjojen mitätöimisestä liittyen SNTL:n Korkeimman neuvoston 14.11. 1989 päivättyyn julkilausumaan "Pakkosiirrettyjä kansoja kohtaan käytettyjen rankaisutoimenpideasiakirjojen toteamisesta laittomiksi ja oikeudenvastaisiksi ja näiden kansojen oikeuksien turvaamisesta".

SNTL:n Korkeimman neuvoston 14.11.1989 päivättyä julkilausumaa "Pakkosiirrettyjä kansoja kohtaan käytettyjen rankaisutoimenpideasiakirjojen laittomiksi ja oikeudenvastaisiksi toteamisesta ja näiden kansojen oikeuksien turvaamisesta" ohjeena pitäen ja syyttömästi rankaisutoimenpiteiden kohteeksi joutuneiden kansojen ongelmien täydellisen ratkaisun poliittisesta ja sosiaalisesta merkityksestä lähtien, Korkein neuvosto säätää:

1. SNTL:n korkeimpien valtioelinten säätämät lait, jotka olivat perustana eräiden kansojen lainvastaisille pakkosiirroille pysyviltä asuinsioiltaan ja niiden kansalaisten vapauden rajoittamiselle sekä kansallisten ja valtiollisten muodostumien tuhoamiselle, mitätöidään.
   SNTL:n lakisääteisistä asiakirjoista poistetaan merkintä "ei painettavaksi" sekä entisen SNTL:n Valtiollisen puolustuskomitean päätöksistä salaisuutta koskeva merkintä.
   SNTL:n ministerikabinetille (hallitukselle, ministeriölle) annetaan toimeksi muuttaa julkisiksi vastaavat SNTL:n hallituksen asiakirjat.

2. Kumotaan:
   SNTL:n Korkeimman neuvoston Puhemiehistön 28.08.1941 päivätty asetus Volgan rantaseuduilla asuvien saksalaisten siirrosta. (SNTL:n Korkeimman neuvoston tiedonantoja, 1941, N38);

SNTL:n Korkeimman neuvoston Puhemiehistön 7.09. 1941 päivätty asetus Entisen Volgan rantaseudun saksalaisten tasavallan hallinnollisesta järjestelystä. (SNTL:n Korkeimman neuvoston tiedonantoja, 1941, N40);
SNTL:n Korkeimman neuvoston Puhemiehistön 27.12.1943 päivätty asetus Kalmukian autonomisen sosialistisen neuvostotasavallan lakkauttamisesta ja VSFNT:an kuuluvan Astrahanin alueen muodostamisesta;
SNTL:n Korkeimman neuvoston Puhemiehistön 30.06.1945 päivätty asetus Krimin autonomisen sosialistisen neuvostotasavallan muuttamisesta VSFNT: an kuuluvaksi Krimin alueeksi;
SNTL:n Korkeimman neuvoston Puhemiehistön 13.12.1955 päivätyn asetuksen pykälä 2. Oikeudellisten rajoituksien poistamisesta erikoissiirtolaisina asuvien saksalaisten ja heidän perheidensä jäsenten suhteen;
SNTL:n Korkeimman neuvoston Puhemiehistön 17.03.1956 päivätyn asetuksen pykälä 2. Oikeudellisten rajoituksien poistamisesta erikoissiirtolaisina asuvien kalmukkien ja heidän perheidensä jäsenten suhteen;
SNTL:n Korkeimman neuvoston Puhemiehistön 27.03.1956 päivätyn asetuksen pykälä 2. Oikeudellisten rajoituksien poistamisesta erikoissiirtolaisina asuvien kreikkalaisten, bulgaarialaisten, armenialaisten ja heidän perheidensä jäsenten suhteen;
SNTL:n Korkeimman neuvoston Puhemiehistön 28.04.1956 päivätyn asetuksen pykälä 2. Oikeudellisten rajoituksien poistamisesta erikoissiirtolaisina asuvien krimintataarien, balkaarien, SNTL:n kansalaisuutta olevien turkkilaisten, kurdien, hemshilien ja heidän perheidensä jäsenten suhteen, jotka olivat pakkosiirretty Suuren isänmaallisen sodan aikana;
SNTL:n Korkeimman neuvoston Puhemiehistön 16.07.1956 päivätyn asetuksen pykälä 2. Oikeudellisten rajoituksien poistamisesta erikoissiirtolaisina asuvien tsetseenien, ingushien karacajevilaisten ja heidän perheidensä jäsenten suhteen, jotka olivat pakkosiirretty Suuren isänmaallisen sodan aikana;
SNTL:n Korkeimman neuvoston Puhemiehistön 22.09.1956 päivätyn asetuksen pykälä 3. Poistaa erikoissiirtolaisten luetteloista eräiden kansalaisuutta vailla olevien ulkomaalaisten ryhmien edustajat sekä entiset ulkomaiden kansalaiset, joille on myönnetty SNTL:n kansalaisuus;

SNTL:n Korkeimman neuvoston Puhemiehistön 9.01.1957 päivätty asetus Kalmukian autonomisen alueen muodostamisesta VSFNT:n yhteyteen;
SNTL:n Korkeimman neuvoston Puhemiehistön 31.10.1957 päivätyn asetuksen pykälä 2. Rajoituksien poistamisesta erikoissiirtolaisina asuvien SNTL:n kansalaisuutta olevien azerbaidzhanilaisten suhteen, jotka olivat vuonna 1944 siirretty Gruusian sosialistisesta neuvostotasavallasta (SNT);
SNTL:n Korkeimman neuvoston Puhemiehistön 29.08.1964 päivätty asetus muutoksista SNTL:n Korkeimman neuvoston Puhemiehistön 28.08.1941 päivättyyn asetukseen Volgan rantaseuduilla asuvien saksalaisten siirrosta. (SNTL:n Korkeimman neuvoston tiedonantoja, 1964, N52, s. 592);
SNTL:n Korkeimman neuvoston Puhemiehistön 5.09.1967 päivätyn asetuksen pykälä 2. Tataarialaista kansallisuutta olevista Krimissä asuvista kansalaisista; (SNTL:n Korkeimman neuvoston tiedonantoja, 1967, N36, s. 493);
SNTL:n Korkeimman neuvoston Puhemiehistön 5.09.1967 päivätty päätös SNTL:n Korkeimman neuvoston Puhemiehistön 28.04.1956 päivätyn asetuksen 2. pykälän soveltamisesta. (SNTL:n Korkeimman neuvoston tiedonantoja, 1967, N36, s. 494);
SNTL:n Korkeimman neuvoston Puhemiehistön 30.05.1968 päivätty päätös SNTL:n Korkeimman neuvoston Puhemiehistön 28.04.1956 päivätyn asetuksen 2. pykälän ja SNTL:n Korkeimman neuvoston Puhemiehistön 31.10.1957 päivätyn asetuksen pykälä 2. soveltamisesta turkkilaisiin, kurdeihin, hemshileihin ja azerbaidzhanilaisiin, jotka aikaisemmin asuivat Gruusian sosialistisessa neuvostotasavallassa; (SNTL:n Korkeimman neuvoston tiedonantoja, 1968, N 23, s.188);

3. On välttämätöntä, että SNTL:n presidentti ja ministerien kabinetti kumoaisivat kuukauden sisällä entisen SNTL:n Valtiollisen puolustuskomitean päätökset eri kansallisuuksien pakkosiirroista ja niihin kuuluvien kansalaisten oikeuksien rajoittamisesta.

(4. kääntämättä: alueiden hallinnollisista toimenpiteistä s.37)

5. SNTL:n ministerien kabinetin, valtion korkeimpien hallintoelinten ja tasavaltojen johdon on v.1991 loppuun mennessä käytännössä toteutettava rankaisutoimenpiteiden kohteeksi joutuneiden kansojen oikeuksien palautus, vastaavien etuuksien myöntäminen kansalaisille,

jotka Isänmaallisen sodan aikana olivat mobilisoitu työkolonneihin sekä taloudellisten ja sosiaalisten olojen salliessa on määriteltävä aineellisen korvauksen määrä ja sen maksujärjestys pakkosiirretyiksi joutuneille henkilöille.

SNTL:n Korkeimman neuvoston puheenjohtaja
A. Lukjanov
Moskova, Kreml, 7.03.1991

26.04.1991 Korkeimman neuvoston vahvistama laki "Vainottujen kansojen rehabilitaatiosta"

VSFNT:n laki vainottujen kansojen rehabilitaatiosta.
(Koko tekstiä ei ole)

...Pykälä 2. Rankaisutoimenpiteiden alaisina pidetään kansoja (kansallisuuksia, etnisiä ryhmiä ja muita historiallisesti muovautuneita kulttuurillisia ja etnisiä yhteisöjä), joiden suhteen kansallisuuden tai muun tunnusmerkin perusteella on valtiollisella tasolla harjoitettu parjausta tai kansanmurhaa samanaikaisten pakkosiirtojen kanssa, kansallisten ja valtiollisten muodostusten lakkauttamista, rajojen muuttamista, väkivaltaisen ja terrorisoivan järjestelmän ylläpitämistä erikoissiirtoloiksi tarkoitetuilla paikkakunnilla.
...Pykälä 4. Ei tule sallia yllytystä ja propagandaa, jonka tarkoituksena on estää rankaisutoimenpiteiden kohteena olleiden kansojen rehabilitaation toteuttaminen. Henkilöt, jotka osallistuvat sellaiseen toimintaan tai yllyttävät siihen, on saatettava oikeudelliseen edesvastuuseen lain edellyttämällä tavalla.
...Pykälä 9. Rankaisutoimenpiteiden kohteeksi joutuneiden kansojen kärsimä vahinko kuuluu korvattavaksi. Vahingonkorvauksien menettelytavoista kansoille ja yksityishenkilöille päätetään lainsäädännöllisesti SNTL:n, VSFNT:n ja VSFNT:an kuuluvien tasavaltojen alueilla. Vahingonkorvausten hyvitys kansoille ja yksityishenkilöille tapahtuu vaiheittain.

VSFNT:n Korkeimman neuvoston puheenjohtaja
B. N. Jeltsin
Moskova, Neuvostojen talo, Venäjä
26.04.1991

26.04.1991 ”Vainottujen kansojen rehabilitaatiosta” -lain soveltamisen järjestyksestä.

VSFNT:n Korkeimman neuvoston päätös VSFNT:n ”Vainottujen kansojen rehabilitaatiosta” -lain soveltamisen järjestyksestä.

VSFNT:n Korkein neuvosto päättää:

1. VSFNT:n laki ”Vainottujen kansojen rehabilitaatiosta” astuu voimaan sen julkaisemisesta alkaen.
2. Siihen mennessä kun VSFNT:n lainsäädäntö on saatettu VSFNT:n ”Vainottujen kansojen rehabilitaatiosta” -lakia vastaavaksi, ovat käytössä VSFNT:n voimassa olevat ja siihen kuuluvien tasavaltojen lait, mikäli ne eivät ole ristiriidassa kyseisen lain kanssa.
3. VSFNT:n Ministeriön neuvoston on v.1991 loppuun mennessä käytännössä toteutettava jokaisen rankaisutoimenpiteiden kohteeksi joutuneen kansan oikeuksien palautus ja hyväksyttävä vastaavat päätökset, huomioiden:
   kaikki VSFNT:n hallituksen, ministeriöiden ja virastojen lait ja asetukset, jotka olivat perustana rankaisutoimenpiteiden kohteeksi joutuneiden kansojen lainvastaisille pakkosiirroille niiden historiallisilta asuinsijoiltaan ja niihin kuuluvien kansalaisten oikeuksien rajoittamiselle sekä kansallisten ja valtiollisten muodostumien hävittämiselle, kumotaan;
   SNTL:n ministerien kabinetille ehdotetaan mitätöitäviksi kaikki SNTL:n hallituksen ministeriöiden ja virastojen, entisen SNTL:n Valtiollisen puolustuskomitean lait ja asetukset, jotka olivat olleet perustana rankaisutoimenpiteiden kohteeksi joutuneiden kansojen lainvastaisille pakkosiirroille niiden historiallisilta asuinsijoiltaan ja niihin kuuluvien kansalaisten oikeuksien rajoittamiselle sekä kansallisten ja valtiollisten muodostumien hävittämiselle;
   kansallisten alueiden kokonaisuuden ja ennen perustuslain vastaista väkivaltaista muutosta voimassa olleiden hallinnollisten rajojen palauttamista. Kyseisen lain soveltamisen yhteydessä on tarkkaan noudatettava voimassa olevaa lakia kansallisuuksien tasa-arvosta ja kunnioitettava muihin kansallisuuksiin kuuluvien kansalaisten etuja;
   kulttuuriarvoesineiden sekä arkistojen, jotka ovat rankaisutoimenpiteiden kohteeksi joutuneiden kansojen omaisuutta, palauttamista;
   entisten historiallisten neuvostovallan aikana laittomasti käytöstä

poistettujen asuinkeskusten, piirien ja paikkakuntien nimien palauttamista;
4. VSFNT:n Ministerien neuvoston tulee taloudellisten ja sosiaalisten olojen salliessa määritellä aineellinen korvaus ja sen maksujärjestys pakkosiirretyiksi joutuneille henkilöille.
5-6. Lakien tarkistuksesta väliin. (s.39)
7. Kansallisuuksien neuvoston on valmisteltava Asetus kansallisesta kulttuuriautonomiasta, joka suojelee vähemmistökansallisuuksien oikeuksia paluualueilla.

VSFNT:n Korkeimman neuvoston puheenjohtaja
B. N. Jeltsin
Moskova, Neuvostojen talo, VSFNT
26.04.1991

24.08.1991 päivätty asetus SNTL:n Turvallisuuskomitean arkistoista

Venäjän Sosialistisen Federatiivisen Neuvostotasavallan (VSFNT) presidentin asetus Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liiton (SNTL) Turvallisuuskomitean arkistoista

Tarkoituksella estää laiton SNTL:n Turvallisuuskomitean arkistojen asiakirjojen tuhoaminen VSFNT: ssa ja luoda olosuhteet niiden käyttöä varten VSFNT:n kansojen tieteen ja kulttuurin tarpeisiin, säädän:
1. SNTL:n Turvallisuuskomitean keskuselinten ja sen VSFNT: an kuuluvien tasavaltojen, aluepiirien, alueiden, Moskovan ja Leningradin kaupunkien hallintoelinten arkistot on luovutettava VSFNT:n arkistoalan elinten hallintaan rakennuksineen, laitoksineen, henkilöstölukumäärineen sekä palkkavarantoineen.
2. Asetuksen täytäntöönpanon tarkastus annetaan VSFNT:n Syyttäjäviraston, VSFNT:n Turvallisuuskomitean ja VSFNT:n Ministerineuvoston alaisen Arkistoalan komitean toimeksi.
3. Kyseinen asetus astuu voimaan sen allekirjoittamisesta alkaen.

VSFNT:n presidentti
Moskova, Kreml
24. elokuuta v. 1991
B. Jeltsin

18.05.1992 annettu todistus N 10/32 - II - 58864 pakollisesta evakuoinnista Kolpinan kaupungista v. 1942 kansallisuuden perusteella.

SNTL:n Valtiollisen turvallisuuspalvelun komitea
Leningradin alueen hallinto
18. toukokuuta 1992. N 10/32 - II - 58864
Sankt-Peterburg

Todistus
Venäjän Federaation Turvallisuusministeriön Sankt-Peterburgin ja sen alueen hallinnon arkistovaraston asiakirjoissa todetaan:

Gildi Andreas Aatamin poika, syntynyt v. 1892 yhdessä vaimonsa Gildi Jevdokija Pietarin tyttären, syntynyt v. 1896, poikansa Gildi Leonid Andreaksen pojan, syntynyt v. 1928 ja tyttärensä Gildi Valentina Andreaksen tyttären kanssa, syntynyt v. 1939 olivat Leningradin rintaman sotaneuvoston 20. maaliskuuta v. 1942 päivätyn päätöksen N 00714 perusteella sota-ajan olosuhteissa 27. maaliskuuta v. 1942 pakollisesti evakuoidut Kolpinan kaupungista kansallisuuden perusteella.

SNTL:n Sisäasiainministeriön 23. huhtikuun v. 1954 annetun päätöksen mukaisesti kaikki pakollisesta evakuoinnista johtuvat rajoitukset Gildi Andreas Aatamin pojan, Gildi Jevdokija Pietarin tyttären, Gildi Leonid Andreaksen pojan ja Gildi Valentina Andreaksen tyttären suhteen on poistettu.

Venäjän Federaation Turvallisuusministeriön
Sankt-Peterburgin ja sen alueen hallinnon päällikkö
A. N. Pšeničnyj

23.06.1992 päivätty asetus rajoittavien merkintöjen poistamisesta lainsäädännöllisistä ja muista asiakirjoista...

Venäjän Federaation presidentin asetus

Rajoittavien merkintöjen poistamisesta lainsäädännöllisistä ja muista asiakirjoista, jotka toimivat perusteena joukkorankaisutoimenpiteille ja ihmisoikeuksien riistämiselle.

Totalitaarisen hallinnon vuosina voimassa ollut käytäntö säätää lakeja, lainmukaisia päätöksiä ja hallinnollisia toimintaohjeita erilaisten oikeustieteellisten vastuunalaisuuksien asettamisesta, rankaisuelinten rakenteesta ja toiminnasta niitä lehdistössä julkaisematta, oli mitä törkein valtiollisen toiminnan oikeussääntöjen ja ihmisoikeuksien rikkomus.

Huomioiden kansalaisten laillisen oikeuden totuudenmukaisen informaation saamiseen tapahtuneesta mielivallasta, sen raskaiden seuraamusten voittamiseksi, vastaavien tapahtumien estämisen tarpeen tulevaisuudessa, säädän:

1. Lainsäädännölliset asiakirjat, valtiollisten ja puolue-elinten päätökset sekä hallinnolliset asiakirjat, jotka toimivat perusteena joukkovainojen soveltamiselle ja ihmisoikeuksien anastusyrityksille on muutettava julkisiksi seuraavista aiheista:
   yleisten- ja erikoistuomioistuinten, tuomioistuinten ulkopuolisten elinten, sisäasiain- ja valtion turvallisuuselinten rakenne ja toiminta valtiollisten pakotetoimenpiteiden käytössä;
   pakkotyölaitosten rakenne ja toiminta, karkotusalueiden hallinnon rakenne ja toiminta, eri rankaisumuotojen suoritusten komento;
   rikos- ja muun oikeudellisen vastuun määrääminen, rankaisutoimien käyttö hallinnollisessa järjestyksessä (pakkohäätö asuinpaikalta, karkotus, erikoissiirtolaisuus ym.)
   pakkotyön käyttö, muun muassa mobilisointi vapautta rajoittaviin sotilaallisiin yksikköihin;
   erilaisten pakotetoimenpiteiden käyttö ja oikeuksien rajoitukset entisiä sotavankeja ja turvasäilöön otettuja neuvostokansalaisia, ulkomaalaisia ja kansalaisuutta vailla olevia henkilöitä kohtaan;
   mielisairaaloihin pakkohoitoon sijoitettavat henkilöt.

2. Kyseisen Asetuksen kohdassa 1. luetellut ohjeelliset ja muut asiakirjat on muutettava julkisiksi niiden säätämisajasta riippumatta.
   Mainituista asiakirjoista on poistettava niiden käyttöä ja julkaisua koskevat rajoitukset.
   Julkisiksi muutetaan myös tiedot perusteettomasti rikos ja hallinnollisen oikeudellisen vastuun tai muiden valtiollisten rankaisutoimenpiteiden alaiseksi joutuneen väestön määrästä poliittisten ja uskonnollisten vakaumusten, sosiaalisten, kansallisten ym. perustein, tuomioistuinten ulkopuolisten elinten pöytäkirjat, virallinen kirjeenvaihto sekä muu poliittisia vainoja välittömästi koskeva aineisto.

3. Julkisuuteen ei kuulu lainsuojeluelinten ohjeellinen ja menetelmällinen operatiivisen tutkinnan aineisto.

4. Venäjän Federaation Turvallisuusministeriön ja Venäjän Federaation Sisäasiainministeriön sekä muiden ministeriöiden ja hallintovirastojen on taattava kyseisen Asetuksen toimeenpano 3 kuukauden sisällä sen allekirjoituspäivästä lukien.

Venäjän Federaation presidentti
B. Jeltsin
Moskova, Kreml
23. kesäkuuta v. 1992

29.06.1993 päivätty Venäjän Federaation Korkeimman neuvoston asetus "Venäjänsuomalaisten rehabilitaatiosta"

Historiallisen oikeudenmukaisuuden palauttamiseksi rankaisutoimenpiteiden kohteina olleiden venäjänsuomalaisten suhteen heidän rehabilitoinnin tarkoituksessa, Venäjän Federaation Korkeimman neuvoston lakiin "Vainottujen kansojen rehabilitaatiosta" perustuen Venäjän Federaation Korkein neuvosto päättää:

1. Julistaa kaikki edelliset lait ja asetukset, jotka olivat 1930–1940-luvuilla venäjänsuomalaisten suhteen hyväksytty ja olivat olleet poliittisten rankaisutoimenpiteiden oikeudellisena perustana heitä vastaan, lainvastaisiksi ja pätemättömiksi: pakkohäädöt historiallisilta asuinsijoiltaan Venäjän Federaation alueilta, erikoissiirtolaisten komennon alaisiksi alistaminen, pakkotyöhön lähettäminen, vapauden sekä muiden oikeuksien rajoittaminen.
2. Venäjän Federaation Korkeimman neuvoston lain "Vainottujen kansojen rehabilitaatiosta" mukaisesti todetaan, että venäjänsuomalaisten poliittinen rehabilitaatio tarkoittaa heidän oikeuttaan vapaaseen kansalliseen kehitykseen, takaa heille muiden kansojen rinnalla samanlaiset mahdollisuudet omien poliittisten oikeuksiensa ja vapauksiensa toteuttamiseen, jotka ovat taattu voimassaolevan lainsäädännön puitteissa ja heillä on oikeus vapaaehtoiseen paluuseen entisille asuinseuduilleen Venäjän Federaation alueella.
3. Yksityisten vainottujen venäjänsuomalaisten kansalaisten, jotka ovat lainvastaisesti joutuneet rikosoikeudellisen vainon ja rankaisu-

toimenpiteiden alaisiksi hallinnollisessa järjestyksessä poliittisista tai kansallisista syistä, rehabilitaatio tapahtuu henkilökohtaisesti Venäjän Federaation Korkeimman neuvoston lain ”Vainottujen kansojen rehabilitaatiosta” -mukaisesti. Asetus koskee sekä henkilöitä, jotka ovat joutuneet lainvastaisten rankaisutoimenpiteiden alaisiksi, että erikoissiirtolaisten perheisiin syntyneitä lapsia.

4. Venäjänsuomalaisille kansalaisille, jotka asuivat pakkosiirtojen vuoksi toisten valtioiden, entisten Venäjän Federaation tasavaltojen alueilla, heidän palatessaan pysyvästi asumaan Venäjälle, voidaan palauttaa Venäjän Federaation kansalaisuus. Lapsille ja muille Venäjälle palaaville rankaisutoimenpiteiden alaisiksi joutuneiden venäjänsuomalaisten sukulaisille suoraan alenevassa polvessa myönnetään Venäjän Federaation kansalaisuus anomusten perusteella tai ”Venäjän Federaation kansalaisuuslain” mukaisesti.
   Näiden henkilöiden oikeudellinen asema määräytyy vastaavasti 9.10.1992 entisten neuvostotasavaltojen välillä solmitulle ”Sopimukselle kysymyksistä karkotettujen henkilöiden, kansallisten vähemmistöjen ja heidän perheiden jäsenten oikeuksien palauttamisesta, jotka ovat yksityisesti palanneet entisille asuinseudulleen Venäjän Federaation alueelle”.
5. Paikallisen itsehallinnon elimille annetaan toimeksi käytännöllisesti avustaa venäjänsuomalaisten asuttamisessa, jotka olivat joutuneet pakkosiirretyiksi ja yksityisesti palanneet historialliselle asuinseudulleen Venäjän Federaation alueella. Heidän anomustensa ja maatalouslainsäädännön perusteella tulee heille erottaa säädettyjen normien mukaiset maapalstat yksityistä asuinrakennusta varten, avustaa talonpoikaistalouksien (farmien) ja aputalouksien, osuuskuntien ja osakeyhtiöiden perustamisessa. Tähän tarkoitukseen tulee erottaa maavaranto.
   Toimenpiteitä venäjänsuomalaisten asuttamiseksi, jotka ovat palanneet entisille asuinseudulleen Venäjän Federaation alueella, tulee toteuttaa loukkaamatta alueella asuvien kansalaisten laillisia etuja ja intressejä.
6. Ehdottaa Ministerineuvostolle – Venäjän Federaation hallitukselle valmistaa ja esittää säädetyssä järjestyksessä ennen 1.01.1994 monipuolinen ohjelma venäjänsuomalaisten kansallisen kulttuurin elvyttämiseksi;
   osoittaa venäjänsuomalaisille myötävaikutusta heidän henkisen perintönsä ja kulttuurinsa elvyttämisessä sekä kulttuuritarpeiden

tyydyttämisessä: lainvastaisten rankaisutoimenpiteiden yhteydessä takavarikoitujen kansallisten kulttuurikohteiden palauttamisessa, asuinkeskusten entisten historiallisten nimien käyttöönotossa, siellä asuvien kansalaisten tahdonilmaukset huomioiden; kansallisten kulttuurikeskusten perustamisessa paikkakunnille, jossa venäjänsuomalaiset yhtenäisesti asuvat; sanoma- ja aikakauslehtien julkaisemisessa; suomenkielisten radio- ja televisiolähetysten järjestämisessä yms;

7. Suositella Ministerineuvostolle – Venäjän Federaation hallitukselle käsitellä aihetta valtioidenvälisen yhteistyön järjestämisestä Suomen Tasavallan kanssa avun antamiseksi venäjänsuomalaisille kulttuuri- ja talousalalla Venäjän Federaation alueella sekä Venäjän Federaation ja Suomen Tasavallan kansalaisjärjestöjen avustamiseksi näissä kysymyksissä.
8. Kyseisen asetuksen täytäntöönpanon valvonta annetaan toimeksi Venäjän Federaation Korkeimman neuvoston Kansallisuuksien neuvoston rankaisutoimenpiteiden kohteiksi ja pakkosiirretyiksi joutuneiden kansojen komissiolle.
9. Kyseinen asetus astuu voimaan sen julkaisemisesta alkaen.

Venäjän Federaation Korkeimman neuvoston puheenjohtaja
R. I. Hasbulatov
Moskova, Neuvostojen talo, Venäjä 29.06.1993.

Suomesta palanneet saavat Venäjän Federaation vastavakoilun palvelusta arkistotodistuksia siellä heistä olemassa olevista tiedoista...

Venäjän Federaation vastavakoilun palvelu
Sankt-Peterburgin ja alueen hallinto
Mullonen Ivan Aatamin poika
4. elokuuta 1994. N10/47 M 10506
Sankt-Peterburg

Arkistotodistus
Olemassa olevista tiedoista
Venäjän Federaation vastavakoilun palvelun Sankt-Peterburgin ja alueen hallinnon sotasaalis- ja tarkastusvaraston arkistoasiakirjoissa henkilökohtaisessa valvonta-asiakirjakansiossa N 104738 on merkitty: Mullonen

Ivan Aatamin poika, syntynyt vuonna 1928 Toivarin kylässä Krasnogvardeiskin piirissä Leningradin alueella, toisen maailmansodan aikana vuoden 1941 elokuusta alkaen asui saksalaisten väliaikaisesti miehittämällä alueella syntymäseudullaan, 25. syyskuuta vuonna 1943 oli saksalaisten taholta kuljetettu Suomeen, jossa työskenteli erilaisissa töissä ja oli ollut leirillä: 7. marraskuuta 1943 – 9. joulukuuta 1943.

Vapautettu v. 1944 joulukuussa ja 25.12.1944 siirtyi kotimaahan.

Venäjän Federaation vastavakoilun palvelun Sankt-Peterburgin ja alueen hallinnolla ei ole tietoja Mullosen Ivan Aatamin pojan kotimaataan vastaan tekemistä rikoksista hänen asuessaan toisen maailmansodan aikana saksalaisten väliaikaisesti miehittämällä alueella (vv. 1941–1945).

Venäjän Federaation vastavakoilun palvelun Sankt-Peterburgin ja alueen hallinnon päällikön sijainen V. S. Gusev

---

Venäjän Federaation vastavakoilun palvelu
Sankt-Peterburgin ja alueen hallinto
15. joulukuuta 1994. N10/54 II 9021
Sankt-Peterburg
Peskova (Väärä) Raisa Ivanin tytär

Arkistotodistus
Olemassa olevista tiedoista
Venäjän Federaation vastavakoilun palvelun Sankt-Peterburgin ja alueen hallinnon valvonta- ja tarkastusvaraston arkistoasiakirjoissa henkilökohtaisessa tarkastusasiakirjakansiossa N 155217 on merkitty: Väärä Anna-Maria Pietarin tr., syntynyt 15.09.1914 Rampalan kylässä Tusinan piirissä Leningradin alueella, toisen maailmansodan aikana 16. elokuuta 1941alkaen asui saksalaisten väliaikaisesti miehittämällä alueella syntymäseudullaan, vuonna 1942 oli saksalaisten taholta kuljetettu Viroon, jossa työskenteli tilanomistajalla karjakkona; vuonna 1943 siirtyi Suomeen ja työskenteli peltotöissä; oli ollut karanteenileireillä: Klooga (18.05.43), Hanko (30.05.43) ja Paimio (31.05.43). 14.12.1944 siirtyi kotimaahan.

Suomalaisessa inkerinsuomalaisten siirtolaisten valvontakortissa kohdassa 14. ”Yleistietoja kaikista lapsista” on merkitty: Väärä Eila, s. 13.09.41, Väärä Raisa, s. 3.03.39.

Venäjän Federaation vastavakoilun palvelun Sankt-Peterburgin ja alueen hallinnolla ei ole tietoja Raisa Ivanin tytär Väärän kotimaataan vastaan tekemistä rikoksista hänen asuessa toisen maailmansodan aikana saksalaisten väliaikaisesti miehittämällä alueella (vv. 1941–1945).

Venäjän Federaation vastavakoilun palvelun Sankt-Peterburgin ja alueen hallinnon päällikön sijainen S. V. Černov

---

16.09.1995 vahvistettu asetus Vainottujen kansojen alueellisen rehabilitaation toteuttamisen toimenpiteistä.

Vainottujen kansojen alueellisen rehabilitaation toteuttamisen toimenpiteistä.

Rankaisutoimenpiteiden alaisiksi joutuneiden kansojen kansalaisten oikeuksien ja vapauksien turvaamiseksi alueellisen rehabilitaation yhteydessä, Venäjän Federaation perustuslain artiklaa 80 ohjeena pitäen, määrään:

1. Ennen vastaavien Venäjän Federaation alueellisen rehabilitaation lakien yhtenäistämistä "Vainottujen kansojen rehabilitaatiosta" -lakia vastaaviksi, vainottujen kansojen alueellista rehabilitaatiota toteutetaan VSFNT:n voimassa olevien lakien mukaisesti, mikäli ne eivät ole ristiriidassa kyseisen lain kanssa sekä noudattaen ehtoja ja järjestystä, joita Venäjän Federaation perustuslain § 65 kohta 2 ja § 67 kohta 3 sekä § 102 kohta 1 "a" edellyttävät.
2. Venäjän Federaation hallituksen on esitettävä ehdotuksensa vainottujen kansojen alueellisen rehabilitaation toteuttamisen aikataulusta ja järjestyksestä heidän oikeuksiaan noudattaen sekä vainottujen kansojen alueella nykyään asuvien kansalaisten oikeudet ja vapaudet huomioiden.
3. Sosiaalisten ja kansallisten jännitystilanteiden välttämiseksi vainottujen kansojen alueellisen rehabilitaation toteuttamisen yhteydessä Venäjän Federaation valtiovallan edustajia kehotetaan laajalti käyttämään paikallisen itsehallinnon mahdollisuuksia ja tukemaan sen eri muotoja huomioiden väestön kansalliset, kulttuuriset ja muut traditiot.
4. Kyseinen asetus astuu voimaan sen julkaisemisesta alkaen.

Venäjän Federaation presidentti B. Jeltsin
Moskova, Kreml

Liite 3.

Johdanto teloitettujen inkerinsuomalaisten matrikkeliin

Kirjan suomenkielisen käännöksen liitteenä oleva teloitettujen ja myöhemmin rehabilitoitujen inkerinsuomalaisten matrikkeli eroaa olennaisesti vastaavanlaisesta venäjänkielisen teoksen luettelosta, vaikkakin molempien luettelojen tärkeimpänä lähteenä on ollut *A. J. Razumovin* toimittama *"Leningradin martyrologia 1937–1938" (Leningradskij martirolog),* -niminen moniosainen julkaisu, josta vuosina 1995–2002 ovat ilmestyneet osat 1–5. Tässä teoksessa uhrit luetellaan teloitusjärjestyksessä eikä sen loppuosa ole vielä painosta ilmestynyt.

Hakujen helpottamiseksi kyseisessä teloitettujen inkerinsuomalaisten matrikkelissa noudatamme sukunimien mukaista yhtenäistä aakkosjärjestystä. Jokaisesta henkilöstä kerrotaan hänen syntymäaikansa ja -paikkansa, kansallisuutensa, kommunistiseen puolueeseen kuuluminen tai puolueettomuus, ammatti, pidätysaika, tuomio, sen julistaja ja julistusaika sekä täytäntöönpano. Inkerinsuomalaisten venäläistetyt suku- ja etunimet on pyritty palauttamaan niiden suomalaiseen muotoon, mutta venäläistetyt muodot on tunnistamisen helpottamiseksi lisätty sulkuihin translitteroituna. Tässä nimien rinnastustyössä on käytetty ohjeena *"Uutta suomalaista nimikirjaa"*. Kaikkia nimiä ei ole kyetty saattamaan alkuperäiseen muotoon.

Mainittu *"Leningradin martyrologia 1937–1938"* ei ole ainoa eikä kaikenkattava alan tietolähde. Suuri terrori alkoi Leningradin alueella 5. päivänä elokuuta 1937 ja jatkui 26. päivään marraskuuta 1938. Teloituksia suoritettiin kuitenkin Leningradin lisäksi eri puolilla entistä Neuvostoliittoa sen jälkeisenäkin aikana, vaikkakin vähemmässä määrin Suuren terrorin ajanjaksoon verrattuna.

Jo puolen vuosisadan ajan vuodesta 1956 on entisen Neuvostoliiton ja myöhemmin Venäjän Federation johto ollut tietoinen maan turvallisuuspalvelun (KGB:n) suorittamista syyttömien kansalaisten teloituksista, mutta mitään perusteellista tutkimusta ei valtiovallan tai turvallisuuspalvelun taholta ole aiheesta suoritettu. Tietoisuus uhrien syyttömyydestä ilmeni kuitenkin jo heidän rehabilitoinnissaan, joka tapahtui vuoden 1956 jälkeen jokaisen uhrin kohdalla henkilökohtaisesti sukulaisten pyynnöstä ilman minkäänlaisia lisätutkimuksia. Näin ollen valtio-

valta myönsi oikeuslaitosten ulkopuolisten elinten kuten kakkos- ja kolmosryhmien toiminnan laittomuuden ja mielivaltaisuuden, mutta julkisuudessa asiasta vaietttiin. Kuten tämän kirjan sivuilla on kerrottu, pysyvät entisen KGB:n, nykyisen FSB:n, arkistot tutkijoilta edelleenkin suljettuina.

Vasta 1980-luvun lopulla alkoi julkisuuteen tihkua tietoja Levashovon kaltaisten kymmenien tuhansien syyttömien poliittisten vainojen uhrien joukkohaudoista. Niitä löytyi Leningradin lisäksi Moskovasta, Karjalan tasavallasta, Novgorodista, Pihkovasta, Kalininista, Kurskista, Smolenskista, Astrahanista, Alma-Atasta ja etenkin Siperiasta: Irkutskista, Krasnojarskista, Tjumenista, Magadanista ynnä muilta alueilta, joista julkisuuteen saapuu hajanaisia luetteloja. Uutta tietoa aiheesta löytyy vain sattumanvaraisesti.

Matrikkelissa teloitusten perusteena viitataan lähes poikkeuksetta VSFNT:n vuosien 1922 ja 1926 rikoslain pykälien 17, 19 ja 58 eri momentteihin. Seuraavassa on esitetty niiden sisältö.

§ 17 Sosiaalisen puolustautumisen korkeinta astetta, teloitusta tai julistamista työtätekevien viholliseksi ja koko omaisuuden takavarikointia sekä kansalaisuuden menettämistä ja maasta häätämistä käytetään sekä rikoksentekijöitä että -avustajia ja siihen yllyttäjiä kohtaan.

§ 58 - 1 Vallankumouksenvastaisena pidetään toimintaa, joka on suunnattu työläisten ja talonpoikaisneuvostojen vallan horjuttamiseen VSFNT:ssa tai sen ulkoisen turvallisuuden vaarantamiseen sekä taloudellisten, poliittisten ja kansallisten saavutusten heikentämiseen.

§ 58 - 1a Synnyinmaansa kavaltaminen, so. SNTL:n kansalaisten toiminta SNTL:n sotilasmahdin heikentämiseksi, alueellisen koskemattomuuden loukkaamiseksi kuten vakoilu, valtiosalaisuuden luovutus, vihollisen puolelle siirtyminen ja pako ulkomaille rangaistaan korkeimman asteen mukaan teloituksella ja koko omaisuuden takavarikoimisella.

§ 58 - 1b Maanpetos, so. neuvostokansalaisten teot SNTL:n sotilasmahdin, valtiollisen itsenäisyyden, alueellisen koskemattomuuden vahingoittamiseksi, kuten vakoilu, sota- tai valtiosalaisuuden luovutus, vihollisen puolelle siirtyminen ja pako ulkomaille rangaistaan korkeimman asteen mukaan teloituksella ja koko omaisuuden takavarikoimisella.

§ 58 - 6 Vakoilusta, se on valtion salaisten tietojen keräyksestä tai anastamisesta, jonka tarkoituksena on luovuttaa ne vieraalle valtiolle, vastavallankumoukselliselle järjestölle tai yksityishenkilölle seuraa vähintään 3 vuoden vankeustuomio ja omaisuuden takavarikointi. Niissä tapauksissa, joissa vakoilusta aiheutui tai saattoi aiheutua valtiolle raskaita seurauksia, se edellyttää sosiaalisen puolustautumisen korkeinta astetta eli teloitusta tai julistamista työtätekevien viholliseksi, koko omaisuuden takavarikointia sekä kansalaisuuden menettämistä ja maasta karkotusta.

Taloudellisten tietojen keräyksestä tai anastamisesta, jotka eivät luonteeltaan ole valtiosalaisuuksia, mutta eivät hallinnonalan johdon kiellon perusteella kuulu julkisuuteen, ja niiden luovuttamisesta maksusta tai ilmaiseksi yllämainituille järjestölle tai yksityishenkilölle seuraa vankeustuomio 3 vuoteen asti.

§ 58 - 8 Terroritekojen suorittaminen neuvostovallan sekä työläisten ja talonpoikien vallankumouksellisten järjestöjen edustajia vastaan vaati sosiaalisen puolustautumisen korkeinta astetta, so. teloitusta.

§ 58 - 10 Agitaatiosta tai propagandasta, joka sisältää kehotuksen neuvostovallan kumoamiseen, horjuttamiseen, heikentämiseen tai yksittäisten vallankumouksenvastaisten rikosten suorittamiseen sekä myös samanaiheisen kirjallisuuden valmistamisesta ja säilyttämisestä seuraa vähintään 6 kuukauden vankeusrangaistus.

Samoista toiminnoista kansanjoukkojen liikehtimisen yhteydessä, sotatilanteessa tai uskonnollisia ja kansallisia ennakkoluuloja hyväksi käytettäessä ne vaativat sosiaalisen puolustautumisen korkeinta astetta, teloitusta tai julistamista työtätekevien viholliseksi, koko omaisuuden takavarikointia sekä kansalaisuuden menettämistä ja maasta karkotusta. Lievemmissä tapauksissa tuomitaan vähintään 3 vuoden vankeusrangaistukseen ja koko omaisuuden tai sen osittaiseen takavarikointiin.

§ 58 - 11 Järjestöllinen toiminta, joka on suunnattu mainittujen vallankumouksenvastaisten rikosten valmisteluun tai toteuttamiseen, samoin kuin osallisuus sellaisen järjestön toimintaan, joka on perustettu jonkun kyseisessä artiklassa mainitun rikoksen valmisteluun tai toteutukseen, vaativat sosiaalisen puolustautumisen korkeimman asteen rangaistusta, so. teloitusta.

Teloitettujen inkerinsuomalaisten matrikkeli

A

Agafonov Johannes Johanneksen poika (Ivan Ivanovič), synt. v. 1889 Leningradin alueen Volossovan piirin Kurkulan kylässä, suomalainen, puolueeton, kolhoosin kirvesmies. Pidätetty 20. marraskuuta v. 1937. Tuomittu Sisäasiain kansankomissariaatin ja SNTL:n Syyttäjäviraston komission 12. tammikuuta v. 1938 päivätyn päätöksen VSFNT:n rikoslain 58 - 10 - 11 pykälien mukaisesti korkeimpaan rangaistukseen. Teloitettu 18. tammikuuta v. 1938.

Ahnonen Pietari Aatamin poika (Pjotr Adamovič), synt. v. 1909 Leningradin alueen Rampovan (Oranienbaumin) piirin Käkösin kylässä, suomalainen, puolueeton, autonkuljettaja. Asui Kronštadtissa K. Liebknechtin k. 21, as. 4. Pidätetty 28. helmikuuta v. 1938. Tuomittu Sisäasiain kansankomissariaatin ja SNTL:n Syyttäjäviraston komission 20. heinäkuuta v. 1938 päivätyn päätöksen VSFNT:n rikoslain 58 - 6 - 11 pykälien mukaisesti korkeimpaan rangaistukseen. Teloitettu 28. heinäkuuta v. 1938.

Ahokas Paavali Konstantinin poika (Pavel Konstantinovič), synt. v. 1904 Novgorodin alueen Tihvinän kaupungissa, suomalainen, Yleisneuvostoliittolaisen kommunistisen (bolševikkien) puolueen jäsen vv. 1932–1937, veturinlämmittäjä. Asui Leningradissa Obvodnyi kanal 66, as. 22. Tuomittu Sisäasiain kansankomissariaatin ja SNTL:n Syyttäjäviraston komission 17. tammikuuta v. 1938 päivätyn päätöksen VSFNT:n rikoslain 58 - 6 pykälien mukaisesti korkeimpaan rangaistukseen. Teloitettu 27. tammikuuta v. 1938.

Kun K a t r i K u k k o n e n, maineikkaan Kukkosen sisarussarjan äiti ja suvun keskushahmo vuosituhannen vaihtuessa saavutti sadan vuoden iän, lahjoituksina kertyneillä varoilla oli määrä Katri Kukkosen oman toivomuksen mukaan pystyttää muistopatsas Stalinin vainoissa teloitettujen inkerinsuomalaisten kunniaksi.

Inkeriläisten sivistyssäätiön toimesta järjestettiin Suomessa vielä varainkeräys ja kun kertyneet varat yhdistettiin, voitiin Levasovon hautausmaa-alueelle pystyttää muistomerkki, jonka vihki tarkoitukseensa piispa Aarre Kuukauppi 22.10.2004.

Katri Kukkonen oli kotoisin Kelton pitäjän Oravan kylästä. Hän meni naimisiin v. 1922 Juhana Kukkosen kanssa. Kun pariskunta ei suostunut liittymään kolhoosiin, heiltä riistettiin omaisuus vv. 1929–30. Juhana vangittiin v. 1930 ja teloitettiin v. 1937.

Katri ja hänen kuusi tytärtään kuljetettiin talvella 1942 Leningradin saartorenkaasta Laatokan jään yli ja edelleen junalla Siperiaan sekä edelleen laivalla Ob-joen yläjuoksulle vaikeisiin oloihin. Tyttäret hakeutuivat koulutukseen ja onnistuivat saamaan akateemisen koulutuksen palattuaan kotiseudulleen ja sieltä karkotettuina ensin Viroon ja sitten Petroskoihin.

Katri Kukkonen toimi papiston puuttuessa maallikkosaarnaajana sekä Keltossa että Petroskoissa. Paluumuuttajana hän siirtyi v. 1990 Suomeen, jossa kuoli 5.1.2001.

Katri Kukkosen tytär Aili Kukkonen on saattanut Inkeriläisten sivistyssäätiön tietoon tämän L.A.Gildin työn, ja näin antanut merkittävän sysäyksen hankkeelle, jonka lopputulos on nyt suomalaisten lukijoiden ulottuvilla.

Leonid Andreinpoika Gildi
syntyi v. 1929 Tusinan piirin Kivikon kylässä Leningradin alueella. Hänen perheensä joutui Stalinin lihamyllyyn vuonna 1942. Perhe karkotettiin Jakutian Ust-Janskin piiriin Laptevien meren rannalle. Leonidin äiti kuoli karkotusmatkan aikana aliravitsemukseen.

Leonid-poika karkasi kahdesti. Jälkimmäisen karkumatkan tuloksena hänet luokiteltiin "sosiaalisesti vaaralliseksi" yksilöksi. Hän aloitti työuransa Mihailovo-Tsesnakovskajan asemalla sorvaajan oppilaana ja myöhemmin sorvaajana. Näistä oloista Leonid halusi ehdottomasti pois, ja löysi ratkaisun. Hän kirjoitti sotakomissariaattiin pyytäen, että hänet lähetettäisiin vapaaehtoisena rintamalle. Tällöin hänen oli lisättävä ikäänsä kolme vuotta ja salattava erikoissiirtolaistaustansa. Leonid Gildi tuli hyväksytyksi saattuelaivana toimineen sotalaivan miehistöön, laivan, joka mm. kävi USA:ssa.

Jouduttuaan ilmiannon vuoksi erotetuksi merisotakoulusta Gildi päätyi taas erikoissiirtolaiseksi Omskin alueelle. Siellä hän aloitti siviiliuransa hevosvoimalla siirrettävän elokuvakoneiston mekaanikkona alkaen tuolloin myös toimia lehtien avustajana. Jo tässä vaiheessa L. A. Gildi aloitti maksuttoman juridisen avunantotyön poliittisten vainojen uhreille.

Vuonna 1955 hänet hyväksyttiin ylioppilaaksi Omskin opettajakorkeakoulun historialliseen tiedekuntaan. Vuonna 1963 hän pääsi Leningradin A. I. Herzenin nimikkoyliopistoon, jossa työskenteli professorina eläkkeelle siirtymiseensä saakka. Hän on myös toiminut Inkerin Liitto -järjestössä mm. sen puheenjohtajana. Gildin keskeinen työsarka on ollut neuvostoliittolaisten arkistojen tutkiminen, josta hän on kyennyt rekonstruoimaan salaisen suunnitelman suomalaisten poistamisesta ja tuhoamisesta Venäjällä. Tämä suunnitelma sekä kuvaus niistä laeista ja hallintopäätöksistä, joilla Inkerinmaa tyhjennettiin suomalaisista, on tämän teoksen keskeistä antia. Teokseen kuuluu myös yli 1 400 nimeä käsittävä teloitettujen luettelo.

Leonid Andreinpoika Gildi
syntyi v. 1929 Tusinan piirin Kivikon kylässä Leningradin alueella. Hänen perheensä joutui Stalinin lihamyllyyn vuonna 1942. Perhe karkotettiin Jakutian Ust-Janskin piiriin Laptevien meren rannalle. Leonidin äiti kuoli karkotusmatkan aikana aliravitsemukseen.

Leonid-poika karkasi kahdesti. Jälkimmäisen karkumatkan tuloksena hänet luokiteltiin "sosiaalisesti vaaralliseksi" yksilöksi. Hän aloitti työuransa Mihailovo-Tsesnakovskajan asemalla sorvaajan oppilaana ja myöhemmin sorvaajana. Näistä oloista Leonid halusi ehdottomasti pois, ja löysi ratkaisun. Hän kirjoitti sotakomissariaattiin pyytäen, että hänet lähetettäisiin vapaaehtoisena rintamalle. Tällöin hänen oli lisättävä ikäänsä kolme vuotta ja salattava erikoissiirtolaistaustansa. Leonid Gildi tuli hyväksytyksi saattuelaivana toimineen sotalaivan miehistöön, laivan, joka mm. kävi USA:ssa.

Jouduttuaan ilmiannon vuoksi erotetuksi merisotakoulusta Gildi päätyi taas erikoissiirtolaiseksi Omskin alueelle. Siellä hän aloitti siviiliuransa hevosvoimalla siirrettävän elokuvakoneiston mekaanikkona alkaen tuolloin myös toimia lehtien avustajana. Jo tässä vaiheessa L. A. Gildi aloitti maksuttoman juridisen avunantotyön poliittisten vainojen uhreille.

Vuonna 1955 hänet hyväksyttiin ylioppilaaksi Omskin opettajakorkeakoulun historialliseen tiedekuntaan. Vuonna 1963 hän pääsi Leningradin A. I. Herzenin nimikkoyliopistoon, jossa työskenteli professorina eläkkeelle siirtymiseensä saakka. Hän on myös toiminut Inkerin Liitto -järjestössä mm. sen puheenjohtajana. Gildin keskeinen työsarka on ollut neuvostoliittolaisten arkistojen tutkiminen, josta hän on kyennyt rekonstruoimaan salaisen suunnitelman suomalaisten poistamisesta ja tuhoamisesta Venäjällä. Tämä suunnitelma sekä kuvaus niistä laeista ja hallintopäätöksistä, joilla Inkerinmaa tyhjennettiin suomalaisista, on tämän teoksen keskeistä antia. Teokseen kuuluu myös yli 1 400 nimeä käsittävä teloitettujen luettelo.